

K 26138
2

Monumenta Georgica
Publicationes Universitatis Tphilisensis

V Diplomata
№ 2.

დასავლეთ საქართველო
საეკლესიო საბუთები

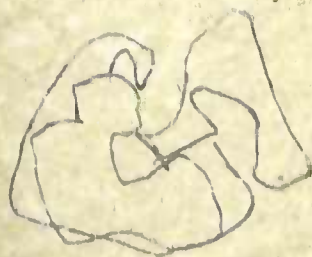
DIPLOMATA ECCLESIASTICA
GEORGIAE OCCIDENTALIS

მოსცემული
საქმის კაპაბაძის მიერ.

editit
Sergius Kakabadze

70860 II.

Lib. II.

თბილისი
1921

ქართული ქმლავი.

ტფილისის უნივერსიტეტის გამოცემანი.

✓ სიბელ-მეჯრები.

№ 2.

9(47.922):5

3-2122

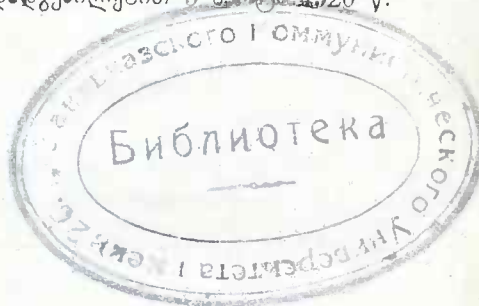
სარგის კაკაბაძე.

დასავლეთ საქართველოს საეკლესიო საზუთეზი.

წ ი ზ ნ ი II.

დაიბეკდა სიბრანის-მეტყველების ფაკულტეტის დადგენილებით 3 მარტს 1920 წ.

ტფილისი

1921

Monumenta Georgica
Publicationes Universitatis Tphilisensis

V Diplomata
№ 2.

Sergius Kakabadze

Diplomata Ecclesiastica

Georgiae Occidentalis

Lib. II.

Tphilisi
1921

სარჩევნი

მეორე წიგნისა.

გვერდი

1750 წ.	გელათის საბუთი № 63, მღვდელ-მონაზონ ლაზარეს შეწირ. წიგნი	1
1753 წ.	მატვილის საბუთი, გაბრიელ ჭყონდიდლის შეწირ. წიგნი.	2
1754 წ.	გელათის საბუთი, № 19, გიორგი აბაშიძის ნასყიდობის წიგნი სოლომონ I-სადმი.	3
1755 წ.	გელათის საბუთი, სიგელი სოლომონ I-ისა გელათის ტაძრისადმი	4
1755 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 20, ბესარიონ კათალიკოზის შეწირ. წიგნი.	7
1755 წ.	ხონის საბუთი № 33, მამუკა ბატონიშვილის შეწირ. წიგნი.	8
1757 წ.	ცაგერის საბუთი, ოდიშის დედოფლის თამარის შეწირ. წიგნი	—
1758 წ.	ცაგერის საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი	9
1758 წ.	სუჯუნის საბ., კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი სუჯუნის მონასტრისადმი.	10
1750—1758 წ.	სუჯუნის საბუთი, ოტია დადიანის შეწირ. წიგნი.	—
1760 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 12, მამია გურიელის შეწირ. წიგნი	11
1760 წ.	ხონის საბუთი № 34, წულუკიძეებისაგან საფიცრის წიგნი.	12
1760 წ.	მარტვილის საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	13
1760 წ.	მარტვილის საბუთი, გაბრიელ ჭყონდიდლის შეწირ. წიგნი.	14
1760 წ.	მარტვილის საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	—
1761 წ.	გელათის საბუთი № 60, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი	15
1761 წ.	მარტვილის საბუთი, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი	16
1762 წ.	გელათის საბუთი № 18, ნიკო აბაშიძის ნასყიდობის წიგნი სოლომონ I-ისადმი.	—
1762 წ.	ხონის საბუთი № 8, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი	17
1763 წ.	ხონის საბუთი № 32, მამუკა ჩხეიძის შეწირ. წიგნი.	18
1764 წ.	გელათის საბუთი № 9, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი.	—
1764 წ.	ხონის საბუთი № 5, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი.	19
1764 წ.	მარტვილის საბუთი, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი	20
1764 წ.	ხონის საბუთი № 45, მამუკა მდივნის ხელწერილი	21
1765 წ.	გელათის წმ. გიორგის საბუთი, მაქსიმე ქუთათელის წყალობის წიგ.	—
1758—1765 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 18, კაცია დადიანის წიგნი შესახებ წალენჯიხის კათედრის მამულების გადაცემისა საკათალ. ტახტისადმი.	22
1758—1765 წ.	ცაგერის საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	28
1758—1765 წ.	საირმის უდაბნოს საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	29

1766 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 71, ნიკოლოზ დადიანისძის თავდებობის წიგ.	30
1766 წ.	საირმის უდაბნოს საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	—
1766 წ.	მარტვილის საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	33
1767 წ.	მარტვილის საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	34
1765—1767 წ.	საირმის უდაბნოს საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	35
1768 წ.	ცაიშის საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. საბუთი.	—
1754—1768 წ.	ხონის საბუთი № 10, ბარათი სოლომონ I-ისა ხონელებისადმი	36
1763—1768 წ.	ხონის საბ. № 11, ბარათი სოლომონ I-ისა ხონელებისადმი.	—
1764—1769 წ.	ხონის საბ. № 24, განჩინება მაქს. ხონელისა და იოსებ გენათლისა.	37
1763—1769 წ.	ხონის საბუთი № 24, მაქსიმე ხონელის შეწირ. წიგნი.	—
1760—1769 წ.	ხონის საბუთი № 78, რუხაძეების პირობის წიგნი მეფისადმი	38
1763—1769 წ.	ხონის საბ. № 19, მარიამ იმერთ დედოფლის პირობის წიგნი.	39
1769 წ.	გელათის საბუთი № 24, სვიმონ ნუქიფიშვილის შეწირ. წიგნი.	—
1769 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 25, გურიის დედოფლის როდამის შეწირ. წიგნი.	40
1769 წ.	ხონის საბუთი № 40, მამუკა ჩხეიძის შეწირ. წიგნი.	41
1770 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 10, იოსებ კათალიკოზის შეწირ. წიგნი.	—
1770 წ.	საირმის უდაბნო საბუთი, ანტონ ცაგერელის შეწირ. წიგნი.	42
1770 წ.	მარტვილის საბუთი, გრიგოლ ჭყონდიდლის შეწირ. წიგნი.	43
1771 წ.	საირმის უდაბნოს საბუთი, ანტონ ცაგერელის შეწირ. წიგნი.	—
1771 წ.	საირმის უდაბნოს საბუთი, ნიკოლოზ დადიანისძის შეწირ. წიგნი.	44
1771 წ.	მარტვილის საბუთი, კაცია დადიანის შეწირული წიგნი.	45
1771 წ.	ხონის საბუთი № 36, ლოლაბერიძის სათავდებო წიგნი.	45
1772 წ.	გელათის საბუთი № 29, იოსებ კათალიკოზის ნასყიდობის წიგნი.	—
1773 წ.	ხონის საბუთი № 6, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი.	46
1774 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 52, იოსებ კათალიკოზის დადებული წიგნი.	47
1774 წ.	გელათის საბუთი № 31, იოსებ კათალიკოზის დადებული წიგნი	48
1774 წ.	გელათის საბუთი № 6, დავით ბატონიშვილის შეწირულ. წიგნი.	—
1774 წ.	გელათის საბუთი № 112, წერეთლების მიერ მიცემული ნასყიდობის წიგნი.	49
1775 წ.	ნიკორწმინდის საბუთი № 14, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი.	—
1776 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 57, სოლომონ I-ის მიერ მაქსიმე კათალიკოლოზისადმი მიცემული პირობის წიგნი.	50
1776 წ.	ბიჭვინტის საბ. № 68, მაქსიმე კათალიკოზისაგან შეჩვენების წიგნი.	51
1776 წ.	გელათის საბუთი № 109, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი.	53
1776 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 79, ნუსხა საკათალიკოზო ტახტის საგანძურისა.	54
1776 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 74, ნუსხა საკათალიკოზო განძეულობისა.	57
1770—1776 წ.	საკათალიკოზო გელათის წმ. გიორგის საბუთი, მაქსიმე ქუთთლისაგან შეჩვენების წიგნი.	58

1777 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 72, გიორგი გურიელის პირობის წიგნი მაქსიმე კათალიკოზისაგან.	60
1777 წ.	გელათის საბუთი № 3, მარიამ იმერთა დედოფლის შეწირ. წიგნი	61
1777 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 73, მამუკა თავდგირიძისაგან პირობის წიგნი	62
1778 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 87, მაქსიმე კათალიკოზის განჩინება გელათის წმ. გიორგის გლახების შესახებ.	63
1778 წ.	ხონის საბუთი № 14, მიცემული სოლომონ I-ის მიერ.	66
1778 წ.	ნიკორწმინდის საბუთი № 26, სოლომონ I-ის წიგნი ნიკორწმინდის ყმათათვის საურის ამოგდების შესახებ	67
1778 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 84, ნუსხა საკათალიკოზო წიგნებისა გელათის წმ. გიორგის ეკლესიაში.	68
1780 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 63, გიორგი გურიელის შეწირ. წიგნი	69
1780 წ.	ქუთაისის საბუთი № 13, მაქსიმე ქუთათლის შეწირ. წიგნი.	70
1780 წ.	გელათის საბუთი № 10, გიორგი ჩარკვიანის შეწირ. წიგნი.	71
1781 წ.	გელათის საბუთი № 84, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი.	72
1781 წ.	ქუთაისის საბუთი № 40, ქუთათელ დოსითეოსის მიერ მიცემული ნასყიდობის წიგნი.	73
1782 წ.	ხონის საბუთი № 95, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი.	74
1782 წ.	ხონის საბუთი № 56, მათხონჯელების პირობის წიგნი, მიცემული იოანე მთავარეპისკოპოსისადმი	77
1770—1782 წ.	ხონის საბუთი, ბერი ახვლედიანის პირობის წიგნი, მიცემული იოანე ნინოწმინდელისადმი.	—
1783 წ.	გელათის სოხასტრის საბუთი № 8, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი	78
1784 წ.	სვირის წმ. გიორგის საბ. № 1, დავით ბატონიშვილის შეწირ. წიგნი.	81
1784 წ.	გელათის საბუთი № 96, დავით მეფის წყალობის წიგნი ხუჯაძეებისადმი.	82
1784 წ.	სვირის წმ. გიორგის საბუთი № 2, გულქან დედოფ. შეწირ. წიგნი	83
1785 წ.	ხონის საბუთი № 35, ნიკოლოზ ლოლაბერიძის შეწირ. წიგნი.	84
1785 წ.	ქუთაისის საბუთი № 8, დავით მეფის წყალობის წიგნი	—
1787 წ.	გელათის სოხასტრის საბუთი № 5, ეფთვიმე გენათლის შეწირ. წიგნი გელათის წმ. ნიკოლოზის საყდრისადმი.	85
1787 წ.	გელათის საბ. № 86, წინამძღვრის სვიმონ ჭიჭინაძის შეწირ. წიგნი	88
1787 წ.	გელათის წმ. გიორგის საბუთი, ნუსხა ქრისტეს საფლავის ყმებისა.	—
1788 წ.	ქელიშის საბუთი № 2, პაატა წულუკიძის შეწირ. წიგნი.	93
1789 წ.	გელათის საბუთი № 2, სოლომონ II-ის შეწირ. წიგნი.	94
1789 წ.	გელათის საბუთი № 30, სოლომონ II-ის შეწირ. წიგნი.	95
1778—1789 წ.	ხონის საბუთი № 57, სარდ.-მოურავის ბერი წულუკიძის შეწირულობის წიგნი	96
1790 წ.	ხონის საბუთი № 48, ბეჟან წულუკიძის შეწირ. წიგნი.	97
1790 წ.	გელათის საბ. № 15, ბეგრის გარიგების წიგნი ეფთ. გენათლისაგან.	—

IV

1791 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 88, სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი გულქან დედოფლისადმი	98
1792 წ.	ნიკორწმინდის ტაძრის საბუთი № 18, სარდლის გიორგი წულუკიძის შეწირ. წიგნი.	100
1792 წ.	ქუთაისის საბუთი № 41, სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი	101
1793 წ.	ნიკორწმინდის საბუთი № 4, მანუჩარ ყიფიანის შეწირ. წიგნი.	—
1793 წ.	ნიკორწმინდის საბუთი № 1, სოლომონ II-ის შეწირ. წიგნი	102
1793 წ.	ქუთაისის საბუთი № 4, მარიამ დედოფლის შეწირ. წიგნი	103
1794 წ.	ნიკორწმინდის საბუთი № 6, სოლომონ II-ის შეწირ. წიგნი.	104
1794 წ.	ხონის საბუთი № 16, სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი.	105
1795 წ.	კელიშის საბუთი № 5, ნიკოლოზ ყიფიანის შეწირ. წიგნი.	—
1795 წ.	გელათის საბუთი № 7, მარიამ დედოფლის შეწირ. წიგნი.	106
1795 წ.	ნიკორწმინდის საბუთი № 25, მარიამ დედოფლის მიერ განახლებული მთის წმ. გიორგის გუჯარი.	107
1796 წ.	გელათის საბ. № 26, ჯვარისმამის ათანასეს მიერ დადებული წიგნი	109
1796 წ.	ქუთაისის საბუთი № 5, მარიამ დედოფლის შეწირულ. წიგნი	—
1796 წ.	კელიშის უდაბნოს საბუთი № 3, ბეჟან წერეთლის შეწირ. წიგნი.	110
1796 წ.	ხონის საბუთი № 13, სოლომონ II-ის შეწირულ. წიგნი.	111
1797 წ.	ქუთაისის საბუთი № 6, გულქან დედოფლის შეწირ. წიგნი	112
1797 წ.	გელათის საბუთი № 70, ავალიშვილის ბეჟანის მიერ გენათელ ეფთვიმისადმი მიცემული წიგნი	113
1798 წ.	ქუთაისის საბუთი № 42, ჩარკვიანის ნასყიდობის წიგნი მეფე სოლომონ II-ისადმი.	—
1798 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 54, სოლომონ II-ისაგან დავთრის დამტკიცების წიგნი.	114
1798 წ.	გელათის საბუთი № 5, მარიამ დედოფლის შეწირ. წიგნი.	115
1799 წ.	გელათის საბუთი № 100, სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი.	—
1799 წ.	ნიკორწმინდის საბუთი № 11, სარდლის გიორგი წულუკიძის შეწირულობის წიგნი.	116
1800 წ.	გელათის საბუთი № 25, საფიცრის წიგნი კუტივაძისაგან ეფთვიმე გენათლისადმი.	117
1800 წ.	გელათის საბუთი № 85, სოლომონ II-ის შეწირ. წიგნი.	118
1800 წ.	ნიკორწმინდის საბუთი № 28, მარიამ დედოფლის შეწირ. წიგნი.	—
1800 წ.	ხონის საბუთი № 4, სოლომონ II-ის შეწირ. წიგნი.	119
1801 წ.	გელათის საბუთი № 107, დარეჯან ბატონიშვილის შეწირ. წიგნი	120
1802 წ.	გელათის საბუთი № 9, სოლომონ II-ის მიერ მიცემული წიგნი საგენათლო მამულებში შეფის მოურავის არდაყენების გამო.	123
1802 წ.	ხონის საბუთი № 69, კორძაიასაგან მიცემული მთავარეპისკოპოს ანტონისადმი თავდებობის წიგნი.	123
1802 წ.	ხონის საბუთი № 18, რუხაძისაგან თავდებობის წიგნი მთ.-ეპისკ. ანტონისადმი.	—

1802 წ.	ხონის საბუთი, პირი დაცული გუჯრების წიგნში № 103, შეწირულობის წიგნი სოლომონ II-ისა	124
1790—1803 წ.	ხონის წმ. გიორგის ტაძრის საბეგრო ნუსხები, დაცული გუჯრების წიგნში № 103.	
1803 წ.	გელათის საბუთი № 3, მხეიძეების მიერ მიცემული პირობის წიგნი	138
1803 წ.	გელათის საბუთი № 23, სოლომონ II-ის შეწირული წიგნი.	136
1803 წ.	ქუთაისის საბუთი № 28, სოლომონ II-ის შეწირულობის წიგნი	140
1803 წ.	ხონის საბუთი, დაცული გუჯრების კრებულში № 103, მარიამ დედოფლის შეწირულობის წიგნი	—
1803 წ.	ხონის საბუთი, დაცული გუჯრების კრებულში № 103, სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი ტაბიძეებისადმი	141
1803 წ.	ხონის საბუთი, დაცული გუჯრების კრებულში № 103, სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი სანაძეებისადმი	
1804 წ.	ქუთაისის საბუთი № 19, დოსითეოს ქუთათლის და ერისთვეების მიერ დადებული წიგნი	143
1804 წ.	გელათის საბუთი № 14, ეფთვიმე გენათლის მიერ დადებული წიგნი	144
1804 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 98, განჩინების წიგნი სოლომონ II-ისაგან	145
1804 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 89, იმერთა დედოფლის ანნას წყალობის წიგნი	146
1805 წ.	ქუთაისის საბუთი № 43, სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი	147
1805 წ.	ხონის საბუთი № 77, სათავდებო წიგნი კიკალიშვილისა	—
1805 წ.	გელათის სოხასტრის საბუთი № 2, ნასყიდობის წიგნი დავით პურისშვილისაგან	148
1805 წ.	ქუთაისის საბუთი № 16, ნასყიდობის წიგნი ქუთათელ დოსითეოსისაგან	149
1805 წ.	გელათის საბუთი № 8, ნასყიდობის წიგნი გოგოლაშვილებისაგან	—
1805 წ.	ნიკორწმინდის საბუთი № 3, შეწირულ. წიგნი სოლომონ II-ისა	159
1806 წ.	ხონის საბუთი № 79, რუხაძისგან თავდებობის წიგნი	151
1807 წ.	ნიკორწმინდის საბ. № 9, ანზ. წერეთლების მიერ მიცემული წიგნი	152
1807 წ.	გელათის სოხასტრის საბუთი № 1, სოლომონ I-ის შეწირულ წიგნი.	152
1807 წ.	ხონის საბუთი № 21, მარიამ დედოფლის წყალობის წიგნი	153
1807 წ.	გელათის საბუთი № 43, ანდრია კანდელაკის შეწირულობის წიგნი.	154
1807 წ.	გელათის საბუთი № 115, მარიამ დედოფლის შეწირულ. წიგნი.	155
1807 წ.	გელათის სოხასტრის საბუთი № 19, პატრიძეების პირობის წიგნი.	156
1807 წ.	ხონის საბუთი № 76, ფალავების მიერ მიცემული წიგნი.	157
1807 წ.	ხონის საბუთი № 67, კორძაიას მიერ მიცემული წიგნი	—
1807 წ.	ხონის საბუთი № 58, განჩინების წიგნი ხონის ეკლესიასა და ფალავებს შორის დავის შესახებ	158
1808 წ.	ხონის საბუთი № 61, წიგნივაძეების სათავდებო წიგნი	159
1808 წ.	სვირის წმ. გიორგის საბუთი № 4, კოსტანტინე ბატონიშვილის	

	შეწირულ. წიგნი	
1808 წ.	გელათის საბუთი № 91, სოლომონ II-ის შეწირული წიგნი . . .	160
1808 წ.	ხონის საბუთი № 81, მარიამ დედოფლის შეწირული წიგნი . . .	161
1808 წ.	ნიკორწმინდის საბუთი № 2, ბარბარე ბატონიშვილის შეწ. წიგნი	—
1808 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 86, სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი . . .	163
1809 წ.	ხონის საბუთი № 41, ჩხეიძეების წიგნი ნიშანის მიცემის შესახებ ხონის მთ.-ეპისკოპოსისათვის	164
1809 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 70, წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათ- ლისა ზაქარია არქიმანდრიტისადმი	165
1810 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 64, წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათლი- სა, მახარია და სხვა გურულებისადმი	—
1810 წ.	გელათის საბ. № 92, ალექსანდრე ბატონიშვილის შეწირულ. წიგნი	166
1805—1810 წ.	გელათის წმ. გიორგის საბუთი, არზა სოლომონ II მეფის სახელზე	167
1810 წ.	ხონის საბუთი № 20, მარიამ დედოფლის წერილი ანტონ მთა- ვარ-ეპისკოპოსისადმი	168
1811 წ.	ხონის საბუთი № 60, ვახუშტი ჩიჯავაძის მიერ ანტონ ხონელისა- დმი მიცემული წიგნი	—
1603—1811 წ.	ხონის საბუთი № 30, ნინო ოდიშის დედოფლისაგან გან- ჩინების წიგნი	169
1812 წ.	ჭელიშის საბუთი № 11, ნიკ. იაშვილის შეწირულ. წიგნი . . .	170
დამატება:		
1615—1620 წ.	ახლ. ბიჭვინტის საბუთი № 16, გიორგი ლიპარტიანის შეწირული წიგნი	172
1660 წ.	ხონის საბუთი № 9, მეფე ალექსანდრე III-ის მიერ მიცემული წიგნი ხონის ტაძრის გლახების განთავისუფლების შესახებ სახვა- ნთქრო გარდასახადისაგან	—
1717 წ.	გელათის წმ. გიორგის საბ., ბეჟან დადიანისა და შოშიტა რაჭის ერისთავის მიერ დადებული პირობის წიგნი	173
1720—1742 წ.	ახლ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი, პირობის წიგნი ტყვი- რელ გლახის შესახებ	174
1696—1742 წ.	გელათის წმ. გიორგის საბუთი, გიორგი ბერძენის პირობის წიგნი, მიცემული გრიგოლ კათალიკოზისადმი	175
1770 წ.	ახლ. ხონის საბუთი № 73, ხაინძრავეების პირობის წიგნი . . .	—
1777 წ.	ხონის საბუთი № 25, ანტონ ხონელის შეწირ. წიგნი	—
1777 წ.	კაცია დადიანის წიგნი ცაიშის კათედრის აღდგენის შესახებ . .	176
1751—1784 წ.	გელათის წმ. გიორგის საბუთი, სოლომონ I-ის ბრძანება	178
1786 წ.	გელათის წმ. გიორგის საბუთი, მხეიძეების მიერ წინამძღვარ სი- ლიბისტროსადმი მიცემული წიგნი	—
1788 წ.	ხონის საბუთი № 26, ანტონ ხონელის შეწირულ. წიგნი	—
1799 წ.	ხონის საბუთი № 59, ზურაბ მაჩაბლის პირობის წიგნი	180

1750 წ.

მღვდელმონაზონის ლაზარეს შეწირულობის წიგნი, გელათის საბუთთაგან № 62, თეთრს ქალაღზე ზომით $86\frac{1}{4} \times 31\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია; ზოგან სამი.

(გრძელ ღვთისმეტყველურ წინასიტყვაობის შემდეგ)... მე აღქატი სიჩოდგან ამისდა სახელდებული მღვდელ მონაზონი ლაზარე გვარისა უხმარებითა ერგებლიძე... აწ შეიწირე ჩემ უღირსთაგან უბიწოვოდედაო ღთისაო გლეხი არგვეთს, რომელ არს აღისუბანი, ჩემის კონ-
5 დაკით თითოულეზ დახსნილი და მამულ ალაგი ჩემის თეთრით ნაყიდი არავისაგან არა საცილო... თურქაძე მამუკა და მისი ძმა იმედა და სეხნია და დათუნა მისის ცოლშვილით მამულ ალაგით... გელათისათვის შამომიწირავს... და ასე შევედრებვიარ ამ ჩემს ხელმწიფის შვილს გენათელს იოსებს და შემდგომს კვალად გენათელს,
10 რათა წელიწადშიდ თვითან მოხსენებას და წირვას ყოფდენ ჩემ ცოდვილითათვის. უკეთუ თვითან არ გაისაჯენ, ერთს წინამძღვარსა და ერთს დიაკონს გვიწირვინონ... (გენათელს მსახურსა, შემდეგ გრძელი წყევს შემშლელთათვის)... კაცთაგან მოწამე ამისი თავად ბატონი ბატონის შვილი უფლისწული გენათელი იოსებ, ქუთათელ წოდე-
15 ბული აბაშიძე მაქსიმე, წინამძღვარ ჯვარმტვირთველი კანდელაკი დავით, წინამძღვარი მაჭვარიანი ნიკოლოზ, წინამძღვარი ჭიჭინაძე იოსებ, კანდელაკი მღვდელი იესე, წინამძღვარი მღვდელ მონაზონი ბასილ, მღვდელ მონაზონი შავლანიძე, მგალობელი ჭიჭინაძე იესე და ერთობით კრებული, გელათის სახლითუხუცესი ნემსაძე შოშიტა
20 და სხვანი მოხელენი ყოველნი და მე აღქატს მღვდელ მონაზონს... წმინდის მოწამეთის წინამძღვარს და ჩემის ხელმწიფის კარის მღვდელს ლოლაბერიძეს სილიბისტროს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა ქრისტეს აქეთ ჩინ დასაბამიდგან ვიდრე აქამომდე კ (sic) თვესა ინდიკტონსა (sic) იგ. (სუცრუად:) ამპრობასა ჯვარისასა სრულ
25 იქმნა დღესა პარასკევსა შეწვენითა ღთისათა.

1753 წ. გაბრიელ ჯყონდიდლის შეწირულობის წიგნი, მარტვილის საბუთთაგან, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

-მარტვირის ღვთისმშობელო... მე სიყრმიდგან მონამან და
- 5 მადიდებელმან ტაძრისა შენისამან დადიანის ბეჟანის ძემან ბატონმან ჯყონდიდელ მიტროპოლიტმან გაბრიელ... მწველილადი ეგე შესაწირავი ძღვნად მოგიძღვენ, ასე რომ გულუხეთს ჩვენი ყმა ბუჭუკელა გიგინეისშვილი იყო, მოკვდა ის და მესი კაცები რაც იყო სხვები. საყდრისა შენისა ყმა იყო, მაგრამ ეს სანთლის
- 10 ბეგარა არ ემართა და ჩვენ დავადევით. ცხრა გლეხი არის თავს: ერთი სეხნიელა იობაძე და მისი ძმა ბუჭუკელა, მეორე კიდევ მახარებელი იობაძე, მესამე ფირცხალავა გიორგი, მეოთხე კიდევ ფირცხალავა სეხნია, მეხუთე გიგინეისშვილი ტატუელა, მეექვსე გიგინეისშვილი ლაშკარა. ამ ექვს გლეხს ურმოული ღომის ბეგარა ემართა,
- 15 თა, ურმოული ღომი გარდავიდეთ და თითო მარჩილის სანთელი და თითო რუბის საკმეველი დავადევით და ამ სამს გლეხს, გოჩია გიგინეისშვილს, მამისთვალა გიგინეისშვილს და ბუჭუკელა გიგინეისშვილს ურმოული არ ემართა და ღორის ბეგარა შევაწიეთ და თითო მარჩილის სანთელი დავადევით. ამას გარეთ კიდევ რობას სამი
- 20 ვლეხი იყო ჩვენი, ქოიავა ხუტუ და მისი ძმა კაცობა, მეორე გლეხი ჩიქობავა ბაძლუელა, მესამე გლეხი სვიმონა ჯგიმორდელა და მისი ძმა ხახუტელა. ეს სამი გლეხი რობას ესახლენ, მაგრამ მიქელაძებმან არ დააყენეს და წამოვიყვანეთ და გამოღმა კოდორს დავასახლეთ. სამივე გლეხს ურმოული ღომი შევაწიეთ და თითო მარჩილის სან-
- 25 თელი თქვენის საყდრისათვინ დავადევით და თითო რუბის სანთელი სუჯუნის საყდრისათვინ. ამ რობელი კაცების დავთარი სუჯუნასაც დაგვიძს. აწ როგორც გარიგებით სანთელი და საკმეველი ამ წიგნში დაგვიწერია, ისე ყოველს დიდმარხვაშიდ.... შენის საყდრის სანთლის და საკმეველის ჩამომბოჭავს მისცემდეს ჩვენის სულის საოხად და
- 30 თუ წყალობითა შენითა იმატონ და გაიყონ, რამდენიც გლეხი შეიქნას, ეს საყდრისა შენისა ბეგარა თითო გლეხზედ ისევ სრულად გაყვეს. ხოლო ჟამთა ვითარებისაგან რომელიმე გლეხი ამოასწყდეს, ვინც იმ გლეხის ნაპარტახი ალაგ მამული დაიკაოს, ეს ბეგარა როგორც სწერია იმ კაცმა გარდაიხადოს. ამას გარეთ

ამ კაცებს თუ რამ ბეგარა მართებს, იმას ვინც ჭყონდიდელი იყო, იმას მიაართმევდეს და არც მიდღემჩი არას მებატონისაგან ეს თორმეტი გლეხი კაცები აზნაურს შვილს ყმათ არ მიეცეს..... დაიწერა ქენსა უმა.

1754 წ. ნასყიდობის წიგნი, მიცემული გიორგი აბაშიძის მიერ მეფე სოლომონ I-ისადმი, დაცული გელათის ტაძრის საბუთებში № 19, დაწერილია თურს ქაღალდზე ზომით 43×31¹/₂ სანტიმ. ნიშნები დაცულია.

5 (გრძელ ფთისშეტყველურ წინასიტყვაობის შემდეგ).....
 ესე.. მტკიცედ.. შოუცვალებელი.. ნასყიდობის: საფიცარი: მოგართვით: ჩვენ: თქვენმა: ყმამ: აბაშიძე: გიორგი. მამუკაშვილმა: თქვენ. ჩვენს: ბატონს: კელმწიფეს: ლ^ს: მიერ: ცხებულს: ლიხთამერეთის: მპყრობელს: მეფეთ. მეფეს: ბატონს: სოლომონს: შვილთა და: მო-

10 მავალთა: თქვენთა: ასე რომ: დიდათ: გამიჭირდა: და: ვალმა.: ძალი: მიქნა და:.. სხვა: ველარა: მოვიხერხე რა: და: სხვის მიყიდვას: თქვენ:.. ვარჩიე და: მოგყიდეთ.. ციხე.. ბარაგაულის (sic) და. რაც.. ამისი: შემამავალი.. ამდაბლა: (sic) ჩენი.. ყმა.. და ალაგი.. იყო.. აზნაურშვილი.. მსახური და.. გლეხი.. მიწა.. წყალი: ტყე: საძებრით და.. უძებრით..

15 შესავლით:.. გასავლით:.. ეკლესიით.. და.. ეკლესიაშიდ.. დამარხვა.. ნუ დაგვეშლება.. ასე: მოგვიყიდა და.. მოგვირთმევია.. ამაშიდ.. რათაც: გული.. შეგვიჯერდებოდა.. ისე. სრული.. ფასი.. გვიბოძეთ და.. გაგვისტუმრეთ.. ახლა.. მოგვირთმევია.. ყოვლის.. კაცის.. უცილებლათ და: ლ^ს.. გამარჯვებაშიდ.. მოგახმაროს: ჭარტალასა

20 და.. ელაზნაურს გარდა: კოსია.. ჩიკვაიძე: მისი კერძი მამულით: და კოსია: დუგლაძეს: გარდა.. ამათ.. ჩამოსათ.. სხვა.. ყველა: მოგართვი: კაცთაგან.. ამისი.. მოწმე.. სახლთხუცესი.. ჯაფარიძე: როსტომ.. აბაშიძე.. ზურაბ.. აბაშიძე.. ბერი.. წერეთელი.. ქაიხოსრო.. ბაზიერთხუცესი.. მიქელაძე.. ზურაბ.. მაქავარიანი.. ქაიხოსრო.. წე-

25 რეთელი.. სვიმონ.. წყლოუკიძე.. პატა.. და. ბერი.. ამირან.. მესხი.. მდივანი: დავით.. თაზაზა.. მესხი.. ჟორჯოლაძე.. სეხნია.. ბეჟიაშვილი.. ბეჟია.. კიკნაძე.. თანდილა.. პაპუნაშვილი.. კიკნაძე.. პატა ხოსიაშვილი.. მე აბაშიძე.. ზაალს.. დამიწერია . მოწამეცა ვარ: ამისი: აღი-

წერა: თვესა: სეკდენბერს: ვ: დღეს.. ქრისტესა აქეთ.. ჩღმიდ.. ქკს: უმბ.
აწმიაზე სსვკ სეღით: პაპუჩა. კიკნაიძეს: თანდილა. პატა. და.
ხოსია. ესენი. ჩემი. ძირი. ყმა. არა. ყოფილა. ისე. მოსულარან. ნა-
ყიდათ. არ მომირთმევია. და ისე. იმსხურეთ:

5 ბეჭედი წარწერით: მონა ღთისა აბაშიძე გიორგი (უკანასკნელი სიტყვა
შუაშია ასომთავრულად).

1755 წ. სიგელი სოლომონ I-ისა გელათის ტაძრისადმი, გელათის
საბუთთაგან ზომით 572X281/2 სანტ. დაწერილია თეთრს
ქალაღზე, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება თითო
წერტილი.

(ღვთისმეტყვე. წინასიტყვაობის შემდეგ)... ღთის მსახურსა მეფესა
დავითს, სამართლად აღმაშენებელ წოდებულსა, ეგუოსმოდგინა დაღე-
შენა (sic) ტაძარი ესე გენეთლისა... და შემდგომად მისსა ყოველთა მე-
10 ტომეთა მისთა მრავლის შეწირულობით, დაბით და სავანით, სამწყსოთ
და სამრევლოთ სრულ ექმნათ... და განესრულებიათ ქალაქით, მამუ-
ლით, ტყით, წყლით და მრავლის შესაწირავით დაღესილიყო (sic)
წმიდა ესე ეკლესია პატიოსანით ხატით და ჯვარით და შემდგომად
ამისა აგარიანთაგან ლტოლვილთა მოესვენებიათ... კატსახე კახუ-
15 ლისა და ვარძიისა მღთისმშობელისა ფდ ფდითა სამკაულითა მო-
სილი... და შემდგომად ამისა, ოდეს ვისმე ღთის მოძულესა დარიო-
ზის უწარმართესსა ქუთათისის ციხე კელთ ეგდო მძვინვარისა აგარის
ნაშობთათვის და მას ჟამსა საყდრისა ამის შემავალნი ქალაქნი და
დაბანი მოკლებულ იყვნენ დიდის ოხრობით ისმაილის ნაშობთაგან
20 შეიწრებული სიყმილთა და უფროსად ჭირვეულ ყარვის მოღებითა
დიდსა განსაცდელსა და იწროებასა შინა იყვნენ, ვიდრეღარა წარწირ-
ვად გონებდენ თავთა თვისთა ყოველნი შემავალნი ტაძრისა ამისნი
და თვით სამეუფო ტაძარი სამკაულთაგან დაკლებულ ქმნილიყო
აგარიანთა მოღებითა და შენნი მრავალნი ოხერ დაუშენ ჩნდ (sic)
25 იყო დაწ (sic) ჩვენ... იესიან დავითიან სოლომონიან პანკრატოვანის
ძისძემან ყოველთა უნარჩევსმან ღთივ გვირგვინოსანმან პატრონმან
ლიკთ იმერეთისამან თვით მპყრობელმან მეფეთმეფემან სოლომონ
და თანამეცხედრემან ჩემმან დიდისა დადიანის ოტიას ასულმან დე-

დოფალთა დედოფალმნ კეთილ მორწმუნემან მარიამ და მკვიდრმან
სახლისა ჩემისამან სასურველმან მამის ძმამან ჩემმან ლიკთ იმერეთისა
უფლის წულმან მამუკამ და თანამეცხედრემან მისმან ღთის მოყვა-
რებისა საუნჯემან სახელოვანის დადიანის ბეჟანის ასულმან დაჰრეჯან
5 და კვალად უფლისწულმან ბიძამან ჩემმან გიორგიმ თანამეცხედრით,
ძით და ასულით და სხვათა ძმთა და ძმისწულთა. სახლისა ჩემისათა
ყოველთავე ვიგულსმოდგინეთ ტაძრისა ამის განთავისუფლება (აქ
ცაჩიელი ადგილია დატოვებული $\frac{2}{3}$ სტრუქციონი) და მას ჟამსა ძმა ჩემი
უმრწემესი... იოსებ გენათლად იჯდა, გვევედრა კრებულით თვისით
10 და დედის ოდნად სასურველი ბიცოლა ჩემი ზემოხსენებული დარე-
ჯან შუამდგომელ იყო..... მრავალთა განსაცდელთაგან ოკერ
ქმნილისა ამას ჩვეცა კლ ვყავით განთავისუფლებად დიდისა იწრო-
ებათაგან მოცულისა ტაძრისა ამის შემავალთათვის და თვით პატი-
ოსანისა ამის ეკლესისა სასამსახურდ მოვაცალეთ შემავალთა ამისთა,
15 რათ ამათ მიერ იმკობოდეს უკუნისამდე... (აქ აწმიაზე ჩამატებულია
სხვა სულით: რომელიც სამეფო კაცსა და ან სხვას ნაყიდი ყავს,
იმას გარდა მისდა საკუთრათ რაც არს) ...ასე დავამტკიცეთ
რომ არც ჩემგან და არც შემდგომთა ჩემთა მებატრონეთაგან ამ გე-
ლათის შემავალს არც აზნაურის შვილის ყმასა და არც გლეკს მისი
20 საკუთარი სახასო ყმა (აქ აწმიაზე ჩამატებულია სხვა სულით: ოკრი-
ბაშიდ და) სადაც იყოს არსად ჩვენგან და ჩვენის მორჩილისა და
ბძანების ნება მყოფილის კაცისაგან არასოდეს საურის გარდასახადი
კარაჯა არ ეთხოვებოდეს.... კაცთაგან ამისი მოწამე ყოვლად სა-
ნატრელი უფალი ჩვენი აფხაზეთისა კათალიკოზი ბესარიონ, კეთილ
25 მეგობარი და ნება მყოფლობით მორჩილი სიტყვისა ჩვენისა მამად
სახადი ჩემი დადიანი ოტია და ძმა მისი პირველ გენათელ წოდე-
ბული ყოვლად სამღვდლო ჰყონდიდის მიტროპოლიტი გაბრიელ
და ძმა მისი უმრწემესი ცაგერელ მიტროპოლიტი ყოვლად სამღვდლო
გრიგოლ, ქუთათლად წოდებული მაქსიმე, მთავარ ეპისკოპოსი
30 ხაპის ტარ (sic) წოდებულ ნიკოლოზ და სხვანი ყოვლად სამღვდ-
ლონი დასნი ყოვლნი, გამრიგე და მუშაკი ამისი ჩემი სასურველის
ბიძის მეუღლე ზემოხსენებული დარეჯან და დიდებულნი ჩემნი თავად
სპასპეტი და ვიპატოსი ერისთავი როსტომ, ერისთავი გიორგი, აბა-
შიძე ლევან, წულუკიძე მერაბ, სახლთუხუცესი ჩაფარიძე როსტომ,

სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო, მოლარეთუხუცესი აბაშიძე ბერი, დარბაზისერნი ჩვენნი მიქელაძე ბაქარი, ვახტანგ, ზურაბ და სხვანი მათანა, ნიჟარაძე გიგი და პატა, ციხისთავი ქეშიკეთუხუცესი ჩვენი აგიასშვილი ქაიხოსრო, მოურავი ჩვენი კეთილმოარბელი დამ (sic)

5 საქმის მუშაკი მაჭავარიანი ქაიხოსრო და ბიძის ჩემის სახლით უხუცესი ახლედლიანი დათუნა, მხეიძე ვახუშტი და გიორგი, ლორთქიბანიძე ბერი და სვიმონ და სხვანი მათანა, იაშვილი ლევან და ვახტანგ, მესტუმრეთუხუცესი მესხი პატა და მისი ძმა ამირან, ვზინდართუხუცესი წერეთელი სვიმონ, კარისა ჩემისა მდივანი დავით

10 და სხვანი კარისა ჩემისა გამგენი ყოველნივე და მე აღქატმან ფრიად ცოდვილმან მღდელ მონაზონმან.... წმინდის მოწამენის სამარხოს ყოვლად წმიდის ტაძრის იმღვიმენოსმან (sic) დამ ჩემის ხელმწიფის კარის წინამძღვარმან გვარისა უხმარებითა ლოლაბერიძემ სილიბისტრომ ბრძანებითა პატრონისა ჩემისა მეფის სოლომონისათა აღვსწერე

15 სიგელი ესე.... მიეც... აგარიანთა მძლეობა შეფესა ჩვენსა, დამამტკიცებელსა ამისსა სოლომონს, ძეთა და ასულთა ამისთა... და აწ ვინც... შლად კელყოს კელმწიფემან გინა დედოფალმან, პატრიარქმან გინა ეპისკოპოსმან, თავადმან გინა დარბაზის ერმან, აზნაურმან გინა გლეხმან, დიდმან გინა მცირემან.... (გრძელა წყევს).

20 ნუსხა სუცუყად: დაიწერა ნებითა მღთისათა და ჯერ ჩინებითა მეფისა სოლომონისათა სიგელი ესე თსა ოკდონბერსა კთ ქეს აქეთ ჩინე დასაბამითგან ვე აქამომდე კსჯგ დღესა გ.

ხვეყუყად: მეფე სოლომონ ვამტკიცებ ნებითა ღვთისათა.

ბატონიშვილი მამუკა.

დადიანის ასული დარეჯან.

დედოფალი მარია.

25

აქვე დასმულია პატარა, სამსტრიქონიანი წარწერით ბეჭედი, რომელიც სოლომონ I მეფის უნდა იყოს. წარწერიდან სჩანს მხოლოდ პირველი სიტყვა: მონა...

30 აქვე დასმულია დიდი საკათალიკოსო ბეჭედი: შუაში გამახატულია ღვთისმშობელი ძითურთ, ხოლო ირგვლივ აქვს წარწერა: ქ. მეფე და მღდლთმთავარი აფსახეთისა კზი ბესარიონ 1742.

შემდეგ სუცუყად გრძელად ამტკიცებს კათალიკოსი ბესარიონ:მესახლ მენტთესვემნ (sic) რაჭის ერისთვის შვილმან კათალიკოს ბესარიონ დამამტკიცებლობისა კელსა მოურთავ.... (წყევს)....

35

ბეჭედი ასომთავრული წარწერით: კზი ბესარიონ. აწმიაზე ამტკი-
ცებს დავით II და სოფომონ II, იქვე დასმულია ბეჭდები დავით II-სა,
ანა დედოფლისა და სოფომონ II-სა.

1755 წ. დაახლოებით ამ წლის ახლო ხანებში უნდა იყოს
დაწერილი შეწირულობის წიგნი ბესარიონ კათალიკოზისა,
ბიჭვინტის საბუთთაგან № 20.

...ლიხთამერთა ოდიშირთა (sic) პონტო აფხაზ გურიათა, რაჭა ლეჩ-
ხუმთ, სვანთ, ოსთ, დვალთა და სრულიად ჩრდილოეთისა საქეთმპყრო-
ბელმან რაჭის ერისთვის ძემან კათალიკოზ პატრიარხმან უფალმან
ბატონმან ბესარიონ შემოგწირეთ კნინი ესე შესაწირავი ძირთან
ორი გლეხი ნასხიდა ტოფაძე და მისი ძმა მჭედელი ხუცია და მეორე
გლეხი კუბლაშვილი ბაზიერის შვილები თამაზა, ნასხიდა და მამუკა
10 შემომიწირავს. ეს ორი გლეხი მათის ცოლშვილით, სახლკარით,
ალაგამულით, საფლავსამარხით, წყალწისქვილით, ტყით, ველით,
საძებრითა და უძებრით, რისაც მქონებელი იყონ, მისის სამართ-
ლიანის საქმით შამოგვიწირავს. ამ მიზეზით ჩვენს მემკვიდრე ყმას
ბულაშვილს ამ ორმა გლეხმა კუბლაშვილმა და ტოფაძემ შინაყმა
15 მოპარეს ჩილუნაძე და ახალციხეს გაუყიდეს და დიდის შრომით და
ძიებით გამოიჩინა და სახსარი და სამთხრობლო ბულაშვილს ამათს
ნაქურდალზედ ოთხასი მარჩილი დაეხარჯა და ეს ქურდები და ბუ-
ლაშვილი გავასამართლეთ და მოსახლობით ვერ აუვიდენ ნაქურ-
დალშიდ და ჩვენი კაცი ბულაშვილი წყალობით ჩვენ შევიჯერეთ.
20 სხვას გარდა ერთი აყრილი გლეხი და ასი მარჩილი ბულაშვილს
ჩვენ მივეცით და ეს გლეხი ყოვლის კაცის უცილებლათ შენტვის,
ბიჭვინტისა ღთისმშობელო, უმიზეზოდ ჩვენ შამოგვიწირავს. აწ ვინც
ამათად გამოხვებად ხელყოს და ეს შენ გამოგწიროს ხელმწიფემან,
ან პატრიარქმან, მიტრაპოლიტმან ანუ ეპისკოპოსმან, თავადმან ან
25 დიდებულმან, ანუ აზნაურმან, დიდმან ანუ მცირემან, წყეულ, კრულ
და შეჩვენებულმცა არის ღთისაგან და წმინდათა მისთაგან, ნუმცა
იქმნების ხსნა სულისა და ხორცთა მისთა ნუცა წირვითა და ლო-
ცვითა, ნუცა გლახთმოწყალებითა (sic) და ნუცა იერუსალიმს წასვლითა.
ხვეუჯად: კზი ბესარიონ და აქვე მისი ბეჭედი დასმული.

1755 წ., შეწირულობის წიგნი მამუკა ბატონიშვილისა ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 33, დაწერილი თეთრს ქალაღზე, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წერტილია.

...წმიდაო გიორგი ხონისაო, შემოგწირეთ მცირე შემოსაწირავი ჩვენ ბატონიშვილმა მამუკა და მეუღლემან ჩემან დადიანის ასულმან ბატონმა დარიჯან... ქანტურიშვილი დავითა და ხუცესი გიორგი მისის ცოლშვილით და მამულ ადგილით... ძველათაც თქვენი 5 მედროზე ყოფილიყო და უდრობაშიდ სხვას ეჭირა და ჩვენ ხელახლა შამოგვიწირავს და მომირთმევია. ამ კაცმა წელიწადში ყოველს აღდგომის მეორე დღეს თითო ცხვარი დეიდვა და მღვდელს ჟამს გვიწირვინებდეს და მოგვიხსენებდეს. სხვა კაცს ხელი არქ (sic) ამასთან. კაცთაგან ამისი მოწამე წულუკიძე კაცია და შვილი მისი პაატა, 10 მხეიძე ვახუშტი. დეიწერა (sic) მღვივის ჩვენის დათუნას ხელით... ჩღნე. ბეჭედი ასომთავრული წარწერით: მამუკა.

ხვეული ხელის მხწვა: მე ბატონიშვილი თეიმურაზ ვამტკიცებ სიგელსა ამას.

ბეჭედი წარწერით: დთიანი ტომობით ვარ მე თეიმურაზ უფლის- 15 წული.

1757 წ. შეწირულობის წიგნი ოდიშის დედოფლის თამარისა ცაგერის საბუთთაგან, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

...ცაგერის ღვთისმშობელო, გვედრები მე დედოფალი გელოვანის ქალი თამარ და მცირესა ამას შესაწირავსა. წინაშე მეუფებისა თქვენისა ძღვნად მოვიღებ, ასე რომ ეს ორნი ძმანი სილაგაძენი ობოლი სადმე იყვნენ, იოანე და ძალუტა. პირველად დავიხსენი, 20 მის მოღმა ერთი ხუცათ გამიზღია და მეორე ერის კაცათ და წიფერჩს დამისახლებია და მიმიცემია ბერიკას ჩარკვიანის სოული სამოსახლო ალაგ მამული, ტყე და წყალი, მისის ყოველისფრით, ყმებრ საძებრიანად და ამასთან კიდევ მომიმატებია ერთი საყანე ცხენის წყლის პირათ და მეორე საყანე ლარჩვალს და კიდევ ამასთან 25 ოთია კოპალიანის სოული. ტყე და ამას გარედ სასაფლაო, სასხვისშვილო (sic) იყო საფლავი და ის მიმიცემია და ასე მოსახლობიანათ

შენთვის შემომიწირავს, ცაგერის ღთისმშობელო, ჩემის ცოდვილის სულის საოხად და მწირველ მლოცველად ჩამიბარებია ჩემის შვილების ცაგერელ მიტროპოლიტის გრიგოლისა და მისი ძმის მანუჩარისათვის.... აწ ამისთვის ბეგარა დამიცვ ერთი რუბის სამთელი წელიწადში, ღვთისმშობლობას ცაგერის ღვთისმშობელს მიაართმევდეს და წირვა დამიცვ სხვები ბეგრების სამაგიეროთ ჩემის სულისათვის და ასე აზატობით შემომიწირავს და გამირიგებია ამ ორის ძმის სილაგაძის იოანესა და ძალუტას საქმე..... აღიწერა წიგნი ესე ქორონიკონსა უმე ხელითა მგალობლის გისათა და მოწამეცა ვარ ამისი.

10 წყალობითა და შეწევნითა ღვთისათა ვამტკიცებ მე დადიანის ბეჟანის ძისძე მანუჩარ მანუჩარის ძე ბატონისშვილი და ბატონის შვილი ბეჟან ბატონის ჩემის დედოფლის, ბების ჩემის წიგნსა ამას.....

აქ დასმული ყოფილა ბეჭედი.

1758 წ. შეწირულობის წიგნი კაცია დადიანისა ცაგერის საბუთთაგან, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

.....წყალობითა ღთისათა თვით ლეონ დადიანის ტახტსა ზედან აღხარისხებულმან და სრულიად ოდიშ ლეჩხუმის მპყრობელმან დადიანის ოტიას ძემან თვით პატრონმან დადიანმან კაცია მ ნებითა, 15 ჯერჩინებითა და განგებითა თქნითა (ღვთის მშობელად), ხოლო განზრახვითა და თანაზედამდგომელ მნედ ყოფითა ბიძის ჩემის ცაგერელ მიტროპოლიტის გრიგოლისითა ვინებეთ და ვიგულისმოდგინეთ მცირედისა ამის ძღუნისა წინაშე შენსა შეწირვად ყუდრემს, მოაშს 20 და ნამკაშურს აქეთ რაც რომ ჭალა და ან მამული არის, სულ ყველა პირველად ცაგერისა ღთის მშობლის საყდრის შეწირული ყოფილიყო და ჟამთა ვითარებისაგან უფროსი ერთი დიდი ხნით დაკარგული შექმნილიყო და ვინ გინდას ეჭირა. ახლათ ჩვენ გამოვიკითხეთ, მართალი გამოვიკვლიეთ და ხელახლა ისევ ცაგერის 25 ღთისმშობლის ეკლესიას შევსწირეთ, წიგნიც განგვიახლებია და დაგვიცვ, ასე ხელშეუაღათ სამკვიდროთ საუკუნოდ ცაგერისა ღთის მშობელისა და მისის საყდრისათვის შეგვიწირავს.... ცაგერლისა და მეტს კაცს ხელი არა ქონდეს.... (შემშლელი შეჩვენებულ იყო)

წისა და ყდ სანატრელისა კათალიკოზისა ჩვენისა ბესარიონისაგან, რომელსა ადგილსა ანუ საბერძნეთს გინა რუსეთს წმიდანი მღუდელთ მოძღვარნი, მღუდელნი ანუ დიაკონნი ყოფილიყვნენ და ანუ ახლათ იმყოფებოდნენ, ამათ ყლთაგან ამ წიგნის შემშლელი შეკრულ შეჩვენებულ სულით, ხორციით, თავით, ტანით, ენით, სახით, საყნოსელით, ყლით შენადგამ ნაწევართურთ..... დაიწერა ქენსა უმგამინ, ან და ან.

1758 წ. შეწირულობის წიგნი კაცი დადიანისა სუჯუნის მონასტრისადმი. იბეჭდება აზიურ მუზეუმში პეტერბურგს დაცულ პირის მიხედვით.

...ჩვენ ღთის მიერ წყალობითა ბატონმან დადიანმან კაციამ....
წმიდა გის სუჯუნისას შემოგწირენ მცირედნი ესე ძღვენნი, ასე რომ
10 ერთი ჯოლიას ნაყმევი კაცი სამართლით კურთხეულს მამაჩემს დაქირული ყავდა. მამაჩემი რომ მიიცვალა, ის კაცი ჩვენ გაუშვიტ. მისი ცოლშვილი, სახლკარი, ალაგ მამული, ყოველისფერი უკლისად მივეციტ და ისევე დავასახლეთ. აწ ეს გაბრიელ გუგუშვილი....
შენდა შემომიწირავს... დაგვიცს შენდა მოსართმევად ბეგრად ერთი
15 მარჩილის სანთელი, ერთი რუბის საკმეველი და წელიწადში ორსა მღდელსა და მთავარს მამიჩემის სულის საოხად ჟამს აწირვინებდეს და ამას გარდა ღვინის ბეგარა რვა კოკა მართებს და ჭყონდიდელი ვინც იყოს, იმან გამოართვას. ამის მეტი ამ კაცს არას მებატონისაგან არა ეთხოვოს რა. ასე აზატობით შემომიწირავს, დასტური
20 ხატის სამსახური. სასოფლო რაც მართებდეს, ისევე ქნას... ქენსა უმგ. ბეჭედი

1750—1758 წ. ოტია დადიანის შეწირულობის წიგნი სუჯუნის მონასტრისადმი. იბეჭდება აზიურ მუზეუმში პეტერბურგს დაცულ პირის მიხედვით.

წმიდაო გი სუჯუნისაო, ჩვენ... ბატონმან დადიანმან ოტიამ და თანამეცხედრემან ჩვენმან რაჭის ერისთვის ასულმან ბატონმან დედოფალმან გულქან, ძემან ჩვენმან კაციამ, ნიკომ და გიორგიმ---

ასე რომ ეს ჩართვალია კოჩობა დაკარგული იყო და ჩვენ ამოვი-
ყვანეთ მისი ცოლშვილიანათ და თქვენ შუაქალაქს დაგისახლეთ
და შემოგწირეთ. სხვა ბეგარა არა რა დაგვიც ამის მეტი, რომ ყო-
ველს გიორგობას თვითო შამახურს სანთელს და ერთი რუბის საკ-
5 მეველს ჩვენად სასულიეროდ თქვენ მოგართმევდეს. რასაც შემძლე-
ბელი იყოს, ეკლესიის მოსამსახურე იყოს... არა სახარჯო ამას
არ ეთხოვოს.

აქ დასმული ყოფილა ორი ბეჭედი.

1760 წ. შეწირულობის წიგნი მამია გურიელისა, ბიჭვინტის სა-
ბუთთაგან № 12, დაწერილია ქალაქდზე. ნიშნები სიტყვების
შემდეგ არ არის.

...ესე ქრისტეს წინაშე მისატანი და აწდა უკუნისამდე საბო-
ლოოდ გასათავებელი და უკუნისამდე დღეთა ჩვენთა დასამტკიცარი
10 წიგნი, პირი და საფიცარი დაგიწერეთ და მოგართვით შენ ორისავე
ცხოვრებისა ჩვენისა დიდს ნუგეშ შესავედრებელსა აფხაზეთისა კა-
თოლიკოზსა უფალსა ბესარიონს ჩვენ გურიელმან ბატონმან მამიამ
და თანამეცხედრემა ჩემმან მეფეთ მეფის ასულმან დედოფალმან ბა-
ტონმან როდამ, დაგიმტკიცეთ ეს კელთწერილი, ასე და ამა პირსა
15 ზედან რომე თავათ ბატონმან მეფემან სოლომონ შემოკრიბნა დი-
დებულნი, დადიან გურიელი, ერისთავი, სამლოო ყოვლად სამღდე-
ლონი მიტროპოლიტ ეპისკოპოს არქიმანდრიტნი და ყოველივე
ლიხთამერისა საღთო და საერო კრებული, დაგიმტკიცეს კრებით.
როგორც შენის დავთრით შენის ბიჭვინტისა ღთისმშობლის შემო-
20 წირული ყმა ყოვლთან თავისუფალი ყოფილა, რომ კათალიკოზის
მეტს კაცს შენს ხატის ყმაზედ კელი არ ქონია, ჩვენც მათის მოწ-
მობითა და თანა ჯერჩინებითა მოგვირთმევია ესე წიგნი და პირობა.
რაც ჩვენს ქვეყანაშიდ გურიას საკათალიკოზო ბიჭვინტისა ღთის-
მშობლის შეწირული ყმა ჩვენს საბრძანებელშიდ შენის ხატის ყმა
25 იყოს, ამათ ჩვენგან და ჩვენის სიტყვის მორჩილის კაცისაგან არც
წართმევით, არც მღვურის ჩაყენებით, არც სანადოს გამოწვევით, თუ
მისისა ნებით გვემსახუროს, თვარამ არც ძალ და ძალ სმევა ჭმევით,
არც საუდიეროს გარდასახადით, არას უსამარფლობით ძალით ჩვენ

შენის ხატის ყმას არაფერი უსამართლო არ უყოთ რა. თუ რამე სამსახური დაგვეჭირდეს, შენ დაგკითხოთ და შენის ბძანებით რაც ვიმსახუროთ, თორემ სხვეფ ჩვენის მოხვეჭითა და ძალით შენს ყმას უსამართლობა არა უყოთ რა. თუ ვინმე ჩვენის ქვეყნის კაცმან 5 უსამართლობა და ურიგობა თქვენს კაცს უყოს, როგორც შევიძლოთ იმ თქვენის დავთრის სამართალი მოგართვათ (წუყვა)... დაგვიმტკიცებია წიგნი ესე ბრძანება ჯერჩინებითა შამოქმედელ მიტროპოლიტის ბიძის ჩემის ბატონის ნიკოლაოზისათა და ხინოწმინდელ მიტროპოლიტის მაქსიმესითა და სრულად ერთობით გური- 10 ულთა საღთოთა და საეროთა დასთა ერთკმობით ქეს აქეთ ჩლჟ ფებერვალის ი.

1760 წ. ამ წლის ახლო ხანებში უნდა იყოს დაწერილი ხონის ტაძრის საბუთი № 34, თეთრს ქალაღზე ზომით 45×33³/₄ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება თითო წერტილი, თუმცა არა ყველგან.

...ესე... საფიცარი მოგართვი... მთავარ მოწამეს გიორგის ჩვენ წულუკიძემ კაციამ*), ძემან ჩემმან პატამ*), ბერმა და გიტეულმა*), ასე რომ ჭანტურისშვილი ძველათ თქვენი შეწირული ყოფილიყო, მერმეთ 15 ჩვენს სახლის კაცს ყავდა და მის ყმას ჭუბაბრიას ყავდა, იმას ხელახლა წამოსლოდა და ისევე თქვენ მოგენდო. მერმეთ ეს ჭუბაბრია მე მომივიდა და შენი თავი მთხოვა. ბატონიშვილს ეჭირა მაშინ ხონი და ვთხოვე ეს გლეხი და ქრთამიც კარგი მივართვი და ისევე მე ვიშოვე. მერმეთ ამ ჭანტურისშვილის წყევლით თავისტოლი აზნაურსშვილი 20 მომიკდა. მისი ბატონს ამას დავედევე და შენს ტაძარს შემოგევეწა, მოვადექით სალაპარაკოთ და მთავარეპისკოპოსი იოსებ შუა ჩამოვარდა, მისი შეხვეწილი იყავით და წინამძღვარი სილიბისტრო შუა ჩამოგვივარდა და აზნაურის შვილის სიკდილიც გაუშვით და რაც შენზედ დაგვხარჯოდა, ქრთამი ისეც ბევრი გაპატივეთ და ასორმოცი 25 მარჩილი გამოგართვით და თქვენ ორი გლეხი ჭანტურესშვილი ივანე ხუცესი და მისი შვილები დავითელა, გიორგი ხუცესი და მახარეი, მეორე კაცია, მისი შვილი ნასხიდა, ნატრია და თქვენი ძე და მომა-

*) ეს სიტყვები ხაზგადასმით წაშლილია.

ვალბ ყველა წმიდის გიორგისათვის შეგვიწირავხარ... არის ამისი მოწამე კაცთაგან კაცია წულუკიძე, მისი შვილი პატა და გიორგი, ქუთათელიძე ლომკაცა, დავით ჩხინკელა, კოჩობა ქუთათელიძე, იოსელიანი გიორგი, მამისთვალ ქუთათელიძე, გიორგი დეკანოზი, 5 მოწამე დავით ქუთათელიძე, მოწამე მისი ძმა მახარობელი. მე გიორგი ლიტრაპოლიტის (sic) მღვდელი მოწამე. მე წინამძღვარს ლოლობერიძეს სილიბისტროს დამიწერია, მოწამეცა ვარ ამისი.

აქ ჯვარია დასმული.

1760 წ. კაცია დადიანის შეწირულობის წიგნი, მარტვილის მონასტრის საბუთთაგან, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

...მარტვილთა ღთისმშობელო... და წმიდაო გ'ი სუჯუნისაო, ჩვენ... დადიანმან ბატონმან კაცია და თანამეცხედრემან ჩვენმან დე-
10 დოფალმან ბატონმან დარეჯან ვინებეთ საქმისა ამისა გამოძიებად, ასე რომ ჟამთა ვითარებისგან საქყონდიდლოს ალაგ ალაგ ბევრი დაკლებოდა, კაცი თუ ალაგ მამული. ახლა რ'ლიც ძველთაგან თუ ახალი შეწირული დავთრები იყო, მოვიკითხეთ და ზოგი უდრო-
ებით დაკარგულიყო და ზოგი კიდევ იყო. ყველანი გამოვიძიეთ და
15 შევიტყვეთ და რიონის და ცხენისწყლის შესაყრიდგან ტეხურის შესაყრამდის სულ გაღმართი, კოდორა, ცხეპიჯი, კუკუთი, სამარღნაო და ანჯელი, ესენი ძველთაგან ჭილაძის ყოფილიყო და ჭილაძეს შეწირა. მაგრამ რომელიმეს კიდევ უდავებია, მერმეთ მაშინ ბ'ნი ბა-
ბუა ჩვენი ბეჟან დადიანი მჯდარიყო და მას მოეკითხა ამ ალაგ მა-
20 მულის საქმე და რახან ძველთაგან შეწირული და გამოსული იყო, მასაც ხელახლავ შეეწირა. ახლა ის დავთარი ერთობ ძველი შეიქმნა და რახან პირველ ჭილაძის შეწირული გამოვიდა და მერმეთ ბაბუა ჩვენის, ჩვენც შეგვიწირავს და დავთარი გაგვიახლებია და შეგვიწი-
რავს პირველ მარტვილისა ღ'თისმშობლის ტაძრისათვის და მერმეთ
25 წ'ის გ'ის სუჯუნის ეკლესიისათვის, რომ არც დადიანმან, არც დე- დოფალმან, არც უფლისწულმან, არც დიდმან, არც მცირემან ეს საქყონდიდლო ალაგ მამული სახასოთ მისთვის არ დაიკაოს და და- დიანი დასტურ ბატონი არის და ვისაც უნდა იმსახურებს და

სხვეფ ამაშიდ ხელი არავის აქუს. ასე ხელ მოწყვეტ შეგვიწირავს....
ქენსა ჴმბ.

აქ დასმული ყოფილა ორი ბეჭედი.

1760 წ. შეწირულობის წიგნი გაბრიელ ჭყონდიდლისა, იბეჭ-
დება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედ-
ვით.

....მარტვილთა ღთის მშობელო მე.... დადიანის ბეჟანის ძემან
ჭყონდიდელ მიტროპოლიტმან გაბრიელ.... რაც რომ ჩემი საკუ-
5 თარი შესამოსელი მისის გაწყობით მქონდა, ან რაც წიგნები მქონდა,
ან წირვის იარაღი, ბარძიმფეშხუმი მისის გაწყობილებით საცეცხუ-
რიანათ, რომელიც ჩემის ხელით ნაშოვარი დღეს მქონდა, რომ სხვა
არც ეკლესიის და არცა რა კაცის სხვისი სადგო არ იყო, ესენი
სულ ყველა შენთვის შემომიწირავს.... ქეს აქეთ ჩღე წვლსა.

ბეჭედი.

10 ქ. აგრეთვე მე ჭყონდიდელ მიტროპოლიტმან კვალად, მარ-
ტვილთა ღთის მშობელო, შემომიწირავს შენთვის თავის ერთი სურა,
მეორე პეტერა ბადია, მესამე პოლიტეს შემომიწირავს, მარტვილთა
ღთის მშობელო, აზარფაშა, მეოთხე სუფრა ყაშუმი.... ამისთვის
რომ ვინცა ვინ მწირველი ეპისკოპოზი ამ შენს ეკლესიაზედ (იყოს),
15 ორი ჩემი ხატი, ვინცა და რამანცა იჯდეს და შენის სამწყსოს მწყობა
ხელთა ქონდეს, ის იხმარებდეს.....

1760 წ. კაცია დადიანის წიგნი საჭყონდიდლო ყმებისთვის სა-
ურის ამოკვეთის შესახებ, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ
მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

...ჩვენ... წყალობითა შენითა (მარტვილთა ღვთის მშობელთა)
ოდის შავის ზღვის აქეთ მპყრობელმან და ხოლო სრულიად
ლეჩხუმ ვიდრე სვანეთითურთ ძლიერებითა შენითა მქონებელმან
20 ბატონმან დადიანმან კაციამ.... ასე რომ დიდის ხნიდამ ჩვენს ქვე-
ყანაში საურის თეთრის გარდახდა იყო და ეკლესიასა შენსა სამსა-
ხური და მუშაობა დაკლებოდა შენის ყმის სიღარიბის და გარდახთის

მიზეზით. ახლათ პირველად პირმშობან და ჩემდა სულით ხორცამდე სასიქადულომან ბიძამან ჩემმან ჭყონდიდელ მიტროპოლიტმან გაბრიელ მითხრა და მაუწყა კეთილისა ამის საქმისა სრულება და მეცა.... რომელიც მარტვილის მონასტრის საყდრისა შენისა შემავალი

5 საჭყონდიდლო კაცები იყო, გლეხი თუ აზნაურშვილი და ან აზნაურშვილის ყმა წმინდისა ეკლესიისა შენისა მოსამსახურე, თვინიერ დაბლა საჭყონდიდლოს გარდა, ამათ საურის გარდახთა ასე გარდავიდეთ და აღმოუწყრეთ, რომ ამიერითგან და უკუნისამდე არას დადიანის და არას ჭყონდიდლისაგან არცა ვინმე უდროვობით მყოფის

10 დამჭირავის მეპატრონისაგან აქ, მარტვილს, შენს შემავალს საჭყონდიდლოს კაცს საური აღარ ეთხოვებოდეს. ასე აღმოგვიკვეთია და გარდაგვიწერიაქეს აქეთ ჩღა, ქნსა უმი (sic) ამინ.

ბეჭედი კაცია დადიანისა

1761 წ. შეწირულობის წიგნი კაცია დადიანისა, დაწერილი თეთრს ქაღალდზე ზომით 49 1/2 x 32 1/2 სანტიმ., გელათის ტაძრის საბუთთაგან № 60. ნიშნები დაცულია.

...ჩვენ... მთავარმან და განმგემან ოდიშ თაკვერ სვან აფხაზ შავ ზღვათამან.... დადიანმან კაციამ და ერთ სულ გვამულად მგებ-

15 მან ჩვენმან შარვანშისძის (sic) ასულმან დედოფალმან დარეჯან და ახალ ნორჩმან ძემან ჩვენმან გიორგიმ ესე მწვლილებრ შესაწირავი დავდევით ფასის საცავსა შენსა. ვინათგან სიყრბითგანვე გული მითქმიდა დიდებულისა მის ეკლესიისა შენისა წმიდისა გაენათლისა ხილვად და თაყვანისცემად: და უზომომან მოწყალებამან შენმან ინება

20 და ღირს მყო ხილვად ალაგთა ნანდვილ სულისა წმიდისა სადგურთა და რა მოვიწიენით და ვიხილეთ წმიდა ეკლესია შენი გაენათელია (sic).... უნდო ესე შესაწირავი ათი ლიტრა სანთელი შემოგწირეთ დღეითგან, ვიდრე ოჯახი დადიანობისა გიეს, საუკუნოდ მოუშლელად მიიძღვენ ესე წლითი წლად.... წარსამართებელად და განსაძლიერე-

25 ბელად მთავრობისა ჩემისა, უნოდ დაცვად თანმეცხედრისა ჩემისა დედუფლის დარეჯანისათვის და აღზრდად სასურისა ძისა ჩვენისა გიორგისა, რათა იგიც შემდგომად ჩემსა ესრეთ გამსახურებდეს.... ქეს აქეთ ჩღა.

ბეჭედი წარწერით: ---შავზღვას აქეთი დადიანს მაქვს ლეჩხუმ სვანეთი. შუაში ასომთავრულად: კაცია.

1761 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ I-ისა, მარტვილის საბუთთაგან, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

ქ. ზეგარდმოთა განგებითა და წყალობითა ღვთისათა იესიან დავითიან სოლომონიან პანკრატიონიან ძირთა მათთაგან აღმოცენებულმან სრულიად ღიბთ იმერეთის მპყრობელმან ბატონმან მეფემან სოლომონ და თანამეცხედრემან ჩვენმან დადიანის ასულმან დედოფალმან ბატონმან მარიამ და პირმშომან ძემან ჩვენმან აღწემ ესე წყალობის წიგნი... დაგიწერეთ... დადიანის ბეჟანის ძეს ბატონს ჭყონდიდელ მიტროპოლიტის გრიგოლს ასე და ამა პირსა ზედან, რომ 10 ძველათ მამა პაპასა ჩვენსა იმერეთში ფარცხანაყანევს თქვენის საყდრისა მარტვილთა ღვთის მშობელისათვის გლეხები შეეწირათ და ყოფილიყო, მაგრამ ჟამთა ვითარებისაგან უღროებით საეროთ გამხთარიყო და შენის ეკლესიის სამსახურს ქვეშ აღარ იყვნენ. ახლა რა რომ ღვთის საფარველის მინდობით სამეფო ტახტი და ქვეყანა დავიპყარით 15 ჩვენს ქვეყანასა და საბრძანებელში გამოვიძიეთ და სადაც რამ ეკლესიების ყმა თუ ალაგი საეროთ იყო, ამოვიღეთ და ისევ თავის ეკლესიას მივართვით. აგრევე თქვენის საყდრის მარტვილთა ღვთის მშობლის გლეხები ფარცხანაყანევს მეტი აღარ იყო, ეს ოთხი გლეხი, ნუცუბიძე ხახუტა და მისი შვილები, კიდევ ნუცუბიძე მამუკა და 20 მისი შვილები, კიდევ ნუცუბიძე ნიკოლოზ და მისი შვილები, ნიკოლოზის ძმანები მამიკაცა, მიქელა და მათი შვილები, ესენი ოთხ გლეხათ ესახლენ, მოვიყვანეთ და თავმოკვრით ხელში ჩაგვიბარებიათ. როგორც ძველათ თქვენის საყდრისა და ჭყონდიდლისათვის ემსახურებინოს, ისე იმსახურეთ.... დაიწერა ქქნსა უმთ.

ბეჭდები მეფე სოლომონ I-ისა და მარიამ დედოფლისა.

1762 წ. ნასყიდობის წიგნი, მიცემული ნიკ. აბაშიძის მიერ მეფე სოლომონ I-ისადმი, დაცულია გელათის საბუთებში № 18, დაწერილია თეთრს ქაღალდზე. ზომით 45¹/₂×32 სანტიმ. ნიშნები ღედნისა დაცულია.

...ესე. საბოლოოთ. ჟამთა: ხანთა. და გრძელთა: გასათავებელი: ნაყიდობის: და გდაწყველობის: წიგნი: მოგართვი: თქვენ. ბატონს: მეფეს: სოლომონს: ჩვენ. თქვემა: (sic) ყმამ: აბაშიძემ: ფინეზის. შვილნიკოლოზ. ასე. რომ: ჩემის. ნებით. შემოგაძლიე: და ჩხერის: ციხე. 5 მოგყიდე: მისის. შამომავალის: კაცით: რაც. ჩემი. სახასო: გლეხი. ესხლა: და მთლათ: უკლბლათ. კიკნძით. და მათის: მოხხლის. გლეხის. კაცით: თქვენ. მოგყიდეთ: ციხე: მიწა. წყლით: მთით. და ბარით: და სამძღვრი. ამთი. ბრუისი. აქეთ. ჩხერის. შამომავალი: ახლა. მორე: სამძღვარი. ვახანისკენ: სამძღვარის: წყლის. აქეთ. კიდევ: 10 ჩხერის შამომავალი: მოგართვი და მოგყიდე: სულ. მთლათ. სოფლით: მთით. ბარით. წყარო. წისქვილით. საყდრით. (sic) და სასაფლაოთი: მათის. ყოვლის: ქონებით: საძებრით: და უძებრით: კაცთაგან: არის. ამისი. მოწამე: და გამრიგე. და მაშუალი: ბატონის. შვილი. გენათელ. მიტრაპოლიტი. იოსებ: ავალისშვილი. პეტრე. 15 მაჩაბელი. გიორგი: წულუკიძე. ბერი: და მერაბ. და ბეჟან. ლორთქიფანიძე. ბუჭუა: და ნიჟარაძე. ვახტანგ: მიქელაძე. მამუკა: მოურავი აბდუშელის. შვილი. გიორგი და მე. სვიმონს: მღვდელს. წერეთელს. მეფის. კარის. მწირველს და მოძღვარს დამიწერია. და მოწამეცა ვარ. ამისი. დაიწერა: წიგნი. ესე. თვესა. იანვარსა: ით: 20 ქს. ქრისტეს. აქეთ. ჩლავ.

აქ დასმულია ორი ბეჭედი წარწერებით: ნიკოლოზ აბაშიძე, მონაღლთისა მაჩაბელი გიორგი.

სხვა ხელით: ქ. ჩვენ. პეტრე. ავალიშვილი. ამისი. მოწამე. ვართ. ბეჭედი: არა. მქონდა. ეს ჩემ. ხელი არის.

1762 წ. ხონის ტაძრის საბუთი № 8, მიცემული სოლომონ I-ის მიერ, თეთრ ქალაღზე, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

25 ...ჩვენ ღვთისა მიერ აღმატებულმან და არავისგან ძლიერმან და მსასობებელმან შენმან სდ იმერთა მპყრობმან მეფეთ მეფემან ბატონმან სოლომონ და თანამეცხედრემან ჩემმან დადიანის ახლომან დედოფალთ დედოფალმან მარიამ და სასურველმან ძემან ჩვენმან ალექსანდრემ პირველად ჩვენგან შეწირული და ჟამთა ვახტანგისა

და უდრობისაგან გაყიდული ორი გლეხი, ერთი მოსახლე ქანტური-
შვილი ნატრია და დავითელა და მეორე გლეხი პაპავა დედულა
ხუტუელა გაბუნას ყავდა, ამოვიყვანეთ და ისევე შემოგვიწირავს
მათის მამულ ალავით... ოროლი ჩარქეი სანთელი. სალდგომოთ მო-
5 გართვან... ხელითა უღირსის მღვდლის წერეთლის დავითისათა
წელთა უფლისათა ჩღაბ.

აქ დასმულია ბეჭედი მეფე სოლომონისა და ღრა ბეჭედი მარიაშ
დედოფლისა.

1763 წ. შეწირულობის წიგნი მამუკა ჩხეიძისა, ხონის საბუთი
№ 32, დაწერილი თეთრს ქალაღზე ზომით 43¹/₄ × 22³/₄
სანტ., ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

...ჩვენ ჩხეიძემან მამუკამ და სვიმონ ხოსიელა (შემოგვიწირეთ)
10 ასე რომ მამის ჩვენისაგან ძველათ შეწირული იყო კუხს ერთი ძმა
ბალანჩივაძე ძაღლუა მისის ადგილით და მამულით. ახლა კიდე მისი
მეორე ძმა ქირშობელა ბალანჩივაძე შემოგვიწირავს მისის ადგილ მ-
მულით... ყოვლისფერით, ასე რომ სიტყვა იყო ერთმანეთშიდ და
მოვრიგდით მთავარეპისკოპოზი მაქსიმე იაშვილი და დეკანოზი
15 კრებულ (ი) იმათი, რითაც ჩვენი გული შეჯერდებოდა... არის ამისი
მოწამე სახლთუხუცესი პაატა მესხი, წულუკიძე პაატა, ბერი და გი-
ტული, მოურავი ხოსიელა ახვლედიანი. მე მეფის კარის მწირველს
იშხნელს სვიმონ მღვდელს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.
დაიწერა... ჩღაგ.

ბოლოს დასმულია 2 ჯვარი.

1764 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ I-ისა, გელათის სა-
ბუთი № 9, თეთრს ქალაღზე. ნიშნები დედნისა სანიშუზოდ
დაცულია.

20 ...რომელმან. სისხლთა. შენტავან: ქსოვილისა. პორფირისა.
შთაცმითა: იხსენ. ჯოჯოხეთით. წარწყმენდილთა: სული: დაწ: (sic) უმე-
ტეს. მოველი. მე. ხსნასა: ცოდვათაგან: და ძლიევასა: წინა აღმდ-
გომთასა: შენ. მიერ: ცხებით. გვირგვინოსანი: მეფე. იმერთა: რო-

მელსა. თავი. სადცა. შენდა. მიწოდენ: არცა. თუ. მონად. გონე-
 ბისა: ღირსსა: . სოლომონს. და თანა. მემცხედრესა: ჩვენსა: დადი-
 ანის ასულს დედოფალს. მარიამს. და პირმშოსა. და სასურველსა.
 ძესა. ჩვენსა: ალექსანდრეს. აწ. მიმხედველმან. სიმდაბლისა:
 5 ჩემისამან: . მწვლილებრ: ძღვენი. მითვალე. დიდებულო. ხაზულისა.
 მღთისმშობელო წმინდასა. შენსა. ეკლესიასა გენათლისასა. (sic)
 მსახურად. და ბეგრისა. მომრთმევად: შამოგწირეთ. ურია: ჩახვაშვილი.
 დავითა: და მისი: ძმა: ისხაკა: ასე. რომე. ათ ჩარექს. სანთელს: და
 10 ველს: წლის: თავზე. ეს. ურია ძველათგანაც: თქვენის. საყდრის.
 ყოფილიყო. გარნა. ჟამთა ვითარებისა და დროთა. ცვლილობისაგან.
 გამოხვებულიყო: ახლა. ვინათგან. ძალითა. შენითა. თვით. მპყრობბ
 (sic) გიქმნენით. კდ განვახლეთ და თქვენვე: მოგართვით:
 დაიწერა: სიგელი ესე: თვესა მარტყა: იზ: დღესა: ოთხშაბათსა. ქო-
 15 რანიკონს: ქტეს: აქეთ: ჩ. ღ. ჯ. დ:

ბეჭედი წაწერათ: კეთილის ძირთაგან რტონი მეფედ ვარბაგრა-
 ტონი სოლომონ (უკანასკნელი სიტყვა ასომთავრ. ძეგში).

1764 წ. სოლომონ I-ის შეწირულობის წიგნი, ხონის საბუთი
 № 5, თეთრ ქალღღებზე ზომით 39 1/2 x 22 1/4 სანტიმ.

...ჩვენ... იესიან დავითიან სოლომონიან პაკრატოვანმან მეფეთ
 მეფემან სოლომონ და დედოფალთ დედოფალმან დადიანის ასულ-
 20 მან მარიამ და ძემან ჩვენმან სასურველმან ალექსანდრემ... შემოგ-
 წირეთ გლენი ყვიცარიძე სამი ძმები, ასე რომ ბახტაძის ქალი მამუკა
 მდივნის კაცს ყოლოდა ყვიცარიძეს და ის კაცი მომკვდარიყო და
 სამი წლის ბიჭი დედას გაყოლოდა და მდივანი დიდის ხნით დაობ-
 და. ახლა კიდევ მამუკა მდივანი ედავებოდა. ახლა მისის დაობის
 25 და საქმისაგან გამოგვიყვანია და გავითავისუფლებია და თქვენის
 ტაძრისათვის შეგვიწირავს... არის ამისი მოწამე სახლთხუცესი მესხი
 პატა, დედოფლის კარის მწირველი მღვდელი სვიმონ კროჭი, პუპუ
 მიქელაძე, ამირან მესხი, ხხვანი კარისა ჩვენისა გამგენი დიდებულნი
 ერნი. დაიწერა წიგნი ესე ქრისტეს აქეთ ჩლად, ქრონიკონს უნბ

კელითა ჩხარის დეკანოზის შვილის მღვდლის სვიმონისათა თვესა აგვისტოსა ზ.

ბეჭედი წაწერილთ: დავითის ნორჩი ჯვარით მტერს, მოვრჩი, შუაში ასომთავრულთ: სოლომონ.

5 მეორე ბეჭედი: ქ სძალო შენტვის ვკმობ ტახტთა ამით ვპყრობ შუაში ასომთავრულთ: დღლი მარიამ.

1764 წ. სოლომონ I-ის შეწირულობის წიგნი მარტვილის ტაძრისადმი. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

ქ. ძირთაგან საბრძნოთა და საწინასწარმეტყველოთა შთამომავალმან და ზეგარდმოთა განგებითა ღთივ ცხებულმან მეფეთაგან ალყვაებულმან იესიან დავითიან სოლომონიან პანკრატოვანმან ღლთივ 10 გვირგვინოსანმან მეფემან სრულიად ღიხთ ამერთამან უფალმან სოლომონ და პირმშომან ძემან ჩვენმან ალემ ესე... წიგნი მოგართვით... დადიანის ბუჯანის ძესა ყლდ სამღვდელოს ჭყონდიდელ მიტროპოლიტს უფალს გრიგოლს, ესე ვითარისა მიზეზისათვის, რომე ჩვენის ყმის იოსელიანის ბუჭუას შვილი მთავარდიაკონი სვიმონ 15 კათალიკოზს ბესარიონს ახლდა და დროჟამ ცვლილობისაგან თქვენ გაიხლათ და რადგან თქვენ გაიხლათ, თქვენ ჩვენ დაგუეაჯენით თქნის ეკლესიის შვილად და თქვენად ყმად გამოგვთხოვეთ... და შევსწირეთ პირველთა მამათ ჩვენთა სამარხოხსა დიდებულსა ეკლესიასა მარტვილს... რათა წლითი წლად ერთს დღესასწაულსა დღესა 20 ერთი მღვდელი და ერთი მთავარი ჩვენთვის წმიდასა ამას ეკლესიასა შინა ჟამს გვიწირებდეს, მოხსენებასა ჩვენსა საუკუნოდ აღასრულებდეს. ამისთვის მოგართვით თვითან მთავარდიაკონი სვიმონ და ძენი მისნი ნიკოლოზ და იოანე... არის ამისი მოწამე... კაცთაგან ჩვენი ძმა გენათელი მიტროპოლიტი იოსებ, ქუთათელი მიტროპოლიტი მაქსიმე, ჩვენი სიძე დადიანის ძე მანუჩარ, ჩვენის კარის ყმა წულუკიძე ბერი, თამაზა მესხი, მდივანი დავით. დაიწერა წიგნი ესე ქეს აქეთ ჩლად, თვესა აგვისტოსა თ დღესა კვირიაკესა.

აქ დასმულია ყოფილსა ორი ბეჭედი.

1758—1765 წ. ამ წლებშია მოცემული კაცია დადიანის და მისი ცოლს დედოფალ დარეჯანის მიერ შეწირულობის წიგნი საირმეს უდაბნოსადმი. იბეჭდება აზიურ მუხეუმში პეტერბურგს დაცულ პირის მიხედვით.

... მე დადიანმან ხელმწიფემან ბატონმან კაცია და თანამეცხედრემან ჩვენმან დედოფალმან დარეჯან ვინებე და აღვიშენე უდაბნო საირმეს და შევსწირე ეკლესიასა საწინამძღრო ლაბეჭინა, ჯინკარაძენი სულა ერთობით საწინამძღვრო სამწყსოთი, ჟებარ საძებრით, მამულით, გამოსავალით, ტყით, წყლით, ადგილით, ბეგრით ყოვლის დებულობით. ამასთანა გენდუში მთლათ რაც კოზიძისსეული იყოს საყანაიან მამულიან, გულისთავს გადმოღმა რაც არის გენდუშს. ამასდა გარდა შემომიწირავს რაც ლეჩხუმს ან პური ან ღვინო ან მკადი ან ბეგარა და ან მოსავალი მომივიდეს, ყველას ათისთავი.

10 ამასთან შემომიწირავს რასაც ქვეყანაში და ან რასაც ქვეყნიდამ მომივიდეს ლეჩხუმიდან ოდიშით ან სხვა ქვეყნიდამ და ან ჩემი ქვეყნიდა მოსავალი რითაც ვიშოვო, ყოველი ცხენის, ხარ ზროხის ცხვრის და თხის ათისთავი. ამას გარდა შემომიწირავს ოდიშს საბაჟო და ორმოცდაათი ქილჱ შარილი წელიწადში მიერთმეოდეს. ამას

15 გარდა ზუთხობაზე ზუთხის ათისთავი მიერთმეოდეს. წინამძღვრად და უდაბნოს თავად დაგვიდგინებია დაყუდებული გერმანე. მისდა ხელად შეგვიგდია, სადამდი ცოცხალი იყოს, როგორც ეპრიანებოდეს, მან არიგოს და ახმაროს და მოიხმაროს. ამასთან ეს პირობა მოგვირთმევია, ამის ყმას არც საური, არც ლაშკრობა, არც მგზავ-

20 რობა, არც ტვირთი, არც გარდასახადი, არც საუდიერო, არასფერო ჩვენგან არ ეთხოვებოდეს, მამა და წინამძღვარმან მიაართვას ყველა, ჩვენგან და ჩვენის ნების მყოფელი კაცისაგან არაფერ სამსახურზე ხელი არ ქონდეს....

ბეჭედი კაცია დადიანისა.

შემდგომად ამისა მართლმადიდებელმა ბატონმა დადიანმა კაცია მე უნდოს არხიმანდრიტს გვარისა უხმარებითა ლოლაბერიძეს

25 სილივისტროს შიბრძანა ამ უდაბნოს მამაობა და შემოსწირა უდაბნოსა ამას ოთხი მოსახლე სომეხი ლაილაშს და ერთი მოსახლე მეტევეზე კოპალეის შეილი საქილაოშიდ, ღვინო ორმოცი გორა ქყვიშს

ათისთავს გარდა და ათი მარჩილის სამთელი და სამი მარჩილის
თაფლი ყოველ წელიწადს მოერთმეოდესო.....

1766 წ. თავდებობის წიგნი ნიკოლოზ დადიანისძისა, ბიჭვინ-
ტის საბუთთაგან № 71, თეთრს ქალაღზე. ნიშნები სიტ-
ყვების შემდეგ არ არის.

ქ. ესე წიგნი მოგეცი მე ნიკოლოზ დადიანისშვილმა თქვენ
კათალიკოსს ბესარიონს, ასე რომ თუ შენ როსტომელა სალაყაია წა-
5 გივიდეს და ან თქვენს იქით იცოდეს რამე, თქვენ რომ გლები
მიბოძეთ, ისიც მოგართვა და ერთი იმისთანა სხვა გლები მოგართვა.
მე ზაქარია ქართლელს ბერს დამიწერიო და მოწამეცა ვარ, ივნისს
კა ქს აქეთ 1766.

ბეჭედი წაწერიო: ქ. კეშმარიტად მწამს ლთი ქ. მას ვესავ და-
10 დიანისძე (სომოთაჲ...) ნიკოლოზ.

1766 წ. შეწირულობის წიგნი კაცია დადიანისა, საიძმის უდა-
ბნოს საბუთთაგან, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში
დაცულ პირის მიხედვით.

(შემდეგ გრძელ ღვთის მეტყველურ წინასიტყვაობისა)..... მპყრობი
სვანეთ ლეჩხუმისა და შავზღვით ოდიშისა დადიანის ოტიას ძე მე-
ორე კაცია აღვიძრვი მხურვალითა გონებითა მკობად და განთავი-
სუფლებად, რომელიცა პირველ ნამყო ჟამისა უდაბნოდ სახელდებულ
იყო და შემდგომად ჟამთა ვითარებით შფოთთაგან ოხერ და უშენ
15 ქმნილ იყო სმენოდათ რა აღვილისა ამის უდაბნოობისა სახელი
და ეხილათ რა, მსწრაფლ აღძრულ იყო ხელყოფად ნეტარ ხსენე-
ბული ბატონი მამაჩემი დადიანი ოტია და კეთილმორწმუნე ცხებულთა
ასულთაგან აღმონეტარი, წარაებული (?) ერისთვის ასული დედა ჩემი
დედოფალი გულქან და ჯერ ჩინებითა დაყუდებულის მოძღვრისა
20 მათისა გერმანესითა ენებათ, რათა ნამყო უდაბნო ესე არ მოშლი-
ლიყო და აწმოსა უდაბნოთ აღეშენებინათ და მონასტრისა შე-
ნებად ხელ ეყოთ, ჟამთა ნაკლულევანებისაგან დაშთა ვერ სრულ
ქმნილი. ამისა შემდგომად მე ძე მათი კაცია ვიქმენ მპყრობელ და

- განგებულ საპატრონოსა ჩვენისა და ვიხილე რა უდაბნო ესე ვერ სრულ ქმნილი, წადიერ ვიქმენ, რათა სრულ მექმნა და არ წარმეწყმიდა ნამუშავევი მამა დედათა ჩემთა და აწმყოსა ჟამსა განმეახლებინა. ამის წადიერ ვიქმენ რაჲ ჟამსა ამას და ვეძიებდი მამასა
- 5 უდაბნოსასა და ვპოვე სანახებისა ჩვენისა მხრისა ადგილებით იმერელი სქეთი (sic) ლოლაბერიძე არხიმანდრიტი სილივისტრო და ვაწვიე რაჲ მანცა ჯერ იჩინა მამობა უდაბნოსა ამის ადგილობით ლეჩხუმის საირმედ სახელდებულისა და ჩვენცა კეთილად აღვიჩინდა მამად დადგინება ამისი და სიგელი ესე დავსდევით და განვაწესეთ
- 10 შესაწირავი უდაბნოსა ამის. პირველად მამა დედა ჩემს განეწესებინა და შეეწირა საწინამძღრო ეკლესია ლებეჭინის და მისი შეწირული გლეხები მამულ ადგილს სამრევლოთა, ტყით, წყლით, საძებარ უძებარ საყანე სათიბით; შემდგომად გენდუმს კახიძის სოელი სასახლე მამულ ადგილ ტყით, წყლით, სასაფლაო საწისქვილოთ, სახნავ სათეს
- 15 სათიბით და ყოვლითურთ უნაკლოლოდ და მოჯაღობე დაესახლებინათ ჭიხვარია ძაღლუტა და უდაბნოსათვის შეეწირათ მოსამსახურეთ საფქვავ საცეხვათ და პირუტყვის მოსავლელად და პურის მრჩეველად. ახლა მე ეს, რაც შეწირული იყო, ესეც განუახლე და შევსწირე უცილებელად და ამას გარდა ლაილაშს ოთხი კვამლი
- 20 სომეხი ვაჭარი, რომელიმე ქრისტიანი არის, ხელშეუღლად საკუთრობით შევსწირე, ხუთი მაინდერს შვილები ბეჟან, დათუა, გაბრიელა, აკოთა, ბერუკა და მათი ცოლშვილით და ქონებით. დათუა მისი ცოლშვილით და ქონებით უძებარ საძებრით, რაც მამაჩემს შეეწირა, იმის გარდა ჩემი საკუთარი ესენი მე. ამას გარდა კიდევ
- 25 შევსწირე სანავარდოს საჭილაოშიდ ჩიტია, ბუჭუა, გორგელა, ჯოლორია, იესიკა და ივანიკა მეთევზედ თავისი ცოლშვილით, ადგილით, მამულით, ტყით, წყლით, მიწით, საძებრით, უძებრით, მათი გამოსავალით ყოვლის კაცის უდავებლად. ამას გარდა კიდევ შევსწირე ჟოშხას კარგი გლეხი გორდემიანი გაბრიელა მისი ცოლშვი-
- 30 ლით, ადგილ მამულით. . . და მივაბარეთ ასკის წყალში საკაკაბოზე უცილებელად და უდაბნოს შევსწირე, ბეგარასა და სამსახურს გარდა თევზობა დავადევით და რასაც იშოვიდეს, უდაბნოს კალმასს მიართმიდეს და ესეც განვაწესეთ, ასკის წყალშიდ სათევზედ არავინ ეცილებოდეს. ესენი ასე განგვიწესებია და ასე დაგვიმტკიცებია, რომ

რომელიც ამ ზემო წერილი არის და ჩვენ მიერ შეწირული ჩვენი და ჩვენი მოურავისა და მოხელე კაცის გარდასახადი და ძალი უსამართლობა რა მიადგეს რა, არც გლეხებსა და არც ვაჭრებს, არც ლაშქრობა, არც ნადობა, არც ნადირობა და არც საუდიერო ამას 5 გარდა განუწესეთ და შეესწირეთ წლის მოსავალი ლეჩხუმის პურღვინის ცერც ღრმ სიმიდის ათისთავი და ორმოცი გორი ღვინო ჭყვიშიდგან წლითი წლად მოუშლელად, ასი მარჩილი თეთრი, ხუთი ხარი და ზროხა, ცხენი. ათი შამახური სამთელი, სამი მარჩილის თაფლი, ოცდაათი ქილა მარილი და სამოცი ფარგა, ათი ზროხის 10 ტყავნი, ესენი ყოველს წელიწადს მიერთმეოდეს ამ უდაბნოსა და კრებულს სამოსლად და საზრდოდ. ამას გარდა უდაბნოს მამას ჩვენგან წლის თავს ტანისამოსი ჩვენგან მიერთმეოდეს ხალათი და ვითარცა ჯეროვანი იყოს, ეგრეთ წყალობა და მისართმევი ჩვენგან ცალკე მიერთმეოდეს. ესენი ასე საფიცრით და გუჯრით დაგვიმ- 15 ტკიცებია მრჩობლისა ცხოვრებისა ჩვენისა წარსამართებლად მე თვითმპყრობელს დადიანს კაციას და თანამეფერცხლესა (sic) ჩემსა ქართველთ ბატონის ასულს ბატონს დედუფალს ელისაბედს და შემდგომთა ძეთა, ძმათა და ნათესავთა ჩვენთა ასე დაამტკიცეთ და ამ ზემოხსენებულს შეწირულობას ამ უდაბნოს ნუ მოუშლით. ამას 20 გარდა ეკლესიას რაც მოუნდებოდა სამკაული, ტრაპეზის იარაღი, საცეცხლოელი, სასამთლე, ტრაპეზის საფენი, კრეტსამბელი და შესამოსელი ან წიგნი, რაოდენი ძალ გვედვა, ეგრეთ შეესწირეთ, რომელი მზა ქმნილი და რომელიმე ვეცხლათ სულთა ჩვენთა საოხად და ძეთა და ასულთა ჩვენთა კეთილ წარსამართებლად... კაცთაგან 25 მოწამე ამისი თავად ყოვლად სანატრელი კათოლიკოსი ბესარიონ, ყოვლად სამღუდელო ბიძა ჩემი ჯონდიდელ მიტროპოლიტი მამათ მთავარი გრიგოლ და მწყემსი და უფლად სახადი ლეჩხუმისა და უდაბნოსა ამის ძმა ჩემი ყოვლად სამღუდელო ცაგერელი მიტროპოლიტი ანტონი, ცაიშელ მიტროპოლიტი სოფრონ, ძმა ჩემი სა- 30 სურველი ნიკოლოზ და გი და კვალად ბიძა ჩემი მანუჩარ და ძმა კაციას შვილი გიორგი და სხვანი დიდებულნი თავადნი დარბაზის ერნი ოდიშ ლეჩხუმის და სვანეთისანი და განმგენი მსახურნი და მოხელენი სახლისა ჩვენისანი, დიდნი და მცირედნი, აზნაურნი და მსახურნი... (წყევლა) მდივანს დარჩენოდა, ათისთავი ლეჩხუმის პური,

ღვინო, ღომებზედ სიმიდ ცერცვს უკლისათ შევსწირეთ, მამა ჩვენს ნეტარად ხსენებულს შეეწირა და ჩვენც დაუმტკიცეთ. საღვინე მამული არა ქონდა და ამ ათისთავს გარდა ორმოცი გორა ღვინო ჰყვიშიდგან გაუჩინეთ, ყოველს წელიწადს მიერთმეოდეს. რამაც 5 მოხელემ ესენი მოშალოს და დააკლოს ჩვენ უბრალო ვიყოთ და ამ წერილის წყევა თქვენზედ იყოს... აღიწერა სიგელი ესე დასაბამით-გან ვიდრე აქამომდე ქრისტეს აქეთ ჩლა (უნდა იყოს ჩდჟ) ქორონიკონსა თუჭსა მათის ია დღესა.

ბეჭედი

10 ნებითა ღთისათა ჩვენ ოდიშ ლეჩხუმის დედოფალი ანნა ვამტკიცებთ სიგელსა ლეჩხუმის უდაბნოსასა მრჩობლთა ცხოვრებათა ჩვენთა წარსამართებელად და ძეთა ჩვენთა გრიგოლ, მანუჩარ, გიორგი, ლევან, ოტიასა და ასულთა ჩვენთთვის მარიამ, თამარისა, ხვარამხესა და მზეხათუნისათვის აღსაზრდელად და წარსამართებელად, ქრისტეს აქეთ ჩლოჭ.

ბეჭედი

15 ქ. ნებითა ღთისათა ვამტკიცებ დადიანი გრიგოლ წიგნსა ამას.

ბეჭედი

ქ. ნებითა ღთისათა ვამტკიცებ მრჩობლთა მეფეთა ასული დედოფალი ნინო, ქრისტეს აქეთ ჩლდ.

ბეჭედი.

1767 წ. შეწირულობის წიგნი კაცია დადიანისა, მარტვილის საბუთთაგან. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში და-
ცულ პირის მიხედვით

ქ. წყალობითა ღთისათა ოდიშ ლეჩხუმთა, სევანთა და პონტოსა ზღვისა მპყრობელმან დადიანის ოტიას ძემან თვით დადიანმან 20 ბატონმან კაცია და თანამეცხედრემან ჩვენმან საქართველოს მეფის ასულმან დედუფალმან ბატონმან ელისაბედ ესე... წყალობის მტკიცე წიგნი მოგართვით... დადიანის ბეჟანის ძეს ბიძას ჰყონდიდელ მიტროპოლიტს გრიგოლს, ასე და ამა პირსა ზედა რომელ ჩვენი ვაქარი ურია გებარათ ჩვენგან. მერმეთ ჩვენ გამოგთხოვეთ და წასაყვა- 25 ნათ მოვიწოდეთ, მაგრამ თქვენ მეტად სიყვარულით და ვედრებით

გამოგვთხოვეთ და ჩვენ თქვენი სიტყვა ველარ დავაგდეთ და თქვენ-
გან სამასი მარჩილი ქრთამათ ავიღეთ და მოგართვით ვაჭარი ურია
მარდახა და მისი ძმა იაკობა მაგის ცოლშვილით, მათის უძებრით
და საძებრით, სადაც ვისმე ამათი ვალი რამე მართებს, იმიანათ და
5 ყოვლის მათის მონაშოები მონაგებით.... კიდევ ასრე განთავისუფლე-
ბით მოგართვით, რომ ჩვენს საბრძანებელშიდ ამათ საუკუნოდ
ჩვენის მოხელისაგან ბაჟი არ ეთხოვებოდეს. არის ამისი მოწამე
თვით ჩემი ძმა ნიკოლოზ და გ'ი, ბიძა ჩემი მანუჩარ, დაყუდებული
გერმანე, არხიმანდრიტი აბაშიძე საბელონ და სხვანი ჩვენნი ქვეყა-
10 ნის კაცნი, დიდნი და მცირენი.... დაიწერა ჟყონდიდელის არხი-
დიაკონის იოსელიანის სვიმონისაგან ქ'ეს აქეთ ჩღაზ, აგვისტოს კდ.
ბეჭედი კაცია დადიანისა.

1767 წ. შეწირულობის წიგნი კაცია დადიანისა, მარტვილის
საბუთთაგან, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში და-
დაკულ პირის მიხედვით.

ქ. ლთის მიერისა ნიჭითა მპყრობელმან მმართველმან და გან-
მგებელმან ოდიშ აფხაზთა ლეჩხუმთა და სვანთმან დადიანის ოტიას
ძემან თვით დადიანმან ბატონმან კაცია და თანამეცხედრემან ჩემმან
15 საქართველოს მეფის ასულმან დედუფალმან ბატონმან ელისაბედ
ასე მტკიცე და შეუცვალელებელი წყალობის წიგნი გიბოძეთ შენ
მარტვილის ეკკლესიის დეკანოზს არქიმანდრიტს ელიავას გერმანეს,
ასე რომ ფაღავას კაცს ერთს სარჯულო და საკანონო საქმე და-
სდებოდა და ის ხელათ მქნელი კაცი შენ გყოლოდა საეკკლესიოთ
20 და სხვა მისი ცოლშვილი. მერმეთ მარტვილის ეკლესიას შეხვეწოდა,
მერმეთ შენ ჩვენგან წყალობით ითხოვე და ჩვენ მისი შვილები
წყალობად გიბოძეთ და დაგიმტკიცეთ კუპრავა ხუტა თავისის ცოლ-
შვილით და რომელიც ჯეროვანი იყო, კიდევ გვემსახურე. მაშინც
მარადის ჩვენი მლოცველი იყავი და კიდევ წელიწადში სანამდი შენ
25 სული გიდგია, ჩვენის სასაფლაო ეკედრისათვის მისართმევათ თითო
მარჩილის საკმეველი დაგადევით.... არის ამისი მოწამე თვითონ
ბიძა ჩემი ჟყონდიდელი მიტროპოლიტი გრიგოლ, ჩემი ძმა ნიკო-

ლოზ და გ^ი, წინამძღვარი სოფრომ... დაიწერა ხელითა კყონდი-
დლის არქიდიაკონის იოსელიანის სვიმონისათა ქეს აქეთ ჩღაზ.

ბეჭედი კაცია დადიანისა და ელისაბედ დედოფლისა.

1765—1767 წ. შეწირულობის წიგნი კაცია დადიანისა საირმის უდაბ-
ნოს საბუთთაგან. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში
დაცულ პირის მიხედვით.

ქ. სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა ამინ. მე
მართლმადიდებელმან მპყრობელმან ოდიშ ლეჩხუმისამან პატრონმან
დადიანმან მეორემან კაციამ და ღთივ ცხებულთ მეფეთა ქართველთ
ბატონის ასულმან თანამეფერცხებამან (sic) ჩემმან დედუფალმან
ბატონმან ელისაბედ და ძემან ჩვენმან ახალ ნორჩმან ოტრამ ესე
შცირე ძღვენი აღვითქვით ჩვენს უდაბნოს ლეჩხუმისას, ასე რომ
უდაბნოს მამად დაგადგინეთ არხიმანდრიტი ლოლაბერიძე სილივისტრო-
და ეს მოსართმევი გაუჩინეთ წლითი წლად მოუშლელად ასი მარ-
ჩილი თეთრი, ხუთი ხარი და ზროხა, ორი ცხენი, ათი შამახური
სამთელი, ოცდაათი ქილა მარილი, სამოცი ფარგა, სამი მარჩილის
თაფლი, ესენი ყოველს წელიწადს მიერთმეოდეს უდაბნოს და კრე-
ბულის სამოსლად და საზრდოდ. ამას გარდა უდაბნოს მამას ჩვენგან
წყალობა და ბატონის სამოსი ვითარცა ჯეროვანი არის და ან ღირსი
პატივისა და წყალობისა უდაბნოს მამა, ეგრეთ ჩვენგან მიერთმეო-
დეს, სხვა მამული და სომეხები და მეთევზენი რაც შევსწირეთ იმას
გარდა, ეს არას წელიწადს არ მოუშალოთ.....

აზი ბეჭედი. შემდეგ ვიდევ ბეჭდება კრიგოლ დადიანისა და ნინო
დედოფლისა.

1768 წ. კაცია დადიანის შეწირულობის წიგნი ცაიშის საბუთ-
თაგან, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ
პირის მიხედვით: სიგელი დაზიანებული ყოფილა.

---ლთისა---სასოებისა მახედ დამდებმან და თვით უზო---ლეჩხუმთა
სვანთა და აფხაზთა მპყრობელად და---ოჲს ძემან თვით ბატონმან
დადიანმან კაციამ და თანამეცხედრემან ჩვენმან ღთივ ცხებულთა

და გვირგვინოსანთა მეფეთა ტომიან საქართველოს მეფის ასულმან
 ბატონიან დედოფალმან ელისაბედ ესე საუკუნოდ და ჟამთა და
 დროთაგან შეუცვალებელად გასასრულებელი წყალობის წიგნი გი-
 ბოძეთ თქვენ ცაიშის ეკლესიის საყმოს კაცს აზნაურსა და გლესს,
 5 ასე რომე ჟამ დრო ცვლილობისაგან ბატონს მამა ჩემს ცაიშის საყმო
 კაცი ჩიხუასათვის საყმოთ მიეცა, ჩვენ ძალითა და შეწვევითა ღთი-
 სათა მამული იგი კვალად ვაგეთ და ისევ საეკლესიოთ გავხადეთ და
 მისდა ნაცულად ჩიხუას სხვა ადგილი მივეციით და თქვენ ისევ ეკ-
 10 ლესიას დაგასაკუთრეთ. ამასთან კიდევ ეს წყალობა გვიქნია, რომ
 ვინც თქვენი ეპისკოპოსი იქმნეს, მან თუ რამ გუთხოვოს და გარდა-
 გახდევინოს, თორემ არც ჩვენგან და არც ჩვენის შემდეგის დადი-
 ანისა და მებატონისაგან თქვენ საური არ გუთხოვებოდეს და არც
 რამე უსამართლობა დაგემართებოდეს---გვიმტკიცებია ორთა ცხოვ-
 რებათა ჩვენთა კეთილად წარმართებისათვის.... ქრისტეს აქეთ ჩღჲს^ს
 15 თვესა აპრილის იღ.

აქ დასმული ყოფილა ორი ბეჭედი.

1754—1768 წ.

ამ დროში უნდა იყოს დაწერილი სოლომონ მეფის მიერ მიცემული ბარათი, დაცული ხონის წმ. გიორგის საბუთებში № 10, თეთრს ქალაღზე ზომით 15 1/2 × 9 სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია, საბუთი დაზიანებულია.

ქ. მეფე სოლომონ გიბძანებ სულ ერთობით ხონელებო, ღმერთი მომიცემი [თქვენთვის] თავდებათ. თუ დიდი თათრის ძალი და გარდასახადი არ მომდგეს, წრეულს იქით ჩემთვის საური თითო მარჩილის მეტი არ გადაგახდევით ჩემთვის და ჩემის ცოლისა და
 20 შვილის] სალოცველათ და ჩვენ[ი მლოცველი იყავით.

ბეჭედი წარწერით: დავითის ნორჩი ჯვარით მტერს მოვრჩი (ას-შთაჯრ.:) სოლომონ.

1754—1768 წ.

იმევე ხასიათის ბარათი, დაცული ხონის საბუთებში № 11, თეთრს ქალაღზე ზომით 14 × 9 1/2 სანტიმ.

ქ. მეფე ფე (sic) სოლომონ გიბძანებ სულ ერთობით ხონელებო, ღმერთი მომიცემია თქვენთვის თავდებათ, დიდი თათრის ძალი და

გადასახადი თუ არ მომდგეს, ჩემთვის წრეულს იქით მის დღემში წელიწადში თითო მარჩილის მეტი არ გადაგახდევით საური. ჩემი მლოცველი იყავით და ჩემის ცოლისა და შვილის.

ბეჭედი ისეთივე, როგორც წინა საბუთში.

1763—1769 წ. განჩინება მაქსიმე ხონელისა და იოსებ გენათლისა ხონის საბუთთაგან № 23, თეთრს ქაღალდზე ზომით $29\frac{1}{2} \times 18$ სანტიმ. ნიშნად ზოგ ადგილას თითო წერტილია.

...ჩვენ წმიდისა ამის ეკლესიისა ხონისა მოსაყდრემან მთავარ 5 ეპისკოპოსმან მაქსიმე და გენათელ მიტროპოლიტ ბტონიშვილმა იოსებ სამართლიანი კანონით ძეგლის წერით დავამტკიცეთ. ოდესმე ჟამთა ვითარებით წმიდის ამის ეკლესიის აჩნის კატი (sic) ვინ გინდა ხუცოსგან გამოსვენდებოდა და მისი შესაწირავი და მისართმევი ერთ ხუცეს უნდა ეჭამა და საყდარს ამისი გამოსავალი არაფერი არ ერ- 10 გებოდა. ახლა ეს საქმე კათალიკოზ ბესარიონს კარგათ გაეშინჯა, გამოერთმია ის ხატი და თავისთვის დაესვენებინა, მისი გამოსავალი ხუცისათვის არ დაენებებია. ამ საქმეზე ჩვენც ერთჟამ ვეჭენით და სიგელით დავსდევით. ამ დღეს აქეთ ვინც ამ აჩნის კატის შესაწირავი დავსდევით, ამ დღეს აქეთ ვინც ამ აჩნის კატის შესაწირავი და 15 მისართმევი ამ ეკლესიას არ მიართვას და თავისთვის მოიხმაროს, შეჩვენებულ იყოს წმიდათა შვილთა კრებათა და ოთხთა პატრიარქთაგან....

სამი ბეჭედი წარწერებით: 1) მეფისძე დოსებ (ასომთავრ.), 2) მთავარეპისკოპოსი მაქსიმე (ეს სიტყვა უყაშია ასომთავრ.) ჩღფგ, 3) 20 მთავარეპისკოპოსი ანტონი (ასომთავრ.).

1763—1769 წ. ამ წლის ახლო ხანებში უნდა იყოს დაწერილი მაქსიმე ხონელის შეწირულობის წიგნი, ხონის საბუთთაგან № 24, თეთრს ქაღალდზე ზომით $44\frac{1}{2} \times 16\frac{1}{4}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

...შენ წმიდაო გიორგი ხონისაო გევედრები მე მთავარ ეპისკოპოსი იაშვილი მაქსიმე რათა... იძღვნა მცირე ესე ჩემ მიერ მორთმეული ძღვენი, რამეთუ თვინიერ მეუფისა შენისა სხვა შენს მეტი

აქა სოფელსა შინა ჩემთვის ნუგეშ შესავედრი და სულისა ჩემისათვის განმგე არავინ მივის და თუ რამ ან შესამოსლათ ან წიგნათ მე კი რამ მქონდა, აღსრულებისა ჩემისა ჟამსა წმიდასა შენსა ეკლესიასა შევსწირეთ... ეს ჩემი შემოწირული წიგნი თუ შესამოსელი არც რამ არის, ჩემი საკუთარი არის, არავისი არც სხვა ეკლესიის, არც ნათხოვარი ვისმესი არ არის და... შემომიწირავს... (წყევან-გინც გამწირბოს მთავარეპისკოპოსმან გინა მოუწავ უსუცესმან) ...

ბეჭედი წარწერთ: მთავარეპისკოპოსი მაქსიმე (ეს სიტყვა ასომთავრ). ჩლდგ.

10 განზე: ამ შესაწირავთან ყოველს პარასკევს ჩემი საკერძო ერთი აბაზი ერთი ვაჭრის გარდასახადი ნაბაჟი სანთელ საკმეველის ფასათ მიერთმეოდეს....

ხვეუდი ხელის მოწერა.

1760—1769 წ. პირობის წიგნი მიცემული რუხაძეების მიერ სოლომონ I-ისადმი ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 78, დაწერილია თეთრს ქალაღლზე. ნიშნად იხმარება ხშირად, მაგრამ არა ყველგან არი წერტილი.

ქ. ესე წიგნი მოგართვით თქვენ ჩვენს ხემწითეს ბატონს მეფეს სოლომონ და თანამემცხედრესა თქვენსა ბატონს დედოფალს დადი-
 15 ანის ასულს მარიამს ჩვენ თქვენმა კაცმა რუხაძემ გამსახურდემ, ბახუელა რხაძის შვილებმა კვირიკა რუხაძის შვილებმა, შოშიტა რუხაძის შვილებმა, სვიმონიკა კოპეშავიძემ, კაცია რუხაძის შვილებმა, ასე რომ ძველათ წმინდის გიორგის ხონის შეწირული ვიყავით თქვენ-
 20 თარებისაგან გამოხვებული ვიყავით და ღმერთმან თქვენ რომ დრო მოგცოთ, თქვენი კაცი მოგვიკითხეთ და ხელ ახლა გუჯარი გაგვი-
 ახლეთ და წმინდას გიორგის ხონისას შეგვწირეთ და ჩვენ თქვენი წირვა და მოხსენება დაგვადევით, ყოველს წელიწადს სამს მღდელს ჟამს გვიწირვინებდეთ... (სიცოცხლის დროს და სიკვდილის შემდეგაც
 25 სულის მოსახსენებელათ)... ამისი მოწამე გუნათელი ბატონიშვილი იოსებ, წულუკიძე ბერი, მესხი პატა და თამაზა.

1763—1769 წ.

ამ წლის ახლო ხანებში ჟნდა იყოს მიცემული პირაბის წიგნი მარიამ დედოფლისა ხონის საბუთთაგან № 19, თეთრს ქაღალდზე ზომით $32\frac{1}{2} \times 22\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წერტილია.

ესე წყალობის წიგნი გიბოდე ჩვენ დედოფალმან ბატონმან მარიამ თქვენ ხონის ეკლესიის ყმას ყოველთავე დიდთა და მცირეთა, ამა პირსა ზედან რომე ჩვენ ჟამთა ვითარებისაგან გაგვიჭირდა და ხონი კჳმან დაიჭირა და ჩვენს ხელში რომ პირველითგან ბაჟი იყო, იმაზედ უსამართლო ექნა, ხორცის, მარილის, თევზის და მატყლის ბაჟი დაედვა თქვენთვის. შემოგვეხვეწეთ და ვისმინეთ თქვენი შეხვეწა და ჩვენის ქმარის და შვილის სადღეგრძელოთ და გასამარჯვებლათ წის გიორგის ეკლესიაზე წელიწადში ყოველს ხუცებს წირვა დაგადევით და გადაგიწერეთ სახასო ამ ეკლესიის ყმას მარილის, ხორცის, თევზის და მატყლის ბაჟი არ ეთხოვებოდეს, ვერც ჩვენმა მაგიერმან კაცმან და ვერც ვინც იყოს მთვარებისკობოზმან, ვერც არავინ სხვამა ვერ გთხოვოსყე... ამის მოწამე არის თავად ბატონის შვილი გენათელი იოსებ, მთავრებისკობოზი მაქსიმე, ჩვენი კარის მწირველი სვიმონ კროჭი და მოურავი სვიმონ იშხნელი, სხვა ჩვენი კარის დარბაზის ერნი ყოველნი, დიდნი და მცირენი. დამიწერია დაყუდებულს გერმანეს.

ბეჭედი წაწერიით: ქ სძალო შენტვის ვკობ ტახტთა ამით ვპყრობ (ასომთ.: დფლი მრმ).

1769 წ.

შეწირულობის წიგნი სვიმონ ნუქიფიშვილისა, გელათის საბუთთაგან № 24, თეთრს ქაღალდზე ზომით $41\frac{1}{3} \times 18\frac{2}{3}$ სანტიმ.

...ცათა მობაძავსა ამის გენათის ეკკლესიასა შინა დიდებით განსვენებულსა კახულისა გენათისა და საკურთხეველისა ღთის მშობელსა გკადრე და შემოგწირე მცირე ესე შესაწირავი რაჭას რორი გლეხნი შალვაძე ხახუტა შავრს და ბუგაულს იმედაძე მამუკა. ის შალვაძე ნაყიდი მყავს ოთხმოც მარჩილათ და ადგილი, რომელზედაც დღეს სახლობს, ძირათ საგენათლო არის და იმედაძე ჩემი მწყალობელის ბატონის პირველ კათოლიკოსის გერმან ნიკოლოზ-

წმიდელის ნაყიდი არის და მე მისგან წყალობათ მყავს სამართლით. თუ ჩემი დარჩეს, ისიც ცოლშვილით შემომიწირავს და შალვაძეც მისის ცოლშვილით. შალვაძესთან მაინც კაცს კელი არა აქვს, ისე ჩემი თეთრით ნაყილია, სულისა ჩემისა საოხად და ცოდვათა ჩემთა 5 შესანდობელად სრული გულით შემომიწირავს შემდგომად სიკვდილისა ჩემისა მე უნდოსა და ცოდვილსა, ისევე შენს ძირს ყმას ნუქიფიშვილს სვიმონ მგალობელს. სანამდის მე ცოცხალი ვიყო მე მემსახურონ, როგორც აქამდის მმსახურებია... და შემდგომად ჩემისა ამიერ შიშვალეებისა სამკვიდროთ მოგერთვას... ალიწერა ქკს ქსით- 10 გან ჩლათ ივლისს ბ კელითა-მღვდელ მონაზნის დიონისისათა:

აქ ჯვარია დასმული. შემდეგ ბეჭედა წაწერით: ქს სძალო შენთვის ვკმობ ტახტთ აჰით ვპყრობ (ასომთ.:) დ'ფლი მარიაჲ.

კანზე: ჩვენ ყოვლისა საამერეთოსა კათალიკოს ბატონიშვილი იოსებ ვამტკიცებთ წიგნსა. ვინც ბტონი დედოფლის ერთგულად 15 სამსახურშიდ შენს სიცოცხლეშიდ ეს გლენი მოგიშალოს სასამსახუროდ და მას უკან საყდარს წაართვას, შეჩვენებულ იყოს.

ბეჭედი ასომთავრული წაწერით: მეფისძე იოსებ.

1769 წ. შეწირულობის წიგნი გურიის დედოფლის როდამისა ბიჭვინტის საბუთთაგან № 25.

...ყოვლად სანატრელო ბიჭვინტისა ღმთისმშობელო, ჩვენ ცვაფარვათ შენთა მინდობილმან და მსასოებელმან და შენგან მორ- 20 ჩენისა მომლოდემან მეფის ასულმან დედოფალმან ბატონმან როდამ შემოგწირეთ კნინი ესე შესაწირავი ჩვენდა მოსარჩენად და სულისა ჩვენისა საოხად და მოსახსენებელად ჩემის მოძღვრის და სულიერის მამის იოსების ძმები ტუსკაია იობი და მისი ძმა ნიკოლოზ მათი ცოლშვილით, ყმითა და მოსამსახურით და მათი უძებარ საძებრით. 25 ბატონის ჩემის ძმის ბატონიშვილის კათალიკოზის იოსებისათვინ საყმით მიგვირთმევეია, რათა დაცულ იქმნას მათითა საფარველითა და არას ძე კაცისაგან ამათ ძალა და უსამართლოება არ დაემართონ, არც ამათ და არც მისს კაცს, არც ქვეყნის მოსავალი მოსაკრეფულობა, საური თეთრი ვარდახდენ, არც ლაშქრობა, არც საძმო 30 მკვდრისსეულზე გადახდეს და ეთხუებოდეს ბატონის ჩემის ქმრის გუ-

რიელის მამიასა და ჩვენგან. ასე სიგელით განთავისუფლებული არიან და ჩვენც ასე ამისთვის დავამტკიცეთ, ყოველს ხორციელს შაბათს გინა სულის წმინდის მოსლვის შაბათს ჩვენის სულის საოხად და სალხინებელად შვიდს ზუცესს ჟამის (sic) გვიწირვინებდენ მათი სასმელ 5 საქმლით და მათი ნაწირავით.... ქორონიკონსა ქრისტეს აქეთ ათას შვიდას სამეოცდაცხრასა.

სვეულად: / დედოფალი როდამ.

1769 წ. ხონის საბუთი № 40, მამუკა ჩხეიძის შეწირულობის წიგნი, ქალაღზე, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

ქ. ეჭა შენ შვიდ წილ უძღვეველო.... გვედრებით ჩვენ ...ჩხეიძე მამუკა... შემოგწირეთ ბალანჩივადე მამისთვალა(მოწამე) დეკანოზი მიქელ, მღდელი პასარიონ. ჯვარმტვირთველი, მღდელი 10 იოანე ჭითავა, ახლოდიანი (sic) ხოსია, ქუთათელაძე იოანე, მღივნიშვილი გიორგი, მახარობელი ქუთათელაძე, მღდელი მახარობელი გუნცაძე, ხელოსანი ბუჭუელა და ჟოჟუელა და დათეელა წიმწივადე, ხელოსანი გიორგელა, დავითელა და ერთობით ხონის შემავალნი კაცნი და ხელიც მართლის გულით ჩამირთავს. მე მდივანს ანდრიას 15 დამიწერია და მოწამეცა ვარ... ჩღათ.

1770 წ. იოსებ კათალიკოზის შეწირულობის წიგნი, ბიჭვინტის საბუთთაგან № 10 თეთრს ქალაღზე.

.....ჩრდილოსა აფხაზეთისა და ყოველისა იმერეთისა კათოლიკოს ბატონიშვილმან იოსებ განვიხილენ გულსმოდგინედ და განმკაცრებით ვსაჯენ, რათა მრავალჟამ ვითარებით შემციირებულსა მამულსა ჩვენსა სამართლით შემატებოდა და დანაკლები სრულ ქმნილიყო 20 დიდებად ღთისმშობელისა და შეძინებად საყდრისა ჩემისა, რომელ არს საყდარი პირველწოდებულისა ანდრია მოციქულისა და მასზედა განსვენებულისა ღთისმშობელისად ბიჭვინტისადა, შემიწირავს ძირათ საერისთო, ბიძა მისის წინამძღვრის იაკობისგან სულის სამადლოთ ასორმოც მარჩილათ ნაყიდი ზუცესი მეგრელიძე ზაქარია და მასთან 25 სამაჭუტავო კაცი გაბრიელ სირაძე, თექვსმეტ ფლურათ უყიდია და მასთან დაუყენებია და აწ ჩვენ ბიჭვინტისა ღთისმშობელისად შეგვიწირავს თხოვისაებრ ზემოკსენებულისა წინამძღვრისა იაკობისა. შეგვიწირავს მათი ცოლშვილით, მიწა ადგილით, მამულით, ჭურმარ-

ნით, საყანით, წყლით და ტყით, საფლავ სამარხით, რისაც მქონებელი არის სამართლიანი საქმით, მათი საძებარ უძებრით, შეგვიწირავს სამკვიდროთ, რომ ამათზე კათალიკოსის და მისი კაცის მეტს კაცს კელი აღარა აქვს. ასე ქვეყნის მპყრობელთა და შეპატრონეთაგან 5 დამტკიცებით შეგვიწირავს აღიწერა: ქკსა ჩლოი კელითა მღვდლ მონაზონისა დიონისისათა თვესა იანვარსა იე.

ბეჭედი ასომთ. წაწკრით: მეფის ძე იოსებ. სვეუჯად კზი იოსებ.

განზე: ამისგან სამსახური ხადილი მიერთმეოდეს კათალიკოსს ერთი წელიწადი რომ შუაზე გავიდეს ერთი სამი — ოთხი მარჩილის 10 ზროხა, სამი საწყავი ღვინო, მისი პური, გვერდი ღვინო, მიერთმოდეს კათალიკოსს და შინა ყმათ ემსახუროს.

1770 წ. ანტონ ცაგარელის შეწირულობის წიგნი საირმის უდაბნოსადმი. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში და ცულ პირის მიხედვით.

ქ- სახელითა სახიერისა ერთ არსისა მამისა ძისა და სულისა წმიდისათა, სათნო ყოფითა და ჯერჩინებითა ჩვენ ზეგარდამო მადლთაგან კურთხევითა კურთხეულმან დადიანის ოტიას ძემან ბატონმან 15 ბატონისშვილმან ცაგარელ მიტროპოლიტმან ანტონიმ ესე საუკუნოდ უკუნისამდე გასათავებელი წიგნი მოგართვით ჩვენს სულით ვიდრე ხორცთამდე მცველს საირმეს უდაბნოს ყდ წმიდის ეკლესიას, ასე რომ ჩვენის ნებითა და გულს მოდგინებით ნასყიდი ვაჭრები გყავდა და ესენი შემოგწირეთ თავს იოანე ვაჭარი, ამასთან ერთი 20 მოსახლე ურია დავითია მოშიკა და მათი შვილები ერთობით და ამასთან კიდევ ერთი ურია, არონასთან რომ დგას: ხახანიკა ისიც, ყველანი მათის ცოლშვილით, სახლკარით, ალავ მამულით, საქონლით, რისაც მქონებელნი არიან ყოველის ფერამდის შენთვის შემომიწირავს; ყოვლად წმიდაო ღთის მშობელო უდაბნოს ეკლესია- 25 ისაო..... ეს ასე გავვირიგებია და ღირსის მამის უდაბნოს ზედამდევის აფაქიძის არქიმანდრიტის ლაზარესათვინ ჩაგვიბარებია და ჩვენი შეწირული ვაჭრებო აღიწერა ქრისტეს აქეთ ჩლოი.

ბეჭედი.

1770 წ. შეწირულობის წიგნი გრიგოლ ჭყონდიდლისა, მარტვილის საბუთთაგან. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

ქ. ზეგარდმოთა კურთხევეითა კურთხეულმან ყდ სამღუდელომან დადიანის ბეჟანის ძემან ბატონმან ჭყონდიდელ მიტროპოლიტმან გრიგოლ შენ... მარტვილთა ღმრთის მშობელსა და... წასა გ'ის სუჯუნისასა შეგკადრეთ მცირე ესე შესაწირი, ასე რომ მარდახა 5 ურია მისის ცოლშვილით და იაკობა მისი ძმა და მისი ცოლშვილი, ყიდდენ (sic), ძვირფასათ დავიხსენით და სუჯუნას საყდრის სიახლოვეს დავასახლეთ. მას მოღმა ამათაც ასე მოინდომეს და ჩვენც ასე ვაჯობინეთ და ასე შემოგწირეთ, რომ როგორც აქანა სხვა ძირი კაცები არიან, ნოდია თუ მატკავა, ასე სამკვიდროთ შემოგვიწირავს 10 მათის ცოლშვილით მარდახა ურია და მისი ძმა იაკობა და ბეგრათ ეს დაგვიცს, რომ ყოველს სააღდგომოთ ხუთი მარჩილის სანთელს საკმეველს მოგართმევდეს, წმიდის გ'ის დეკანოზს მოუტანდეს. თუ სანთელ საკმეველი ვერ იშოვოს, იმისთანა დრო მოხვთეს, ხუთ მარჩილს თეთრს მოართმიდეს. ასე გაგვირიგებია... აღიწერა ქეს 15 აქეთ ჩლადი.

ბეჭედი.

1771 წ. ანტონ ცაგერელის შეწირულობის წიგნი საირმის უდაბნოსადმი. იბეჭდება პეტერბ. აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

....ჩვენ... ძემან დადიანის ოტიასამან ბატონმან ცაგერელ მიტროპოლიტმან ანტონიმ ვინებეთ და ზიგულსმოდგინეთ მიცვალეებისა შენისა (ღვთისმშობელს) ეკლესიასა საირმისასა უდაბნოთა შინა ყოფა და რადგან დავდევით და თავი ჩვენი შემოგწირეთ, 20 რომელიცა ჩვენი მოგებული რამ იყო ისიც ყოველი შემოგწირე (უკანასკნელი 11 სიტყვა ღედანში ხაზ გადსმული ყოფილა). ესე ყოველთა ჩვენთა მონაგებთა უმონაგებესა და ნასყიდი ძმისა ჩვენისა დადიანისა კაცრასაგან კნინი და მცირე ძღვენი ნახარბოის სასახლე მისის ეკლესიის კარით და წყლით, ტყით და სათიბით, საყანით, 25 მამულით, ... და ამასთან გარეთ მოსახლით ორის გლეხით, მათის

ცოლშვილით და მათის ყოვლის ფერით, საძებრით და უძებრით და
 ამასთან კიდევ ძმისა ჩვენისა გიორგისაგან კვალად ქრთამით მოცუ-
 მული ხუნწს ერთი გლეხი მოგვაძე მისის ცოლშვილით... ყოვლის-
 ფერიანათ შემოგვირწირავს... ჩაგვიბარებია უდაბნოს მამის ლოლა-
 5 ბერიძისა არხიმანდრიტისა სილივისტროსათვის და შემდგომთა კვალად
 მამათათვის მიგვიბარებია, ჩვენდა სამლოცველოდ შეგვიწირავს ჯერ-
 ჩინებითა და მოწმობითა პირმშოსა ძმისა ჩვენისა დადიანისა კაცისათა
 და კვალად ნება დართვითა და მოწმობითა დადიანის ბეჟანის ძისა
 უდ სამლუდელოსა ჭყონდიდელ მიტროპოლიტისა გრიგოლისათა და
 10 კვალად მოწმობითა ძმებისა ჩემისა ნიკოლოზ და გიორგისათა. თა-
 ნამოწამე და დამამტკიცებელი ამისი ყოვლად სამლუდელო ცაიშელ
 მიტროპოლიტი სოფრონ, კვალად მოწამე არხიმანდრიტი ელიავა
 გერმანე... (წუგვა) აღიწერა დასაბამიდგან ესოთ, ქრისტეს აქეთ
 ჩლოა თვესა აგვისტოსა აცხრამეტსა მლუდლისა ხელითა დადიანის
 15 კარის მწირველის პეტრესითა.

ბეჭედი.

1771 წ. შეწირულობის წიგნი ნიკოლოზ დადიანისძისა საირმის
 უდაბნოსადმი. იბეჭდება პეტერბ. აზიურ მუზეუმში დასულ
 პირის მიხედვით.

.....ჩვენ... დადიანის ოტიას ძემან უფლისწულმან ვოდიშ (sic)
 ლეჩხუმისამან ნიკოლოზ... ვინებეთ და ვიგულისმოდგინეთ და შე-
 მოგწირეთ კნინი ესე შესაწირავი. რაც სათავისთავო მამული ლეჩ-
 ხუმს მაქუს ახლა და ან ამას იქეთ ვიშოვო, ყოვლისავე ათის თავის
 20 სახასოსი და გარეთშემავალის ბეგრებისა და საუდიეროსი და რაც
 რამ გარდასახადი კოარის და იქმნება ქერს გარდა ყოვლის ფერის
 ათისთავი შემომიწირავს საირმის უდაბნოს ყოვლად წმიდის მიცვა-
 ლების საყდრისათვის დღეთა ჩემთა (sic) წარსამართებელად და სახსრად
 და საოხად მეცხედრეთა ჩემთა ერისთვის ასულის ანასტასიასათვის
 25 და ძეთა ჩემთა გიორგისა და ასულთა ჩვენთათვის აღსაზრდელად,
 შეგვიწირავს და დაგვიმტკიცებია და ჩაგვიბარებია უდაბნოს მამისა
 არხიმანდრიტის ლოლაბერიძის სილივისტროსათვის და შემდგომად
 ვინც მამა იქმნეს, მისთვისაც ჩაგვიბარებია და მიგვირთმევია სამლო-

ცველოდ ჩვენდა. არის ამისი მოწამე ჩვენი ძმა ყ'დ სამლუდელო ცაგერელ მიტროპოლიტი ანტონი, ბატონისშვილი გ'ი, ახვლედიანი გ'ი, ჩიქოვანი ტატუ. დაიწერა დასაბამითგან კსოთ (sic) ქრისტეს აქეთ ჩლოა ხელითა მლუდლის პეტრესითა.

1771 წ. კაცია დადიანის შეწირულობის წიგნი მარტვილის საბუთთაგან. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

5 ქ. წყალობითა ღთისათა ჩვენ ოდიშ ლეჩხუმ სვანთ მპყრობელმან დადიანის ოტიას ძემან პატრონმან დადიანმან კაცია ესე საუკუნოდ გასათავებელი... წიგნი მოგეცით თქვენ ბიძა ჩემს ყ'დ სამლუდელოს ჰყონდიდელ მიტროპოლიტს გრიგოლს, ასე რომ ჭალადიდს გლახი ზვითხოვეთ და ქრთამიც გამოგართვით და მოგეცით.
10 სვანიძე ხუცესი გაბრიელ მისის ცოლშვილით შვილის შვილებითკაცთაგან არის ამისი მოწამე თვით ყ'დ სამლუდელო ცაგერელ მიტროპოლიტი ანტონი, დადიანისძე ნიკოლოზ და გ'ი, არქიდიაკონი ჰყონდიდლის იოსელიანი სვიმონ. აღიწერა ხელითა მგალობლის გი'სათა ქეს აქეთ ჩლოა.

ბეჭედი.

1771 წ. ხონის საბუთი № 36, წარმოადგენს სათავდებო წიგნს, დაწერილს თეთრს ქალაღზე, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

15 ...ქ. ნებითა ღთისათა ესე სათავდებო წიგნი დაგიწერე და მოგეცი მე ლოლაბერიძე ბეჟანისშვილმან გოგიტამ შენ დეკანოზის ხონისას მიქელს, ასე რომ გაბრიელა ქუთათელაძე მისის ცოლშვილით იესე ჩიქვანის შვილებს გიორგის და მის ძმებს გამოექცა და ხატს შემოეხვეწა. მაშინც ძირათ ხატის ყმა ყოფილა, ახლათ ჩიქოვანმა
20 გიორგიმ და მისმა ძმებმა ისევ შეგირიგა მისი კაცი, მაგრამ თქვენ უთავდებოთ არ მიეცით. აწ მე ამისი თავდები დაგდგომივარ, რომ ამ გაბრიელა ქუთათელაძეს და მის ცოლშვილს ჩიქოვანის გიორგისა და მისი ძმებისაგან არც გაყიდვით, არც გაღარიბებით აწ აღარა-

ფერი ფიქრი და ზიანი ქონდეს. თუ ეს წიგნი მე გამიმტყუნდეს მთავარ ეპისკოპოსმა ანტონიმ და მისმა დეკანოზმა ხონის წმინდის გიორგის გატახათ (sic) გვიკითხეთ და მეფემ სოლომონ... არის ამისი მოწამე სრულობით ხონის შემავალი კრება სამღვდელო და საერო...

5 ჩლოა

აქ ჯვარია დასმული.

1772 წ. ნასყიდობის წიგნი, მიცემული იოსებ კათალიკოსისადმი, გელათის საბუთთაგან № 29, თეთრს ქალაღზე ზომით $24\frac{3}{4} \times 11\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად იხმარება ზოგს ადგილას ორი წერტილი.

ქ. ეს უდევობის წიგნი მოგართვით თქვენ ბატონს კათოლიკოს გენათელ ბატონიშვილს იოსებს ჩვენ აღისუბანს მოსახლემ ჩიკვაიძემ შოშიტამ და ჩემმა შვილებმა პაატამ და გოგიტამ, ჩემმა ძმამ იესემ და მისმა შვილმა ოთარამ, ამა პირსაზე რომ ქორიაშვილის 10 სეული მიწა ადგილი ნაყიდი გვქონდა და რათაც ღირდა იმ მიწა ადგილის ფასი გვიბოძეთ... მოწამე ამის გოგია კანდელაკი, ლოლაძე ქაიხოსრო, მღვდელი სვიმონ დათიაშვილი, კელოსანი არაბიძე და ხეჯაძე დავითელა და შამუკელა. აღიწერა ქკსა ქრისტეს აქეთსა ჩლობ მღვდელ მონაზონის დიონისის კელითა: აგვისტოს: იგ:

ბოლოს დასმულია 5 ჯვარი.

1773 წ. სოლომონ I-ის შეწირულობის წიგნი, ხონის საბუთთაგან № 6, თეთრს ქალაღზე, ზომით $40 \times 18\frac{3}{4}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია. ამ სიგელის პირი მოიპოვება 1803 წ. ოსე გაბაონის მიერ გადაწერილ გუჯრების ნუსხაში № 103.

15 ...ჩვენ.. მეფეთ მეფემან სოლომონ... შემოგწირეთ ერთი გლეხი ფარცხალაძის ივანელას ნაყმევი კაცი ბახტაძე ივანიკა და მისი ძმა გიორგი მათის ცოლშვილით, მამულ ალაგით უდ სამღვდელლოს მთავარეპისკოპოსის ჩიჯავაძის ანტონის ხელშიდ... ამისი მოწამე ჩვენი თავადი სარდალ მოურავი წულუკიძე პაატა, ერისთვის 20 ძე შოშიტა, ოტია და ბეჟან, აბაშიძე გედევან, მუსხი თამაზა და

სხვანი კარისა ჩვენისა დარბაისელნი. აღიწერა ინდიკტიონსა მეფობისა ჩვენისას წელთა უფლისათა ჩლოგ თვესა კა (ნუსხაში აშის მაგაფრად: თუქსა ოკდანბერსა ა).

ბეჭედი ასომთ. წარწერით: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

5 ზირველ გვერდზე განზე: ვემოწმები ყდ სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი მაქსიმე.

ვემოწმები ყდ სამღვდელო ნიკოლოზწმიდელი სილივისტრო.

გვირგვინიანი ბეჭედი წარწერით: ქუთათელი მიტროპოლიტი (ასომთ.:) მაქსიმე. სვეუჯად: სილივისტრო.

1774 წ. იოსებ კათალიკოზის მიერ დაბადებული წიგნი, ბიჭვინტის საბუთთაგან № 52, თეთრს ქაღალდზე ზომით 44 X 8 სანტიმ. ნიშნად იშვიათად იხმარება წერტილი.

... ჩნ წყალობითა ღთისათა პონტო ჩრდილოსა და აფხაზ
10 იმერთა საესებისა. კათოლოს (sic) მამათმთავარმან და ძემან მეფისაჰან იოსებ შენ ბიჭვინტისა ღთისმშობელსა შემოგწირეთ და დავამტკიცეთ ჟამთა და წელთა სიგრძესა შინა შეუცვალეებულად უცილოდ სამკვიდროდ, რომელსაცა წინარევიტყვიით და საფიცართა სიმტკიცითა მოგართვამთ სამართლის გზითა, მიზეზითა ამით რომ თქვენი ძირი ყმა
15 და მოსამსახურე სანავარდოს მოსახლედ მყოფი კელონის სახლის კაცი მჭელიძე დიაკონი გიორგი გვევედრა და შეგვეხვეწა დიდათ გულსმოდგინებით, უშვილო იყო და ოთხი სული მოსამსახურე გრიგოლ კათოლიკოსს ეწყალობებინა მარტო ამ გიორგი მჭელიძე დიაკონისათვის დიდი სამსახურით და ქრთამის მიერთმევით. ახლა რათგან
20 ეს უშვილო იყო, ჩნი დასტურით და ბრძანებით ეს სხვის შვილები თავის შვილებათ მიიჩინა, სანამდის ცოცხალი იქნება, საკუთრად ყმად და შვილად ემსახურონ და ამონ თავის პატრონს და ამის სიკვდილს უკან შენ ბიჭვინტისა ღთისმშობელისადა შემოგვიწირავს ზემოკსენებულნი იგი ოთხნი ძმანი, გვარობით გვარამია დავით
25 თელა, ბუჭუა, ხოსია და გაბრიელა. აღიწერა ქკსა ქს აქეთ ჩლოდ მარტსა კვ კელითა მღვდელ მონაზონისა დიონისისათა.

ბეჭედი ასომთავრულა წარწერით: მეფის ძე იოსებ.

1774 წ. კათალიკოზის იოსებ გენათელის მიერ დადებული წიგნი გლეხის ამოყვანის შესახებ, გელათის საბუთთაგან № 31 თეთრს ქალაღზე ზომით $40\frac{1}{2} \times 17\frac{3}{4}$ სანტიმ. თავი დაზიანებულია. ნიშნად იხმარება ზოგიერთ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი, იშვიათად ორი,

---...ჩნ აფხაზ იმერთა სავესებისა კათოლიკოს მმათ მთავარმან და გენათელმან ძემან მეფისამან იოსებ ვიღვაწეთ და ვიგულსმოდგინეთ ჟამთა ვითარებისა და უღრვობით შეტაცებულებისგან დავიწყებული გლეხი მახვილაძე ჩნსავე კაცს იესე ნიშნიანიძეს და მის 5 ძმას სიმონს ყავდა, უწიგნოთ ჩუმაძე შერჩენოდა დავიწყებით და ჩნ შევიტყვეთ, ჩნი ეკლესიის ძირი გლეხი ამოვიყვანეთ, სიტყვა არ ქონდა სადევოთ. ამისთვის ასე სამართლად ამოვიყვანია და სამკვიდროთ კელახლა საფიცრით.... შემოგვიწირავს (ხახულისა, გელათის საკურთხევლის ღვთისმშობელს) ლაფეთს სოფელს მოსახლე გლეხი 10 გიორგი მახვილაძე და მისი შვილები მხიარულა, მახარიკა და კაციტა მათი ცოლშვილით და მათი ყოფით.... მოწამე ამის კანდელაკი იესე, კანდელაკი გოგია, მეღვინეთუხუცესი გოგოლაშვილი ზაზუტა და ერთობით საგენათლო აზნ[აუ]რიშვილნი მოწამე არის ამის. აღიწერ (sic) ქს ქს აქეთ ჩლოდ თვესა ივლისს კე კელითა მღვდელ 15 მონაზონისა დიონისისათა:

ბეჭედი ასომთავრ. წარწევით: მეფისძე იოსებ.

1774 წ. დავით ბატონიშვილის შეწირულობის წიგნი გელათის საბუთთაგან № 6, თეთრს ქალაღზე ზომით $39\frac{1}{2} \times 24\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება თითო წერტილი.

...ესე... შეუცვალებელი წყალობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და გიბოძეთ ჩვენ ღთის ცხებუღმან (sic) იესიან დავითიან სოლომონიან ბაგრატიანიან ბატონმან და ბატონიშვილმან დავით 20 შენ ჩვენს ერდგულს ყმას კაპანაძეს ნიკოლოზ და ბიძაშენს კაციას, სხვათა შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა, ასე და ამა პირსა ზედა რომე შამოგვეხვეწეთ და გვიავეთ, ვისმენეთ (sic) აჯა და მოხსენება

თქვენი და ამოგიკვეთეთ ბეგარა ღვინისა და ბეგარა თეთრის მეტი საუდიერო, ღვინო, ხორცი, ღომი, თეთრი თუ რამ სათხოვარი არის, ყოვლის ფერი ბეგარას თეთრის და ღვინოს ბეგარს გარდა და დაგდევით ბატონს მამის ჩემის ბატონს შვილის გიორგისათვის 5 ყოველს სულთას წირვა და ცხვარი და თითო ლიტრა სანთელი მის საფლავს უნდა მიართვა მღვიმეს ყოველს წელიწადს... კაცთაგან მოწამე სახთუხუცესი ჭუმბურიძე გიორგი, აბაშიძე ამილღაბარ, გამყრელიძე ლევან, აბაშიძე ზაალ, წინამძღვარი მღვიმის დიონოზი, ბარათაშვილი ქაიხოსრო, მოურავი ჭუმბურიძე გიორგი, მოხელე 10 ჭყოიძე გიორგი, ლომინაშვილი პაპუნა და ერთობით ბატონს (sic) დარბაისელი მე მდივანს სვიმონს დამიწერია... წელსა ქეს აქეთ ჩლოდ თვესა აგვისტოს კვ დღეს დ.

ბეჭედი წაწვერით: ბატონის შვილი (ასომთ.:) დავით.

1774 წ. ნასყიდობის წიგნი, გელათის საბუთთაგან № 112, თეთრს ქალაღზე ზომით $39\frac{1}{4} \times 16\frac{1}{3}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

...ესე... წიგნი და პირობა მოგეცით მე წერეთელმან დავით და ჩემა შვილმან ბერმან, ნიკოლოზ და ზურაბ შენ ჩვენს სულიერს 15 მამას მღვდელს იდაძეს გიორგის და შენს შვილს ლაზარეს... ჩვენი ყმა ივანიკა აფრიდონიძე მოგყიდეთ და... ფასი სრული მოგვეცი.... ამისი მოწამე კანდელაკი გიორგი, მეღვინეთუხუცესი გოგოლაშვილი ზაუსტა, ბასილის შვილი გრგოლ, მეღვინე პატარიძე სვიმონ, ბასილის შვილი გიორგი. აღიწერა ხელითა ჭიჭინაძის ნიკოლოზისათა სეკ- 20 დემბერს იდ ქრისტეს აქეთ ათას შვიდას სამოცდათოთხმეტს (მეტო აჩაფერი).

1775 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ I-ისა, ნიკორწმინდის საბუთთაგან № 14 თეთრს ქალაღზე.

ქ. ზი შენ ყდ სანატრელო წმიდაო მღვდელთმთავარო, ნიკოლოზ, ჩვენ ცვაფარვათა შენთა მინდობილმან აფხაზ იმერთა მეფეთ მეფემან პატრონმან სოლომონ და თანამეცხედრემან ჩემმან დედუ- 25 ფალთ დედუფალმან დადიანის ასულმან ბატონმან მარიამ და სასურ-

ველმან პირშომან ძემან ჩვენმან ბატონიშვილმან ალექსანდრემ ვიგულსმოდგინეთ და ვინებეთ, ასე რომე რცხილათი სოფელი პირველ ჩვენთა მამაპაპათაგან თქვენთვის შემოეწირათ. მერმე ჟამთა ვითარებისაგან და სოფლის შფოთთა მიმქცევისაგან ის ჩვენთა ძველ-
5 თაგან შემოწირული სოფელი საერისკაცოდ გამხდარიყო. მერმეთ როდესაც შეწვევნითა შენითა ხელთ ვიგდეთ, კვალად განგიახლეთ გუჯარი ესე და თქვენდავე შემოგვიწირავს, როგორც პირველ შეწირული ყოფილა, ისე მისის სამართლიანის ზღვრითა და სამართლით. შეიწირე, წმიდაო მღვდელთმთავარო ნიკოლოზ, მცირედი ესე შესა-
10 წირავი მეფობისა და ცხოვრებისა ჩვენისა წარსამართებელად და მართლმსაჯულებისა წინაშე სულისა ჩვენისა საოხად და ძეთა და ასულთა ჩვენთა აღსაზრდელად.... აღიწერა ინდიკტიონსა მეფობისა ჩვენისასა ჩლოე თვესა ოკტონბერსა კვ.

ბეჭედი წარწერით: კეთილ ძირთაგან რტონი მეფედ ვარ ბაგრა-
15 ტონი (ასომთ.:) სოლომონ.

ქ. ჩუჭნ ძლიერებათა მღვდელთმთავრობისა შენისათა მოქადული და მსასოებელი წმინდისა სახელისა შენისა მოქადული სდ იმერეთის დედუფალი დადიანის ასული მარიამ ვამტკიცებ დავთარსა ამას წმინდისა ეკლესიისა შენისასა განსაძლიერებელად უმაღლესისა მეფისა
20 სოლომონისათვის.

ბეჭედი ასომთ. წარწერით: დედოფალი მარიამ.

განზე: ქ. ლეთით ჩნ სდ საიმერეთო მეფის დავითის ძე უფლისწული კოსტანტინე ვამტკიცეფ (sic) სიგელსა ამას შეწვევნითა ღმრთისათა.

ბეჭედი ასომთ. წარწერით: მეფის ძე კონსტანტინე.

25 მეორე გვერდის განზე ამტკიცებენ: ქუთათელი მიტროპოლიტი დოსითეოს, გენათელი მიტროპოლიტი ეფთვიმი, მთავარეპისკოპოსი ანტონი, ნიკოლასწმინდელი არხიეპისკოპოსი სოფრანიონ (ბეჭდები).

1776 წ. პირობის წიგნი, მიცემული სოლომონ I-ის მიერ მაქსიმე კათალიკოზისადმი, ბიჭვინტის საბუთთაგან № 57, თეთრს ქალალღზე ზომით $42\frac{1}{2} \times 24\frac{1}{2}$ სანტიმ. დაწერილია ლამაზი ხელით. ნიშნები დაცულია. სტრიქონებში მე-4 — 6 სიტყვებს — სოლომონ, მარიამ ალექსანდრე — აქვს ანტონ I კათალიკოზის მიერ შემოდებული რვეალი ნიშანი.

-ესე მტკიცე და ჟამიერისა მერყეობისა მიერ კიდევან ქმნი-
ლი, და საუკუნობასა შა დამარხული წიგნი მოგართვით. ჩვენ ღთივ
განძლიერებულმან ყოველისა იმერეთისა მეფემან მეფეთამან სოლო-
მონ დავითიანმან და თანკორცმან ჩვენმან დედუფალთ დედუფალმან
5 დადიანის ასულმან მარიაჲ. და ყოვლად სასურველმან ძემან ჩვენმან
პირმშომან ალექსანდრე. თქვენ სულისა ჩვენისა მწყემსსა და მამასა
ჩნსა აფხაზ იმერთა ყოვლობისა კათოლიკოს მამათ მთავარსა მაქსი-
მეს. ესრეთ და ესე ვითარად რომ მრავლის უფოთისა და მიმყოვრე-
ბულისაგან განსაცდელებისა ქვეყანისა ჩნისა, ღელვიდა სამეფო ჩვენი.
10 და ბიჭვინტისა ღთისმშობელის ეკლესიის მამულები სამოურაოდ ჩვენს
კაცებს ჰქონდა: ოდეს წყალობით მოხედვა ყო დედამან ღისამან
სიმდაბლისამი (sic) ჩვენისა, და წინააღმდეგომ განრემზომნი ჩვენნი
დაგვიმორჩილნა. მას ჟამსა ვიძიეთ და ძველთა გუჯრებთა
შა ბიჭვინტისა ეკლესიისათა ესრედ განცხადებულად ვპოვეთ: რომ
15 ეკლესიის მამულშიდ სხვის მოხელე და მოურავი არ შევიდეს. და
არცავინ ფლობდეს თვნიერ კათოლიკოზისა ბძანებისა და მის მიერ
დადგინებულისა მოხელისა. აწ რადგან ესრეთ ნათლად ვიხილეთ
დაიხსნა ყოველი იჭვი წინააღმდეგთა და ჩვენცა ესრეთვე დაგვიმ-
ტკიცებია რომ არც ჩვენგან, და არცა შემდგომთა ჩვენთა მეფეთაგან
20 ბიჭვინტისა ღთისმშობლის ეკლესიის მამულზედ მოხელე და მოუ-
რავი და განმგებელი არ დაიდგინოს და არცავინ ფლობდეს და გა-
ნაგებდეს არც იმერეთს და არც რაჭაშიდ და არცა სხვასა ადგილსა,
სადაცა ბრძანება ჩვენი განივლინების კიდევან კათოლიკოსისა და
მოხელისა მისისა:... (წევა) აღიწერა ბრძანება ესე მტკიცე კელითა
25 სახლთუხუცისა იოსებ გაბაიანისათა წელთა ქესითგან. ჩლოვ. 1776.
და თთვესა აგვისტოსა კვ. 26.

ბეჭედი წაწეწით: კეთილ ძირთაგან რტონი მეფედ ვარ ბაგრა-
ტოანი (ახრმთ.:) სოლომონ.

1776 წ. შეჩვენების წიგნი კათალიკოზის მაქსიმესი, დაცული
ბიჭვინტის საბუთებში № 68. იბეჭდება უცვლელად.

ქ. წყალობითა ღთისათა უნისა იესოს ქს მონა მამათმთავარ
30 კათალიკოსი ზოგად ყოველთავე აფხაზ იმერთა და მჯდომარე საყ-

დარსა ანდრია პირველ წოდებულისა მოციქულისასა. რკელმწიფებაჲ მისი, რომელსა სულისა მიერ ცეცხლის სახედ მოსრულისა მიეცა ესე ოგი შეკრვად ურჩთა და მტერთა ეკლესიისათა და განხსნად მორჩილთა და მოყვასთა ჭტბისათა ჩემდაცა მოცემულარს მისვე 5 სულისა მიერ ყდ წმიდისა თუცა უღირს ვარ და რლისა ჯერ არს შურისგებად შუვაგებ და განვკვეთ მისვე სულისა მახვილითა უხილავითა:

აწ უწყოდეთ ყოველთა ქს სისხლითა მოსყიდულთა ერთა. ჩიჩუა კაციაჲ ჩვენი ბიჭვინტისა ეკლესიის კაცის შვილები მძლავრებით და 10 უსჯულოებით დაგვიყიდა და უსჯულოთა ოთმანიანთა მისცა წარსაწყმედელად და შესაგინებელად. და მიუხენა დედასა თსსა ეკლესიასა ძენი ემბაზისა სანათლოსა აღმოშობილნი უწყალოებითა და უსამართლოებითა აწ ვინადგან არა შეიშინა დედისაგან ღთისა და არცა დედისაგან თვისისა წმიდისა ეკლესიისა და განეხვა ნებსით ორთავე 15 საფარველსა. ამისთვის შევაჩვენებ წყეულსა მას კაცია ჩიჩუას და განვახვამ ეკლესიისაგან და განვაყენებ ქენობისაგან წყეულ იყავნ და შეჩვენებულ. საკელითა ყდ წმიდისა სამებისათ კდ წყეულ იყავნ და შეჩვენებულ სისხლითა ქესითა რლიცა უხვად დაითხია ქვეყანასა ზედა სახსრად ჩვენდა კვალად წყეულ იყავნ და შეჩვენებულ მარიამ 20 ყდ უმწიკვლოსაგან დედისა და ახდილ მფარველობა და მეოხება მისი თხემისაგან მისისა. კვალად წყეულ იყავნ და შეკრულ სულით და კორციით ათორმეტთა მოციქულთა მადლისაგან ოთხთა წმიდათა პატრიარხთაგან და ჩვენგან და ყოველთა მღუდელთ მთავართაგან უმკვიდრო იყავნ საკელი მისი ცასა შორის და ქვეყანასა განუხსნელ 25 იყავნ კორცი მისი საძაგელი საფლავსა შინა და წარუმართებელ გზანი მისნი. მისთვის ცანი დახშულ ილიას მიერ მაგრიად. დანთქმულ იყავნ ცოცხლივ უხვაიშნოსა და ნახეთქსა ჯოჯოხეთისასა და წყეულ კრულ და შეჩვენებულ და აღკოცილ სახელი მისი აქა და მუნა:

30 აწ რომელმაც ჩვენი შეჩვენება შეურაცხოთ და არ ეკრძალნეთ ვითა განცოფებულსა ძალლსა თქვენდაცა იყავენ წყევა ესე და შვილთა თქვენთა ზედა ამინ: სსფა ხეჯით: დეკემბერს კს 1776.

ხეუჯად: კათოლიკოსი მაქსიმე.

ბეჭედი წარწერით: ჭყონდიდელი გრიგოლ.

1776 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ I-ისა გელათის სა-
ბუთთაგან № 109, თეთრს ქალაღღზე ზომით 43×35 სანტიმ.

ქ: ჩვენ ცვაფარვათა შენთა მინდობილმან და შენ მიერვე კურ-
თხევით გვირგვინოსანმა---აფხაზ იმერთა მეფეთ. მეფემან პატრონმან
სოლომონ და თანამეცხედრემან ჩემმან დედუფალთ დედუფალმან
დადიანის ასულმან ბატონმან მარიაჲ და სულეებრ საწყურ საწადმან
5 ახალ ნორჩ შეენიერად ჩენილმან პირმშომან ძემან ჩვენმან ალექსან-
დრემ გკადრეთ და შემოგწირეთ მცირედი ესე შესაწირავი ჩვენს
ეკვდერს და სასაფლაოს მაცხოვარს და მის წინამძღვარს ჭიჭინაძეს
იოაკიმს ლეყერეთს შვი[ლი კვამლი კაცი] შალიკიანები, ერთი მო-
სახლე კაცია და გიორგი, მეორე შოშიკა და გიორგი, [მე]სამე. სი-
10 მონიკა და ნასიკა, მეოთხე მახარიკა და გოტია, მეხუთე დავითელა
და მამუკა, მექვსე ხახუტელა და პეტრე, მეშვიდე გიორგი, ასე რომ
უწინ მამაპაპათაგან ჩვენთა შემოწირული ყოფილიყო და ჟამთა ვითა-
რებისაგან წაგრთმეოდათ, მერმეთ ამოვიყვანეთ და ისევ შემოგწი-
რეთ მათი ბეგრით, თუითო მოსახლეს ორორი ჩარეჟი სანთელი,
15 ოთხი კოდი ღომი, სამსამი თორმეტნი ღვინო თქვენ წინამძღვარს
მიერთმეოდესთ, თვისი ტვირთუით მოგიტანდესთ, არც გეთხუვოს
ქვრივი და არც ობოლი... აღიწერა ინდიკტიონსა მეფობისა ჩვენისასა
წელთა უფლისათა ქკს ჩლოვ.

ბეჭდები წარწერათ: 1) კეთილ ძირთაგან რტონი მეფედ ვარ ბაგ-
20 რატონი (ასომთ.:) სოლომონ; 2) ქეს სძალო შენთვის ეკმობ ტახტთა
ამით ეპყრობ (ასომთ.:) დღლი შრმ.

იქვე ხვეუდად: მეფის ძე ალექსანდრე.

განზე: [ქ. ჩვენ] სდ აფხაზ იმერთა ყოვლობისა მეფემან სო-
ლომონ შევსწირეთ [ეკ ვდ]ერსა ამას შალიკიანი ხაბელიკა მისი
25 ცოლშვილით ასე რომ. პირველ შეწირული ყოფილიყო... გაყიდათ
(sic) და ქელბაქიანს გოგიტას დაეხსნა და თავისთვის დაესახლებინა.
ვინათგან ღრო გვეც და ეკლესიის მამულებს ძებნა დაუწყნთ, ეს
კაცით (sic) ამ ეკვდრის ყოფილიყო, ვსცანთ (sic) და თვისი გამონადები
თეთრიც სრულებით მივეცით ქელბაქიანს და ნაყიდობის წიგნიც გამო-
30 ართვით დეს (sic) ეს შალიკიანი მისის ცოლშვილით ამ უკვდერს
შევსწირეთ...

ბეჭედი სოლომონ II-ისა ასომთავრ. წარწერით: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

მეორე გვერდზე: ქ. მე გაენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი მოწამე ვარ ამ შეწირულობის....

1776 წ. ნუსხა საკათალიკოზო ტახტის საგანძურისა, დაცული ბიჭვინტის საბუთებში № 79, დაწერილია თეთრს ქალაღზე. ნიშნები დაცულია.

5 ქ: კხლი კზი მეფისძე იოსებ რომ მიიცუალა. და მეფე სოლომონმა კათოლიკოსობა ჩვენ გვიბოძა ბერი წულუკიძისაგან მოგვებარა ეკლესიის სამკაული საკათოლიკოსო, და სახასო მამულები რომელიც ამათ ქვემო სწერია:

ქ ერთი ოქროს ჯნი, ძელით თუალმარგალიტით და კუბოთი
10 გაწყობილი, სამი ოქროს ღილი და ორი ვეცხლის თავისის ბუმტებით:

ქ ღიბის სტიხარი. მეორე კიდე ძველი ღიბის სტიხარი ორ რიგათ არშია ავლია თუალმარგალიტისა.

ქ ენქერი თუალმარგალიტით შეკერილი:

ქ: ერთი წყვილი მარგალიტის საბუხრები:

15 ქ რუსული ოქრომკედით შეკერილი ენქერი თავისი ღილით და ბუხუმეთებით, კიდევ მისივე ნაკერი სამკლავები:

ქ ორი ოდიკი ერთი ყვითელი და მეორე თეთრი.

ქ ერთი ხელი სირმით ნაკერი დაფარნები.

ქ ერთი ოლარი შავის ატლასით მარგალიტით შეკერილი.

20 ქ მეორე ოლარი სირმით შეკერილი.

ქ მარგალიტის ომფორი. სამი ოქროს ღილით.

ქ ერთი საბეჭური.

ქ თვლით და მარგალიტით შეკერილი სარტყელი ოქროს თავებით. და ოქროს გასაყართ.

25 ქ საკათოლიკოსო ბარტყულა. თუალმარგალიტით და ჯუარით გაწყობილი.

ქ ბისონი მწუანე ხავედის სირმით ნაკერი თორმეტის ოქროს ღილით. და ორი ვეცხლის ღილით გაწყობილი.

ქ თეთრი სტობის ბისონი. ყვითელის არშიით. და ბუზუმეთით
გაწყობილი.

ქ ერთი წყვილი მარგალიტის ქოში.

5 მარგალიტით გაწყობილი
ქ ერთი ხელი ბარძიმ ფეშხუმი კოვზი კამარა ოქროსი თუალ-

ქ ხატი უნცროსი ბიჭვინთისა ღთისმშობლისა

ქ ხუთი არწივი

ქ ერთი თეთრი არდაგი. ესენი ერთს სკივრში აწყვიდა:

10 ქ: ესენი წის გიორგის ეკლესიაში დაკრძალულია:

ქ: ორი სჯულის კანონი.

ქ ერთი სამოციქულოს თარგმანი.

ქ იოსიპოსი:

ქ მეტფრასი სეკდენბრისა და ოკდონბრისა ერთად

ქ დეკენბრის მეტაფრასი:

15 ქ ფებერვლის და აგვისტოსის მეტაფრასი ერთად

ქ მარტის მეტაფრასი

ქ აპრილის მეტაფრასი

ქ ივნისის და ივლისის მეტაფრასი ერთად

ქ დიონისი არიოპაგელის წიგნი

20 ქ საწინასწარმეტყველო სტამბისა.

ქართველთ მამათცხოვრება.

ქ ძველი სძლის (sic) პირი:

ქ გიორგი მთაწმიდელის ცხოვრება

ქ პატარა ძველი წიგნი კითხუა მიგებისა

25 ქ ჭრელი ნუსხა: ერთი ძველი კონდაკი

ქ გამოკრებული ძველი კითხუა მიგება

ქ დამასკელის კათილორია ფორფირით: (sic)

ქ ერთი წმიდათ საგალობელი საზიარო

ქ გამოკრებული დოღმატიკა

30 ქ პატარა გულანი:

ქ სრულიად საკათოლიკოსო მამულის დავთარი

ქ ამათ გარდა ეკლესიაში სამრად (sic) რომელიც წიგნი ძეს ესენი

არიან

ქ ერთი დიდი გულანი

ქ სტამბის სახარება სამოციქულო დავითნი

ქ მოჭედელი სახარება ტრაპეზედ სასვენნი

ქ: ეგრეთვე სახასო მამულები ძველითგან შეწირულნი. რომელიც ბერი წულუკიძისაგან მოგვებარა საკათოლიკოსო:

5 ქ რაჭას სოფელი ბარი და სასახლე.

ქ მუხს ყიფიანი, და ხიმშს ყიფიანისეული გლეხები

ქ კრიხს გლეხები და ზუარი

ქ გაბაშვილი იოსებ. თავისი მამულით კუაცხუტით.

ქ ოკრიბას სოფლები წის გიორგის ეკლესიისა,

10 ქ კდ ოკრიბას სორმონი

ქ ჩხარს ლალიძეები და სომეხები. სოფელი

ქ გაღმართში სოფელი ოფხა

ქუთაის. სოფია წმიდის ეკლესია და სასახლე ერთის მოჯალაბით.

ქალაქში სვანიძეები მამუკელა.

15 ქ კვაცხუტელი სომეხი სამი

ქ მამუკელა მურადაშვილი

ქ ვაკისუბანს გლეხები გიორგაძენი.

ქ მესხეთს მოსახლე გლეხნი: გვგუთს ლაზარეშვილი

ქ ფარცხანაყანევს ერთი პატარა სოფელი

20 ქ მათხოჯი სოფელი და სასახლე. რატიანით აზნაურშვილით:

ქ ივანდიტს ათი კუამლი კაცი.

ქ ჯიგთუბანის სოფელი.

ქ სანავარდოს გელაზონიები.

ქ ტყვირის საყდარი და ზედ მოსახლე გლეხნი:

25 ქ საჩინოს ავალიანი ლაზარე და გლეხები

ქ გუაზაურს ხამაშურაძე და ბოლქვაძე გლეხებით:.

ქ ერთი კოლოფი ძველი დავთრები. მეფეთაგან და სხუათა დიდებულთა შეწირულობისა რიცხვით ოცდათორმეტი.

ქ კდ დადიანთა და სხუათა ოდიშის თავადთაგან ორმოცდაერთი

30 ქ თორმეტი გურიელის და გურიის თავადთა:

ქ თორმეტი კათოლიკოსების შეწირულობის წიგნები და ერთი სჯულისდების წიგნი.

ქ. ოცდარვა ძველი წირვის იარაღის და ბეგრების ნუსხის წიგნი არის. და სხუანიც არიან ძველნი დავთარნი რლთა აღმო-

კითხუა შეუძლებელ არს. ესე ყოველნი მე კათალიკოსს მაქსიმეს მომეხარა

ბეჭედი წაწერიით: ჩრდილო აფხაზეთის იმერთა კათალიკოსი (ასომთავ.) მაქსიმე.

1776 წ. ნუსხა საკათალიკოსო განძეულობისა, დაცული ბიჭვინტის საბუთებში № 74, დაწერილია თეთრს ქაღალდზე. ნიშნები არა აქვს.

- 5 ქ. ბიჭვინთისა ღთისმშობელი თავის ვეცხლის კუბოთი.
ქ. საკათალიკოსო დიდი ჯვარი ოქროთა და თვლით შემკობილი
ქ. გვირგვინი და ბარტყულა.
ქ. სამსჭვალი და მწვანე მინითა და თვლით გაწყობილი გულსაკიდი ხატი.
- 10 ქ. ბარძიმფეშხუმი ოქროსა და თვლით გაწყობილი კოვზკამართურთ.
ქ. დიდი ომფორი მარგალიტისა.
ქ. ნაკერი ბისონი.
ქ. სტიხარი თვლითა და მარგალიტით ნაკერი.
- 15 ქ. სარტყელი ნაკერი თვალმარგალიტით და ოქროს ბალთებით
ქ. ჯვარი მოჭედილი მარგალიტიანი.
ქ. მარგალიტის საბუხრები.
ქ. ორარი თვალმარგალიტით ნაკერი.
ქ. ენქერი თვლითა და მარგალიტით.
- 20 ქ. დიდი საბეჭური სირმისა.
ქ. მაშიები მარგალიტისა.
ქ. პერექლები და დაფარნა სირმით ნაკერი.
ქ. ომფორის ნარღვევი მარგალიტი ხატები და ქელჩები მარგალიტი არის (ეს სუხი სიტყვა წაშლილია ხაზგადასმით) და ოქროს
- 25 გამოყვანილი ხატები და ქულიჩები ოქროთვლიანი.
ქ. ათი ომფორის ღილები დაფერილი ფოჩებიანათ.
ქ. თეთრის სტოფის ბისონი.
ქ. დიბის სტიხარი ყვითელი.
ქ. ერთი სარტყელი ვეცხლის ბალთებიანი.

ქ. ოლარი კიდევ სირმით ნაკერი.

ქ. ატლასის ოდიკი ყვითელი.

ქ. შვიდი არწივი ძველი და ახალი.

ქ. ოცდაშვიდი მსხვილი ღილი დაფერილი.

5 ქ. ორი ხელსახოცი.

ქ. სასაკმევლე ქვისა შავი.

ქ. ერთი არდაგი და ერთი უსუპი გატეხილი.

ქ. ერთი კონდაკი უფურცლოდ გრძლად დაწერილი და ერთი კურთხევანივე.

10 ქ. ერთი გულანი.

ქ. ერთი შეკერილი სრული დავთარი.

ქ. სამას ორმოცდათოთხმეტი ფუნდუხის წონა ზოდები ოქროსი ექვსი და პატარა კიდევ ნარჩენი.

ქ. ერთი კოლოფი დავთრები.

15 ქ. ერთი ლაინის ომფორი.

ქ. ენქერი და საბუხრები სირმით ნაკერი რუსული.

ქ. ერთი ძველის დორის პირი.

ქ. ჩვენ კათალიკოსს ქუთათელს მოგვებარა მეფის ბძანებით ეს ზემოწერილი ნუსხა ბერი წულიკიძის და ჩიჯავაძე ვახუშტის ხელით,

20 ივნისს იგ წელთა ჩლოვ.

ქ. ამას ზეით რომ ომფორის ნარღვევი მარგალიტი და ხატები სწერია, ისანი სამი ხატი არის, ერთი მაცხოვრის, მეორე ყ'დ წ'იდის და მესამე ნათლისმცემელის თვალმარგალიტით გაწყობილი და მაცხოვრის ხატს ერთი თვალი აკლია მარცხენის მხრისკენ. სხუას

25 არა აკლია რა. და ორმოცდაცხრა ქულიჩის ბალთები არის თვლით გაწყობილი, სხუა კიდევ ომფორის ნარღვევი მარგალიტი დიდი და პატარა რვათ არის ქალაღდის პარკში გახვეული. ესენი ამ ომფორის ნარღვევი რაც არის და ის ოქროს ზოდები ერთს პატარა ჩითის პარკში არის და ჩემის ბეჭდით არის დაბეჭდილი.

1770 - 1776 წ.

შეჩვენების წიგნი ტექსტი, შედგენილი ქუთათელ მიტროპოლიტის ნაქსიმეს მიერ, რომელიც 1776 წლიდან კათალიკოზად იყო. დაცულია საკათალიკოზო გელათის წმ. გიორგის საბუთებში. რაც უნდა გვიჩვენებდეს ტექსტის შედგენას ნაქსიმეს ქუთათლობის ხოლო ხანში. ნიშნად იხმარება იშვიათად თითო წერტილი.

ქ. წყალობითა ღისათა ჩვენ ქუთათელ მიტროპოლიტმან მაქსიმემ ქ[ეშმარიტითა] მსჯავრითა წისა კათოლიკე და სამოციქულო ეკლესიისათა ესე წყევისა და სა[უკუ]ნოსა რისხვისა და შეჩვენებისა და საღთოსა შურის გების წიგნი აღვიწერეთ. და მოგივლინეთ შენ
5 ჩვენის წის ეკლესიის ურჩსა და წინააღმდეგსა სახელით (აქ ცარიელი აღვიღათ დატოვებულა), ასე რომე რომელიცა ეკლესიის განჩინება არის და ყოველთა მართლმადიდებელთა ქენეთაგან დამტკიცებული არის, შენ ამის დამხსნელ და წინააღმდეგ ხარ და წდას ეკლესიას მისს განწესებულს შესავალს ნიშანს უკარგავ და მძლავრებით
10 ართმევ და რადგან შენ ურჩ ექმნები წისა ეკლესიისა განწესებასა, ჩვენცა შურ გაგებთ კელმწიფებითა მით, რომელი მოგვცა სიბრძნემან მამისამან კაც ქმნილმან ღთნ. წყეულ იყავნ მრჩობლსავე შინა ცხოვრებასა. და აღკოცილ წიგნისაგან ცხოვრებისა, ნურაოდეს შეგიწყნარებს მიწა ყოვლითურთ წყეულსა გვამსა შენსა განსახრწნე-
15 ლად, არამედ იყავნ შემწყნარებელად შენდა ურჩთა და ბოროტთა ეშმაკთაებრ ცეცხლი საუკუნო და ჯოჯოხეთი უნათლო და ულხინოი. კვალად გეწიოს შენ ამასავე შინა ცხოვრებასა ძრწოლა, კვენესა და ყოველი სენი კაინ უკეთურისა, რათა იხილონ მართალთა და შეეშინოს და თქვან, აჰა კაცი, რომელმან არა ყო ღთი მწე მისა
20 მისა (sic). აწ დაგვიყენებიხარ ქენეთა ერთა ძმობისა და მახლობელობისაგან, ეკლესიად მისვლისაგან, აღსარებისა, ზიარებისა და ყოვლისა ქენანობისა განწესებულობისაგან და იყავნ კრულ და შეჩვენებული სახელითა მხოლოდ შობილისა ძისა ღისათა, რომლისა არს დიდება ძლიერება და სიმდიდრე აწ და უკუნისამდე ამინ.

1777 წ.

პირობის წიგნი გიორგი გურიელისა მაქსიმე კათალიკოზისადმი, ბიჭვინტის საბუთთაკან № 72, დაწერილია წეთრს ქალაქლზე ზომით 28×11 სანტიმ. ნიშნები არა აქვს.

25 ქ. თქვენ მწყემსსა და უფალსა ჩემსა კათოლიკოსს მაქსიმეს ესე წიგნი მოგართვი მე გურიელმან გიორგი ამის მიზეზისათვის, რომ ჩვენს ქვეყანაშიდ მობძანდით და პირველად ეპისკოპოსების საქმეს დაგველაპარაკეთ და ვითა თქვენ გენებათ, ეპისკოპოსები ეგრეთ დავადგინეთ და ეკლესიებს თვისი მამული ყოველივე უცილოდ დავა-

ნებეთ და შემდგომად ამისა თქვენ მიერ შეჩვენებულის ტყვის მყიდველი კაცის შეუწყნარებლობის პირობა გვთხოვეთ და ჩვენ ეს პირობა მოგვირთმევია თქვენის უწყმიდესობისათვის, რომელიცა რომ ტყვის მყიდველი კაცი თქვენგან სახელდობ შეიჩვენოს, ის კაცი ჩვენთან არ მოუშვათ არც ჩვენს სიახლოვეს გავარონინოთ, არც ვსვათ, არც ვქამოთ მასთან, არამედ ვითარცა ძალი განცოფებული ეგრეთ შევრაცხოთ კაცი იგი და რომელიც შევიძლო, მის მტრობისა და ავით მოპყრობასაც ვეცადო და უკეთუ აღთქმა ესე და ვერ სრულ ვყო, თქვენგან და თქვენის კრებისაგან შეუნდობელი ვიყო. არის ამა აღთქმისა მოწამე გენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმე, შემოქმედელ მიტროპოლიტი იოსებ, ხინოწმიდელ ეპისკოპოსი იოანე, არხიმანდრიტი სიმეონ. დაიწერა წელთა ქეს აქეთ ჩლოზ თვესა იანვარსა ი.

ბეჭედი.

1777 წ.

პირობის წიგნ ა მერაბ ლორთქიფანიძისა მაქსიმე კათალიკოზისადმი, დაცული ბიჭვინტის საბუთებში № 97, დაწერილია თეთრს ქაღალდზე.

ქ. ჩვენს უფალს ბატონს, კათალიკოზს მაქსიმეს ესე წიგნი მოგართვი მე ლორთქიფანიძემ მერაბ, ასე რომ ტყვის გაყიდვისათვის გამიწყერით და კიდევ შემაჩვენე. მერე ის ტყვე თქვენი კაცისშვილი იყო თეკლანელი, ამოვიყვანე და თქვენ მოგართვი და მერმე თქვენ კიდევ ტყვის გაუყიდველობის პირობა გვთხოვეთ და მე ასე პირობა მომირთმევია. ჩემს სიცოცხლეში ქრისტიანი კაცის შვილი არც მიეცილო თათარს, არც სხვას უსჯულო კაცსა და არც მეგრელს და ეგების დიდის გაჭირვებისათვის ჩემს მეზობელს ან ჩემი ქვეყნის კაცს გლახობით მიეცილო და ან ცოლქმარი, სხუა ამას გარდა ჩემგან საუსჯულეთ ტყვე არ გაიყიდოს და თუ ამაშიდ ვიმტყუნო, თქვენი შეჩვენება თავსავე ზედა ჩვენსა იყოს უკუნისამდე. ესეც მოგვიხსენებია, თუ ვისმე ჩემის ქვეყნის კაცს მიეცილო, იმასაც პირობა დავადებო ძალიანი, რომ უსჯულოს ხელში არ ჩავარდეს. არის ამისი მოწამე ჩვენი სახლთხუცესი იოსებ და ხამაშურიძე იოანე. დაიწერა ქს აქეთ ჩლოზ იანვარს კვ.

ჯვარი.

1777 წ. შეწირულობის წიგნი მარიამ იმერთა დედოფლისა, და-
ცული ველათის საბუთებში № 3, დაწერილია თეთრს ქა-
ღალდზე. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

...ჩვენ ცვაფარვათა შენთა მონდობილმან.... დიდად სახელო-
ვანისა დავითიანთა ნერგთაგან შთამობილისა მეფისა უფლისა სო-
ლომონისა მეცხედრემან და დიდად სახელოვანისა დადიანის ასულ-
მან და სრულიად ლიხთამერთა დედუფლმან ბატონმან მარიამ ესე
5 ძღვენი მიგიძღვანე და შემოგწირე ორი მოსახლე კაცი ქუტირს ია-
მანიძე სვიმონიკა და მეორე მოსახლე იამანიძე დავითელა მათის
ცოლშვილითა, სახლკართა, ტყითა, ველითა და სავენახითა და მა-
თის ქონებულის განსაზღვრულის ადგილით ყოვლითავე, ასე რომე
ძველთაგან შენის ეკლესის ყოფილიყო, მაგრამ ჟამთა ვითარებისა-
10 გან და აგარიანთა მძლავრებისაგან დაკარგულიყო და თათარს ყვანდა
და ოდესც წყალობა აურაცხელმან ღონ და ძემან შენმან მოხედა
წილხდომილსა ქვეყანასა შენსა იმერთს და აღჭურა მათ ზედა რის-
ხვად მეფე ბატონი სოლომონ და ძალითა ძლიერებისა შენისათა
განიდევნა მაჰმადიანთა ერი ქვეყანისაგან შენისა და სიმაგრენიცა ცი-
15 ხეთა მათთანი დაირღვეს ვითა ზღუდენი იერიქოხნი, მაშინ ვიღვაწე
მეცა სახელისათვის შენისა და მიუღე იგი თათართა და შენი შენ-
თავე შევწირე.... (ღთისმშობელო შემწე მექმენ, აგრეთვე დიდად
სახელოვანს მეფეს სოლომონს და ამათი ძეს ალექსანდრეს... შემდეგ
წევჯა ვინც შემადგოს ანუ მეფემან, ანუ დედოფალმან, ანუ უფლის-
20 წულმან, მთავარმან, ან თავადმან. დიდებულმან ანუ ხელისუფალმან
ან ეკლესისა შენისა მნემან ეპისკოპოსმან...). და ამათ ორთა
მოსახლეთა კაცთა ზედა ესეცა განჩინება უყავთ, რომა შაბათსა
სულთაობისასა (sic) თვითოს ცხვარს ჩვენთვის დაკვლიდენ და
მღვდელს გვიწირვინებდენ.... დაიწერა ეს აქეთ ჩლოზ თვესა იანვარსა
25 კთ ღღესა ორშაბათსა. სულთაობის ცხვარი, რომელიც შეწირულის
კაცისათვის დაგვიდს, კანდელაკს მოუვიდოდეს და ეს გვიწირევდეს,
ბეჭედი ასომთ. წარწერით: მარიამ.

სჯლის მხწერა: ბატონიშვილი ალექსანდრე ვამტკიცებ ნებითა
ღვთისათა.

ბეჭედი წარწერით: მეფის ძე ალექსანდრე.

ბატონი მეფე სოლომონ ვამტკიცებ წიგნსა ამას ნებითა ღვთისათა ბეჭედი წარწერთ: კეთილ ძირთაგან რტონი მეფედ ვარ ბაგრა-ტონი (ასომთა.) სოლომონ.

1777 წ. პირობის წიგნი, მიცემული მამუკა თავდგირიძის მიერ, დაცული ბიჭვინტის საბუთებში № 73, დაწერილია თეთრს ქალაღზე ზომით 33×13¹/₂ სანტიმ.

ქ. ნებითა ღვთისათა ესე მტკიცე და უცვლადო წიგნი მოგარ-
5 თვი მე თავდგირიძემ მამუკამ თქვენ ბატონს კხს მაქსიმეს, გენათელ
მიტროპოლიტს ეფთვიძის შემოქმედელს იოსებს, ჯუმათელს სიმონს,
ხინოწმინდელს იოანეს, ამისთვის რომ გურიის ქვეყანას ეპისკოპოსი
არვინ იჯდა და ამის პირისათვის ბატონს გურიელის გიორგისთან
მობძანდით თქვენის კრებულისთ და ეკლესიების საქმეზედ დაელა-
10 პარაკეთ. ხ მან მყის თანად მორჩილ ექმნა ბძანებასა თქვენსა და
ეპსები შემოქმედელი და ჯუმათელი ორივე დაადგინა და ეკლესიებს
თვისი მამულიც უცილებლად დაანება და შემდგომად ამისსა ჩვენც
გვიბძანეთ და დაგველაპარაკეთ ხინოწმიდლის მამულზედ, მარა იმ
ჟამად ჩვენი მამულიც და სახინოწმიდლოც თათრისაგან დამძლავ-
15 რებულიყო და ჩვენცა ფ წ შეიწრებულ ვიყავით და მრავალი კი-
დეც გაათათრეს ჩვენი მამული და ამისთვის არ შეიძლებოდა, რომ
ხინოწმინდელს თავისი ეკლესია და მამული დაეპყრა და არცა მე
ძალმედვა და ესე წიგნი სოვართვი თქვენს უწმიდესობას ესრეთ და
ესე ვიღარად, რომ აწ თუ ღთმან წყალობა ჰყოს და უსჯულოს
20 თათრის მონებისაგან ჩვენი ქვეყანა გამოიხსნას და შევიძლოთ დაპ-
ყრობა ქვეყანისა ჩვენისა, მსწრაფლ მოვიხსენოთ ბრძანებული თქვენ
უფლისა ჩემისა და რომელიც ხინოწმიდლის მამული ან სამწყსო
იყოს, სრულებით ყოველივე უცილოდ დავანებო და არარაი მოვაკ-
ლო, რომელიც ძველად ჰქონებოდეს ხინოწმინდელს და მისს ეკლე-
25 სის (sic) და უკეთუ ვეცრუო ამ აღთქმას და ვერ სრულ ვყო, თქვენ
და თქვენმან კრებულმან საუკუნოდ შემაჩვენეთ. არის ამისი მოწამე
თვით დაუსაბამო ღთი და ყოველნი მისნი წმიდანი. კაცთაგან ამისი
მოწამე სრულებით გურიის დიდებულნი და მცირენი. დაიწერა
წელთა ქეს აქეთ ჩლოზ თთვესა დეკენბერს ლ.

აქ ჯვარია დასმული.

1778 წ. მაქსიმე კათალიკოსის განჩინების წიგნი გელათის წმ. გიორგის გლახების შესახებ, დაცულია ბიჭვინტის საბუთებში № 87, დაწერილია ძლიერ ლანაზი ხვლით თეთრს ქალაღდ-ზე ზომით 41×19 სანტიმ. იბეჭდება სანიმუშოდ უცვლელად.

იღიდებოდედ ღთ. იგი მამაჲ რლისაგან ყლი: იქველის მეტყვე-
ლებოდედ პლი სიტყვა ქე უფალი რლისა შს ყლი: იმრავალქების
მკვებოდედ სული ღმერთთმთავარი რლისა მიერ ყლი თანადგომითა
და შეწევნითა მარიამ ღთისმშობელისა სარაფიმთა უწმიდესისათა: და
5 ხვაიშნითა ყთა წმიდათათა. ხ თანა მინდობითა და კელისაპრობითა
მოწამეთა თხემ ყოვლადსა დიდისა სასოსა ჩემისა გეორგი მთავარ
მოწამისათა: ჩვენ პონტო ჩრდილოით აფხაზ იმერთა და ყოვლისა ქვე-
მოისა ივერიისა კათალიკოს მამათმთავარმან აბაშიძემან: მაქსიმე.
მრავლითა გონების მოწლოებითა ვაგულისვმოღგანე: რათაჲცა
10 გელათს საკათალიკოსო წმიდის გიორგის ეკლესია თავისის წინა-
მძღვრითა გამოყოჲთ თავისუჲალ მექჲნა: ამისდა მიმართ არა მკო-
რედი ძიება ვყავ ძველთა მატინეთა და გუჯრებთა შინა: მაგრა
არა რომელიმე ძველი გუჯარი აცხადებდა განსაკუთრებით აგარაკსა
და მამულსა მისსა: ხ ოღეს საქმისა ამის განკარგვა მენება, მას ჟამსა
15 იყო წინამძღვრად საყდარსა ამას ზედა მოძღვარი ჩემი არხიმანდრი-
ტი ქეფორე და იგიცა ფღ მოქენე იყო საქმისა ამის დამტკიცებასა
და რიცა მამული მას ეპყრა ყოველივე დავანებეთ და მიუძღვანეთ
ეკლესიასა: (აქედან ნიშნები — ერთი წერტილი ზოგიერთ სიტყვის შემდეგ,
იშვითად ორი წერტილი — არ არის დაცული) ოხომირას სოფელში ხუციას
20 ვირისალაძეს მართებს შვიდი თორმეტნიანი ღვინო, ერთი კოდი ღომი,
ორი აბაზი თეთრი, შობის ძღვენი, ერთი ჩარეჲი ყველი, ერთი დე-
დალი, ოცი კვერცხი, ერთი ფოხალი ღომი, ერთი დოჲი ღვინო.
მის ძმას მახარებელს ვირისალაძეს მართებს ექვსი თორმეტნიანი
ღვინო, ერთი კოდი ღომი, ერთი ჩარეჲი ყველი, ერთი დედალი,
25 ოცი კვერცხი, ერთი ფოხალი ღომი, ერთი დოჲი ღვინო. მახარებელს
და მის ძმას ხახუტას ვირისალაძეს მართებს ოთხი თორმეტნიანი ღვი-
ნო, ერთი კოდი ღომი, ხუთი შაური თეთრი, შობის ძღვენი,
ერთი დედალი, ერთი ჩარეჲი ყველი, ერთი ფოხალი ღომი, ოცი
კვერცხი, ერთი დოჲი ღვინო. ივანიკა ვირისალაძეს მართებს სამი
30 მენახევრე ღვინო, ერთი ფოხალი ღომი, ხუთი ფარა თეთრი, შობის
ძღვენი, ერთი დედალი. ოცი კვერცხი, ჩარეჲი ყველი, ფოხალი
ღომი, ერთი დოჲი ღვინო.

- მახარობელს ვირისალაძეს მართებს ორი თორმეტოვანი ღვინო, ორი ფოხალი ღომი, ათი ფარა თეთრი, შობის ძღვენი, ერთი დედალი, ერთი ჩარეკი ყველი, ოცი კვერცხი, ერთი ფოხალი ღომი, ერთი დოქი ღვინო. ბასილიკა ვირისალაძეს მართებს ოთხი თორმეტოვანი ღვინო, ორი ფოხალი ღომი, ხუთი ფარა თეთრი, შობის ძღვენი, ერთი დედალი, ერთი ჩარეკი ყველი, ოცი კვერცხი, ერთი ფოხალი ღომი, ერთი დოქი ღვინო. მაპუკელა ცირეკიძეს მართებს ექვსი თორმეტოვანი ღვინო, ექვსი ფოხალი ღომი, აბაზი თეთრი და შობის ძღვენი, ერთი დედალი, ერთი ჩარეკი ყველი, ოცი კვერცხი, ერთი ფოხალი ღომი, ერთი დოქი ღვინო და მის ძმას ბერუკელას ცირეკიძეს მართებს ექვსი თორმეტოვანი ღვინო, ექვსი ფოხალი ღომი, ორი შაური თეთრი, შობის ძღვენი, ერთი დედალი, ერთი ჩარეკი ყველი, ოცი კვერცხი, ერთი ფოხალი ღომი, ერთი დოქი ღვინო. ბერი შავიანების შვილებს სვიმონ ხუცეს და მის ძმას დავითელას მართებს ერთი შამახური სანთელი კიდევ ბერი შავიანის შვილებს ივანიკასა და ოქროპირას მართებს ერთი შამახური სანთელი. ნაბოსლევს სოფელში კოზოლაძისეულს პარტახს მართებს რვა თორმეტოვანი ღვინო, მარჩილი თეთრი. სორმონს სოფელში გიორგი ხანთაძეს მართებს ერთი შამახური სანთელი, ათი თორმეტოვანი ღვინო, ექვსი ფოხალი ღომი. დავითელა ფუცხუანიძეს ბუჭუელაშვილს მართებს ერთი შამახური სანთელი. გიორგი იამანიძეს მართებს ორი ჩარეკი სანთელი. თიონს სოფელში კვანტრეშვილს ხომიკას მართებს ექვსი თორმეტოვანი ღვინო, ერთი კოდი ღომი, ხუთი რუბი თეთრი. ესეც ზემო წერილისა არს. ბიჭიელას ფუცხუანიძეს მართებს ოთხი თორმეტოვანი ღვინო, ექვსი ფოხალი ღომი, სამი რუბი თეთრი. ბუჭუელას ფუცხუანიძეს და მის სახლისკაცს მართებს ხუთი თორმეტოვანი ღვინო, ერთი კოდი ღომი, ერთი მარჩილი თეთრი. მონაზვნის შვილებს ფუცხუანიძეს მართებს ხუთი მენახევრე ღვინო და ორი ფოხალი ღომი, ორი რუბი თეთრი. ესე ზემოწერილისი მამულნი პირველითგანვე აქვანდეს წინამძღვარსა: ხ' შემდგომნი ესე ჩვენ შევსძინეთ და მივართვით, რ'ლ არიან ესენი: ხრესილის სოფელში ზაქარაშვილებს ობოლაძეს მართებს შამახური სანთელი, ოტიაშვილებს მართებს შამახური სანთელი, ივანა ობოლაძის შვილებს მართებს შამახური სანთელი, თამაზა ობოლაძის შვილებს მართებს შამახური სანთელი. (აქედან იბეჭდება ისევ ნიშნების დაცვით:)

ხახუტა ობოლადის შვილებს მართებს შამახური სანთელი:

გიორგი ობოლადის შვილებს მართებს შამახური სანთელი:

სენიკა ობოლადეს მართებს შამახური სანთელი:

წყალწითელას სოფელში კუბულაშვილს მამუკელას მართებს

5 შამახური სანთელი:

თამაზიკა კუბულაშვილს მართებს შამახური სანთელი:

მათე კუბულაშვილს მართებს შამახური სანთელი:

გოგიტა კუბულაშვილს მართებს შამახური სანთელი:

ახალდაბას სოფელში სვიმონიკა ობოლადეს მართებს შამახური

10 სანთელი:

გოგიტელას კუბულაშვილს მართებს შამახური სანთელი:

ძეკრს სოფელში ჩიტაელსა და მათვალისას აბუანდაძეს მართებს თორმეტი კოდი წმიდა გარჩეული პური მართებს სასეფისკვრეთ და სხვა არაფერი:.

15 სანავარდოს სოფელში იესელა მკელიძეს მართებს ხუთი ზუთხი ბეგარა და ერთი სათხოვარი:

ბერო სომეხს დოშუაშვილს და მის ძმას მართებს ოროლი ჩარქი ბაშბა სანთლის გულათ რომ ყოველს წელიწადს წის გიორგის ეკკლესიას მიართმოდეს, და ამის მეტი სხვა ბეგარა არა ეთხო-

20 ებოდეს რა: ესე ყოველნივე ერთბამად ამა ეკკლესიისათვის დამინებებია და მიმირთმევია. და წინამძღვარიც ზედ დამიდგინებია: და კდ ამასაცა განვაჩინებ რათა კათალიკოსის მოხელე მოტრავი და ხელოსანი ამ წინამძღვრ (sic) მამულში ვეროდეს შევიდეს: და წინამძღვარს ვრ ენებოს თავის მამულის საქმეს ეგრეთ განაგებდეს: და აწ შემ-

25 დგომნო ჩემნო უფალნო კათოლიკოზ მამად მთავრნო მე ესრეთ განმიგიეს, და თქვენ ვითარ გენებოსთ და ჯეროვანი იყოს ეგრეთ განაგეთ: რაც რომ ამ წიგნში მესანთლე კაცი შიგვირთმევია ამათ გარდა: კიდევ რაც სორმონსა და ოკრიბაში კათოლიკოსის ყმა არის და ბეგრად სანთელი აძევს. ამათი ბეგრის სანთელიც უწინაც წის

30 გიორგის საყდრის შეწირული იყო და ახლა ჩვენც წის გიორგის საყდრისათვის მიგვირთმევია და სანთელს გარდა სხუა მათი ბეგარა ისევ კათოლიკოსისა არის: როგორათაც გრიგოლი კათოლიკოსის დავთარში სწერია:.

აღიწერა თვესა ოკდომბერსა კ: ქრისტეს აქათ ჩლოზ.

ბეჭედი წარწერით: ჩრდილო აფხაზ იმერეთის კათალიკოსი (ასომთავრ.:) მაქსიმე.

განზე ბეჭდის: ეს ბერი სომეხი დოშუაშვილი და მისი ძმა ქართლით ალელნი არიან: სანამ ამ ქვეყანაში იყვნენ. ეს ბეგარი 5 ყლოვის მიაღრთვან წილას გ'ის: და თუ რომე წაწლვა მოიხდომონ თავის ქ'ყნაში ნურა კაცი ნუ დაუშლის. მშვიდობით გაისტუმრონ:

ზიკველ გვერდზე განზე სსვა სეჯით: ქ. ჩვენ ყ'დ სამლუდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს და განმგებელი საკათოლიკოსოსა. ამა მათი უწმიდესობის ბრძანებას ვამტკიცებთ ესრეთ რომ 10 ამ საწინამძღროში ჩვენმა მოხელემ და მოურავმა. უწინამძღროთ აღარ იმოურავოს ამ კაცებზე:

ბეჭედი ასომთავრ. წარწერით: დოსითეოს.

1778 წ. სოლომონ I-ის წიგნი, მიცემული ხონის ტაძრისადმი № 14, დაწერილია თეთრს ქალღვრე ზომით 42×30 1/2 სანტიმ.

....ჩვენ.... ლიხთაშერთა მეფედ დადგინებულმან იესიან დავითიანმან მეფემან მეფეთამან პატრონმან სოლომონ და თანამეცხედ- 15 რემან ჩემმან დედუფალთ დედუფალმან დადიანის ასულმან ბატონმან მარიამ და სასურველმან პირმშომან ძემან ჩვენმან ალექსანდრემ.... ჟამთა ვითარებისა და დროცვლილობით თქვენის ეკლესიის მამულისათვის მეფეთა თუ სხვათა მოურავი და მებაჟე დაეყენებიათ ახლა... ჩვენი მოურავი და მებაჟე გადმოგაცალეთ. ვინც ვინ მეფე- 20 მან, დედუფალმან გინა უფლისწულმან ანუ სხვამან ვინმე მეპატრონემან თქვენს ეკლესიას მოურავი და მებაჟე დაუსვას თვინიერ მთავარებისკაპოსისა, იყავნ რისხვა მასხედა და შეჩვენება ...ოთხისა პატრიარხისაგან და ყდ სანატრელისა უფლისა კზისა მაქსიმესაგან....ალიწერ ინდიკტიონსა მეფობისა ჩემისასა წელთა: უფლისათ ჩროსწ.

25 ბეჭდები ასომთ. წარწერით: 1) მეფე იმერეთისა სოლომონ, 2) მარიამ: ბატონიშვილი ალექსანდრე ვამტკიცებ ნებითა ღვთისათა.

ბეჭედი: მეფის ძე ალექსანდრე.

განზე: ქ. მეფე იმერეთისა და ძე არჩილისა მეორე სოლომონ დავითიანი ნებითა ღვთისათა ვამტკიცებ...

30 ბეჭედი ასომთ. წარწერით: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

აფხაზთ იმერთა შამად მთავარი კზი მაქსიმე ვამტკიცებ ბრძანებითა ღვთისათა.

ბეჭედი: ჩრდილო აფხაზ იმერთა კათალიკოსი მაქსიმე.

ჩვენ ყდ სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს 5 ვამტკიცებ წერილსა ამას. ბეჭედი: ყდ სამღვდელო მიტროპოლიტი დოსითეოს.

ქ. ჩვენ სდ საიმერეთოს დედოფალი მარიან (sic) მარიამ ნებითა მღვთისათა ვამტკიცებ სიგელსა ამას. ბეჭედი: დედოფალი მარიამ.

შეჟრე გვერდზე: ჩვენ ცაგერელ მიტროპოლიტი იოანე დადი- 10 ანის ძე და კავალერი ნირანთა (sic) პირველისა კლასისა ვმოწმობ და ვამტკიცებ წერილსა ამას.

1778 წ. სოლომონ I-ის წიგნი ნიკორწმინდის ყმათათვის საურის ამოგდების შესახებ, ნიკორწმინდის საბუთთაგან № 26, თეთრს ქალაღზე. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღვთისათა, მამისა, ძისა და სულის წმიდისათა ესე წყალობის წიგნი დაგიწერეთ და გიბოძეთ ჩვენ ღვთოვ ცხებით გვირგვინოსანმან პატრონმან მეფემან მეფეთამან და- 15 ვითიანმან სოლომონ და თანამეცხედრემან ჩემმან დედოფალმან ბატონმან წულუკიძის ასულმან გულქან და სასურველმან პირმშომან ძემან ჩემან ბატონიშვილმან ალექსანდრემ თქვენ წმიდის ნიკოლოზის ეკლესიის ყმას ერთობით ძმუელებს და წყნორელებს, ასე რომე დაგვეაჯენით და შემოგვეხვეწეთ, ამოგიწერეთ საური, არასოდეს 20 ჩვენგან და შემდგომთა ჩვენთა მეფეთაგან თქვენ საური არ გეთხოვებოდესთ ამისა ნაცვლად თქვენი (sic) ჩემი წირვა დაიდევით, მანამ ცოცხალი ვიყვნეთ, ჩვენის მეფობის წარსამართებელად და ძეთა და ასულთა ჩვენთა სადღენგრძელოდ ყოველს წელს ილოცვიდენ და მერმე სულისათვის მითვალე, მღვდელთ მთავარო წმიდაო ნიკოლოზ. 25 ვინცა და რამანც ძემან კაცისამან, მეფემან, გინა უფლისწულმან, ანუ რომელმანმე მეპატრონემან წიგნისა ამის შლად ხელ ყოს, ისმც შეიშლება რჯულის ქრიტიანობისაგან, მასამც რისხავს სამებით დიდებული ღმერთი და დიდებული შენი ეკლესია და მეორეთ მოსვლას ჩვენის ცოდვისამც მაგიერ ის გაიკითხვის. არის ამისი მოწამე

და გამრიგე ჩვენი თავადი სარდალმოურავი წულუკიძე ბერი და მისი ძმა გიორგი, ლორთქიფანიძე ტეტუა. მე ჩემის ხელმწიფის კარის მწირველს მღვდელს წერეთელს დავითს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. აღიწერა წელთა უფლისათა ჩლოც^ს.

5 ბეჭედი ასომთ. წარწერათ: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

განზე: ჩვენ სრულიად იმერეთის მეფე დავით ვამტკიცებთ სიგელსამას. მოწამე ამისი ელისბარ ერისთვისშვილი, სალთხუცესი აბშიძე ზალ, მდივანბეგი დავით.

ბეჭედი: მეფე იმერეთისა დავით.

10 ქ. ჩვენ მეფე იმერეთის მეორე ახალი სოლომონ ნებითა ღისათა ვამტკიცებ წიგნსა ამას.

ბეჭედი ასომთ. წარწ.: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

1778 წ. ნუხა საკათალიკოზო წიგნებისა გელათის წმ. გიორგის ეკლესიაში, შედგენილი ბაქსიმე კათალიკოზის დროს 1778 წ., დაცულია ბიჭვინტის საბუთებში № 84. თეთრს ქალაღზე ზომით 32¹/₂ × 11 სანტიმ. იბეჭდება უცვლელად.

ქ საკათალიკოსო წიგნები გელათს წიღის გიორგის ეკლესიასა ესენი არიან.

15 ბ ქ სჯულის კანონი.

◦ ქ სამოციქულოს თარგმანი.

◦ ქ იოსიპოსი.

◦ ქ მეტაფრასი სეკდემბერისა და ოკდომბერისა ერთად შეკრული.

◦ ქ დეკემბერის მეტაფრასი.

20 ◦ ქ ფებერვლის და აგვისტოს მეტაფრასი ერთად.

◦ ქ მარტის მეტაფრასი.

◦ ქ აპრილის მეტაფრასი.

◦ ქ ივნისის და ივლისის მეტაფრასი ერთად.

◦ ქ დიონისი არიოპაგელის წიგნი.

25 ◦ ქ საწინასწარმეტყველო სტამბისა.

◦ ქ ქართველთ მამათცხოვრება.

18 ◦ ქ ძველი სძლის პირი.

◦ ქ გიორგი მთაწმიდელის ცხოვრება.

- ქ პატარა ძველი წიგნი კითხუა მიგებისა.
 - ქ ჭრელის ნუსხა ერთი ძველი კონდაკი.
 - ქ გამოკრებული ძველი კითხვა მიგება.
 - ქ დამასკელის კათილორია პორფირითურთ.
- 5 ◦ ქ წმიდათ საგალობელი საზიხო.
- ქ გამოკრებული დოღმატიკა.
 - ქ პატარა გულანი.
 - ქ სრულიად საკათალიკოსო მამულის დავთარი.
- ქ მათს გარდა ეკლესიაშიდ სახმარად რომელიც წიგნი ძვეს,
- 10 ესენი არიან.
- ქ დიდი გულანი.
 - ქ სტამბის სახარება, სამოციქულო, დავითნი.
 - ქ მოკედელი სახარება ტრაპეზუდ სასვენნი.
 - ქ ერთი კოლოფით ძველი დავთრები არის რიცხვით ოცდა-
- 15 თორმეტი მეფეების და სხუათა იმერეთის თავადთა და აზნაურთაგან შეწირულობის.
- ქ ორმოცდაერთი დადიანის და სხუათა ოდიშის თავადთა და აზნაურთაგან.
- ქ თოთხმეტი გურიელის და გურიის თავადთა და აზნაურთაგან.
- 20 ქ თორმეტი კათალიკოსების შეწირულობის დავთარი და ერთი სჯულის დების წიგნი.
- ქ ოცდარვა ძველი წირვის ბარალისა და ბეგრების ნუსხის წიგნი არის და სხუანიც არიან ძველნი დავთარნი რომელთა აღმოკითხვა და ცნობა შეუძლებელ არს.
- 25 ქ მე კათალიკოსმან მაქსიმემ ესე წიგნები ერთად შეეკრიბე და გელათს წილის გიორგის ეკლესიის სალაროშიდ დავაწყევ წელს ქესითგან ჩლოს.

1730 წ. შეწირულობის წიგნი გიორგი გურიელისა, ბიჭვინტის საბუთთაგან 12 სპ დაწერილია თეთრს ქაღალდზე.

ქ: უპა შენ შეიღთა კამართა ცისათა უმაღლესსა, სერაბინთა უზეშთაესსა და ქერაბინთა უპატიოსნესსა ღმთისა და კაცთა შემავი ერთებელსა, იოაკიმას ასულსა და სძალსა ღმთისასა, წმინდასა და ყოვ-

ლად ბიწშეუხებელსა ბიჭვინტისა ღმთისმშობელსა ჩვენ ცვაფარვათა
თქვენთა მონდობაღმან ბატონმან გურიელმან გიორგი და თანამეც-
ხედრემან ჩვენმან დედოფალმან მარიამ და პირმშომან ძემან ჩვენმან
სვიმონ, ვახტანგ, ქაიხოსრო და ლევან ვიგულეთ და ვიგულსმოდ-
5 გინეთ, ასე და ამა პირსა ზედა რომე ძველთაგან ჩვენი სახლის კაცს
აკეთის საყდრის საწინამძღვრო ბიჭვინტისა ღმთის მშობელისათვის
შეეწირა. მერმეთ ბატონი კათალიკოზი მაქსიმე მობრძანდა ჩვენ-
თან და აკეთის შეწირულობის სიგელი გვიჩვენა. ჭეშმარიტი და
სარწმუნო იყო და ჩვენც კეთილად შევიწყნარეთ ბრძანება მათი და
10 ჩვენც სიგელი დაგვიტკიცებია. როგორათაცა პირველ ყოფილა,
ისე თუ ვინმე არის ახლა იმისი შეწირული ყმები სამართლით თუ
დარჩეს თქვენი და გამოჩნდეს იმიანთ და ახლათ მოგვირთმევია იმ
საყდრის დეკანოზი პეტრე, გიორგი, მამუკა მჭელისშვილი მათი
ცოლშვილით და ძმებით და მათი უძებრ საძებრით, საწინამძღვრო
15 სასახლით და მისი შესავალ გამოსავალით, მამულით, ტყე და წყლით
და საყანით შეგვიწირავს ხელახლა. აწ რამაც ძემან კაცისამან ეს
ჩვენი დამტკიცებული სიგელი და შეწირულობა შეგიშალოს, ისიმც
შეიშლება ჭკუისა და მცნებისაგან და შჯულისა ქრისტიანობისაგან
და ჩემი ცოდვის მაგიერათ განიკითხოს ღმერთმან დღესა მას დიდსა
20 განკითხვისასა. დამამტკიცებლნი ამისნი აკურთხნეს. აღიწერა ხე-
ლითა მღვდელმონაზონისა იოსებისათა ქრონიკონსა ქრისტეს აქეთ
ათას შვიდას ოთხმეოცსა.

ბეჭედი წარწერათ: მიხმლბენ გურხანობით გურიელი ვარ ქე-
ბული.

1780 წ. შეწირულობის წიგნი მაქსიმე ქუთათელისა და კათა-
ლიკოზისა, ქუთაისის ტაძრის საბუთთაგან, № 13, თეთრს
ქაღალდზე ზომით $42\frac{1}{2} \times 15\frac{1}{2}$ სანტიმ.

25 ქ. წყალობითა ღმთისათა ჩვენ აფხაზ იმერთა კათოლიკოს ქუ-
თათელმან მაქსიმე ესე საუკუნოდ შეწირულობისა და ბეგრის და
სამსახურის წიგნი აღვსწერე და დავსდევით ქუთათისს წმიდასა ეკლე-
სიასა ღმთისმშობელისასა. ამის ესე ვითარისა მიზეზისათვის, რომ
თქვენ სამნი ძმანი ცხოვრებაძის შვილები მამუკა (აქ ცაღიერი ადგილია

დატოვებული) სიმონ მღუდელმა დაგიხსნათ და თავის სიცოცხლეში
მას ჰყავდით და მსახურებდით და მერმე ის უშვილოდ გარდაიცვალა
და რაც თავის სიცოცხლეში მოგებული საქონლით ნაყიდი ადგილ-
მამული ქონდა თავის მამისსეულს გარდა და თქვენ სმნივე ძმანი
5 ქუთათის წმიდის ღთისმშობლის ეკლესიას შეგწირათ და მისგან ნა-
ყიდს თათელაშვილის სეულს ადგილსა და კარგარეთლის სეულს
მამულზედ დაგაყენეთ. და ბეგარად ეს დაგადევით: თითო მარჩილის
სამთელი, ერთი კოდი ღომი, ერთი ქათამი, ათი თორმეტნი
ღვინო ყოველს წელიწადს... უკლისად მიერთმეოდეს და ამას გარდა
10 როგორც სხვა გლეხიკაცი გვემსახურებოდეს, თქვენც ისე გვემსა-
ხურებოდეთ.... დაიწერა... ჩღბ:.

ბეჭედდ წარწერით: ჩრდილო აფხაზ იმერთა კათოლიკოსი (ასომთ.:)
მაქსიმე.

1780 წ. შეწირულობის წიგნი გიორგი ჩარკვიანისა გელათის
საბუთთაგან № 10, თეთრს ქალაღზე დაწერილი.

...კნინი რაჟმე და მცირედ ძღვნად მოსაღებელი გკადრეთ და
15 შემოგწირეთ. ჩვენ ოხათა შენთა მონღობით მსასოებელმან მონამან
შენმან გიორგი ჩარკვიანმა და ძემან ჩემმან და ყოველს წელს ბეგ-
რად დაგვიცს და მოგერთმეოდეს ესე ჩვენ მიერ სასოებით მიძღვა-
ნებული მცირედი სანთლის ბეგარა, ესრე და ესე ვითარად, რომ
ჩორთისას ჩვენს კაცს იოანე მანაგიძის შვილებს მახარკას, ბუჭუელას
20 და ხუციელას ერთი ღორი ემართა სამი რუბის საღირალი და ის
ამოუკვეთეთ და მისდა სანაცვლოდ სამი რუბის სანთელი დავადე-
ვით და შენთვის შემოგვიწირავს და ყოველს აღდგომას მოგერთმეო-
დეს როგორც იმ დროს ფასოფდეს (sic) და ის გლეხი რამდენათაც
გაიყოფოდენ, ეს ბეგარა ყველას გაჰყვებოდეს და ყველასგან ასე
25 უკლისად მოგერთმეოდეს და არაოდეს დაგაკლდებოდეს და არცა
ვისგანმე მოგეშლებოდეს არც ჩვენგან და არც ჩვენის შვილისა და
მომავალისაგან... დაიწერა წელთა ქრისტეს აქეთ ჩღბ თვესა მარტსა: ი

მეორე კვერდზე ჯვარია დასმული.

განზე იმავე ხედით: შე გენათელ მიტროპოლიტი ეფთიმე მ შე-
30 წირულობის მოწმე და თან დამსწრე ვარ...

ბეჭედი: გენათელი მიტროპოლიტი (ასომთ.:) ეფთიმე.

1781 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ I-ისა, გელათის სა-
ბუთთაგან № 84, თეთრს ქალაღლზე ზომით 61X38³/₄ სანტიმ.
შავად აწყობილი წითურადაა. ნიშნები დაცულია.

...მეფე ს დ იმერთა **სოლომონ** დავითიანი და ერთხორც. ქმნი-
ლი. ჩემი დედოფალით. დედოფალი. წულუკიძის ასული. **გულქან**...
ვიგულისმოდგინე მცირედისა მსახურებისა მოძღვანებად... გელათს.
მაცხოვრის. ეკვდერს. ესრეთ. და ესე ვითარად. რომ. პირველად
5 პაპასა. ჩემსა. მეფეს. გიორგის დაედგინებია წინამძღვრად. მღვდელ-
მონაზონი ჭიჭინაძე დომენტი. და შვილი. მისი იოსებ. და. შეწირა
მაცხოვრის. კარის. შემოსავალს. გვერდზედ ერთი ქვიტკირის სახლი
და ადგილი. მცირედი. მოზღუდვილი. კდ გელათს შადრევანზედ
მოსახლე ერთი კუბულაშვილი გიორგი თავისის ცოლშვილით. და
10 თავისის ადგილ მამულით. მანდიკორს ასანბეგ კაკუშაძის. სეული.
სასახლეთ. და. ოთხის სხვა ძმის კაკუშაძის სეული. რომ ესენი.
უშვილონი. გარდასრულ. იყვნენ და. ერთი მოსახლე კაკუშაძე და
იმაზედ მდგომის. წინამძღვრისათვის დაედვა. ვალად ყოველს. შაბათს.
ვინც. მიცვალებული. მეფენი. არიან. მისთვის უნდა. ეწიროს და.
15 ყოველს კვირს. ვინც ცოცხალი. **მეფე** იქმნება. მისი. მწირველი
უნდა იქმნეს. და. სიგელიც. მეფეთა ესრეთ. აცხადებდა. სიგელი
იგი. ნიკოლაოს გენათლისგანაც **მამისა** ჩემისა მეფის ალექსანდრეს.
ბექტდებითაც. დამტკიცებულ. იყო და **გენათლის** მარწისაგან სე-
ფისკვერი. და ზედაში უნდა. მისცემოდა. ის. გლახნი და მამულნი
20 ყოვლითურთ ხელშეუაღლად ებოძებინა ოდეს ძალ მწეობითა ევ-
მანოილ განმაკაცებელისა. ჩვენისათა მტერთა ჩვენთა ზა ძლევა.
მოვიდეთ. და ქვეყანანი. ჩვენნი სრულებით. ხელთა ვიგდევით. მას
ჟამსა. მოვიდა. წინაშე ჩვენსა. ღირსი. და. წმიდა. წინამძღვარი ჭი-
ჭინაძე იოაკიმი და. სიგელი. პაპისა და მამისა ჩვენისა წინაშე. ჩვენსა.
25 მოილო და. ეკვდრისა. შის. ამბავი სრულებით. მოგვითხრო სხვანი.
გლახნი და. მამულნი რომელიც ვისმეს. მძლავრებით შეეკრიბნეს
და ამ ეკვდრისათვის. გამოხვნეს ამოვიდეთ რომელიც ვიპოვეთ და.
თავთავისის სიგელით ისევე. ამ. ეკვდერს. შევსწირეთ. და პაპისა და.
მამისა. ჩვენისა შეწირულობის სიგელი ჟამთა სიმრავლითა განრყვნით.
30 იყო და ბრძანებისა: მათისა. ებრ. განვანლეთ და. დავამტკიცეთ
ამათ. ზემო აღწერილსა შინა. გლახნი მამულნი ყოვლითურთ უნაკ-

ლულოდ და სრულებით გელათს. მაცხოვრის ეკედერს. და მას ზედა. დადგინებულს წინამძღვარს. არასოდეს. გამოერთვას... ამაღ: წერილის. მოწმად. სარდალ მოურავი. კარისა ჩვენისა გნმგე დიდ თავადი წულუკიძე. ბერი. სარდალი. და. თავადი წერეთელი პაპუნა.

5 წულუკიძე გიორგი. სალთუხუცესი წერეთელი. ზურაბ მდივანბეგი. დავით. აღიწერა. ხელითა ჭიჭინაძის ნიკოლოზისათა წელთა უფლისათა ჩლპა ფებერვალს ზ.

ბეჭდები: 1) დავითის ნორჩი ჯვარით მტერს მოვრჩი (ასამთა:.) მეფე სოლომონ 2) წულუკიძის ასული დედოფალი გულქან.

10 ჩვენ ყოვლისა ჩრდილო იმერ აფხაზეთისა კათოლიკოს მამათ-მთავარი მაქსიმე. ამას თანა მოწამე და თანადამამტკიცებელ ვექმნებით:

ბეჭედი: ჩრდილო აფხაზ იმერთა კათოლიკოსი (ასამთა:.) მაქსიმე.

განსუ: ქ. მე გაენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი მოწამე ვარ

15 ამ. შეწირულობის დავთრის:.....

ბეჭედი: გენათელი მიტროპოლიტი (ასამთა:.) ეფთვიმი.

ზიჩველ გვერდზე განსუ: ქ. ჩვენ. ყოვლისა სიმერეთოჲსა მეფე დავით დავითიანი ესრეთვე ვამტკიცებთ.

ბეჭედი: მეფე იმერეთისა დავით.

1781 წ. ნასყიდობის წიგნი, მიცემული ქუთათელ დოსითეოსისადმი, ქუთაისის საბუთთაგან № 40, თეთრს ქალაღზე, ზომით $43\frac{1}{2} \times 15\frac{3}{4}$ სანტიმ. საბუთის თარიღი გაურკვეველია. შეძლება ის იყოს ჩლუა.

20 ქ... ესე... ნასყიდობის წიგნი მოგართვით თქვენ ყდ სამღვდელოს ქუთათელ მიტროპოლიტს დოსითეოს მე ავალიან ხოსიამ, შვილმან ჩემმან პაატამ, მამუკამ, სეხნიამ, სვიმონ და ქაიხოსრომ... ოდეს მათმა უმაღლესობამ ბატონმა მეფემ სოლომონ აგარიანთაგან იმერეთი დაიხსნა და ქუთაისის ციხე აიღო, მაშინდელი გამოყვანილი ქუთაისიდგან გამოყვანილი კაცი სვიმონ ბახტურიძე მყავდა ნაყიდი და იმ კაცის სყიდვა თქვენ ინებეთ და ჩვენის მოძღვრის ზარათის ეკლესიაზე მდგომელის ღირსის მღვდელ მონაზონის დანიელ ბერის შუამდგომლობით მოგყიდეთ... არის ამისი მოწამე

გრიგოლაშვილი მეფის კარის მწირველი, მღვდელი იესე ავალიანი, ჩემი ძმები მიქელ და ბეჟან და სულ მთლათ ავალიანები მე მეფის კარის მწირველს ჯავარიძეს მღვდელს ონოფრეს დამიწერია.... აღიწერა აგვისტოს დ ქკს ქეს აქეთ ჩიზა.

5 სუთი ჯვარი.

1782 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ I-ისა ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 95, დაწერილი თეთრს ქაღალდზე ზომით 82×29¹/₄ სანტიმ.

...მეცა.... სდ აფხაზ იმერთა მეფემან მეფეთამან დიდად სა-
ხელოვანმან სოლომონ დავითიანმან და ერთხორცმან ჩემმან სდ
იმერთა მნათმან დიდის მთავრის წულუკიძის ასულმან დედოფალთ
დედოფალმან გულქან, მრჩობლთა ასულთა ჩემთა.... პირველთა მე-
10 ფეთაგან შეწირულნი გლეხნი რომელნიმე თუ მამულნი სოფლისა
მიმოკვეთებითა მიერ განებნათ და ერის კაცთ სამკვიდრებელად
თვისად განესაკუთრათ. ოდეს... ვსძლიეთ უშჯულოთა მაჰმადიანთა-
უსამართლოდ აღდგომილთა ქეს მოსახლეეთა ერთა ზა.... შდ ამისსა
ვიწყე მოსწრაფებით მოძიბად (sic) გლეხთა და აგარაკთა წმიდათა
15 ეკლესიათა და ტრფილ ვიყავ, რა სამეფოსა ჩემისა ეკლესიანი
ყოველნი თავისუფალ მექმნეს და ძალმწეობითა წმიდათა ეკლესიათა
მივემთხვე საწადელსა ჩემსა მოკლეთა ჟამთა. შდ ამისსა განვიხილე
გუჯარი მონასტრისა თქვენისა და რომელიცა დაკლებული იყო,
ქეშმარიტითა მშჯავრითა და მოწმობითა ძველთა გუჯართა გამო-
20 ვიძაეთ, ამოვიყვანეთ და ისევ თქვენს წმიდას მონასტერს და მას
ზა დადგინებულს მღვდელთმთავარს მიუძღვანეთ, რომ იმასთან
სხვას ხელი არა ქონდეს თვინიერ მღვდელთმთავრისა თქვენისა. პდ
გლეხი დიდს ჯიხაიშს სანაძე მახარებელი ნახიდა, სიმონა, მეორე
მოსახლე სანაძე ბუჭუა, კონტოეთს მოსახლე კიკალისშვილი ძლინ-
25 კიელა და მახობელა მისი შვილებით, კუხს მოსახლ (sic) ვაჭარაძე
მახარებელა თავისი ცოლშვილით, ივანდიდს მოსახლე გარდავაძე
კოტინელა და მისი შვილები, მისი ძმა გაბელა და მისი შვილები,
მეორე მოსახლე კიდევ გარდავაძე გიორგელა და მისი შვილები,
მესამე მოსახლე კიდევ გარდავაძე მახარობელი და მისი შვილები,

სამი მოსახლე კუხს შავლადაძენი, კაცისშვილები ჯახელა, დავითელა და ნასხიდელა, ხახუტელა, უნცროსელა, გიორგი შავლადაძის შვილები ივანელა, სეხნიელა და მამისთვალა. კიდევ ჯიხაიშს მახარებელი ხუცესი ყუფარაძე, მისი ბიძაშვილები მიკალანდა, სიმონიკა⁵ და მათი შვილები. ხონს ერთი მოსახლე სანაძე კოჩობელა, მისი ძმისწული ბუჭუელა და მათი შვილები. ფრიდონიანს ჯიხაიშს ერთი მოსახლე სანაძე დავითელა და დედულია. ჯიქთუბანს მოსახლე შაქარა მამფორიას შვილები ხახუტელა და ჭიჭიელა. ერთი მოსახლე ბაკისუბანს ბახუტელა სალდაძე. ეს გლეხები თავისის ცოლშვილით,
10 ადგილ მამულით, სახლკარით, ჭურმარნით... შემოგწირეთ. კდ შემოგწირეთ პარტახი ერთი ხონს ყლატივისშვილის სეული ადგილი, მამული, ეზო, ვენახი, თავისის ტყით, წყლით, საძებ უძებრით. მეორე პარტახი წაწულილიკიძეოშიდ (sic) ჩიტი. ლულაშვილის სეული ეზო..... ესენიც ხელშეუალად მოგვიძღვნია და დავბეჭდე
15 სამეფოთა ბეჭდითა. ამას ზა გვედრები მე მონა შენი მეფე სოლომონ, რა წარმართო მეფობა ჩემი..... (შაქამე)... თა განმზრახი ჩვენი კარისა ჩვენისა განმგე დიდებული თავადი სარდალ ბოქაულოთუხუცესი მოხურავი წულუკიძე ბერი, სალოთუხუცესი წერეთელი ზურაბ, სარდალი წერეთელი პაპუნა, სარდალი წულუკიძე გიორგი და
20 სხვანი კარისა ჩვენისა დიდებული დარბაზისერნი. აღიწერა ხელითა ჭიჭინაძის ნიკოლოზისათა წელთა უფლისათა ჩღპ ნოემბრს კბ.

ბეჭდები წაჭწერით: 1) კეთილ ძირთაგან რტონი მეფედ ვარ ბაგრატიონი (ასამთაჲ:) სოლომონ 2) წულუკიძის ასული დედოფალი გულქან.

25 ჩვენ ყდ. სამღვდელ. ჭყონდინდელ. მიტროპოლიტი დადიანისძე ბესარიონ. მეფის სოლომონის. ბრძანების. სიგელს. ნებითა ღვთისათა ვამტკიცებ.

ბეჭედი: ჭყონდიდელი მიტროპოლიტი (ასამთაჲჲ:) ბესარიონ. ჩვენ ყდ სამღვდლო მიტროპოლიტი დადიანისძე ანტონი მე-

30 ფის სოლომონის ბრძანების სიგელს. ნებითა ღვთისათა ვამტკიცებ. ბეჭედი: ანტონი (ასამთაჲჲ).

წყალობით ღვთისათა ჩვენ ცაგერელ მიტროპოლიტი იოანე დადიანისძე და კავალერი წისა ანნას პირველის კლასისა ვამტკიცებ...

ბეჭედი: ცაგერელ მიტროპოლიტი იანე.

აშმაწე: ქ. ამ სიგელშიდ რომ ვაჭარაძეები სწერია, ლევან ლოლაბერიძე და მისი ძმები დაუდევენ ეკლესიას და მთავარეფისკოპოსს და ის გლეხები იმათ დაიკავეს და მერეთ ლევან ლოლაბერიძემ და მისმა ძმებმა თავისის ნებით ხელი აიღეს, ეკლესიას დაანეხეს და მე იმერთა მეფე მეორე სოლომონ დავითიანი ნებითა ღისათა ვამტკიცებ სიგელსა ამას.

ქ მეფე იმერთა და ძე არჩილისა მეორე სოლომონ დავითიანი ვამტკიცებ... ბატონის ბიძის ჩემის აღწერილსა ამას სიგელსა.

ბეჭედი (ასომთავ.) მეფე იმერეთისა სოლომონ.

10 ჩვენ ყდ სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს ვამტკიცებ... ბეჭედი.

...სდ იმერთა მეფემან მეფეთამან სოლომონ დავითიანმან მოვსწირეთ თქვენს წმიდას ეკლესიას გლეხი ერთი გოგავა დავითელა მისის ცოლშვილით ასე რომ... გამოეწირათ და ჩვენ... ისევ 15 თქვენ მოგიძღვნეთ. ხორცის ფასი სამთლათ მიერთმეოდეს თქვენს ეკლესიას და სხვა ღომი და ღვინო ბეგარა მთავარეფისკოპოსს მიერთვას... ბეჭედი.

ესეცა უმჯობესი გზრხუა ვყავ მსახურება ტაძრისა თქნისა მოწამება მთავარო, ესრეთ რომ ტაძარი თქნი სამთელზედ ნაკლულევან იყო და რომელიც ამ გუჯარშიდ აღწერილი გლეხნი იყონ, 20 მათის ხორცის ბეგრის მაგიერ სანთელი მოერთმეოდეს თქვენს ტაძარს, ყოველს წელიწადს მისმა მოხელემ გამოკვლევით გაწინჯოს და თითო გლეხს როგორც ფასის კორცი მართებოდეს, იმ ფასის სამთელს გამოართმიდეს და წას ეკლესიას მიართმიდეს. აგრევე სამთ- 25 ლის გულსაც კორცის ფასში აიღებდეს. არას ეპისკოპოსთა და მოხელეთაგან ამ აღწერილის გლეხისაგან ხორცის ბეგრის აღება არ იქმნეს, არც ქათმით თვინიერ სამთლის და სამთლის გულისა... მათხოჯი თქვენის მღვდელთმთავრის სამწყსო ყოფილიყო, ასე რომ სახუცო საკანონო საშჯულო და ჩამოსაწირავი თქვენს 30 მღვდელთმთავარს უნდა მირთმეოდა და სოფლისა მიმოკვეთებათაგან ესეცა ვანრყენილიყო და ამისდაც ღვწად ხელ ვყავ პირველისა აღწერილისა მსგავსად თქვენის ეკლესიის მღვდელთმთავრის მეშჯუ- ლით და ჯვარით იმწყსებოდეს ქვეყანა იგი მათხოჯისა... ბეჭედი ასომთ. მეფე იმერეთისა სოლომონ.

35 ბეჭედი ვამტკიცებ გენათელი ეფთვიმი (ბეჭედი).

1782 წ. პირობის წიგნი, მიცემული იოანე მთავარეპისკოპოსისადმი, ხონის საბუთთაგან № 56, დაწერილი თეთრს ქაღალდზე, ზომით $32\frac{1}{2} \times 21$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

ქ ესე წიგნი და პირობა მოგართვი თქვენ ჩვენს სჯულის თავს და სულიერს მწემს ყდ სამღუდელოს მთავარეპისკოპოსს იოანეს ჩვენ მათხონჯის წის ბასილის ეკლესიის მათხონჯელმა თემის კაცმა, ერთობით დეკანოზმა, ხელოსანმა და სდ ხალხმა, ასე რომე ძველათა ც შენის ეკლესიის სამწყსო ყოფილიყო ჩვენი ქვეყანა და ახლა ბატონმა მეფე სოლომონ დავითით ისევ თქვენს ეკლესიას მიართვა სამწყსოთ. მერმეთ მობრძანდით ჩვენს ქვეყანას დასამწყსელათ და და სასჯულოთ და რომელიც თქვენის ეკლესიის მახლობელს სოფელებს (sic) საწულუკიძოს, ნახახულევერს, და კონტოეთს ემართა (sic) ჩამომწყისა, ისე იმ გვართ ჩამომწყისას შემოგებვეწით ერთობი თემი და წყალობის თვალით მოგვხედეთ და შეგვიხვეწიეთ და რაგვართაც იმ სოფლებს ემართა, ისე თათო კეხი ღომი დაგვადევი მესამეს წელიწადს და ასე პირობა მოგართვით ერთობით, რომე რომელიც შეგვეძლოს შენის ეკლესიის სამსახური და მისი მღუდელთაგანის სამსახური, არ ვიუაროთ, არც კირის დაწვა და არც სხვა რამე და არც ეს გარიგებულობა სალაპარაკოთ და საყიქინოთ გავხადოთ, თუ ამაში ვიმტყუნოთ, რაგვართაც გენებოს, სულიერათ და ხორციელათ დაგვსაჯენ. არის ამის მოწამე და გამრიგე მოურავი წულუკიძე ბეყან, მღვდელ მონაზონი იოსებ და საბა, წულუკიძე ნიკოლოზ, ადამია ბერუკა, მდივანი სვიმონ, ჯვარმტვირთველს მოსე და ივანე და ერთობით ხონის თემის კაცი და ასე ხელი ჩავვირთავს. მე დეკანოზის შვილს ნიკოლოზს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამის დაიწერა ქორონიკოს ქეს აქეთ ჩაბბ.

აქ დასმულია 19 ჯვარი.

1770—1782 წ. პირობის წიგნი, მიცემული იოანე ხინოწმინდელისადმი, ხონის საბუთთაგან, დაწერილი თეთრს ქაღალდზე. მიცემული უნდა იყოს მე-XVIII საჯკ. მე-70 ან 80 წლებში.

25 ქ ზეგარდმო მადლოთაგან კურთხეულო ყოველად სამღვდლოვო ბატონო არქიერო ხინოწმინდლო ივანე, ესე ხელწერილი და პი-

რობა მოგართვი მე ახვლედინმან ბერმა, ასე რომ მდღლათ საკურ-
თხათ გეახელი და ცაგერლის დასტურით და თქვენ ბერობისა და
სიწმინდის პირობა მოხოვე და რომელიც თქვენი ბრძანება მექნეს
თუ არ აღვასრულო, თქვენგან და თქვენის ეკლესისაგან და ყოვლის
5 ეფისკოპოზისაგან შეუნდობელი ვიყო. არც ხორცი ვჭამო და არც
ოთხშაბათსა და პარასკევს ღვინო დავლიო და კიდევ სამღდელოს
საქმეს შეუდგე და მღდელობის რიგზე მტკიცეთ ვიქნე და თუ ყველა
ეს ასე არ აღვასრულო, თქვენ მიერ ბოძებული მღდელობა ისევე
თქვენ ამხადო.

ჴვარძი.

1783 წ. სოლომონ I-ის შეწირულობის წიგნი გელათის სრხა-
სტრის საბუთთაგან № 8, თეთრს ქალაღზე ზომით
114¹/₂ × 21 სანტიმ.

- 10 ...ათხაზ იმერთა მეფემან მეფეთამან დიდად სახელოვანმან სო-
ლომონ დავითიანმან და ერთხორცმან ჩემმან დიდის მთავრის წულუ-
კიძის ასულმან დედუფალთ დედუფალმან გულქან, მრჩობლით ასულთა
ჩემთა... პირველად მრავლის ჟამდგან ამ ეკლესის მამული და გლეხი
განერყვნათ და ერის კაცთ თავთავისათვის განესაკუთრათ და ოდეს
15 მფლობელად ივერთა ზა დადგინებულიყო დიდ სახელოვანი მამა
ჩემი და ბატონი, მოეპოვა გლეხი და მამული ამ აკლ---თავისის
ხელის აღწერილითა სიგელითა შეეწირა ყოველივე ამ ეკლესიის
საქმე განგება ჟამს არ მიეცა, სოფლისა ამისაგან განვიდა. შდ გარ-
დაცვალებისა მისისა... მივიღეთ ივერთა მეფობა და ჟამსა მო-
20 ცალებისასა ვიწყეთ წმიდათა ეკლესიათა, გლეხთა და მამულთა
ძიება და ვისაც მძლავრებით მიეტაცა, ყოველივე ქეშმარიტითა მშჯავ-
რითა მოვიპოვეთ, წმიდას ეკლესიას მიუძღვანე. შდ ამათსა ვიხილე
მამისა ჩემისა სიგელი და ვცავე ძიება სოხასტრის გლეხის და მამულის
და ვისაც ერისკაცთ ქონდათ სიმართლისა საშჯელითა აღმოვიღეთ
25 და წმიდას ეკლესიას მიუძღვანე და სიგელი მამისა ჩემისა და ვბეჭდე
სამეფოთა ბეჭდითა და თანხმობითა ყოვლად სამღვდელოსა გენათლ
მიტროპოლიტისა ეფთვიმისათა განვაწესედ წინმძღვრად ღირსი
მღვდელმნაზონი ავალიანი ამბერკი და სარჩოდ თვისათ განუწესეთ

თავისის გლეხებისაგან ღომი, ღვინო, ხორცი, სამთელი და საკმე-
ველი, რა [სა]ხრუნველ მისსა არა ტაჟ იყოს თენიერ მსახურე-
ბისა ეკკლესიისა. აწ ვიწყით სოხასტრის შამოსავალის მოთხრობად:

ქ. ურახუნეს ბერიკელას დავადევით სამი კოდი ღომი, ექვსი
5 თორმეტნი ღვინო, ჩარეკი სამთელი და ერთი ჩარეკი ყველი და
ორი რუბის ხორცი.

სიჟონიკა ბაჯგიაშვილს გ კოდი ღომი, ვ თორმეტნი ღვინო,
ჩარეკი სამთელი, ბ რუბის ხორცი და ჩარეკი ყველი.

დავითელა ბაჯგიაშვილს გ კოდი ღომი, ვ თორმეტნი ღვინო,
10 ბ რუბის ხორცი, ჩარეკი სამთელი და ჩარეკი ყველი.

ქ. ბასილიკა ბაჯგიაშვილის გ კოდი ღომი, ვ თორმეტნი
ღვინო, ორი რუბის ხორცი, ჩარეკი სამთელი და ჩარეკი ყველი.

ქ. მქედელს დავითელა პატარიძეს სამი კოდი ღომი, ექვსი
თორმეტნი ღვინო, ორი რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი
15 სამთელი.

ქ. გოგიტელა პატარიძეს, სამი კოდი ღომი, ექვსი თორმეტნი
ღვინო, ორი რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

(ამის შემდეგ რიცხვის აღსანუსხვად არაბულ ციფრებს ვხმარობთ).

ქ. მახარიკა პატარიძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტნი ღვინო,
20 2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

ქ. სეხნია ბრეგაძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტნი ღვინო,
2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

ქ. თამაზიკა ბრეგაძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტნი ღვინო,
2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

25 ქ. მამისბედა ბრეგაძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტნი ღვინო,
2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

ქ. გოჩოლიკა ბრეგაძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტნი ღვინო,
2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

ქ. მახარიკა პატარიძეს ან მარჩილი და ან მარჩილის საკმეველი.
30 ქ. კიდევ ივანიკა პატარიძემ ან მარჩილი და ან მარჩილის საკ-
მეველი.

ქ. გოგიტელა ბრეგაძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტნი ღვი-
ნო, 2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

ქ. მახარიკა ბრეგაძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტნი ღვი-
35 ნო, 2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

ქ. ხოსიკა ბრეგაძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტიანი ღვინო, 2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

ქ. გოგიტელა გაბრიაძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტიანი ღვინო, 2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

5 ქ. კიდევ გოგიტელა გაბრიაძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტიანი ღვინო, 2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

ქ. მახარიკა გაბრიაძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტიანი ღვინო, 2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

- 10 ქ. სიმონიკა გაბრიაძეს
- ქ. დავითელა გაბრიაძეს
- ქ. გოგიტელა გაბრიაძეს
- ქ. კომელა გაბრიაძეს
- ქ. ნასხიდა გაბრიაძეს
- ქ. პაატელა ბანცაძეს
- 15 ქ. თამაზიკა გეწაძეს
- ქ. მამუჩიკა გეწაძეს
- ქ. დავითელა პატარიძეს
- ქ. ხახუტელა ბუბაშვილს

სათითად ამ გლეხების ვაჭარ-სახადი გამოთქმულია ამ სიტყვებით: სამი კოდი ღომი, ექვსი თორმეტიანი ღვინო, ორი რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

ქ. ნასიკა ბრეგაძე ამ ჟამად ხელოსანი იყო და სადნამდის ხე-
20 ლოსნთ იყოს, თითოს იჯრის ყოველისფერს უნდა თავისს სახლშიდ მოართმევდეს წინამძღვარს და უნდოდეს თვითან მის სახლშიდ დაპატიჟებდეს, ისე გამასპინძლდებოდეს. როდესაც ხელოსნათ აღარ იქმნეს, როგორათაც სხვას, ისე გარდაიხდიდეს ღომს, ღვინოს, ხორცს, სამთელს და ყველს. საცა პარტახები აქვს, ვინც დაესახ-
25 ლოს, ისეც ისე გარდაიხდიდეს სამთელს, ღომს, ღვინოს, ხორცს და ყველს. არგვეთს პარტახი და ადგილები ამოვიღეთ და ამ ზედა ბევრი მსგავსად (sic) გარდაიხდიდეს, ვინც დაესახლოს და პურსა და ბამბასაც სამთლის გულათ.

ქ. გელათს მოჯალაბეები სახლობან (sic) პატარიძენი და რო-
30 გორათაც მოჯალაბის მსახურება რიგი არის, ისე მსახურონ წინამძღვარს და რაც მიაბაროს, შეუნახონ და თუ დაეჭიროს, კიდევ უმშაოვნო (sic). სხვა ამ ზემო თქმულმა კაცებმან ნადაჯ თუ დაპატიჟოს, წინამძღვარმან ყანაშიდ მოეხმარონ, ვენახი სადაც ქონდეს, კიდევ დაუმუშაონ და კიდევ მოუკრიფონ საყუარს. როგორათაც

დაეჭიროს მუშაობა და წინამძღვარმან უბრძანოს, ისე იმუშაონ. სხვა ნიადაგი მუშაობა არ განგვიწესებია და გუჯარსა ამას აღწერილი ყოველს წელიწადს სოხასტერს მჯდომს წინამძღვარს მიერთმევედეს (sic). სხვა, ღობი, ღვინო, ხორცი ათასეულის მეტი არცა მეფისა, არცა გენათლისა, არცა დედუფლისა, არცა თავლისა, არცა აზნაურისა, არცა დიდთა, არცა მცირედთა მათს კარზედ არ მიდგეს... (წვევა). განმგე და თვით ჩენილი საქმისა ამის კარისა ჩვენისა განმგე დიდებული თავადი სარდალ ბოქაულთუხუცეს მოურავი წულუკიძე ბერი, მოწამე სალთუხუცესი: წერეთელი ზურაბ, სარდალი და თავი წერეთელი პაპუნა, სარდალი წულუკიძე გიორგი და სხვანი კარისა ჩვენისა დიდებულნი დარბაზის ერნი. აღიწერა ხელითა ქიქინაძის ნიკოლოზისათა წელთა უფლისათა ჩაბე აპრილს იზ.

ბეჭდები: 1) კეთილ ძირთაგან რტონი შეფედ ვარ ბაგრატიანი (ასომთ.) სოლომონ; 2) წულუკიძის ასული დედოფალი გულქან; 3) გენათელ მიტროპოლიტი (ასომთ.) ეფთვიმი; 3) წულუკიძე ბერი; 4) ქ სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ.

ქ. ბრძანებითა მისის უმაღლესობის სდ იმერთა მეფის სოლომონისათა იმ ეკლესიის ყმა პატარიძე ნიკოლოზა განვაწესე მე ყოვლად სამღვდელომ გენათელ მიტროპოლიტმან ეფთვიმიმ სოხასტრის ყმის მოურავათ. თუმც ის ნიკოლოზა პატარიძე სოხასტერზედ მჯდომის წინამძღვრის ქეპარიტის (sic) გონებით მოსამსახურე იქმნება და იმ ეკლესისათვის კეთილათ იღვაწოს და აგრევე მისმა შვილმა და მომავალმან თუ შეიძლოს იმისი მსახურება, არც მას და არც მის შვილს და მომავალს სოხასტრის ყმის მოხელობა არ გამოერთვას.

ბეჭედი: გენათელი მიტროპოლიტი (ასომთ.) ეფთვიმი.

1784 წ.

შეწირულობის წიგნი დავით ბატონიშვილისა სვირის წმ. გიორგის საბუთთაგან № 1, დაწერილია თეთრს ქალაღზე. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია. საბუთი ფრიალ დაზიანებულია.

... ჩვენ... იესიან დავითიან სოლომონიან პანკრატიანმან სდ იმერთა უფლისწულმან ბატონიშვილმან დავით და თანამეცხედრემან ჩვენმან ყაფლანისშვილის ასულმან ანანანუმ, მრჩობლთა ასულთა ჩვენთა ვინებეთ და ვიკულისმოდგინეთ და შემოგწირეთ სვირს მიქა-

- ბაძე გოგიტელა---ით, კარით, ალაგ მამულით, ყოფაცხოვრებით...---...
[მო]გერთმეოდეს ორი ჩარეკი სანთელი და ნახევარი ქსანი საკმე-
ველი და ყოველს მარიამო[ბას] ჩვენთვის მღდელს აწირვინოს და
მსახუროს და მეორე გლეხი კიდე მიქაბაძე ბერიკელა. მისი ცოლ-
5 შვილით.... ამისგან მოგერთმეოდეს ერთი ლიტრა სანთელი და
ერთი ქსანი საკმელი და ყოველს მარიამობას დღეს ჩვენთვის მღდელს
ყამს აწირვინებდეს.... არც საური, არც საუდიერო, არც არაფერი
სხვა გარდასახადი... არ ეთხოვებოდეს.... გამრიგე და მოწამე ამისი
კარისა ჩვენისა განშეგე სახლთუცესი (sic) აბაშიძე ზაალ, ბარათაშვილი
10 ქაიხოსრო, კახიძე ვახტანგ, მოურავი სოფლისა. ამის ჭუმბურიძე
გიორგი, მღდელი ღიბრაძე სვიმონ და ერთობით ბატონს (sic) დარ-
ბაზის ერნი. აღიწერა წელსა განხორციელებითგან უფლისა ჩვენისა
ჩღვდ თვესა ფებერვალსა ივ დღესა ვ კელითა კარისა ჩვენისა მდივან
მღდლის სვიმონისათა.
15 განზე ცუადის ხელით: ქ მე მეფე სდ იმერთა დავითიანი დავით
ვამტკიცებ წიგნსა ამას.
ბეჭედა წაწერათ: მეფე იმერეთისა დავით.

1784 წ. წყალობის წიგნი დავით მეფისა, გელათის საბუთთაგან
№ 96, თეთრს ქალაღზე, ზომით 55×21¹/₂ სანტიმ. ნიშნად
ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია. საბუთი ცოტათი
დაზიანებულია.

-(მე) სდ იმერთა მეფემან მეფეთამან დავით და ერთხორცმან
ჩემმან სდ იმერთა მნათმნ დედოფალთ დედოფალმან ანნამ ესე...
20 წყალობის წიგნი და სიგელი გიბოძეთ თქვენ ჩვენს ერდგულს და
მარად სამკვიდროს ოჯახისა ჩვენისა ხაბაზებს ნაბოსლევს ხუჯაძენს
მათვალას, გიორგის, ბაკას, სიხარულას, მათვალიკას, მამუკელას,
დავითელას, ნასხიდას, ყოჟუას, სვიმონიკას, ონანიკას, სხვათა თქვენთა
შვილთა და მომავალთა და ჯიჯიხაძეს ბერიკელას, ხახუტას, სეხნიას,
25 მამუკელას, ბახუტაშვილს სეხნიკას, სხვათა თქვენთა შვილთა და მო-
მავალთა... თაობისათა ც გელათის ხახულისა მღთისმშობლის-მებევრე
და ჩვენი მემკვიდრე ხაბაზები ყოფილხართ და ბატონს მეფის სოლო-
მნის და მეფის ალექსანდრესიც გქონდათ წიგნი და ჩვენც დაგი-

მტკიცეთ... (გელათის) ბეგარაზე ჩვენი ხელი არა. გვაქვს და მას გარდა ეს წყალობა გვიქნია, არც აზნაურშვილს საყმოთ გაგხადოთ...., არცა არაფერი ჩვენგან გეთხოვებოდეს ხაბაზობის მეტი, არც საძმო, არც საქვრიო, არც საური და არც საუდიერო...

5 მოწამე და ზამრიგე წერილისა ამის დიდებულისა კარისა ჩვენისა განმგე სარდალ ბოქაულთუხუცესი მოურავი წულუკიძე ბ[ერი], [სარ]დალი წერეთელი პაპუნა, სარდალი წულუკიძე გიორგი, სახლთუცესი წერეთელი ზურაბ, ქაჯაია ბუჭუა, აბაშიძე ზაალ და ერთობით დარბაზის ერნი. ხელითა მდივანის მღდლის სვიმეონისათა.

10 ჩლბდ თვესა ივლისს იხ.

ბეჭედი: მეფე იმერეთისა დავით.

ქ. ჩვენ ყდ სამლუდლო გავნათელი მიტროპოლიტი ეფთვიმი ამ დავთარს... ვამტკიცებ.

ბეჭედი: გავნათელ მიტროპოლიტი (ასომთ.) ეფთვიმი.

1784 წ. შეწირულობის წიგნი გულქან დედოფლისა სვირის წმ. გიორგის საბუთთაკან № 2, თეთრს ქაღალდზე ზომით 45¹/₂ × 24¹/₂ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

15 ქ ევა შენ..... დიდო მთავარ მოწამეო გიორგი, რომელ სახელსა შენსა წმინდასა აღშენებულ არს სადიდებელი შენი ეკლესია შენი რომელ არს სვირს და მას შინა დაწიალებულ არს მხსნელისა ჩვენისა იესოს ქრისტესთვის მრავალთა ტანჯვათა დამთმენელისა დიდებულის ქალწულ მოწამის წმინდის მარინას ფერხი სრულიად

20 უნაკლულო... ჩვენ... ყოვლისა აფხაზ იმერთა მეფემან მეფეთამან (sic) და თანამეცხედრემან ჩვენმან დედოფალთ დედოფალმან წულუკიძის ასულმან ბატონმან გულქან მრჩობლთა ასულთა ჩვენთა თანა ვინებე და ვიგულსმოდგინეთ და შემოგწირეთ სვირს ორი კვამლი კაცი, ერთი მღვდელი ხათრიძე დავით მისის ცოლით, შვილით.... ამისგან

25 მოგერთმეოდეს ერთი ჩარეკი სანთელი, ხუთი თორმეტიანი ღვინო და ღვთისშობლობას ჟამს გვიწერებდეთ (sic), მეორე გლეხი დავითელა ნიქაბაძე მისის ცოლშვილით... ამისგან მოგერთმეოდეს ერთი ლიტრა სანთელი და მის საკმეველი... ამას გარდა არც საური, არც საუდი-

ერო, არც არაფერი სხვა გარდასახადი, არც არაფერი სხვა გარდა-
სახადი, არაფერი არც ჩვენგან და არც ჩვენთა შემდეგთაგან არ
ეთხოვბოდეს... (მსაფლად ღვთისმშობლობას უამს გვიწარგედენო). შეი-
წირე ესე, ღვაწლით შემოსილო მთავარ მოწამეო გიორგი, მეფო-
5 ბისა ჩვენისა წარსამართებლად, ღღეთა განსაგრძობელად და სულისა
ჩვენისა საოხად (წუევა, ვინც შეშაღოსო). — კაცთაგან გამრიგე და
მოწამე ამისი კარისა ჩვენისა გამრიგე დიდი თავადი სარდალი და
მოურავთ მოურავი წულუკიძე ბერი და ჩვენი სახლთუხუცესი წე-
რეთელი ზურაბ, წულუკიძე გიორგი, თქვენი მოურავი მაჩაბელი ზუ-
10 რაბ და სხვანი დარბაზის ერნი. აღიწერა წელთა უფლისათა ჩღბდ
ოკდომბერსა კვ ღღესა ხუთშაბათსა ხელითა მღვდელის ჯათარძის
ონოფრესითა.

ბეჭედი წარწერით: წულუკიძის ასული დედოფალი გულქან.

განზე ცუდი ხელათ: ქ მე მეფე სდ იმერთა დავითიანი დავით
15 ვამტკიცებ წიგნსა ამას.

ბეჭედი წარწერით: მეფე იმერეთისა დავით.

შემდეგ დასმულთა სოლომონ II-ის ბეჭედი წარწერით: მეფე იმე-
რეთისა სოლომონ (ასომთ.).

1785 წ. ნიკოლოზ დოლაბერიძის მიერ შიკვემული წიგნი ხღნის
საბუთთაგან № 35, თეთრს ქალაღღზე დაწერილი. ნიშნად
ყოველ სიტყვის შემღვე თითო წერტილია.

...ჩვენ... ქაიხოსრო დოლაბერიძის შვიღმან ნიკოლოზ... შე-
20 მოგწირეთ კუხს ჩემი სახვედრო გღეხი გიორგელა ბალანჩივადის
შვილი საყვალთა თავისი შვიღით და მომავღით და მისი ყოფით
ყოვეღისფრით... და მღირედ ფასიღ გვებოძა წმიღისა ტაძრისა შე-
ნისაგან 32 მარჩიღი... ხელითა დეკანოზის შვიღის ნიკოლოზისათა
თვესა ივნისსა 6 ქორონიკოს ქეს აქეღ ჩღბე.

1785 წ. წყაღობის წიგნი დავით მეფისა ქუთაისის ტაძრის სა-
ბუთთაგან № 8, დაწერიღი თეთრს ქალაღღზე ზღმით
43×19²/₃ სანტიმ.

25 წყაღობითა და შეწვენითა ყღ წისაწამებისათა ჩვენ სდ იმერთა
მეფემან დავითიანმან დავით და თანამეცხედრემან ჩიღმან დიდოთაღ-

მან ასულმან ორბელითმან (sic) ანნა... გიბოძეთ წიგნი ესე წყა-
 ლობისა---თქვენ დიდს უფალს ქუთათელ მიტროპოლიტს წერეთელს
 დოსითეოს ესრეთ და ესე ვითარად, რომელ დიდითა ერთგულებითა
 მეფობასა ჩვენსა ფდ მსახურე და ჩვენისა ამაღლებისა და წარმატე-
 5 ბისათვი (sic) მარადის მოსწრაფე იყავ და ესრეთ წესიერად და ჯე-
 როვნად მრჩობლ კეცად ერთგულებით გუმსახურე.... შემოვსწი რეთ
 წმიდასა ეკლესიასა თქვენსა ერთი მოსახლე ურია მოშაშვილი შა-
 ლომა, მისი შვილი მოშა, შაბათა, მარდახ და არონა ცოლშვილით...
 აწ არის ამა დამტკიცებისა მოწამენი და გამრიგენი კარისა ჩვენისანი
 10 ჩენი სიძე ერისთვის ძე ელისბარ, აბაშიძე ზაალ და ჯღერია იო-
 ანე. აღიწერა კელითა მწირისა ნიკოლოზს გაბაონელისათა თვესა
 აღუსტოსა ე ქეს აქათ ჩღპე.

ბეჭდვი: მეფე იმერეთისა დავით.

1787 წ. გენათელ მიტროპოლიტის ეფთიმის შეწირულობის წიგნი
 გელათის წმ. ნიკოლოზის საყდრისადმი, დატული გელათის
 სოხასტრის მონასტრის საბუთებში № 5. ნიშნად ყოველ
 სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია, იშვიათად ორი.

.....შემოგწირეთ და მოგართვით თქვენ, წმინდის ნიკოლოზის
 15 სახელზედ აღშენებულს გელათს ოთხს სვეტოვანს საყდარს ჩვენ
 ყოვლად სამღდელომ გენათელ მიტროპოლიტმა ეფთვიმომ გურის
 ერისთვის შვილმან, ასე რომ მისის უპწინდესობის (sic) კათალიკოზ ვე-
 ნათლის იოსებ ბატონიშვილისაგანაც ასე იყო ნება და წადილი. იმ
 საყდარს წინამძღვარს უპიდა (sic) დაყენებას და გლახების შეწირ-
 20 ვას, ძველათაც ყოფილიყო, მისი დავთარი ჟამთა ვითარებისაგან
 დაკარგულიყო. მას აღარ დასცალდა განახლება. რადგან მისი გაზ-
 დილი შვილ დატოვებული ვიყავით, ჩვენც მისი ბძანება და ანდერძი
 აღვასრულეთ და ადრიდგან კელმწიფეთაგან ქსნის ერისთავს ქონდა
 ნაბოძები სასაფლაოთ. ამ ჟამში ერისთავის შვილი ელისბარი დიდად
 25-შემწე ეყოფოდა დიდებულს საყდარს გელათს. ოდესაც გამოუცხა-
 დეთ კათალიკოზის სიტყვა დაბარებული, მისმა სიმღლემ და მისმა
 ძმამ ბატონმა მეფემან დავით ასე ინება და ჩვენც ზემო თქმული
 ბძანება და ამ მეფის ვისმინეთ და დავადგინეთ წინამძღვარი, დავ-

- დგეით (sic) საუკუნოდ საწინამძღვროთ, შევსწირეთ და განუჩინეთ გლეხები ამ ქსნის ერისთვის სასაფლავს ოკრიბას საწირეს თავის მამულად გილით ოთხი მოსახლენი გლეხნი, ქარქაშაძენი გიგიტელა და მისი ძმა კაციელა მათის ცოლშვილით, მეორე მოსახლე იქავ ხოსიკა-
- 5 შვილი მისის ცოლით (sic), მესამე დავითელა და მისი შვილები, მეოთხე ნასყიდელა და მისი შვილები. ესენი ნიშნაინიძის სახელო და სამოურაოთ ნურას დროს ნუ გამოერთმევა, წინამძღვარს ის მსახურებდეს. ამას გარდა ორი გლეხი გელათს იქავ საყდარს მანლობელად ბაკურაძენი, ერთი ბაკიჩელა თავისის შვილებით და მეორე
- 10 დავითელა ბაკურაძის შვილები ნიკოლოზა და მისი ძმა, ერთი გლეხი ნაგარევეს კაციელა ერადე და მისი შვილები, გოდოგანს. ერთი მოსახლე ობლები ლევიძე ორი ძმანი. ეს გელათის სამკვიდრო ყმები იმ ოთხს სვეტოვანს შევსწირეთ სამსახურეთ. გელათის და ხატის სამსახური როგორც ემართოს ან სხვა საგელათო კაცი მსახურებდეს, ესე-
- 15 ნიც ისე ემსახუროს წინამძღვარიც (sic) და მორჩილი იყვნენ კაცებით გენათლის.... (წყევა)... არიან ამისი მოწამენი ჩვენი აზნაურშვილები კანდელაკები, ჩვენი სალთხუცესი გიორგი და ნიკოლოზ, სხვანი ერთობით ჩვენი საყდრის აზნაურშვილები. მე კინიაზ (sic) მდივანბეგს მეფისას დავითს დამიწერია მეფისა და გენათლის ბძანებით და
- 20 მოწამეცა ვარ ამისი..... მ: (sic) ოთხს კვამლს ქარქაშაძეს მოსახლის თავს ხუთხუთი კოდი ღომი, ექვსექვსი თორმეტიანი ღვინო, შვიდი რუბი თეთრი, ყველას საერთოთ ესენი მართებს, საყდრის სამსახური გელათს მართებს, ორს ბაკურაძეს შვიდშვიდი თორმეტიანი ღვინო, წინამძღვარის სამსახური. ნაგარევეს ერადეს ექვსი თორმეტიანი ღვინო,
- 25 ერთი კოდი ღომი, ლევიძის ბერიკელ ლევიძის შვილებს გოდოგანს მართებს ათი კოკა ღვინო, ხუთი კოდი ღომი და პური. ჯერ ობლებია, არ ეთხოვება. დაიწერა ქსა ქს აქეთ ჩღზ თვესა აპრილსა ზ აღიწერა ქალაქსა ქუთათისისასა.

ბეჭედი წარწერით: გენათელ მიტროპოლიტი (ასომთავ:) ეფთვიმი.

30 ქ. ჩვენ ყდ სამღვდელო მთავარეპისკოპოსი ანტონი ვამტკიცებ სიგელსა ამას.....

ბეჭედი ასომთავ. წარწერით: მთავარეპისკოპოსი ანტონი.

ჩვენ ყდ სამღვდელო ქუთათელი მიტროპოლიტი დოსითეოს ვამტკიცებ.....

ბეჭედი წარწერით: ყდ სამღვდლო ქუთათელი მიტროპოლიტი
(ასომთაჲ:) დოსითეოს

ზირველ გვერდზე განზე: ქ. ჩვენ ყოვლისა საიმერეთოჲსა მეფე
დავით დავითიანი ვამტკიცებთ ქეშმარიტებით ვიდრე საუკუნისა
ხ სიმტკიცითა.

ბეჭედი წარწერით: მეფე იმერეთისა დავით.

ქ. ჩვენ ს'დ საიმერეთოსა დედუფალთ. დედუფალრ ორბელია-
ნის ასული ანნა ვამტკიცებ სიგელთა ამას ნებითა ღვთისათა.

ბეჭედი წარწერით: სრულიად იმერთა დედოფალი ანნა.

- 10 ორივე გვერდის განზე: ქ. სასოჲსა და მეოხსა ჩუღწნსა, მწუხარეთა
და ქირველოთა და ნუგეშინის მცემელსა უსამღვდლოესსა მამასა
საკვირველებით წარმოჩენილსა მწყემსსა და მოძღუარს მირონ ქა-
ლაქისასა ნიკოლოზს შემოგწირეთ და გიძღუწნ მცირედი ესე ძღუწნი
გაენათს სასაფლაოსა ჩუღწნსა ოთხვეტოანსა სახელსა შენსა ზედა
15 აღშენებულსა ჩუღწნ მესასოგებან შენმან ქსნის ერისთვის ძემან ელის-
ვარ, მოურავმან ქუთათისისამან და ბოქოულთუხუცესმან ძლიერის
მეფისა დავითისამან, მოვიყვანეთ ონიდამ და დაგისახლეთ ქუთათის
ურია ისრაელაშვილი აბრაჲა, მისი შვილი დავითა, მისი ძმისწული
მარდახა, მისი ძმა ისაკა, მისი ბიძაშვილი მოშა, მისი ძმა დავითა,
20 ხანანია, სულიელა და კიდევ ჯანიაშვილი იაკობ. შეიწირე და
იძღუწნ ჩუღწნთა შესაწვენელად მრჩობლთა ცხოვრებათათვის.
ამათგან მოგერთმეოდეს ბეგარა წლითი წლად სანთლისა და საკმე-
ველის ფარად ხუთი მარჩილი, მარჩილი (sic) ძველი და წინამ-
ძღუარსა ჩუღწნსა თხუთმეტი მარჩილი თეთრი და როდესაც გაიყვენენ,
25 რამდესაც სახლად გავიდნენ, თითომ მოსახლემ ასე გარდაუხადონ
თვის თვისად. როდესაც გაიყვენენ, ამ თხუთმეტს მარჩილ გარდა
სხვა გადასახადი საყდარს მოახმაროს წინამძღუარმა. ეს ურიები, რო-
მელიც ამ დავთარში შეგვიწირავს, არც ნახალადევათ და არც
სხვათ რათმე ნაშოვი არ მყავს, ჩემს მრავალის ნამსახურითა და
30 სიყვარულით რაჭის ერისთავმა გიორგიმ მომცა და მე შენ შე-
მოგწირე წა ნიკოლოზს.

ბეჭედი წარწერით: ელიზბარ.

1787 წ. წინამძღვარის სვიმონ ჭიჭინაძის შეწირულობის წიგნი გელათის საბუთთაგან № 86, კარგს თეთრს ქალაღზე, ზომით $57 \times 31\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად იხმარება ზოგ სიტყვის შემდეგ თითო და ხან ორი წერტილი.

....გელათის მაცხოვრის ეკვდრისადა შემწირველ ვიქმენ კნინისა ძღვენისა მისივე მეურნე და წინამძღუარ სვიმონ ჭიჭინაძე დროსა გენათელ მიტროპოლიტისა ეფთვიმისასა.... ვინათგან მამისა ჩემისა მღუდლისა გიორგის მიერ ნასყიდი იყო კაცი ესე დათუნიაკა
 5 სვანისშვილი და სვანეთიღამ ჩამოეყუანა და ჩვენს სახლში აღიზარდა და მამაჩემი ამიერ სოფლით განვიდა,... შემდგომად ამისა ბოროტთა ვიეთმე კაცთაგან დაფარვით მოპარულ იქმნა კაცი ესე და თათრისადმი მისყიდულ იქნა... და კვალად თათრისაგან მრავლითა შრომითა დაიხსენ.... შევსწირე გელათის ეკუდერსა მაცხოვრისასა და
 10 თანად მივეც სამკვიდროდ მამულად თვსად ჩემის სამკვიდროს ყმის ნიშნინიძის გვალისაშვილის მამული... აღიწერა მამისის იბ წელთ ჩღზ.

განზე ცუდას ხელათ: ქ მე სდ იმერთა მეფე. დავით ვამტკიცებ. შეწირულობისა. სიგელს ამს.

15 ბეჭედი: მეფე იმერეთისა დავით.
 ქ:—მე ყდ სამღვდელო გენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი...
 ვამტკიცებ.....
 ბეჭედი: გენათელი მიტროპოლიტი (ასომთ.:) ეფთვიმი.

1787 წ. ნუსხა ქრისტეს საფლავის ყმებისა, რომელიც დაცულია გელათის საკათალიკოზო წმ. გიორგის საბუთებში. დაწერილია კარგს თეთრს ქალაღზე, ზომით $244 \times 30\frac{1}{2}$ სანტიმ. ლამაზი ხელით. სიგელის თავში დახატულია ქრისტეს საფლავის ეკლესია. საბუთი მიცემულია 1787 წ., როგორც სჩანს დავით მეფის მიერ, მაგრამ შემდეგ სოლომონ II-ის დროს სიგელი, როგორც ეტყობა, ხელახლავ გადაუწერიათ და მეფე-დედოფლის სახელიც შეუცვლიათ.

....კრძალვით სასოებისა მიერ აღძრულთა მამათა ჩვენთაცა კელ
 20 უყვეს შეძლუნა შეწირუად მსიტყვთა და უსიტყვთა ძღუჭნთა, რლთა ძველთა წერილთა მიერცა გვიხილავს და ყთა უწყიან სულთა და

კორცთა, შვილთა და მომავალთა მათათვის შენდა შეწირულნი ყმანი და ადგილნი, რლი მრავალთა სარწმუნოთა კაცთა მიერ გამოძიებით მოკითხულ ექმნა კხლსა მეფესა და ბიძასა ჩვენსა ალექსანდრეს და ამის შდ შემტკიცებულ და აღწერილ იყო შენაწირი
5 მათიანე და ეგრეთვე დამტკიცებულ იყო კხლისა ძმისა ჩვენისა მეფისა სოლომონის მიერ.... ხ ვინააღვან ჟამსა მეფობისა ჩვენისასა მცირდ ხან შფოთი და მიმოკუეთებაჲ იყო ქყნასა, ამას ჩვენსა და მეფეთა იგი აღწერილი მათიანე შეწირულობისა სვერს სახიზარსა ადგილსა დაკრძალული ცეცხლითა დამწუარიყო, გარნა მადლისა
10 შენისაგანვე თითოეულად გამოძიებად კელვყავთ და კეთილ გამოკულევითა გამოვიკითხეთ ჩვენ... სდ იმერთა მეფემან სოლომონთან ერთკორცისა ჩვენისა დედუფლით მარიამეთურთ, ერთად და უნაკლულოდ აღვიწერეთ და შემოგვიწირავს პლთა მათ მეფეთაებრ და დედუფალთა და უფლისწულთა სამართლად და სიმართლით.
15 შეწირულნი ესე ყმანი შენნი და აგარაკნი.... ჩხარს ზარნაძე პეტრე-შვილი ბერიკელა და გაბრიელა. ამათ მართებს ბეგარა ცხრა თორმეტნი ღვინო, ორი ფოხალი პური, ორი ფოხალი ღომი, ორი ფოხალი ქერი, ორი ქათამი, ერთი საზობაო და საშობაო დედალი და ძლუენი და ეგრეთვე განაყოფსა მისსა მართებს დათუკას, იესეს,
20 ხახუტელას და დამუკელას (sic) და ეგრეთვე ბერუა ქართველსა და შვილთა მისთა.

კდ ბასილა ზარნაძეს და ძმასა მისსა მიქელს მართებს ბეგარა თხუთმეტი თორმეტნი ღვინო, ერთი კოდი პური, ერთი კოდი ღომი, ერთი კოდი ქერი, სამი ქათამი, საშობაო დედალი და ძლუენი
25 და სამის დღის სეფობა.

სენიკა ზარნაძეს და გოჩინიკას მართებს თორმეტი კოკა ღვინო, ორი ფოხალი პური, ორი ფოხალი ქერი, ორი ფოხალი ღომი, სამი ქათამი, საშობაო დედალი და ძლუენი, ათი შაური საკლავი და სამი დღის სეფობა.

30 კდ მამუკელას და ბერიკელას ზარნაძეს მართებს თორმეტი კოკა ღვინო, ორი ფოხალი პური, ორი ფოხალი ქერი, ორი ფოხალი ღომი, ორი ქათამი, საშობაო დედალი და ძლუენი და სამი დღის სეფობა.

კდ ივანიკა ზარნაძეს და კოჩას მართებს თორმეტი კოკა ღვინო,

ორი ფოხალი პური, ორი ფოხალი ქერი, ორი ფოხალი ღომი, სამი ქათამი, საშობაო დედალი და ძღვენი, ათი შაურის საკლავი და სამი დღის სეფობა.

ესრეთვე მოგელას და ბეჟიას მართებს; ეგრეთვე ნასყიდას და მის შვილებს მართებს; ესრეთვე გოგიას და მის ძმას დავითს მართებს; ეგრეთვე თამაზა სიხარულაშვილს და მის ძმას მართებს; ესრეთვე გოგილას, მამუკას და თამაზიკას მართებს; ეგრეთვე მახარობელ ჩიტაძეს და მის ძმას ივანიკას მართებს; ესრეთვე თამაზა ჩიტაძეს ხელოსანს და მის ძმას მართებს; ეგრეთვე ოსიშვილს ნიკოლოზს და მის შვილებს მართებს.

კდ აბესასაძე (sic) მახარიკს მართებს შვიდი კოკა ღვინო, ერთი ფოხალი პური, ერთი ფოხალი ქერი, ერთი ფოხალი ღომი, ორი ქათამი, სამი დღის სეფობა.

კდ ნიკოლოზა ზარნაძეს და მის ძმას ივანიკას მართებს ხუთი კოკა ღვინო, ორი ფოხალი პური, ორი ფოხალი ქერი, ორი ფოხალი ღომი, ორი ქათამი, საშობაო დედალი და ძღვენი.

სვიმონიკა ზარნაძეს და მის შვილებს მართებს ხუთი კოკა ღვინო, ორი ფოხალი პური, ორი ფოხალი ქერი, ორი ფოხალი ღომი, სამი ქათამი, საშობაო დედალი და ძღვენი, ათი შაურის საკლავი და სამი დღის სეფობა.

სოფრომაძის პარტახს მართებს თორმეტი კოკა ღვინო, ორი ფოხალი პური, ორი ფოხალი ღომი, ორი ქათამი, ათი შაურის საკლავი და სამი დღის სეფობა.

ტელეფაში ბებიაშვილს ივანიკას მართებს ოცი თორმეტრანი ღვინო, ერთი კოდი ღომი, ერთი საკლავი.

იქავ ზარნაძეს ივანიკას და ოდენიკას მართებს ცხრა რუბი თეთრი თიჯოს, ორი ფოხალი პური, ორი ფოხალი ქერი, ორი ფოხალი ღომი, ორი ქათამი.

იქავ ცხიფურიშვილებს (აქ ცარქიელი ადგილია დატყვებული).

კაციელას და მის შვილებს, კუალად დავითელას და მის შვილებს, მამუკელას და მის შვილებს, გოგიტელა და მისი ძმა ბასილიკა და ობოლი ხახუტელა, კუალად მამუკელას და მის შვილებს, ესე ოთხი ახალი მოსახლენი არიან და ჯერეთ ხუთს მარჩილს. იხდიან

და შემდგომ თქვენმა სიწმიდემ განაგოს.

მწუხარელაში ზარნაძე ხახუტელა, მამუკელა, ბეჭბელა და გოგიტელაშვილი მართებს ცხრა კოკა ღვინო, ორი ფოხალი პური, ორი ფოხალი ქერი, ორი ფოხალი ღომი, ორი ქათამი.

საზანოს აბესაძე სეხნიკას და ხუცეს ხარიტონს მართებს ბეგარა 5 ერთი ოქრო.

იქავ საზანოს ქებაძე დათუნკას და მის შვილებს და მისთა ძმათა მართებს ცხრა კოკა ღვინო, ორი ფოხალი ღომი, ათი შაურის საკლავი, და აგრეთვე მამუკელას მართებს. კდ საზანოს ქუმბურიძისეული პარტახი.

10 საქარას ხახუტა ფერაძეს მართებს ოცი კოკა ღვინო, ორი კოდი პური, ერთი კოდი ქერი, ორი კოდი ღომი, ოთხი ქათამი, თოთხმეტი შაურის ხორცი, თოთხმეტი შაური თეთრი და როგორც ამ ხახუტას მართებს ბეგარა, ეგრეთვე მის სახლის კაცებს თითოეულად.

15 ბოსლევს ორი პარტახი წითაძისეული და ამაზედ სახლობს ფერაძე ნონია და მართებს ბეგარა ერთი ოქრო.

ლოდორას სტეფნაძენი თავისის ადგილმამულით და ბეგრით; გოგს გაბრიჭიძე დალაქისშვილი გოგიტელა და დათუნკა; მართებს 20 ამათ ცხრა კოკა ღვინო, მარჩილის საკლავი და ორი ქათამი.

ვაშლარას ორი გლეხი არაბიძენი, გოგიტელა და სვიმონიკა მათის ბეგრით; საწირეს ცქიფურიშვილები ხახუტა და მისი შვილები. ამათ მართებს ბეგარა ორი ფოხალი ღომი, ორი კოკა ღვინო და ოცი ფარა თეთრი; ესეთვე მკედელს ნასყიდას მართებს და მის შვილებს; 25 ეგრეთვე სიმონიკას და მის ძმებს მართებს; ესრეთვე დიაკონასშვილს გოგიას და პეტრეს მართებს; ეგრეთვე ნასყიდას და მის შვილს..., სულიასშვილს და მათს შვილებს..., პატიას და მის ძმებს მართებს. მათი სახლისკაცი დათუკა და ღომინა, ამათ მართებს ბეგარა რვა თორმეტიანი ღვინო, ორი რუბი თეთრი, ერთი კოდი 30 ღომი და ორი ქათამი.

ოჯოლას ღომსაბერიძეებს, ხუთი კუამლს კაცს, პატას, ნასყიდას, დათუკას და მამუკელას და ამას გარდა ერთი პარტახია. ამათ მართებს თითო ფრული (sic) თეთრი.

რიონს მორჩაძე ხახუტა მისის ადგილმამულით და ბეგრით.

35 ქუთათისს წის ნიკოლოზის ეკლესია გუმბათიანი და მუნ სახ-

ლებულა ოთხი კუამლი კაცი; კ'დ ბაბუნაშვილი ხახუტა მათის ბეგ-
რით და ბაყით: კ'დ ცხადაბერიძე მახარობელა და მისი ბიძაშვი-
ლები, ამას მართებს ბეგარა ერთი ლიტრა სანთელი და ჩარეჭი საკ-
მეველი.

5 კ'დ ფოლორცსა და გალავანს შუა კოსტატაძისაგან გამოყი-
დული ვენახი და გარდაღმა ქანეთი. გეგუთს ხაჭიპერაძეს მახარო-
ბელას მართებს ბეგარა, ურმეული ღომი, ერთი საპალნე ღვინო,
მარჩილის კორცი, ოთხი ქათამი. დათუნა ხონელს მართებს ბეგარა,
ერთი კოდი ღომი, სამი თორმეტნიანი ღვინო, რუბი თეთრი. ხოჯავას
10 სვიმონიკას მართებს ბეგარა, ხუთი თორმეტნიანი ღვინო, ათი შაური
თეთრი და აგრევე მის სახლისკაცებს მამისთუალას, ნიკოლოზას და
მხიარულას მართებს ბეგარა. პატრიკეთს ვაჩიბერაძეს ზაქარიას და მის
შვილებს მართებს ბეგარა, ურმეული ღომი ოცი კოკა ცალი ღვინო.
მათი საწყაფით და შვიდი შაური თეთრი. ქუტირს ლომსაბერიძე
15 ივანიკას მართებს ბეგარა, ერთი მარჩილი თეთრი და ერთი პარტა-
ხია იქ და აგრევე მარჩილი იმას მართებს. ფარცხანაყანევს თევ-
დორაძეს მამისთვალა ხელოსანს და მის ძმებს მართებს ბეგარა ათი
მენახევრე ღვინო, ათი ფოხალი ღომი, ოთხი ქათამი, ერთი რუბი
თეთრი და როგორც ამას მართებს, ეგრეთვე სხუათაცა თევდორა-
20 ძეებს ასე მართებს. სანავარდოს ჭილაძისაგან შეწირული თავხელიძე
ყოყუელა, ხელოსანი ანდრიელა და მისი ძმა ივანიკა და გაბრიელა,
ორი გლეხი მჟავია, მესხისშვილი ნიკოლოზა. ნაფაღაურს ჭიქაშუა
ხუცესი გაბრიელა, გოგუაძე ივანიკა, ჭკადიშვილი ხუხუელა თა-
ვისი ძმებით და სახლისკაცით. ილორს მესხისშვილი ბუჭუელა და
25 მისი ძმისწულები ჯანჯარია, ივანიკა. გუგუნაყარს მიქელა ბოხუა.
ეს ყლნი თავისის ბეგრით, ხადილითა და სამსახურითა. ტყვირს ჩა-
განავეები თავეანთის ბეგრითა და სამსახურითა და ყოველსა წელსა
რლიც ღთან მასცეს და ზუთხი დაიჭიროს, ჯუარისმამას ნახევარს
მიართმიდეს, და ერთი გლეხი მესაღობეა, მარჩილის მეტი არა ეთ-
30 ხოვება რა და ამისა შემდგომად მეოცისთავე შემოწირულნი გლეხნი
არიან, ერთი გურნას, ერთი ხონს, ერთი იანეთს, ერთი გეგუთს.
ესე ყლნი იძლეუნ უცილებელად ყოველთა კაცთა მიერ თვისითა
შესავალითა და გამოსავალითა... არა რა ეთხოვბოდეს, არცა საური,
არცა საუდიერო და არცა სხუა ზამე მსახურებაჲ, თვინიერ ლაშ-

ქრობისა და ნადირობისა... აღიწერა კელითა იეროდიაკონის ნიკო-
ლაოს იობიან გაბაონელისათა, თთუესა ფებერვალსა თ განკორცი-
ელებითგან სიტყვისა ღთისა ჩღაჳ დასაბამითსა წელსა კსჟე.

1788 წ. შეწირულობის წიგნი პაატა წულუკიძისა შვილებითურთ
ქელიშის მონასტრის საბუთთაგან № 2, დაწერილია თეთრს
ქაღალდზე, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

ქ. ეჰა შენ... დედოფალო მღთის მშობელო მქელისის უდაბ-
5 ნოსაო ქალწულო მარიამ, მე მონა შენი წულუკიძე პაატა და ძე
ჩემი გიორგი და მერაბ გკადრებთ მცირესა ძღვენსა შამოწირვად,
რამეთუ გულჰან ჩემჰან მითქვა კეთილისა ამის სულთა და ხორცთა
სარგებელისა საქმისა და ჩემდა ცხოვრებისა შესაწევნელად და ძეთა
ჩემთა აღსაზრდელად და ორთავე ცხოვრებათა შინა წასამართებლად.
10 შამაგწირე ზემოთლხს (sic) გლეხი გურგენიძე თავათ შენი წინამძღვრის
შვილი ზაქარიას ძე ხუცესი გიორგი და მისი ბიძის მარკოზ ბერის
შვილები მღდელი სვიმონ და დავით მათის ცოლშვილით ალაგ
მამულით.... ყოვლისფერიანათ რისიც მქონებელი იყოს და ან
იქვენეს, რომ აჰას ჩვენგან და არც არას ჩვენის მოხელე კაცისაგან
15 ამათ აღარაფერი ეთხოვებოდეს და სანამდის სული მედგას, ყოველს
აღდგომას წინამძღვარი და მისი კრებული ჩემთვის ჟამს სწირებდეს
და მათს მთს წმინდასა წირვასა და ლოცვაშიდ ნაწილს დაგვიდებ-
დენ და მოგვიხსენებდენ და რომ მივიცვალო, მას მერმეთ სულის
წმინდის შათათს მიწირებდენ და ცოცხალს დაგვლოცებდენ და მო-
20 გვიხსენებდენ, ჩემის სულის სახსრად შამომიწირავს და შეიწირე წმინ-
დაო მღვთისმშობელო მარიამ..... არის გამრიგე ამისი გოცირიძე თამაზა
და მოწამე წულუკიძე სვიმონ, მოურავი გოცირიძე პატა და ბეჟან,
ხელოსანი გურგენიძე კაცია, კობახიძე პატია და სხვანი მრავალნი
ჩვენი კარის კაცნი აზნაურო და გლეხი. დამიწერია მდივანს ლეჟა-
25 ვას ქაიხოსროს და მოწამეც ვარ ამისი. აღიწერა ქორონიკონს
ქრისტეს აქეთ ათას შვიდას ოთხმოცდარვას, თვესა იანვარს ცხრა-
მეტს დღესა ოთხშათათს წინამძღრობასა ზაქარიასასა.

ბეჭდები წარწერათ: 1) მონა ლსა წულუკიძე პატა; 2) მონა
ლსა ყმა ნეფისა წულუკიძე მერაბ; 3) მონა ლსა ყმა მეფისა წულუკიძე

1789 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ II-ისა, გელათის სა-
ბუთთაგან № 2, დაწერილია თეთრს ქაღალდზე, სიგელს სა-
თაურად აქვს მეორე გვერდზე: ბოსლევის დავთარი,

...მე... ტომებით დავითიანმან ს'დ იმერთა მეფემან მეფეთამან
ქემან არჩილისამან მეორემან ახალმან სოლომონ და ერთკორცმან
ჩემან დედოფალთ დედოფალმან ასულმან დადიანისამან მარიაჲ შენ
მეოხსა მჟარველსა მტკიცესა ზღუდესა და შესავედრებელსა ცხორე-
ბისა ჩემისასა წა ტაძარსა შენ დედისა ღჷსა და მას შა სახესა დე-
დუფლობისა შენისათა აღმართებულთა ხატთა ხახულისა და გენა-
თისა მღვთის შობელს გკადრეთ კნინო (sic) ჩვენი ესე შესაწირავი ესრეთ.
ბოსლევს ჭუმბურიძენი პირველად შენის წმიდის ტაძრის შეწირული
ყოფილიყო და სოფლის დაუდგრომელობისაგან საერისკაცოთ გაე-
ხადათ და როდესაც იმერთა მხსნელად ღვთისაგან დიდ სახელოვანი
მეფე სოლომონ მოვლენილიყო, სხვა მრავალი ეკკლესიის მამული
დაბნეული მოეკრიფა და ეკკლესიებისათვის შეეკრიბა, თავისის სა-
მართლიანის დავთრით წმიდათა ეკლესიათათვის მიეძღვნა და ეს
ჭუმბურიძებიც სამართლით ამოეყვანა დიდ სახელოვანს მეფეს და
ძმასა მისსა უფს კათოლიკოსს იოსიბს და პირველი თქვენი შეწი-
რული ყმა ისევ თქვენის წმიდის ტაძრისათვის შეეწირა და ბოსლევს
დაესახლებინა და რაღაც რომლისაჲ ნაკლებლობისათვის იმ დიდს
სახელოვანს მეფეს ის ბოსლევის ადგილი დაეტოვებინებია და ის
კაცები სხვასა და სხვას ადგილს დაბნეული იყვნენ, და ოდეს ძალ-
მწეობითა შენითა ივერთა მეფობა მივიღეთ, მას ჟამსა შა გამოვი-
ძიეთ ეს საქმე და წმიდისა ტაძრისა შენისა დაბნეულნი ყმანი მო-
ვიყვანეთ და ისევ რომელსაც ადგილზედ პირველ ბატონისშვილის
კათოლიკოსის იოსების ხელშიდ სახლებულიყვნენ, ისევ იქ დავა-
სახლეთ ბოსლევს და შენს წას ტაძრის შესწირეთ, რომელიც კა-
თოლიკოსის იოსების ხელშიდ მიწა ადგილი, მამული, წყალი,
საყანე, სანადირო იმათ შკიროდა (sic), ისევ თქვენს წმიდას ტაძარს
შევსწირეთ ბოსლევს იაშვილის სეულობა, რომელიც ერთს მოსახ-
ლეს ჩაფიძეს არ უჭირავს იმას გარდა, სრულებით აქეთ ყვირილას
გამოღმა დილიკაულის და საზანოს საზღვარს აქეთ, რომელიც კა-
თოლიკოსის იოსების ხელშიდ შკირვიათ, იმ საზღვრით თქვენის
წმიდის ტაძრისათვის შემიწირავს. --- (წყავა შემშლელთა ზედა)...

ამა წერილისა შეუამდგომელი და მოწამე სარდალი და დიდებული
თავადი ჩვენი წერეთელი პაპუნა, სალთუხუცესი წერეთელი ზურაბ,
სარდალი წულუკიძე ვიორგი და სხვანი კარისა ჩვენისა დიდებულნი
დარბაზის ერნი. აღიწერა კელითა კიჭინაძის ნიკოლოსისათა წელთა
5 უფლისათა ჩლბთ იანვარს იე.

ბეჭედი ხუც. ასომთავრული წარწერით: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

1789 წ.

შეწირულობის წიგნი მეფის სოლომონ II-ისა გელათის
საბუთთაგან № 30, თეთრს ქალაღზე ზომით 57¹/₄ × 27 სანტიმ.

ქ: ... მე მფარველობისა შა შვერდიამილი დავითიანი სდ იმერთა
მეფეთ მეფე სოლომონ ძე არჩილისა და ერთკორცი ჩემი დიდის
მთავრის დადიანის ასული დედუჯალთ დედუჯალი მარიამ კნინ
10 ოდენსა ამას მსახურებასა ეკადრებ წა ამას ეკკლესიასა შა გელათს
და უბატონნესსა სახესა ზა შენ დედისა ლა მას შა აღმართებულთა
ხატთა ხახულობსა და გელათისა ღვთის მშობელს, ესრეთ რომ დიდ
სახელოვანი ქვეყანასა ჩვენსა უშჯულოთა მამადიანთა ძირითურთ
აღმომფხვრელი და ქსთვის მრავალგზის სისხლ დათხეული იმერთა
15 მეორე აღმაშენებელი ბატონი ბიძა ჩემი მეფე სოლომონ გარდაიცვა-
ლა და ვა სურველ იყო, საფარველსა შენსა ეგრეთ მიემთხვია და
მრავალ მოღვაწე გვამი მისი დაიდვა წა და დიდებულსა ტაძარსა
შა და მეცა ვინებე კნინ ოდენისა მსახურებისა აღსრულება დიდ
სახელოვანისა მის მეფისა, რა წა ტაძარსა შა უკუნისამდე სახელი
20 მისი დაუვიწყებლად იხსენებოდეს და შევსწირე წა შენსა ეკკლე-
სიას გელათს მთავნს (sic) საყდარს სამი მოსახლე ურია კოკასშვილები
და ერთი მოსახლე სომეხი ანდრია მიქელასშვილი. ამ ვაჭრებს და-
ვადევით ბეგრათ, ურიას კოკიას შაბათას შვილს დავადევით თუთ-
ხმეტი მარჩილი თეთრი, ლიტრა სამთელი, მეორეს მოსახლეს კო-
25 კისშვილს დანიელას დავადევით თუთხმეტი მარჩილი თეთრი და
ერთი ლიტრა სამთელი, მესამეს მოსახლეს კოკიას შვილს დავადევით
იოსებს რვა მარჩილი თეთრი და ნახევარი ლიტრა სამთელი, ანდრია
სომეხს მიქელასშვილს დავადევით ხუთი მარჩილი თეთრი და ნახე-
ვარი ლიტრა სამთელი. ეს ორმოკდასამი მარჩილი თეთრი და სამი
30 ლიტრა სამთელი ამ ვაჭრების ბეგარა კვ აპრილს გიორგობას დღეს

გენათელს მიერმთეოდეს: გენათელი იმ ეკკლესიის პირვე (sic) დეკანოზს წელის შაბათს ყოველს წელიწადს მეფის სოლომონისათვის მწირველად დაყენებდეს, რომ არას შაბათს წირვა არ გასწყდეს მიცვალებულის მეფისათვის და საწირავათ თითო წირვაშიდ ორორს

5 რუბოდებდეს (sic) და რომელიც კანდელაკის საწირავს გარდარჩეს თეთრი ყოველს გიორგობას დღეს თვითან გენათელი თავისის კრებულით მიცვალებულის მეფის სოლომონისათვის ეამს სწირევდეს, თვითანაც საწირავს მიირთმევდეს და კრებულსაც უბოდებდეს საწირავს გენათელი. სამთელი თითო ჩამოსმული (sic) სანიადაგო კელაპტარი

10 ყოველს წირვასა და ლოცვაზედ აინთებოდეს გაუწყვედლად საფლავზედ. გენათელმან ვაჭრების საქმე გაშინჯოს და თუმც შეიმატონ, ბეგარასაც მომატოს. წირვის საქმეც მომატებულის მსგავსად განუწყოს. თუ დაიკლონ, ბეგარაც ისე შეზავებით ააღებინოს. ვირემდის ის ეკკლესია იყოს, არც ეს განწყესება მოიშალოს. ეს ვაჭრები:

15 ასე ხელშეუალათ შეგვიწირას, მეფის კარის გამოსავალი არაფერი არ მიადგეს... დარღვევად ნუ ვინ ხელყოფთ, ღვაწლი მრავალი აქვს დადებული ქვეყანასა ამას ჩვენსა. სახელოვანსა მას მეფესა და მრავალი ქვეყანა და ვაჭარნი ხრმლითა თვისითა შეეკრებია და დაუტოვებია და თავისდა სასაკუთროთ ამათ მეტი წილშიდ არ უხვედრებია და ამ ვაჭრებთან კაცს ხელი არ გაქვსთ, საკუთრად იმ სახელოვანს მეფეს მსახურონ ამათ და ამათთა შეილთა და მომავალთა:...

20 (წყავა) ამა წერილის მოწამე სარდალი და დიდებული თავადი ჩვენი წერეთელი პაპუნა, სალოხუცესი წერეთელი ზურაბ, სარდალი წულუკიძე გიორგი და სხვანი კარისა ჩვენისა დიდებულნი (sic) დარბაზის

25 ერნი. აღიწერა ხელითა ქიჭინაძის ნიკოლოზისათა წელთა უფლისათა ჩლბთ დეკემბერს ივ.

ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

1778—1789 წ.

შეწირულობის წიგნი სარდალ-მოურავის ბერი წულუკიძისა, ხონის საბუთთაგან № 57, თეთრს ქაღალდზე ზომით 31×14 სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

...ჩვენ... სდ იმერთა მეფისა სარდალ მოურავმან წულუკიძემ ბიჭმა და სასორიელმან ძემან ჩემმან სვიმონ ვინებეთ ჩაძრისა შე-

ნისა მცირედი რამე... შესაწირავი, ... შემოგწირეთ სასებისკვრეთ ორი კოდი პური და საზედაშეთ ორი მთელი კოკა ღვინო. სადამდის მე და ძე ჩემი ცოცხალი ვიყოთ, ... წლისთავზე მარადის მოგერთმეოდეს... ყოველს ნოენბერს მოიკითხევდეს შენი დეკანოზი და მოგერთმევა 5 ცხოვრებისა ჩვენისა სადღეგრძელოდ.

ბეჭედა: მონა ღთისა წულუკიძე ბერა.

1790 წ. ბეჟან წულუკიძის შეწირულობის წიგნი, ხონის საბუთთაგან № 48, თეთრს ქალაღზე ზომით $32\frac{1}{2} \times 11\frac{3}{4}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

ქ ესე საუდაო წიგნი მოგართვით თქვენ ბატონს მთავარების-კობოს ჩიჯავაძეს ანტონის მე წულუკიძემ ბეჟანმა, ასე რომ თქვენის ეკლესიის კაცს ირემადეს გიორგელა ჯღარკის კაცის სულს ვე-
10 დავებოდი და მოფიცარი მყავდა გაჩენილი და მომაყენა მოფიცარი საფიცრათ და შევატყვე, რომ მართალს ფიცებენ და აღარ ვაფიცე და მოურგიდი... ამ საქმეში ამ თქვენს კაცს გიორგელა ირამაძეს არც მე, არც ჩემა ძმამ და ძმისსულებმა და არც ჩვენმა კაცმა არ ვედაოთ... ამისი მოწამე და გამრიგე დეკანოზი მიქელ, მღუდელი
15 ქუთათელაძე პასარიონ, ჯვარიმტვირთველი ჩხენკელი ივანე, გოგოლაშვილი ბერი, ადამია ბერი და ერთობით ხონის შემავალი აზნაური და გლეხი და ჩვენი აზნაურიშვილები... ხელითა დეკანოზის შეილის მოურავის ნიკოლოზისათა... მაისს ათორმეტსა... ჩღუ დღესა ორშაბათსა.

20 ჯვარია.

1791 წ. ეფთვიმე გენათელის ბევრის გარიგების წიგნი, გელათის საბუთთაგან № 15, თეთრს ქალაღზე ზომით $39 \times 30\frac{1}{2}$ სანტიმ.

ქ. წყალობითა ღვთისათა ჩვენ ყოველად სამღვდელომ გაენათელ მიტროპოლიტმან ეფთვიმი ესე საუკუნოდ შეუშლელი წიგნი დავდევი წმინდას ამას გელათის ეკლესიასა შინა, ესრეთ და ესე ვითარად რომ ამ ეკლესიის გელათის მკვიდრის ყმას სიმონეთს მო-
25 სახლის ივანე კლდიაშვილის შვილს ბასილა კლდიაშვილს ვალები

დასდებოდა და გარდახდა თავის თავით ველარ შეეძლო და ჩვენ შემოგვეხვეწა და რომელიც ვალი დასდებოდა, ჩვენ გარდავიხადეთ და ამისდა ნაცვალად თვითან თავის ნებითაც ინება და ჩვენც განუწყესეთ და დავადევით ყოველს წელიწადს, სანამ ამისი მომავალი 5 იქმნეს, ბატონისშვილის კათოლიკოზის იოსების მიცვალების დღეს ცამეტს მაისს ხუთის რუბის ცხვარს გელათს მოიყვანდეს და გელათის დეკანოზს მოგვრიდეს და გელათის დეკანოზი თვითან იმ დღეს ცამეტს მაისს ბატონისშვილის კათოლიკოზის იოსებისათვის სწირევდეს და პანაშვიდს გარდებდიდეს და კიდევ ისევ კლდიაშვილი კეთილობაზედ და პურის მოსვლის დროზედ ორს კოდს პურს გელათს სასებისკვრეთ მოიტანდეს და გენათელს მოერთმეოდეს. ამ სახსრის მაგიერი ბეგარა ეს დაგვიდს და განგვიწყსებია. სანამდის მისი ნათესავი სოფელსა ამას შინა იმყოფებოდეს, არც ეს ბეგარა მოეშლებოდეს, ვიდრე დასასრულადმდე სოფლისა ეს ორი კოდი პური და 15 ეს ხუთი რუბის ცხვარი... არ მოიშლებოდეს. აწ არის ამა წერილის მოწამე მოხელე ჩვენი კანდელაკი გოჯია, მოურავი კლდიაშვილი ბერი და მისი ბიძაშვილი დათიკა და სიმონეთის დეკანოზი ჭუმბურიძე მღვდელი გიორგი. აღიწერა ხელითა ჩემის არხილიაკვის იოსელიანის დავით ბერისათა. მაისს იბ ქს აქეთ ჩლუა. ...

20 ბეჭედი: გენათელი მიტროპოლიტი (ასომთავ.) ეფთვიძი.

1791 წ. სოლომონ II ის წყალობის წიგნი, მიცემული გულქან დედოფლისადმი. დატულია ბიჭვინტის საბუთებში № 88.

ქ წყალობითა ყდ უბიწოსა დედოფლისა ღთისმშობელისა მარიამისათა ჩუენ ღთივკურთხევით ამაღლებულმან მეფემან სდ იმერთამან მეორემან სოლომონ ძემან არჩილისამან ესე მტკიცე და შეუცვალებელი წყალობის წიგნი მოგეცით თქუენ დედოფალს წულიკიძის ასულს გულქანს, ასე რომ ეს გიორგი აღფაიძე პირველად 25 ბატონის ბიძიჩემის მეფე სოლომონისაგან მოცემული გყოლოდათ სათავისთაოდ. ახლა ჩვენ გვევდრეთ და გვთხოვე, ვისმინეთ ფქვენთ ვედრება და მოგეცით თავისი შვილით და მომავალით, ოჯახით და რისაც მქონებელი იყოს ყოვლითურთ. ამაშიდ სხვას კაცს ხელი 30 არავის აქვს და აღარც საზნეურშვილოდ გახდეს და ხატისა და ეკლე-

სიის რაც ბეგარა მართებოდეს, დაუკლებელად მსახუროს და ჩემ-
თვის გიორგობას დღეს წელიწადშიდ ყოველთვის ერთჯერ აწირვი-
ნოს და თემსაც დაალოცვიოს ჩვენი მეფობა. სხვა ჩვენგან გარდა-
სახადი არც ბეგარა და არც საუდიერო ამის კარზედ არა მისდგეს
5 არა, სანამდი ცოცხალი იყოთ, თქვენ გახლდეს და გამსახუროსთ, მერმეთ-
ისევ სამეფოთ იქმნეს ეს აღფაიძე. არ მოიშალოს ეს სიგელი არცა
ჩვენგან და არც სხვათა ჩუნთა (სიე) შემდგომთა მეფეთა და მეპატრონე-
თაგან. არის ამისი მოწამე და შუამდგომელი კარისა ჩუნისა სახლთ-
უხუცესი წერეთელი ზურაბ, სარდალ მოურავი წულიკიძე გიორგი,
10 მოლარეთუხუცესი წერეთელი გიორგი, წერეთელი ქველი, მოურავი
მდივანი ბუჭუა, ჩვენი მესტუმრე საყვარელიძე დავით და სხვანი
დარბაისელნი და გამგენი კარისა ჩუნისანი. მე მთავარ დიაკონს
ამაშუკელს ბესარიონს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. აღიწერა
ავგისტოსს ე ქეს აქეთ წელსა ჩღუა.

15 ბეჭდები ასომთავ.: მეფე იმერეთისა სოლომონ, მეფისძე კოს-
ტანტინე, დედოფალი მარია.

ქ სრულიად იმერთა დედოფალი მარია ვამტკიცებ ნებითა
ღვთისათა წიგნსა ამას.

ჩვენ საიმერეთოსა უფლისწული ბატონისშვილი კოსტანტინე
20 ვამტკიცებ წიგნსა ამას:

ჟვარი.

განზე: ქ ჩვენ ყდ სამღვდლო ქუთათელ მიტროპოლიტი დო-
სითეოს ჩვენის კელმწიფის მეფის ბრძანებას ჩვენცა ვამტკიცებთ.

ბეჭედი.

25 ქ ჩვენ ყდ სამღვდლო გაენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი
ჩვენის კელმწიფის მეფის ბრძანებას ჩვენც ვამტკიცებთ.

ბეჭედი.

ქ ჩვენ სარდალ წერეთელი ქაიხოსრო ჩვენის ხელმწიფის მეფის
სოლომონის ბრძანებას ვემოწმები და კიდევ ვამტკიცებ.

30 ბეჭედი ასომთ.: სარდალ წრთლი ქიხოსო.

ქ ჩვენ მეღვინეთუხუცესი წერეთელი სიმონ ჩვენის ხელმწიფის
მეფის სოლომონის ბრძანებას ჩვენც ვემოწმებით და კიდევ ვამტკი-
ცებთ.

ბეჭედი: მონა ლსა ყმა მეფისა წერეთელი სმნ.

1792 წ. შეწირულობის წიგნი სარდლის გიორგი წულუკიძის ნიკორწმინდის ტაძრის საბუთთაგან № 18, თეორს ქალაქ-დზე დ წერილი. ნიშნები არ არის.

ქ. უწარჩინებულესო და ყოვლისა სოჯლოს მნათობო, დიდო და წარჩინებულო მწყემსო და მოძღვარო ყოვლისა სოჯლოსო, უსაკვირელესო მამაო წმიდაო ნიკლოას, რომელმან სასწაულთა საკვირელთა მოქმედებითა აღავსენა ზღვანი და ხმელნი, მეცა მინდო-
5 ბილჳან და მსასოებელმან უსაკვირელესთა მადლთა შენთამან და შეწვნითა მადლთა შენთათა დაცუქმან, ივერისა სარდალმან წულუკიძემ გიორგიმ და თანაცხედრეულმან და ერთკორკვან ჩემმან მიქელაძის ასულმან ელენე, პირშოქმან ძემან ჩემმან დავით და მერაბ გკადრეთ მცირედი და კნინ ოდენი ესე მსახურება ტაძარსა შენსა,
10 სახელსა მღვდელთ მთავრობისა შენისასა აღმართებულსა ნიკოლოას-წმიდას ესე ვითარად, რომ განვიხილე და გამოვიძიე და ვსცან ტაძარი შენი მოსამსახურე ვაქართაგან მოკლებულიყო და არას ადგილისაგან საკმეველი არ მიერთმეოდა და რომელთაც ძალ მედვი, ვინებე ნაკლულევანისა ამის აღვსებ და შევსწირე ჩემის თეთრი (sic) ნაშოვნო
15 და ნახსარი მოსახლე ერთი ურთა მიხაელოს შვილი შალომა თავისის ცოლ-შვილით და თავისის ყოფით რომლისაც მქონებელი არის და განუწყესეთ ესრეთ. ვ დეკემბერს წმიდის ნიკოლოასის დღესასწაულზედ თვითო ლიტრას საკმეველს წმიდის ნიკოლოასის (sic) ეკლესიას ყოველს წელიწადს მარჯამევდეს და თუკ მარჯამედეს და სხვა და სხვა
20 გლეხათ გაიყონ, თითო თითო გლეხი პირველთა განწესებისამებრ მიართმევდეს და სხვა როგორათაც შემძლებელი იყოს, ნიკოლოას-წმიდელი ხელის შეწყებით იმსახურებდეს, იმ ეკლესიის მღვდელ-მთავარი, დეკანოზი და სამღვდლონი კრებულნი დაუვიწყებელად მოხსენებასა ჩემსა ყოფდენ, ვიდრემდის ეკლესია იგი იმყოფებოდეს...
25 ამა წერილსა მოწამე საღთხუცესი წერეთელი ზურაბ და სხვანი ერთობით მეფის კარისა დიდებულნი დარბაზის ერნი. აღიწერა ხელითა ქიქინაძის ნიკოლოასისათა წელთა უფლისათ ჩლებ ივნისს ა.

ბეჭდება: წულუკიძე გი; წულუკიძე დავით.

1792 წ. წყალობის წიგნი სოლომონ II-ისა, ქუთაისის ტაძრის საბუთებში № 41 დატული. თეთრს ქალაღზე ზომით $30\frac{1}{2} \times 23\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად იშვიათად ზნმარება თითო წურტილი.

...სდ იმერთა მეფემან მეფეთამან ძემან არჩილისამან სოლო-
მონ დავითიანმან და ერთკორცმან ჩემმან დედუფალო დედუფალმან
დადიანის ასულმან მარიამ ესე... წყალობის წიგნი გიბოძე შენ
მღვდელს ფორჩხიძეს იოვანეს და ძმასა შენსა გბორგის, ესე ვითა-
5 რად რომე მათს უმაღლესობას დიდებულს მეფეს სოლომონს და
მეცხედრესა მისსა დედუფალს მარიამს ცოლშვილით თათრისაგან
დაეხენი და ბარს საკათოლიკოზო მიწაზედ ესახლე. კათოლიკოზის
ბესარიონის წერილიც ეკლესიის ყმობას გიცხადებდა. დროთა და
ჟამთა მიმოკვეთებისაგან აზნაურისშვილს თავის საყმოთ განესაკუთრე.
10 ოდეს... მეფობა მივიღე, გამოწვლვილვით გამოვიძიე და ვსცან, მიწა
ეკლესიის ყოფილიყო, დახსნილი თათრისაგან პირველ ხსენებულის მეფის
და დედუფლისაგან ხარ ცოლშვილით და მეც კათოლიკოსის წე-
რილით დამიმტკიცებია შენშიდ, შენს ცოლსა და შვილშიდ, შენს
მიწა ადგილსა და მამულშიდ და სახლსა და კარშიდ... საუკუნოდ
15 აზნაურისშვილს, თავადს, თვინიერ მეფისა და ეკკლესიისა, ... ხელი
არა ჟონდეს... მოწამე და შუამდგომელი ამისი სალოთუხუცესი წე-
რეთელი ზურაბ და სხვანი ერთობით კარისა ჩემისა დიდებულნი
დარბაზის ერნი. აღიწერა კელითა ჭიჭინაძის ნიკოლოსისათა წელთა
უფლისათა ჩუბ ოკნდომბერს (sic) ვ.
20 ბეჭედი.

1793 წ. მანუჩარ ყიფიანის შეწირულობის წიგნი ნიკორწმინდის ტაძრის საბუთთაგან № 4, თეთრს ქალაღზე დაწერილი. სათაურად აქვს: შიშინაშვილის დავთარი.

...(ვინებეთ)... ჩვენ ყიფიანმან მანუჩარ და ერთხორცმან ჩემ-
მან მესხის ასულმან ანანამ და სასურველმან ძმამან ჩემმან კაცომ
და შამოგწირე ტოლას გლეხი შიშინაშვილი თამაზიკა, ნასიკელა
და სვიმონიკა მათის ცოლშვილით, სახლკარით ... აწ ეს განწესება
25 დაგვიძს, სანამ სული გვედგას ფერის ცვალებას და მერმეთ რომ
ამიერ სოფლით მივიცვალოთ აღეღის შათათს ჩვენთვის ერთს ჟაწს

ბეწირეფდენ და ცოცხალს დაგვლოცევდენ და მათს წმიდას წირ-
ვაში ნაწილს დაგვიდგებდენ და მოგვიხსენებდენ: (წყევლა)...

ქ. კაცთაგან მოწამე და გამრიგე საქმისა ამის არის გიორგი
ბუში და ყიფიანი ბეჟან და გელია, ხელოსანი ლომთაძე გოგელიძე
5 და შოშინიკი ლომთაძე. აღიწერა წიგნი ესე ხელითა წულუკიძის
ხუცის მდივნის გურგენიძის მღდლის გიორგისათა ქორანიკონს
ქრისტეს აქეთ ათას შვიდას ოთხმოცდაცამეტს წინამძღრობასა ზა-
ქარიასასა თვესა იანვარსა ოცდახუთსა დღესა სამშაბათსა ნებითა
ღვთისათა და შეწევნითა წმიდისა ღვთისმშობელისა და მარადის
10 ქალწულისა მარიამისათა.

ორი ჭვარი.

განზე: ჩვენ ყლ უსამღვდელოესი ნიკოლოზწმიდელ არხიერი
სოფრონ ვამტკიცებ წიგნსა ამას და დამარღვეველსა ამისსა ვსწყევ
და შევაჩვენებ:

15 ბეჭედი: ყლ სამღვდელო ნკწმიდელი არხიევში (ასომთა:)
სოფრონიოს.

1793 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ II-ისა, ნიკორწმინდის
ტაძრის საბუთთაგან № 1, თეთრს ქაღალდზე დაწერილი.

ქ.: შენ წაო და ყლ მოწყალეო დედუფალო ზეცისა და ქვე-
ყანისაო, სასოო და მეოხო, მცველო და მფარველო სულისა და
ხორცისა ჩვენისაო, მინდობილმან სასოებისა შენისამან სლ იმერთა
20 შეფემან მეფეთამან ძემან არჩილისამან მეორემან სოლომონ და თანა
ერთხორცმან ჩემან დედუფალთ დედუფალმან დადიანის ასულმან
მარიამ ესე ამიერიდგან ჟკე უცვალადო წიგნი მოგართვით თქვენ
ჭელიშის უდაბნოს წმინდის მღვთის მშობლის ეკლესიას და თქვენს
წინაშე მდგომელს ბერებს ზაქარიას და სხვათა სამღვდელოებთა და
25 შამოგწირეთ მცირე ესე შესაწირავი მშხივანის ერთი მოსახლე კაცი
სუთიძე ზალიკი, მისი ძმისწულები წყალობიკი და ბასილიკი მათის
ცოლშვილით, სახლკარით..... და არაოდეს ამ ჩვენს შამოწირულს
გლექს არც ჩვენგან და არც შემდგომთა ჩვენთა მეპატრონეთაგან
არც საური, არც საუდიერო, არც ღომი, არც პური, არც ღვინო,
30 არც ხორცი, არაფერი ჩვენი სათხოვარი არ ეთხოვებოდეს, ისე

ყოველის კაცის უცილებლად შამოგვიწირავს... რომელიც მწირველბრ
ჭელიშის უდაბნოში იქმნეს, წელიწადში სულთაობას ერთობით
დედაჩემს ბატონის შვილს საქართველოს მეფის ასულს ელენეს
უწირებდეთ და ჩვენც მოგვიხსენებდეთ და უკეთუ ვინმე იკადროს
5 და ხელყოს შლად (წყევა)... აწ იქმნა მოწამედ ამისა ერთგულებითა
კარისა ჩვენისა გამრიგე სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ, წულუკიძე
გიორგი, სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო, მოლარეთუხუცესი წერე-
თელი გიორგი, მაჩაბელი ზურაბ, მდივანი ბუჭუა, მოძღვარი სვიმონ
ალიწერა ხელითა მეფის კარის მღვდლას გრიგოლაშვილის იესესითა
10 ქკს ქეს აქეთ ჩღჟგ თვესა მანსა კ.

ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

ჩვენ ყდ სამღვდელიო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს
ვაქტიციებ წერილსა ამას და შლად კელმყოფსა ამისსა ვსწყევ და
შევაჩვენებ ზეგარდმოჲსა მადლითა და მათ მაგიერად მათ მიერ
15 ჩვენდამო მოცემულითა კელმწიფებითა:

ბეჭედი: ყდ სამღვდელიო ქუთათელ მიტროპოლიტი (ასომთ.:)
დოსითეოს.

1793 წ.

მარიამ დედოფლის შეწირულობის წიგნი, ქუთაისის
ტაძრის საბუთთაგან № 4, ეთერს ქალაღდზე ზომით 42X30³/₄
სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია..

... ჩვენ... სდ იმერთა დედოფალთ დედოფალმან დადიანის
ასულმან მარიამ... შემოგწირე ქუთათისა მღვთისმშობელსა ერთი
20 კაცი თვედორაძე ზაქარია ცოლათ და შვილით... ასე რომ კურთ-
ხელს მამიდაჩემს დედოფალს მარიამს პატარა ბიჭი ქუთაისის ცი-
ხიდგან თათრისაგან დახსნა (sic) და მისის მუახლის მარგალიტისასათვის
ეზოდებინა და იმას გაეზარდა. ოდეს ღმერთმან ინება და იმერეთის
დედოფლად მყო, ეს მამიდა ჩემის ნამსახური მუახლე მარგალიტისა
25 გელათს დასდგა და ეს ბიჭი მე მომართვა და მე თქვენთვის შემო-
მიწირავს. შეიწირე. შენ წმინდაო მღვთისმშობელიო მარიამ (ქუთაისი-
საჲ)... ამის გამრიგე და მოწამე სახლთუხუცესი წერეთელი ზუ-
რაბ, ბოქაულთუხუცესი წერეთელი ვახუშტი, ნიჟარაძე კაცია,
მეფის კარის დეკანოზი იშხნელი მღვდელი სვიმონ, წულუკიძე

კაცია. დაიწერა... ჩლეგ... კელითა იშხნელის გრიგოლისათა თვესა
ინისსა კგ.

ბეჭედი: დედოფალი მარია.

განსე ჰირველ გვირდზე: ქ სდ იმერთა მეფე მეორე სოლომონ
5 ძე არჩილისა ვამტკიცებ...

ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

1794 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ II-ისა, ნიკორწმინდის
საბუთთაგან № 6 თეთრს ქალაღზე.

...სდ ამერთა მეფეჲსან მეფეთამან პანკრატიანმან ძემან არჩი-
ლისამან მეორემან სოლომონ დავითიანმან და ერთხორცჲმან ჩემმან
დედუფალთ დედუფალმან დადიანის აჲუ ჲმან მარიაჲ ვკადრეთ მწვლი-
10 ლებრივი ესე მსახურება წასა ტაძარსა შენსა ნიკოლოზ წმინდის
და მას შინა აღმართებულთა და დადგინებულთა ყდ სამღვდლოთა
მიტროპოლიტთა სოფრონიოს, ესრეთ და ესე ვითარად რომ ბუგო-
ულს ადგილი, მამულა და მოსახლენი კაცნი პირველათაჲ წმინდის
ნიკოლოზის შეწირული ყოჯილიყო და ახლა ყოვლად სამღვდლო
15 ნიკოლოზ წმინდელი წულუკიძე სოფროჲ გვევედრა შეწირულობის
განახლებას, განვაახლეთ და შამოგწირეთ ბუგოულს მამული და ად-
გილი. არას კაცს ხელი არა აქვს არც რა მიზეზი, ისრე უსადგო
და უცილებელი. ხუცესი მქელაძე ჰეტრე კვამლი ერთი, იმედაძე მა-
მუკა კვამლი ერთი, აბუთიძე კვამლი ერთი, აბანოეთს დათუა დვალი
20 კვამლი ერთი, მისი განაყოფი კაცა დვალი კომლი ერთი, პაპუნა
დვლისშვილები მათის ცოლშვილით, სახლკარითა, ტყითა, ყანითა,
ვენახითა, საწისქვილოთა, სასაფლაოთა, მათის სამართლიანის სახ-
ღვრითა და რისაც მქონებელნი იყვნენ, საძებრითა და უძებრითა.
შეიწირე წაო ნიკოლოზ... მსახურებისა ამის ჩვენისა მოწამედ
25 ერთგულეჲთ კარისა ჩვენისა განჰგე სახლთუხუცესი წერეთელი ზუ-
რაბ, წულუკიძე გიორგი, ბოქაულოუხუცესი წერეთელი ვახუშტი,
მისი ძმა მოლარეთუხუცესი წერეთელი გი და ერთობით კარისა
ჩნისა დარბაისერნი. აღიწერა კელითა მეფის კარის მღვდლის გრი-
გოლაშვილის იესესითა ქკნს ქეს აქეთ ჩლედ თვესა აპრილსა კ.

30 ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

განზე ამტკიცებენ ქუთათელი მიტროპოლიტი დოსითეოს და კენთელი მიტროპოლიტი ეფთვიმი (ბეჭდები).

1794 წ. წყალობის წიგნი სოლომონ II-ისა, ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 16, თეთრს ქალაღზე.

ქ. ესე მტკიცე წყალობის წიგნი გიბოძე მე. სღ იმერთა მეფემან მეფეთამან ძემან არჩილისამან სოლომონ დავითიანმან შენ სანაძეს სიმონიკას, გოჯიას და კიკოლას, ესე ვითარად რომ პირველითგან ხონის წმიდის გიორგის კაცი ყოფილიყავით და ახლა ერთგულად მსახურებისა შენისათვის მეც წყალობა გიყავი, ასე რომ თუ გიმსაურო მე, თორემ წმიდის გიორგის ტაძრის მეტს სხვა კაცს თქვენზედ საბატონყმით ხელი არ ქონდეს. ხელითა კიკინაძის ნიკოლაოსისა-
10 თა წელთა უფლისაზა ჩლედ დეკემბერს ე.

ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

1795 წ. ნიკოლოზ ყიფიანის შეწირულობის წიგნი კელიშის უღაბნოს საბუთთაგან № 5, თეთრს ქალაღზე. საბუთს სათაურად აქვს: ტყეშელაშვილის დავთარი.

..... ეს მტკიცედ შეუცვალებელი, საბოლოოვით გასათვებელი წიგნი მომიცემია მე, ყიფიანს ნიკოლოზს და მეუღლე მისმან გელოვანის ასულმან ჭარანგ და ძემან მათჲან ლევან და ბეჟან თქვენ, ქელიშ უღაბნოში მსხვერპლის შემწირველთა, ასე და სამა პირსა ზედან რომ ღვთისმშობელს გლესი შემოვსწირეთ და თქვენ ოცი მარჩილი თეთრი მომართვით და ღვთისმშობლობას მორეთ (sic) მოსვლამდის წირვა დაიდევით და მესე (sic) ხატულოკი ტყეშელაშვილი შემომიწირავს მისი ცოლიანშვილიანათ, ალაგმამულიანათ. არის კაც-
20 თაგან ამის გმრიგე და მოწამე ბერი სურლულაძე ნიკოლოზ. რამაც ძემან კაცისამან ეს შეშალოს, ისიმც შეიშლება რჯულის ქრისტიანობისაგან და მასამც შედეგის შიშთვილი იუდასი. მეფობას მეორე სოლომონისას ქრონიკოს ჩლუე აღიწერა წიგნი ესე თვესა მარტს თ.

სამი ჯვარი.

25 განზე: ჩვენ ყდ სამღვდელი ნიკოლოზ. წმიდელ არხიერი

სოფრონიოს ვამტიციებ წიგნსა ამას და მომშლელსა ვსწყევ და შევაჩვენებ.

ბეჭედი: ყდ სამღვდლო ნკზწმიდელი არხიეპ^ჲზი (ასომთ.:) სოფრონიოს.

1795 წ. შეწირულობის წიგნი მარიაჲ დედოფლისა გელათის საბუთთაგან № 7, თეთრს ქალაღზე. ნიშნად იშვიათად სიტყვის შემდეგ წერტილია: სათაურად სიგელს აქვს: რაქას დავლიანიძის შეწირულობისა.

- 5ვინადგან მის მიერ მეფობენ მეფენი და ვინადგან მისგან მიიღებენ წიაღსა დედოფლობისასა ასულნი და მისგან მიიწვევიან საზომსა ცხოვრებისა და ცხოვნებისასა ნათესავნი ქრისტიანეთანი და ამისთვის მეცა ვიგულსმოდგინე და ვიმოსწრაფე შეწირვა ძღვნისა ჟამსა დაჭირვებისასა. ვინადგან მის მიერ ბოძებული და თანშეულ-
- 10 ლვილი კელმწიფე ჩემი მეფე იმერეთისა ახალი სოლომონ სიცხისა მიერ სნეულებისა შესუსტებული ვე სიკვდილად მიწვენილი განიხილა გონებაჲმან ჩემმან, მსწრაფლ მივმართე სასოჲსა ჩვენსა ღვთისმშობელსა მარიაჲს და ცრემლით შევსწირე სავედრებელი სიტყვა და აღუთქვი მსახურება ღვთისმშობესა (sic) გელათისასა და ისმინა მწუ-
- 15 ხარებით ვედრება ჩემი და მომცა რაცა ვსთხოვე და განათავისუფლა კელმწიფე ჩემი მეფე და მაშინ აღუთქვი, სადაცა ვპოო პირველიდგანვე ეკლესიისა მისისა გელათისა შეწირულა. ყმა, შეძლებისაებრ ჩემისა ვიმეცადინო კდვე მიძღვანვა მისი. ამისთვის ღვთისმშობელსა მარიაჲის მიერ ყრისა იმერეთისა დედუფლად დადგინებულმან დე-
- 20 დუფალთ დედუფალმან დაღისა და სახელოანისა დადიანისა კაციას ასულმან დედუფალმან მარიაჲმან მოვიხსენე პირველი შეწუხება ქმრისა ჩემისა და მეფისა და ამისთვის ჟამთა ცვალებისაგან პირველ გელათის ღვთისმშობლის ყმა ყოფილი დავლიანიძე ამ ჟამებშიდ მისმა უმაღლესობამ მეფემ თავისს აზნაურს მისცა და მე რომ ვსცანი
- 25 ღვთისმშობლის ყმობა, მოვახსენე მისს უმაღლესობას და სინანულით ნება დამართო და მრავლის ჟამიდგან დაკარგული ავიღე და შენვე შეგწირე ღვთისმშობელო გელათისაო, სასოო მეფეთაო, შესავედრებელო დედოფალთაო, ქალწულო მარიაჲ. შემოგწირე შენი შენ-

- დავე დავლიანიძე დავით, მისი ძმა ნასხიდა და ნინია თავის ცოლ-
შვილით, სახლკარით, ადგილმამულით, ტყით, წყლით, შესავალ გამო-
სავალით, საძებრითა და უქებრითა და ყოვლასავეს ქონებით. შეი-
წირე ღვთის მშობელიო..... მომხედრ, რა არა განამწარო დღე ჩემი
5 ქმრისა ჩემისაგან მოცილებითა, რა იხსნა კელმწიფე ჩემი ჭირისაგან
და განსაცდელისა და რა იხსნე მტერისაგან, რომელნი ერჩიან
ქრისტიანეთა, დაგვიცვე ქალწულო მრჩობლსავე შა ცხოვრებისა
ამინ..... თუ მეფე იქმნას (გამომწირველი), დაემზოს მეფობისაგან
თვისისა... უკეთუ პატრიარხი ანუ მღვდელმთავარი... დედუფალმან...
10 უკეთუ უფლისწულმან ინებოს, ნუ ოდეს აღვალს საუფლოსა კა-
რისხსა, უკეთუ სარდალმან ინებოს, სადაცა სარდლობს დაეცეს
უწყალოდ..... შენი სასწაულო მოქმედება გამოაცხადე, ვინადგან მე
მხვეალმან შენმან შემოგწირე ჩვენდა სიცოცხლედ და მეფის სოლო-
მონის განსაძლიერებლად აწ და საუკუნეთა ამინ. აღიწერა კელითა
15 მისის უგანათლებულესობის დადიანის გრიგოლის კარის დეკანოსის
და მდივნის იოანეს კელითა. ქეს აქეთ ჩლყე თვესა აპრილსა დ.
ბეჭედი ასომთ.: დედოფალი მარიამ.

1795 წ. მარიამ დედოფლის მიერ მიცემული წიგნი, ნიკოლწმინ-
დის ტაძრის საბუთთაგან № 25, დაწერილი თეთრს ქა-
ლალდზე.

- ქ ნამდვილ ქტისა ერთ ღთაებისა ერთ კეთილობისა და სამ-
ხატოვანისა სამებისა ნებართვითა და ჯერ ჩინებითა ჩვენ იესიან დავი-
20 თიან სოლომონიან ბაგრატოვანის ძისა ძისა (sic) მეფეთ მეფის
ალექსანდრესამან და განმანათლებელის ამერთა ნეტარ ხსენებულის
მეფის სოლომონის ძმისწულის უმაღლესის მეფის მეორის სოლო-
მონის თანამემცხედრემან დედუფალთ დედუფალმან დადიანის ასულ-
მან მეორემან მარიამ დაგიმტკიცეთ და განგიახლეთ დავთარი და
25 გუჯარი მთის წის გიორგის, ასე და ამა პირსა ზა რომე რომელსა-
მე შეწირულს ადგილებზედ ჩვენ და ყდ სამღვდელოს ნიკოლაოს-
წმინდელს (sic) ლაპარაკი მოგვიხდა უმეცრის და პირმოთნის კაცის. შე-
სმენით, მაგრამ როდესაც ყდ სამღვდლო ნიკოლაოსწმინდელი
სოფრომ უმაღლესობის ტახტის წინარე სამართალს მოქენებდა,

ვისმინეთ ჩვენც აჯა და მოხსენება და მთას წმინდის გიორგის და-
ვთარიც მოგვიტანა და განვიხილეთ რა, ქ^ტისწამა (sic) იმ კაციეთის
ადგილის შეწირულობა და სარწმუნოთაც ეწერა, დგვარწმუნა (sic)
და ჩვენც უქვეშმარტეს ადრე დავამტკიცეთ და გიბოძეთ სიგელი
5 კაციეთის ადგილი ს^დ სომეეთის ქალას აქეთ და ზემოკერძო სა-
ზღვრავს ქვაყუნტა წოდებული ადგილი ზენათ შუა ველიეთის მინ-
დორს აქეთ და სომეეთის ქალას აქეთ. ამ სამ საზღვრებს შუა საბა-
ტონო საძებარი ადგილი რაც იყო, ყოველსავე ზედან კელი ავიღეთ
და სრულებით შემოგწირეთ. დავთარი ვით აცხადებდა, ჩვენც ისე
10 დავვიმტკიცებია და შემოგვიწირავს მთას წმინდის გიორგისათვის და
წმინდის ნიკოლაოსის მოადგილის და მოურავის ყ^დ სამღვდელოს
ნიკოლაოსწმინდლის სოფრომისათვის დავვიმტკიცებია (sic) და გვიბო-
ძებია. მოგცესთ მან პირმშომან ძემან და გიბედნიეროსთ აწ და
უკუნისამდე. მხოლო ამისდა ნაცვლად დავვიძს მრჩობლისა ცხოვ-
15 რებისა ჩვენისა წარსამართებელად ყოველს წელაწადს ყ^დ წმინდის
მიცვალების დღეს მარია მოხას მთაწმინდის გიორგის დეკანოზი, ერთი
მღვდელი და მთავარდიაკონი ჟამს გვიწირევდეს, როდესაც ღთის-
ნება იქმნეს, მიცვალებულს გვიწირევდეს და მოგვიხსენებდეს. თუ ჩნი
წირვა და მოხსენება თქვენ არ მოშალოთ, ეს ჩვენ მიერ ბოძებუ-
20 ლი დავთარი არც ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩვენთა მეპატრო-
ნეთაგან არ მოგეშალოსთ. აწვინც და რამანც ძემან კაცისამან, მე-
ფემან ანუ დედუფალმან, კათალიკოსმან ანუ უფლისწულმან, თ-
ვადმან ანუ აზნაურმან, დიდმან ანუ მცირემან შლად ყოს ამა წერი-
ლისა, მასამცრისხავს სამებით დიდებული ღ^თი და ყოველნი მის-
25 ნი წმინდანი ზეცისა და ქვეყანისანი, ხორციელნი და უხორციონი,
წყეულ და შეჩვენებულიმც იყოს წმინდათა ათორთა მოციქულთაგან,
შვიდთა მსოფლოთა კრებათაგან, ოთხთა პატრიახთაგან და ყოველთა
სამღვდელოთა დასთაგან. მასამც ედების კეთრი გეზისა, შიშთვილი
აუდასი, ზარტება დიოსკორესი, ხ^დ დამამტკიცებელნი ამისნი აკუ-
30 რთხნეს ღ^თნ აწ და უკუნისამდე ამინ. არის ამისი მოწამე სახლთუ-
ხუცესი წერეთელი გიორგი, ხაბაზთუხუცესი ნიჟარაძე კაცია, დე-
დუფლის მოძღვარი იშხნელი მღვდელი სვიმონ, ნიჟარაძე ზურაბ,
ნიჟარაძე აბესა. აღიწერა კელითა იშხნელის გრიგოლისათა ქეს აქეთ
ჩღჟე თვესა მაისსა ი.

ბეჭედი ასომთხ.: დღლი მარიაჲ.

1796 წ. ჯვარის მამის ათანასეს მიერ დადებული წიგნი, და-
ცული გელათის საბუთებში № 26, თეთრს ქალაღზე ზო-
მით $7 \times 14 \frac{3}{4}$ სანტიმ.

ქ მისმა სიმაღლემ ბატონმა მეუქმ სოლომონ არჩილაძემან მეო-
რემან მიბოძა კარის მღვდელი წერეთელი დავით და გუმცაძე ქაი-
ხოსრო. მე, ჯვარისმამას ათანასეს, გენაულის კაცებს და ჩვენსას
5 ერთმანეთშიდ სადეოები მიწები ქონდათ, ილაპარაკეს და ძველი და
ახალი სუყველა სადეო ადგილების ფიციტ გარდასწყდა და მორიგდნ,
რომ პირვანდელი ნაქმარი საქმეშიდ სიტყვა აღარა აქვსთ მთას გარდა
და მთაზედ სამართალი არის გაჩენილი და მაშინ მორიგდენ ამ საქ-
მეშიდ. ბატონის ყნდ სამღვდულო გენაულის ეუთვიმის მოხელეებიც
10 ამ სამართლებშიდ იყვნენ. ასე გარდასწყდა. ქორონიკონს ქრისტეს
აქეთ ათას შვიდას ოთხმოცდათექვსმეტს თვესა აგვისტოსა ოცდა-
შვიდსა.

ბეჭედი ასომთხ. წარწერით: ათნს არხმ ჯუარ მმ 1793.

შემდეგ სელისმოწერა ბერძნულად.

1796 წ. მარიაჲ იმერთა დედოფლის შეწირულობის წიგნი ქუ-
თაისის ტაძრის საბუთთაგან № 5, თეთრს ქალაღზე ზომით
41×29 სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერ-
ტილია.

15 ...ჩვენ... სდ ლიხთიმერთა დედოფალმან დადიანის ასულმან
მარიაჲ... მოუძღვანე წმინდასა ეკლესიასა შენსა ჩემი გულისპირი-
მარგარიტისა, ხოლო აწ ნაცვლად ამისა ვინებე შესაწირავად შენდა
თანამოწამებითა და ნებითა ყოვლად სამღვდულოსა ქუთათელს მიტ-
როპოლიტისა წერეთლის დოსითეოსისათა და ქუთაის მოსახლე ჩვენი
20 სახასო ერთი კვამლი კაცი ურია ბინიაშვილი მარდახა თავის ცოლ-
შვილით აქედამ აყრილიყო და ზემოთ საწერეთლოში ესახლა ვალის-
მიზეზით... შეიწირე, ჭი ქუთათისისა ღვთისმშობელო... და ნაცვლად
ამისა მიეც კეთილმსახურსა მეფესა სოლომონს დღეთა სიგრაძე და

წელთა სიმრავლე და აღამაღლე კვერთხი მეფობისა მისისა მშვიდობასა და კეთილ სუფევასა შინა და წინააღმდეგომნი მტერნი მისნი ქვეშე ფერხთა მისთა შემუსრენ.... არის ამა დამტკიცებისა მოწამე წულუკიძე გიორგი, ნიჟარაძე კაცია, ნაჟარაძე ზურაბ, ჩემი მოძღვარი
 5 იშხნელი მღვდელი სვიმონ. აღიწერა ხელითა იშხნელის მღვდლის ნიკოლოზისათა ქორანიკონს ქრისტეს აქეთ ჩღჟე თვესა ოკნდობერს ით. ბეჭედი ასომთ.: დფლი მარიაჲ.

1796 წ. ბეჟან წერეთლის შეწირულობის წიგნი, ჭელიშის უდაბნოს საბუთთაგან № 3, თეთრს ქაღალდზე ცულის ხელით დაწერილი.

ქ. ნებითა და შეწვევითა ღვთისათა მე ბეჟან წერეთელმა ვიგულე და ვიგულსმოდგინე, ჭელიშის უდაბნოშიდ მივედი და ჩემი
 10 ახსარება ღირსსა და პატრიოსანს მამებს მოვახსენე და წმინდა ღვთისმშობელს შევავედრე სული ჩემი, რომ წმინდა ღვთისმშობელმან დამიცვას აერის მცველისაგან. ღვთისმშობელო, ნუ განმაგდებ მე პირისა შენისაგან. ღვთისმშობელო, აღაშქა დამიძეს (sic) შენ წინაშენ, ასე რომ ჩემი საკუთარი გლეხი ქედისუბანს ხუცესი ტიმოთე გოქსაძე
 15 და მისი ძმა გოგოხ და იოვანე, ესამი (sic) ძმა შამომიწირავს. ეგება ჩემმა ან შევილმა და ან სხვამ თქვას რაშე, მარა წმინდა ღვთისმშობელსა ვფიცავ და მის ძეს იესოს, ის გლეხი ჩემი საკუთარი იყოს, ჩემა გამდელმა დავითიკი ტიმოთეს მამა პატარა ბოვში იყიდა და შევილათ მომცა, გავზარდე და ალაგი მივეცი, დავასახლე ჩემთვინ სასა-
 20 კუთროთ რომ არც დედის, არც მამის, არც ცოლის, არც შევილის იმ გლეხშიდ არა ერიოს რა, ისე საკუთარი ჩემი იყოს. წმინდა ღვთისმშობელო, რადანც შეწინ მოვაწიე, შენის უდაბნოსათვინ შამომიწირავ.... შენმა წინამდევებმა ბერებმა აღთქმა დამიდვეს, სანამდისი ეს უდაბნო იქნება, მანამდისი წელიწადშიდ თითო წირვა
 25 ხატებას არ მოგეშალოსთ.... მოწამე და გამრიგე ამისი ჯერ ღმერთია და კაცთაგან არის ამისი მოწამე წინამძღვარი გრიგოლ, დავით ბერი ჭოხონელიძე, ნიკოლოზ სურდულაძე, ბერი ნეთსაძე, ბესარიონ, მარკოზ, ბერი, დავით ნასრაძე, ბერი დიაკვნები, იოსელიანი ნიკოლოზა და სხვები თუთხმეტ თექვსმეტამდისი. ქრისტეს

აქეთ ათას შვიდას ოთხმოცდათექვსმეტს თვესა ოკდონბერსა ოკდა-
ორსა მეფობასა სოლომონისასა, ყოვლად სამღვდლო ნიკოლოზ-
წმინდელი ლიკორწმინდას ბატონობდა.

ქ: მე მონამან ღვთისამან წულუკიძემ გიორგიმ ვიგულე და
5 ვიგულსმოდგინე ქელიშის უდაბნოს სამსახური. ჩემმა კაცმა წერე-
თელმა ბეჟანმა მისი კაცი ღვთისმშობელს შესწირა მისის სულის
სახსრად, მერმე მისი შვილები შემევედრა შლად მისა, მარა არც
ღმერთმა ინება და არც კაცმან და როგორც ჩემს დიდებულობას
ეკადრებოდა, ისე ხელი მომყვეს ცაგერელობა (sic) და ნიკოლოზწმინ-
10 დელმან და მათის ბრძანებით მეც დავამტკიცე ეს ჩემი კაცის მო-
ცემული წიგნი ტიმოთესა და მისი ძმების გოგიასა და იოანესაგან
მე და ჩემი კაცი წერეთელი ყველა ხელადებული იყოს. ახმაროს
ღმერთმან წმინდის ღვთისმშობლის მონასტერს. აწ ასე აღთმა და-
მიდევს წმინდის ღვთისმშობლის მონასტრის ბერებმა, სანამდისი ეს
15 უდაბნო იქმნეს, მანამდისი შენ (sic) ლოცვა მოხსენება არ შეიშალოს.

ბეჭედი: მონა ღა ყმა მეფისა წულუკიძე (ასომთ.:) გიორგი.

განზე: ჩვენ ყდ უსამღვდელოესი ნიკოლოზწმინდელ არზბიერი
სოფრონიოს ვამტკიცებ წიგნსა ამას და შემშლელსა ამისსა ვსწყევ
და შევაჩვენებ,

20 ბეჭედი: ყდ სამღვდლო ნიკოლოზწმინდელი (ასომთ.:) სოფრონიოს.

1796 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ II-სა, ხონის ტაძრის
საბუთთაგან № 13, თეთრს ქალაღზე ზომით 33 × 30¹/₂
სანტიმ.

... (მე) ... სდ იმერთ მეფე დავითიანი მეორე სოლომონ და ერთ-
კორცი ჩემი დედუფალო დედუფალი დადიანის ასული მარიამ...
უბეგრუასვილი სონაძე ივანე პირველითგან შენის წმინდის ტაძრის
შეწირული ყოფილიყო და უყამბისაგან გამოეწირათ და წულუ-
25 კიძეს დაეპყრა და ოდეს ძალშემწეობითა შენითა მივიღეთ მეფობა
ივერთა, მას ჟამსა გამოვიძიეთ და ვსცანით ქეშმარიტი და წულუკი-
ძეს გამოვართვით და ის ჩემით გავისტუმრე და ეს უბეგროასვილი
სონაძე ივანე და მისი შვილები სიმონიკა, კიკოლა, გოგია და იოვა-
ნე თავისის ადგილ მამულით... შენს წმიდას ტაძარს შევესწირე.
30 ყოველს ღისმშობლობას დეკანოზს აწირვინებდეს გარდაცვალებულთა

და ცოცხალთა მეფეთათვის იმ დღესასწაულზედ თემი დაგვლოცავდეს, ცხვარს დაკვლიდეს და საწირავათ ორს რუბს დეკანოზს მიაართმევდეს, აღდგომას დღეს ერთს ჩაბრეკს სამთელს ჩამოასხემდეს, თანაარსს გააკეთებდეს და შენს წმიდას ტაძარს მიაართმევდეს...

5 ამა წერილის მოწამე სალოთუხუცესი წერეთელი ზურაბ, წულუკიძე გიორგი, სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო, წერეთელი გიორგი და სხვანი ერთობით კარისა ჩემისა დიდებულნი დარბაზის ერნი. აღიწერა ხელითა კიკინაძის ნიკოლოსისათა წელთა უფლისათა ჩღუე ნოემბერს იწ.

10 ბეჭედი: მეფე იმერეთისა სოლომონ; დედული მარიამ.

შემდეგ სელისმოწებით და ბეჭდებით ამტკიცებენ გენათელი მიტროპოლიტა ეფთავიმი, ჭყანდიდელი მიტროპოლიტი ბესარიონ, ცაგერელი მიტროპოლიტი იოანე და ცაიშელი მიტროპოლიტი კრაკელ.

1797 წ. გულქან დედოფლის შეწირულობის წიგნი, ქუთაისის ტაძრის საბუთთაგან № 6, თეთრს ქალაღზე ზომით $46\frac{1}{2} \times 22\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

...ჩვენ... დედოფალმან გულქან ასულმან წულუკიძისამან...

15 საფასითა ჩემითა დავიხსენ და ამოვიგე ერთი გლეხი ივანიაძე დავითელა და მისი ძმები მათის ცოლშვილით... და შენს სახასო აღგიღზედ დავასახლე ბაეს და სულისა ჩემისა საოხად მოგართვი და შემოვსწირე წასა ეკლესიასა შენსა, რომ ამ გლეხისაგან ყოველს წელს ერთი ჩარეკი სანთელი ყოვლად წის ხატს (ქუთ. ჯუთისმშობლისას) მიერთმეოდეს და ერთი მარჩილი თეთრი და ან მარჩილის სახორცე იმ ეკლესიაზედ მდგომს მღვდელთმთავარს მიერთმეოდეს. ამას გარდა სხვა გარდასახადი ბეგარა არასფერი ეთხოვოს.... არის ამისი მოწამე და გამრიგე მოურავი წულუკიძე გიორგი, სახლოთუხუცესი წერეთელი ზურაბ, მაჩაბელი ზურაბ, მოურავი იაშვილი, როსტომ, ჩემი მოძღვარი იშხნელი. მღვდელი სვიმეონ. აღიწერა კელითა იშხნელის გრიგოლისათა ქეს აქეთ ჩღუე იანვარს ია.

ბეჭედი: წულუკიძის ასული დედოფალი გულქან.

კანზე პირველ კვერდზე ლამაზად: აღექსანდრეს ძე ბატონიშვილი გიორგი ვამტიცებ წიგნსა ამას ნებითა ღთისათა. (ბეჭედი).

1797 წ. ავალიშვილის ბეჟანის მიერ გენათელ ეფთვიმისადმი მრცემული წიგნი, გელათის საბუთთაგან № 70, ლურჯ ქალღმრთელზე ზომით $34\frac{1}{3} \times 11\frac{3}{4}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ, თუმცა არა ყველგან, თიხო წერტილია.

ქ. ესე მტკიცე და უცვალადო უდებობის წიგნი მოგართვით ჩვენ საზანოს მოურავმა ავალისშვილმა ბეჟან და ერთობით საზანოველებმა აზნაუშვილმა, მსახურმა და გლეხმა თქვენ ყდ სამღვდელს გაენათელ მიტროპოლიტს ეფთვიმის და თქვენს კაცებს ბოს-
5 ლეგს მოსახლეს ერთობით ქუმბურიძეებს, ესრეთ და ესე ვითარად რომ ბატონმა ჩვენმა ხელმწიფემ მეფე სოლომონმა ბოსლევს საიაშვილო ადგილმამული და რაც იოსებ კათოლიკოსის ხელშიდ სქე-
როდათ, ხახულისა და გაენათის ღთისმშობელ შემოსწირა და იმ ადგილებზედ შამოგედვეთ, ვილაპარაკეთ, ფაცი გაგვიჩა და
10 ოთხმოცი კაცით რომ დაგვეფიცა, ზეით სამანს დაბლა, ჯვარიან მუხას დაბლა და დარჩიას წყაროს დაბლა ჩვენ უნდა დაგვრჩენოდა. მათმა უმაღლესობამ ბატონმა მეფე სოლომონ ავალისშვილი ბეჟან და ჩხეიძე დავით გვიჩინა. მოვედით საფიცრათ, ჩამოვარდენ შამდგომლათ და ამათის დასწრებით დამოწმობით უფიცრათ მოვრიგ-
15 დით, სამნები ჩავყარეთ... აღიწერა ხელითა მეფის კარის მღვდლის გრიგოლაშვილის იესესითა ქენს ქეს აქეთ ჩღუზ ივლისს კს.

ბეჭედ: მონა ღთსა ავალიშვილი ბეჟან.

1798 წ. ნასყიდობის წიგნი, მიცემული ჩარკვიანის მიერ მეფე სოლომონ II-ისადმი, დაცული ქუთაისის ტაძრის საბუთებში № 42, თეთრს ქალღმრთელზე ზომით $39\frac{1}{4} \times 16\frac{1}{2}$ სანტიმ.

ქ. ჩვენს ხელმწიფეს ბატონს მეფე სოლომონს, ესე ნასყიდობის უსადებობის წიგნი მოგართვი მე ჩარკვიანმა გოგამ და ჩემა
20 შვილმა ტოტიამ და ფაცამ... პეტრე ერისთვისშვილმა, ჩემა ბატონმა, ივანე ხუცესი ფორჩხიძე და მისი ძმა გიორგი მომყიდა... და თქვენ მიბრძანეთ და სამასი მარჩილი მიბოძეთ და ის ფორჩხიძე იოანე ხუცესი და მისი ძმა გიორგი მოგყიდე... ამისი მოწამე სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ, სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო,
25 მოლარეთუხუცესი წერეთელი გიორგი, აბაშიძე დავით, მდივანი

ბუჭუა, კვარის მოურავი აბაშიძე ბერი და სხვანი ერთობით თქუენი დარბაზის ერნი. აღიწერა ხელითა მეფის კარის მღვდლის გრიგოლაშვილის იესესითა ქქნს ქეს აქეთ ჩღუჭ თვესა აგვისტოსა კე.

1798 წ. სოლომონ II-ის მიერ მიცემული წიგნი, ბიჭვინტის საბუთთაგან № 51, თეთრს ქაღალდზე ზომით 44×31 1/2 სანტიმ. ნიშნად იშვიათად იხმარება წერტილი.

ქ ეპა შენ ციერთა და ქვეყნიერთა დედოფალო, სიტყვისა
5 ღთისა მშობელლო მარიაჲ, რ'ღნ ერთარსი და თანამოსაყდრე საუკუნოისა
მამისა სიბრძნე ღ'თი კორცითა გვიშევ ორთა შინა სრულთა ბუნე-
ბათა და აღმართე დაცემულება ჩვენი და აღიყვანე პირველსა შინა
პატივსა. აწ მეცა სასოებისა შენ ზ'ა დამდებმან, ბიჭვინტისა ღთის-
მშობელლო, და მფარველობისა შენისა მონდობილმან მეფემან იმერ-
10 თამან ძემან არჩილისმან მეორემან სოლომონ ვინებე. აღვედრა შენ
ძლით ტახტსა სამეფოსა და გამოვიძიე მამული და აგარაკი ძველთა
მამა პაპათაგან ჩვენთა შეწირული და მეცა ეგრეთ დავამტკიცე. ხოლო
აწ განვიხილე ბიძისა ჩემისა მეფე სოლომონის დავთარი, რომელიცა
შენთვის შემოეწირა საჭილაოს რეონს გაღმა ორწყალს შუა მიწა
15 და ტყე და მამული და ეს ჩვენ არ ვიცოდით და ამ ჟამად არც
კათოლიკოსი იმყოფებოდა და ეს ტყე და მამული მიქელოძე შაქა-
რისშვილმა გუთხოვა და მას წერილით უბოძეთ და ამისა შ'დ ქუ-
თათელ მიტროპოლიტს დოსითეოს კათოლიკოსობა უბოძეთ და
ძველი ბიძის ჩვენისეული დავთარი მოგვიტანა და ეს ადგილი და
20 მამული და ეგრეთვე სხუანი, რომელსაც ძველი დავთარი აცხადებს,
ბიჭვინტისა ღთისმშობლის შეწირულად აღმოჩნდა და ამისთვის
პირველსა მას დავთარსა ჩვენსა ვამტკიცებთ და განვაახლებთ და
პირველს ძველს თარჯებზე ჩვენი თარჯიც დავსძინეთ და კელიც
დავასვით და რომელიც ამ ძველსა და ახალს თარჯს შუა ან მამუ-
25 ლია, ან ადგილი, ან ტყე, ის ბიჭვინტისა ღთისმშობლისათვის დავ-
სდევით და დავამტკიცეთ და რომელიც გაუტეხელი ტევრია, ის
ჩვენად სანადიროთ დავსდევით და ესრეთ ვამტკიცებთ, რომ არც
ჩვენგან და არცა ჩვენთა შემდგომთა მეფეთაგან არ მიეღოს და ყო-
ველივე ამ ადგილებისა და მამულების გამოსავალი კათოლიკოსს

მიერთმეოდეს უცილებელად ყოველთა კაცთა მიერ, რომ სხუას ხელი არა აქუს და ვინც ასე არ დაამტკიცოს, ბიჭვინტისა ღწის მშობელო, შენ შერისხენ საშინელითა რისხვითა შენითა და ვეჯჯოხეთამდე შთახადე სულით და კორცით, ვე უკე. აწ არიან ამა 5 დამტკიცებისა მოწამენი ზოგად ერთობით ჩვენნი დიდებულნი და მოხელენი კარისა ჩვენისანი. აღიწერა ნოენბრის ვ ქეს აქათ ჩღუჭ. ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერთა სოლომონ.

1798 წ. მარიამ დედოფლის შემწირულობის წიგნი გელათის საბუთთავან № 5, თეთრს ქალაღზე ზომით $42\frac{1}{2} \times 14$ სანტიმ.

... (ჩვენცა)... სდ საიმერეთოსა დედოფალთ დედუფალმან დადიანის ასულმან მარიამ გევედრეთ და შემოგწირეთ ხუცესი მაღა- 10 ლურაძე გაბრიელ მისი შვილით ანდრია, მათის ცოლშვილით, ესე ვითარად რომე ეს ხუცესი დავით მეფეს შემოეწირა თქვენთვის. მერმეთ ჩვენს ბატონობაშიდ კუჭუხიძემ იდევა და სამართლიანის საქმით შემოუვიდა კუჭუხიძე, თავისი და ამისი შვილის ფასი ჩვენ გარდუხადეთ და კუჭუხიძის ვალისაგან თავისუფალი ვამყოფეთ და 15 თქვენ შემოგწირეთ... არის ამისი მოწამე ნიჟარაძე კაცია, მოძღვარი იშხნელი მღვდელი სვიმონ, მოურავი საყვარელიძე ხუცია, მაჭავარიანი ზაალ. აღიწერა ხელითა იშხნელის გრიგოლისათა, ქეს აქათ ჩ ღ უ ც დეკემბრის ვ.

ბეჭედი ასომთ.: დფლი მარიამ

1799 წ. წყალობის წიგნი სოლომონ II-ისა, დაცული გელათის საბუთებში № 100, დაწერილია თეთრს ქალაღზე ზომით $32\frac{1}{2} \times 16\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად იშვიათად კნმარება, ორი წერტილი.

20 ქ. წყალობითა ღწისათა ჩვენ სდ იმერთა მეფემან მეფეთამან მეორემან სოლომონ დავითიანმან და თან ერთხორცმან ჩემმან დედუფალთ დედოფალმან დადიანის ასულმან მარიამ ესე მტკიცე წყალობის წიგნი გიბოძე თქვენ ერთობით მუხალრუის მოსახლე გლეხებს, ასე და

ისე ვითარად რომ ჩემს სამოდო მიწას ვეძებდი და თქვენშიდაც მოვაკითხვინე და სამართალი გთხოვეყე და უფიცრათ წყალობა გიყუიყე და თქვენს ქვეყანაშიდ რომელიც ჩემი სმდეო მიწა იყო, ისევე თქვენ გიბოძე და თქვენ.... მოდა აღარ გეთხოვებოდისთ.
5 არის ამისი მოწამე სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო, წულუკიძე ოტია, მოურავი ლორთქიფანიძე ბერი, ლოლაძე დავით. აღიწერა ხელითა ქიქინაძის გიორგისათა წელთა უფლისათა ჩღუთ თთვესა თებერვალსა ე.

ბეჭედი ასომთა.: მეფე იმერთა სოლომონ.

1799 წ. შეწირულობის წიგნი სარდლის გიორგი წულუკიძისა, ნიკორწმინდის ტაძრის საბუთთაგან № 11, თეთრს ქალაღდზე, ლამაზი ხელით.

10ესე მტკიცე და უცვალებელი, უკე ქამთა დაუსრულებელი შეწირულობის წიგნი და სიგელი მოგართვით თქუენ ჩუწნდა შვილად აღზრდილს ჩუწნს. ძმისწულს ყდ სამღუდელს ნიკოლარსწმიდელ არხიეპისკოპოსს სოფრონიოსს ჩუწნ სარდალმოურავმან წულუკიძემ გიორგიმ და ძემან ჩვენმან დავითმან და მერაბმან, ესე
15 ვითარად რომე გვევედრეთ და ჩვენ ვისმინეთ ვედრება თქვენი და მოგართვით და გიბოძეთ გიორგობიანი ბერი, შაქარა, რამაზა და დალაქი დავით მოსახსენებელად და წარსამართებელად მრჩობლთა ცხოვრებათა ჩუწნთა სულიერად და კორციელად და ძეთა ჩუწნთა აღსაზრდელად განსაძლიერებელად და კეთილ ცხოვრებად სიმართლით.
20 მაგრამ ეს ჩუწნ მიერ შეწირული დალაქი დავით სიცოცხლესა ჩემსა მე მმსახურებდეს და შდ ჩემსა იყოს ეკლესიისათვის თქუენისა.... არის ამისი მოწამე თავად ლთი და კაცთაგან კარისა ჩვენისა მღუდელი ქიქინაძე მიქელ, მოურავი ჩვენი გოცირიძე ბეჟანიკა, ლვდელაძე სულთამი და ყდ თქუენი მღუდელ მონაზონი ბესარიონ და
25 ჯუარმტვირთველი ტერენტი, წულუკიძე გოგია და მოურავი სანიკიძე გიორგი. აღიწერა წიგნი ესე წელს უწისა ჩღუთ.

ბეჭედი: წულუკიძე გიორგი.

განზე შექდეტ დროინდელი მინაწერა: ჩვენ იმერეთის მმართველთა

ლობის მდივანბეგნი ქის გამოძიებით ამ მტკიცე შეწირულობის წერილს ვამტკიცებთ ჩუანის ბეჭდების დასხმით.

ბეჭდები: მდივანბეგი წულუკიძე---; თავადი მდივანბეგი აბაშიძე (ასომთ.:) გიორგი; მიქელაძე (ასომთ.:) დავით.

1800 წ.

საფიკრის წიგნი, მიცემული კუტივადის მიერ ეფთვიმე გენათლისადმი, დაცულია გელათის საბუთებში № 25, დაწერილია თეთრს ქალაღზე ზომით $50\frac{2}{3} \times 15\frac{1}{3}$ სანტიმ.

- 5 ქ: თქვენ ყოვლად სამღვდელოს ჩემს მოწყალეს ბატონს. გაენათელ მიტროპოლიტს უფალს ეფთვიმის მე თქვენმა შონამ და ყმამ დათუა კუტივადემ და ჩეჲა შვილებმან გაბრიელამ და შამუკმა და ჩვენმა მომავალმა ერთობით ესე მტკიცე და ქეშმარიტი უტყუარი და უცვალადო წიგნი და საფიცარი მოვართვით თქვენ და თქვენს
- 10 ეკლესიას, გელათის ეკლესიას, ესრე და ესე ვითარად რომ ერთი ბიჭი ოდიშელი გოგია მეგრელი ჩემის ალაღის ნასამართლის თეთრით ნაყიდი მყავდა და მე მოხუცებულობის ჟამმან მომისწრა და თქვენთვის და თქვენის ეკლესიის გელათისათვის თქვენს სასახლეშიდ არგვეთს თხილთაწყაროს დასაყენებლათ და დასასახლებლათ მოგარ-
- 15 თვით. თქვენს სასახლეშიდ თხილთაწყაროს მოჯალაბეთ დააყენეთ და მოჯალაბის რიგათ იშსახურეთ. გოგია მეგრელი და მისი ცოლი მიმირთმევა.... არასოდეს თქვენგან თქვენის ხელიდამ ეს ჩემი ბიჭი არ გაიციეს. თქვენთვის თქვენს სასახლეშიდ მოჯალაბეთ თუ გეყოლოსთ, თორემ და ეს სამოჯალაბოთ გოგია მეგრელი რომ ჩემგან
- 20 მოგერთვათ, ამისდა ნაცვლად საურის წყალობა მიყავი და საური ამომიწერე და წიგნი მიბოძე და ქთამათ ეს მოჯალაბე მოგართვით.... არის ამისი მოწამე ჩვენი მოხელე კანდელაკი გიორგი, კანდელაკი ანდრია, მოურავები კახიძე ვახტანგ და სიმონ და სხვა საგენათლო კრებული სამღვდლო და საერო ერთობით და მე უღირს ბერს
- 25 წინამძღვარს იოსელიანს დავითს დამიწერია:... თვესა მარტსა: ივ: განხორციელებითგან უფლისა ჩუ:

ჯვარი.

1800 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ II სა, გელათის ტაძრის საბუთთაგან № 85, თეთრს ქალაღზე ზომით 62X40³/₄ სანტიმ., ლამაზი ხელით დაწერილი.

...აწ მეც იესიან დავითიან პანკრატოანმან მეფემან მეფეთამან სოლომონ მეორემან ძემან არჩილისამან და თანამეცხედრემან ჩემმან დედოფალთ დედოფალმან დადიანის ასულმან მარიამ ვინებეთ და ვიგულისმოდგინეთ წისა ეკუდრისა შენისათვის 5 (მაცხოვრისა) და გამოვიძიეთ და განვიხილეთ, ძველთა და ახალთა მამაპაპათა ჩვენთა შეწირულნი გლეხნი და აგრაკნი .. ყოველთა მამკირვებელთა და მოხელეთაგან განვათავისუფლეთ, აწ ესე არიან წისა ეკლესიისა შენისა გლეხნი, მამაპაპათაგან ჩვენთა შეწირულნი და ჩვენ მიერ დამტკიცებული: ლეყერეთს შვიდი კუამლი კაცი 10 შალიკიანები... (ჩამოფლადია). ესე ყოველნი თავისითა ცოლშვილითა, ადგილმამულითა და თავისითა სამართლიანითა სამხლურითა და ბეგრითა ვითარცა ცხად ჰყოფს ძველი მატთანე .. აწ არიან დამამტკიცებელნი ამისნო სარდალ წერეთელი ქაიხოსრო ბოქოულთუხუცესი წერეთელი ვახუშტი და ზოგად ერთობით ჩვენნი პალატის შინანი. აღიწერა კელითა ნიკოლოს დეკონოზის იობიან გაბაონისათა თთვესა მარტსა იგ განკორციელებითგან სიტყვისა ღთისა ჩუ...

ბეჭდები ასომთ.: მეფე იმერთა სოლომონ; დედოფალი მარიამ.

1800 წ. შეწირულობის წიგნი მარიამ დედოფალისა, ნიკორწმინდის ტაძრის საბუთთაგან № 28, ლურჯ ქალაღზე.

... დიდო მოწამეო გი, ჩვენ მსასოებელმან ყდ უპატიონ- 20 სნესისა სახელისა შენისამან სდ საიმერეთოს დედუფალთ დედუფალმან დადიანის ასულმან მარიამმაც ვიგულისმოდგინეთ და აღვირჩიეთ მსახურება ყდ პატიოსნისა სახელისა შენისა და შემოგწირეთ მცირე ესე ძღვენი ჩემგან დახსნილი და ყოვლის კაცის უცილო თამაზ ხიდიშელი მისის ცოლშვილით. შეიწირეთ წმიდაო გი ველიეთისაო... 25 კაცთაგან არის ამისი მოწამე სარდალ წერეთელი ქაიხოსრო, ბოქოულთუხუცესი წერეთელი ვახუშტი, წულუკიძე ოტია და სენია და სხვანი ერთობით კარისა ჩვენისა დარბაზის ერნი, დიდნი და

მცირენი აღიწერა ხელითა მგალობლის კანდელაკის გიორგისათა ქორონიკონს ათას რუხას იენისის კვ. რომელიც შეუძლია სანთლისა და საკმევლის ბეგარა, ყოველს წელიწადს უნდა მოგართვას.

ბეჭედი: დ'ფლი მარიაშ.

1800 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ II-სა ხონის ტაძრის აბუთთაგან № 4, თეთრს ქალაღზე ზომით 54¹/₂ X 38 სანტიმ.

5 ... (მე) ... იესიან დავითიან სოლომონიან პანკრატოანშან მეფეშან მეფეთაშან სოლომონ მეორეშან ძემან არჩილისაშან და თანამეცხედრეშან ჩემშან დედოფალთ დედოფალშან დადიანის ასულშან მარიაშ ვინებეთ და ვიგულსმოღვინეთ კინოღენისა რაჟსამე მსახურებაჲ წისა ეკლესიისა შენისა, ვინათგნ გუაქუნდა შენ მიერ
10 მრავალგზის შეწვენა წინააღმდგომთა მტერთა ზა და შნისა შეწვენისა მოქმედშნ... შემოგწირე და მიგიძღვანე ჩვენის გამოსავალის საურისაგან ასი მარჩილი თეთრი და სხუა შენის პატრივისცემისათვის (წმიდაჲ გიორგი). შენის ეკლესიის კაცს სადაც არის ყოველთავე ამოუტყვეთე, ესეთ რ'ლ არცა ჩვენგან და არცა ჩვენთა
15 შემდგომთა მეფეთაგან აროდეს არ ეთხოვბოდეს, თვინიერ ამა ზემოწერილისა და ეს ასი მარჩილი ყოველს წელს შენის ეკლესიის კაცისაგან დეკანოზს მიეზაროს და დეკანოზისაგან ეკლესიას მოხმარდეს, რაცა ესაჭიროებოდეს და ამის ანგარიში მის სიმაღლეს მეფეს მოხსენდებოდეს და ესეცა აღგვითქვეს, რათა დღესასწაულსა
20 შენ ზა დეკანოზი და სხუანი სამღუდლონი ყოველნივე ყოველთა ეკლესიათა მსხვერპლსა შესწირვიდენ ჩვენთვის მეფობისა ჩვენისა წარსამართებელად და შდ სულთა ჩვენთა საოხად.. აწ არიან ამ დამტკიცებისა მოწამენი, ყდ სამღუდლო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს, ნიკოლოზწმიდელი სოფრონ, ჩვენი სიძე
25 ქსნის ერისთვის ძე ელისბარ, მოურავი წულუკიძე გიორგი, კაცია და სვიმონ, კ'დ წულუკიძე სეხნია და ოტია, ნიჟარაძე როსტომ და ზოგად ერთობით პალატისა ჩვენისა მოხელენი. აღიწერა კელითა ნიკოლოზს დეკანოზის იობიან გაბაონელისათა... ჩუ თთვესა ნოენბერსა ა.

ბეჭდები ასომთ.: 1) მეფე იმერთა სოლომონ; 2) დედოფალი მარიამ.

ზარგელ კვერდზე განსე: ქ ჩვენ ყდ სამლუდლო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს, გაენათელ მიტროპოლიტი ევთიმი და ნი-5 კოლაოსწმიდელი სოფრონ ვამტკიცებთ ამა წერილსა მათის სი-მაღლის მეფისასა...

ბეჭდები დოსითეოს ქუთათელისა და სოფრონ ნიკორწმინდელისა.

1801 წ. შეწირულობის წიგნი დარეჯან ბატონიშვილისა. ამ წიგნის ჩვენადის მოაღწია ხუცურად დაწერილმა პირმა, რომელიც დატულია გელაძის საბუთებში № 107.

ქ... ჩნ ცვა ფარვათა შნთა მინდობილმან სახლოვანისა მეფის პირელის სოლომონ დაეთიანის ასლმან ბატონისშკლმან დარეჯან...
10 გაენათს მაცხოვრის ეკვდერს გკადრე და შემოგწირე... გლენი პატრიკეთს მამის ჩემისაგან ბოძებლი ჩმის ძიძის შკლი ქართველისშკლი თამაზა და მისი ძმის ნიკოლოზასი შკლბი. მართებს ექესი თორმეტანი ღვნო ჩმი სამლო და წირვა ემართა და მასინძლობა ხუცბის და მისდა სამაგიეროთ დავიდვით სამი მარჩილო, ყლს შამოდეგზედ (sic)
15 ერთს საპანე ღვნოს და სამს მარჩილს წინამძღვარს მიაართმევდეს გაენათს. ორი ყურუშის საკმეველს წინამძღვარი იყიდდეს და ეკლესიაშიდ იხმარდეს და წინამძღვარი ჩმთვს წირვდეს ბეგრის მიტანაზედ და ორ ყურუშს საწირავთ მიირთმევდეს. მეორე მოსახლე გეგუთს ხუტუბაშკლი ქიშობა ვახტანგიაშვილის იყო და ვახტანგ უშვილოთ
20 გარდავიდა და ვახტანგის მამული მამაჩმს ექირა და ამ ქიშობას დედა ჩი შვილის დავითის ძიძათ გამოაყვანინა მამაჩემმა და ის ძიძა და ეს ბოვში ქაშაბია ობოლი იყო და თავისის ადგილ მამულით ჩმს დავითს უბოძა ბტონმა მამაჩემმა და გაენათს მაცხოვრის ეკვდერს შესწირე. მართებს ჩარექი სამთელი სამი თორმეტანი ღვნო და
25 ოთხი ბათმანი პური... არის წერილისა ამის მოწამე სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო, წულიკიძე სენნია, წულიკიძე ოტია. მე მეფის კარისა მღვდელი ნიკოლოზ იშხნელი ვწერ წერილსა ამას, თვესა სექტემბერსა ი.... ჩყა.

1802 წ. სოლომონ II-ის მიერ მიცემული წიგნი, გელათის საბუთთან № 9, კარგს თეთრს ქალაღზე ზომით $55 \times 37\frac{1}{2}$; სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია. საბუთი ცოტათი დაზიანებულია.

ქ. ყოველთა მაცხოვარო და უფალო ჩემო, მე მონამან შენმან და შენზედა სასოებისა დამდებმან სდ იმერთა და სხვათა მეფეთ მეფემან იესიან დავითიან სოლომონიან ბაგრატიონმან ძემან არჩილისმან მეორემან სოლომონ... პირველ დავით აღმაშენებელისაგან შენი ეკლესია აღშენებულიყო და მისვანვე მამულები, გლეხები და ადგილები შეწირულიყო და საწინამძღვროთ განეწესა და მათთვის საძვალოთ განეწესათ და ეგრეთვე შთამომავლობით ჩვენთა ძველთა პაპათა და მამათა ეს ეკლესია ედიდებიათ, მაგრამ უღრობისაგან და ჟამთა ვითარებისაგან თავადებს უსამართლოებით შენი ეკლესიის მამულები და ადგილები მათთვის მიეტაცათ, განერყვნათ, დაეყიდათ და დაებნათ და აღარც წინამძღვარი მაზედ დაეყენებიათ და აღარც ძველი დავთარი იყო, ყოველივე ყოველითურთ განეფხვრათ და მერმეთ მოწყალებით შენითა, მაცხოვარო და უფალო ჩვენო, სდ იმერთა შემკვიდრე ბაბუა ჩემი და ბიძა ჩემი მეფობისა მიერ პატივითა განაშვენე და ყოველთა მტერთა მმათთა (საც) და უარის მყოფელთა სახელისა შენისა მძლედ გამოაჩინე და უსაზომოთა მით მოწყალებითა შენითა ეკლესიისა მძლენი და სხვანი მეფობისა მათისა წინა აღმდგომნი ღვთაებისა ძალითა ყოველნივე შემუსრნა და დაამხენა და რომელიც ძველთა მეფეებისაგან შეწირულიყო, ყოველსავეს უკლებელად თავი მოუყარა, რომელსამეს ნასყიდობით სჭეროდა, რომელიმეს მამისეულობით და რომელსამეს ნასისხრობით და ერთქმანერთში სამზითოთ ერთქმანერთისათვის მიეტათ, ყოვლადვე ყოველივე თავისუფლად აღმოეყვანა და შენის ეკლესიისათვის განესაკუთრებინა და ხელახლა თავისის სამეფოს ბეჭდით და დავთრებით მოერთვა და მასზედ წინამძღვარი განეწესათ და დაედგნათ ღ... მეფობა სდ იმერეთისა შენგან შეწევნით მე მივიღე და მკირედს ხანს უკითხველობით და ვითარებისაგან მოუცლელობით შენს შეწირულს მამულსა და ყმებზედ მოურავი იდგა, შემდგომად მოვიკითხე, სდ და ჩემს სამეფოსშიდ არსად ხატის მამულშიდ მეფისაგან მოურავი არ დადგინებულა და არც განუწესებია[თ], სულ თავ თავისი ყმით თავ-

ვის თავით მსახურებდენ თავის ყმებს. პირველითგან მეფეთა და კათალიკოზთა და ყოველთა მიტროპოლიტთაგან ესრეთ განეწესათ. მხოლოდ შენს შეწირულს მამულზედ იყო მოურავი დაყენებულნი და ჩვენ რადგან ასე განწესება შევიტყვე, მეფობისა ჩემისა წარსა-
5 მართებელად ესე მარად უტყუელი აღთქმა დაგიდევ თქვენ სასოსა და შესავედრებელსა ჩვენსა მაცხოვარს და შენს წმინდას სოხასტრის ეკლესიას, ესრეთ რომ არას რომელსამეს დროს და არას ჟამს თქვენს შეწირულს ყმას, მამულს, ადვილს და სადაც შენი ყმა ესახლოს, არც ოკრიბაშიდ და არც არგვეთში და თუ რომელიმე სხვა-
10 გან საღმე იყოს, არსად მოურავი არ დაგიყენოთ თვინიერ წინამძღვრისა, არც ლაშკარს წაყალოთ და არც სხვაზედ რასმეზედ რომელიც სამსახური სამეფო მოვიდეს, მასზედ მდგომს წინამძღვარს ჩვენ უბრძანებთ და წინამძღვარი ჩვენს ბრძანებულს თვითან გაარიგებდეს. როცა ლაშკრობის საქმე მოვიდეს, წინამძღვარმა მისი ხელოსანი გაუ-
15 ძღვანოს და ჩვენს მეფობას ისე ამსახუროს, ასე ამ განწესებით... თვინიერ წინამძღვრისა არავისი ხელი არ შეუვიდოდეს იმ შენს მამულში... მოწამე და გამრიგე ამისი დიდებული თავადი სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ, [ერის]თავი ელისბარ, წულუკიძე ოტია და სეხნია და მე მეფის კარის მღვდელს კვინიხიძეს სვი[მონს] დამიწერია
20 და მოწამეცა ვარ ამისი. აღიწერა ფებერვალის ა ქორონიკონს ქრისტეს აქეთ ჩუბ.

ბეჭკედი ასომთ.: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

ზირგულ გვერდზე განსჯედ: ქ ჩვენ სდ საიმერეთოს დედოფალი მარიამ ნებითა მღვთისათა ვამტკიცებ სიგელსა ამას.

25 ბეჭკედი ასომთ.: დფლი მარიამ.

ქ ჩვენ ყდ სამღუდელიო ჯუმათელ მიტროპოლიტი მაქსიმე ვამტკიცებ...

სვეულად: მაქსიმე.

ჩუნდ ყდ სამღუდელიო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს, 30 გაენათელ მიტროპოლიტი ევთიმი, მთავარეპისკოპოსი ანტონი ამ უმაღლესის მეფისა განწესებასა ვამტკიცებთ.

ბეჭკედი: 1) ყ დსამღვდელიო ქუთათელი მიტროპოლიტი (ასომთ.:)

დოსითეოს; 2) გენათელი მიტროპოლიტი (ასამთ.) ეფთვიმი; 3) (ასამთ.) მთავარეპისკოპოსი ანტონი.

1802 წ. თავდებობის წიგნი, ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 69, ლურჯ ქაღალდზე დაწერილი.

ქ ესე სათავდებო წიგნი და პირობა მოგართვით თქვენ მცურარ
5 ეპისკოპოს ანტონის მე ბაბუშია კორძიამ, ასე რომ თქვენი ეკლესიის ყმანი განიბნენ სხვას სოფელში. ეს თქვენგან ბატონს მეფეს მოხსენდა, მეფემ ბოქაულები წარმოგზანა, ბოქაულებმა უთავდებოთ არ გვენდვენ და ეს წიგნი მოგართვიფ, რომ ეს მათიელა სანოძე თუ მოიკითხოთ, მისი ცოლშვილით მოგართვათ, თორემ მი-
10 სრ ბეგარა ღვინო და ღომი, ხორცი ქათამი, ბატკი ყოველ წელიწადს მოგერთვას უკლისათ. არის ამისი მოწამე ბაქრაძე იოვანე, წერეთელი ბუჭა. აღიწერა ქეს აქეთ ჩუბ თვესა ფებერვალსა კ. ჯვარი.

1802 წ. პირობის წიგნი, მიცემული ანტონ მთავარეპისკოპოსისადმი, ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 18, თეთრს ქაღალდზე დაწერილი. ნიშნად იხმარება წერტილი, იშვიათად ორი წერტილი.

ქ ესე სათავდებო წიგნი და პირობა მოგართვი თქვენ ბატონს
15 მთავარეპისკოპოსს ანტონის მე თქვენმა მონამან რუხაძე დედულთიამ, ასე რომ თქვენთ ეკლესიის ყმანი ზოგნი რომელიმე ადგილის იწროებისათვის აიყარნენ და ზოგნი რომელიმე სხვა შეწუხებისათვის განიბნენ სხვა და სხვა სოფლებში. ეს ბატონს მეფეს მოხსენდა თქვენგან და ბოქაულები წარმოაგლინა და უთავდებოთ
20 აღარ ენდვენ ივანიკა კოპეშავიძეს და მისს ძმებს გაბრიელს და სეხნიელას. აწ ასე სათავდებო წიგნი მოგვირთმევია, რომ ეს ივანიკა და მისი ძმები თქვენ და თქვენს ეკლესიას და თქვენს ქვეყანას არ განეშოროს და ქრთგულად გამსახუროს და თუ გიმტყუნოს, ეს ივანიკა და მისი ძმები ცოლშვილით მოგართვა და სიმტყუ-

ნისათვის ასი მარჩილი მოგართვა. ამისი მოწამე წერეთელი ბუჭუა და ბაქრაძე იოანე. აღიწერა ხელითა იოანესითა ქეს აქეთ ჩ ყ ბ თვესა მარტს იც.

ჯვარი.

1802 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ II-ისა. ამ საბუთის პირი მოთავსებულია ხონის გუჯრების წიგნში № 103, რომელიც 1803 წ. ოსე გაბაონის მიერ არის გადაწერილი ნუსხა ხუცურით. იბეჭდება პირის მიხედვით.

5 ...შეფე იმერთა სოლომონ დავითიანი ერთკორცის ჩემის დედოფალთ დედოფლისა დადიანის ასულის მარიამრთურთ გკადრებ მცირედსა და უნდოსა ამს შესაწირავსა ტაძარსა შნსა ხონს, ესე ვრითა გნზრახვითა ძალ მწეობითა შნითა ერთა, ტაძრისა შნისა შეწირულთა, სიმრავლე მიეცა და ესრეთ აღივსო სოფელი ტაძრისა

10 შნისა, ადგილი ცალიერი აღარსად იპოვებოდა და იწროებისაგნ სხუა და სხუა ქუცყანაში გნზნევა დაიწყეს და მოიწია წე ჩნსა კცილისა პატიოსანი, ანგსთა ცხოვრებისა მობაძავი, მოსახელისა თვისისა კუალსა შედგომილი, მთავარეპისკოპოსი ჩიჯავაძე ანტონი და ეკლესიისა თქნისა ყმათა გნზნევა მაუწყა და იწროება საყოფელთა მათ-

15 თა წარმომითხრა და წარვაველინე ყთა სამეფოთა ჩმთა კაცნი და შემოვეკრიბენ გნზნეულნი გლენხნი და თვსთვს ადგილზედ მივიყუანენ და რადგნ იმ ადგილით მთი რჩენა არ შეიძლებოდა და ესეცა ვედრება ვისმინე პატიოსნისა მმისა მთავარეპისკოპოსისა ანტონის და იქავ ხონს შევესწირე წა ტაძარსა შენსა ჩემი სახასო მიწა ხონიდამ

20 მათხოჯის საზღურამდინ ვერხუას აქეთ წულუკიძეს საჩხეიძო ადგილი რომ უჭირავს, იმის გორამდის, მეფის ნასასახლამდის და კონტოეთის საზღურამდის. ამ საზღურებს შიგნით რლიც ჩმი სამოდო მიწა არის სრულად და უნაკლულად შენის წმინდის ტაძრისათს ესრეთ ხელშეუალად შემეწირავს, რომ არას კცი, არც მცირე და არცა

25 დიდი, შნის ტაძრის ყმას შემეცილე არ ჰყუანდეს და ვერცავინ მოდი და სამსახური იმ ადგილშიდ გამოართუას, საუკუნოდ თქნის ყმისათს გამისაკუთრებია.... ამა წერილისა მოწამე სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო, სახლუხუცისხე წერეთელი გიორგი, ნიყარაძე როს-

ტომ, მაჩაბელი ზურაბ, სხუანი ერთობით კარისა ჩნისა დიდებულნი დარბაზისერნი. აღიწერა კელითა ჭიკინაძის ნიკოლოსისათა აპრილსა იუ წელთა უფლისათა ჩუბ.

ესეცა სათანამდებო ვალად დავსდევ ეკლესიისა შნისა დეკა-
5 ნოზთ და მათთა შეკრებულთა მღუდელთა და დიაკონთა, ესრეთ რომ
კგ აპრილს დღესასწაულსა შნსა, ვინემდის აქაესა ცხოვრებასა ვიყო,
მეფობისა ჩემისა წარსამართებელად სწირვდენ და შდ გარდაცვალებისა ჩმისა სლისა ჩემისა საოხად უსისხლოსა მს მსხუცრპლსა შესწირვიდენ და ეკლესიისა შნისა ერნი ერთობისა კმითა მომიკსენებ-
10 დენ ტაძარსა შა შნსა. ვინემდის ტაძარი შნი იყო (sic), ეს მოკსენება და
წირვ (sic) არ უნდა მოიშალოს, თორემ ვალისა თამდებ იქმნებიან.

1790—1803 წ.

მე-XVII საუკ. მეორე ნახევარში უნდა იყოს შედგენილი ქვემოთ დაბეჭდილი ხონის წმ. გიორგის ტაძრის საბეგრო ნუსხები. ეს ნუსხები შეტანილია 1803 წ. გადაწერილ გუჯრების წიგნში, რომელსაც აქვს შემდეგი მინაწერი: „ბრძანებითა და ჯერჩინებითა მთავარეპისკოსისა ანტონის ჩიჯავაძისათა ხონის მთავარ მოწამის დიდის გ'ის გარდმოვსწერე როგორც ძველ დედანს თავთრებში (sic) იყო დაწერილი, არც მომიკლია, არც მომიმატებია და თუ რამე გაბრუნდებულ იქნა და ან ასო ნაკლები იყო, ის კი გავასწორე მე ყ'დ უღირსმნ მღვდელმნ ოსვ ზაქარია მოძღურისძემნ გაბაონმნ თვესა აგვისტოსა კ ქეს აქათ ჩუგ. მხილველთაგნ შენდობასა ვიფხოვ“. ეს გუჯრების წიგნი გადაწერილია ნუსხა ხუცურით. ქვემოთ დაბეჭდილ საბეგრო ნუსხის ტექსტში რიცხვების მაჩვენებლად სიტყვების მაგივრად ჩვენ ვხმარობთ ციფრებს. შავად აწყობილი კიდევ გუჯრების წიგნში წითურით არის დაწერილი.

ხონის სანთლის ბეგრების განწესება, ძუჭლთა გუჯართაგან გადმოწერილი.

- 15 მარტებს ხონს ნახსტელა ჭანტურიშვილს და ნატრიელას 1 ჩარეკი სამთელი.
მარტებს მახარობელა მებუკეს და ძალღუელას 1 ჩარეკი სამთელი.
მარტებს სანოძებს 2 ჩარეკი სამთელი.

- მართებს კაცელას 1 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს სალარაძეს 1 შამახური სამთელი.
- მართებს ჭავჭავანიძეებს ბუჭუელას და მის სახლის კაცებს 3 ჩარეკი სამთელი.
- 5 მართებს მახატელა ჩკეკელს 1 (sic) ჩარეკი სამთელი.
- მართებს მოზვერა ყუფარაძეს 1 რუბი სახლის ფასად.
- მართებს სვმონა ფანცულეიას და მის ძმისწულებს 2 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს სვანიძეს 2 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს გიორგელა სვმონიძის სეულს პარტახს შამახური სამთელი.
- 10 მართებს გიორგა ქუთათელაძეს 1 მარჩილი სახლის ფასად.
- მართებს ივანა მათუალეიშვილს და დავითელას 1 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს ერთობით ფრცხალაძეებს 2 ჩარეკი სამთელი, ორორი ფარის სამთლის გული.
- მართებს გოფაძეს ტილო და ნახევარი.
- 15 მართებს ლაიაძეს ტილო და ნახევარი.
- მართებს ერთობით წინწივაძებს თითო მწყთა ტილო.
- მართებს კოტიშაძეებს 1 ტილო.
- მართებს მონადებს მოზვერას ჩაბაყუას ბოიას ნახევარ ნახევარი ტილო.
- მართებს ქიშმაძეიას ნახევარი ტილო.
- 20 მართებს შურიკა ქუთათელაძის შვილებს 2 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს კიპარებს 3 მწყრთა ტილო.
- მართებს გენძეხაძეს 1 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს მერხიელა ჭავჭავანიძეს 1 შამახური სამთელი.
- ბაკისუბნის სამთლის ბეგარა.
- 25 მართებს ბაკისუბანს ცხადაბერიძე რომ სახლობს იმ პარტახს 1 შამახური სამთელი.
- მართებს ბახუტელა სალდაძეს 1 ჩარეკი ბანბა სახლის გულათ, ივანდიდლების სამთლის ბეგარა.
- მართებს ივანდიდს ხონის წის გიორგის ბეგარა სამთელი ხუციშვილებს ტაბიძეს დიაკონას.
- 30 მართებს პატელას და ხოხონიას 1 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს მახარობელა მაქარაძის შვილებს და გიორგელას შვილებს 1 შამახური სამთელი.
- მართებს იესელა ქუთათელაძეს (sic) და მის ძმებს 1 ჩარეკი სამთელი.

- მართებს სვიმონიდეს 1 შამახური სამთელი.
- მართებს კუხს გ ი ხუცისშვილს ჯივშელაშვილს და გაბრიელა ჯივშელაშვილს 2 ჩარეკი სამთელი.
- 5 მართებს დავითელა და სეხნიელა ჯივშელაშვილის შვილებს ორი ჩარეკი სამთელი.
- მართებს ქრიშობელა ბალანჩივაძეს 2 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს დავითელა და გაბრიელა კაკაბაძის შვილებს მარჩილი სანთლის ფასად.
- მართებს ზედახონს მართებს ხუცეს ჯაბიძეს 1 ჩარეკი სამთელი.
- 10 მართებს ბუთეიშვილს 1 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს კონტოეთს მართებს კვრიკა და შოშიტა რუხუაძის შვილებს 2 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს ძლინკიელა კიკალისშვილს 1 ჩარეკი სამთელი.
- 15 მართებს ბანგას იესელას ფინთურიას და ბაბუშიას 1 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს ერთობით წიქუაძეებს 1 შამახური სამთელი.
- 20 ძუსლთა გუჯართაგინ დიდად შემცირებული და მოკლებული ღომის და ღვინის ბეგრები ხონის წის გიორგის შეწირულთა გლეხთა ახლად განწესებული მოხელეთაგან და შეკრებული.
- მართებს სეხნიელა წივწივაძეს
- ბეგარა 6 კუახი ღომი და 20 კოკა ღვინო.
- მართებს კაციელა წინწივაძეს 1 კუახი ღომი, 3 კოკა ღვინო.
- 25 მართებს გიორგელა წინწივაძეს 2 კუახი ღომი, 6 კოკა ღვინო.
- მართებს გაბრიელა ბაზიარს კუახნახევარი, 6 კოკა ღვინო.
- მართებს დავითელა წინწივაძეს 6 კუახი ღომი, 17 კოკა ღვინო.
- მართებს კიდევ გაბრიელა წინწივაძეს 6 კუახი ღომი, 15 კოკა ღვინო.
- 30 მართებს გოფაძეს 10 კუახი ღომი და 38 კოკა ღვინო.
- მართებს მჭედელს წინწივაძეს 2 კუახი ღომი და 6 კოკა ღვინო.
- მართებს კუსტანს 2 კუახი ღომი და 6 კოკა ღვინო.
- მართებს ორი კუახი ღომი და ექუსი კოკა ღვინო იოსიას.
- მართებს მამკაცა წინწივაძეს 2 კუახი ღომი და 6 კოკა ღვინო.

	მართებს	ქოლოფუა ლაითაძეს	17	კუახი ლომი და 38	კოკა ღვინო.
	მართებს	ბაური ხუცეს	2	კუახი ლომი და 6	კოკა ღვინო.
	მართებს	ივანიკა წინწივაძეს	6	კუახი ლომი და 14	კოკა ღვინო.
	მართებს	ყუაჩას	10	კუახი ლომი და 9	კოკა ღვინო.
5	მართებს	პეტრე ბახტაძეს	3	კუახი ლომი და 6	კოკა ღვინო.
	მართებს	გაბრიელ ბახტაძეს	4	კუახი ლომი და 6	კოკა ღვინო.
	მართებს	სუმონა ბახტაძეს	4	კუახი ლომი, 6	კოკა ღვინო.
	მართებს	ივანა ბახტაძეს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
	მართებს	სუმონა ბახტაძეს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
10	მართებს	გიორგობა ბახტაძეს	2	კუახი ლომი და 2	კოკა ღვინო.
	მართებს	გიორგი ხუცეს	2	კუახი ლომი და 2	კოკა ღვინო.
	მართებს	მატილეიშვილს			
		გიორგელას	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
	მართებს	გიორგელა ყვცარიძეს	2	რუბის საკლავი, 2	კუახი ლომი, 2
15					კოკა ღვინო, 1 ქათამი, 2 ფარის ყუძლი და კუძრცხი.
	მართებს	მოგელა ბახტაძეს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
	მართებს	სუმონელა ბახტაძეს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
	მართებს	ბარძლია ბახტაძეს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
20	მართებს	გიორგი ყვფრაძეს	6	კუახი ლომი და 5	კოკა ღვინო.
	მართებს	ბახუტას	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
	მართებს	დათვა მალლაკელიძეს	5	კუახი ლომი და 8	კოკა ღვინო.
	მართებს	ახალკოჩა ბახტაძეს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
	მართებს	ივანე ჩხეკელს	8	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
25	მართებს	ნიკოლოზ ხუცეს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
	მართებს	დავითა ხუხულისშვილს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
	მართებს	ივანა ყუფარიძეს	6	კუახი ლომი და 5	კოკა ღვინო.
	მართებს	გიორგი კოტიშაძეს	8	კუახი ლომი და 7	კოკა ღვინო.
30	მართებს	კაცია მალლაკელიძეს	5	კუახი ლომი და 9	კოკა ღვინო.
	მართებს	კაციელა ბახტაძეს			
		ლუდარჩისშვილს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
	მართებს	მჭედელს ფანცულიას	5	კუახი ლომი და 5	კოკა ღვინო.
	მართებს	ხუცეს ფანცულიას	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
35	მართებს	ხახუტა ყუფარიძეს	6	კუახი ლომი და 5	კოკა ღვინო.

	მართებს.	მაჭია ხუცეს	4	კუახი ღომი	და	4	კოკა ღვინო.
	მართებს	ხახუტა ბახტაძეს	4	კუახი ღომი	და	8	კოკა ღვინო.
	მართებს	ხუტულია ყუფრაძეს	6	კუახი ღომი	და	5	კოკა ღვინო.
	მართებს	დავით ხუცეს					
5		ბურჩიასშვილს	8	კუახი ღომი	და	4	კოკა ღვინო.
	მართებს	დედულა ყიფრაძეს	3	კუახი ღომი	და	5	კოკა ღვინო.
	მართებს	კაცია ბახტაძეს	4	კუახი ღომი	და	4	კოკა ღვინო.
	მართებს	ხოხია ბახტაძეს	2	კუახი ღომი	და	2	კოკა ღვინო.
	მართებს	მოგელა ფარცხალაძეს	სამ	ნახევარი	კუახი ღომი,	სამი	
10		კოკა ღვინო.					
	მართებს.	ნასყიდელა ბახტაძეს	4	კუახი ღომი	და	4	კოკა ღვინო.
	მართებს	კეთილაძეს	1	კუახი ღომი	და	8	კოკა ღვინო.
	მართებს	ხახუტა ჩხეკელს	4	კუახი ღომი	და	4	კოკა ღვინო.
	მართებს	კაცობა ჩხეკელს	4	კუახი ღომი	და	4	კოკა ღვინო.
15	მართებს	გაგულა მამფორიას	5	კუახი ღომი	და	5	კოკა ღვინო.
	მართებს	დავით მამფორიას	5	კუახი ღომი	და	5	კოკა ღვინო.
	მართებს	ხახონა კვკაძისშვილს	4	კუახი ღომი	და	4	კოკა ღვინო.
	მართებს	ბუჭუა კოპეშვიძეს	4	კუახი ღომი	და	3	კოკა ღვინო.
	მართებს	ივანიკა კიკობეიშვილს	4	კუახი ღომი	და	4	კოკა ღვინო.
20	მართებს	ლეკველა ფარცხალაძეს	სამნახევარი	კუახი ღომი	და	3	
		კოკა ღვინო.					
	მართებს	სენხიელა კოპეშვიძეს	4	კუახი ღომი	და	4	კოკა ღვინო.
	მართებს	პატელა ფარცხალაძეს	7	კუახი ღომი	და	6	კოკა ღვინო.
	მართებს	გაბრიელა მამფორიას	5	კუახი ღომი	და	5	კოკა ღვინო.
25	მართებს	ივანე ბახტაძეს	4	კუახი ღომი	და	4	კოკა ღვინო.
	მართებს	ხახუჩელა ბახტაძეს	4	კუახი ღომი	და	4	კოკა ღვინო.
	მართებს	დათუნა ბახტაძეს	4	კუახი ღომი	და	4	კოკა ღვინო.
	მართებს	ივანა ბახტაძეს	4	კოკა ღვინო	და	4	კოდი ღომი.
	მართებს	კოკონელა ბახტაძეს	2	კუახი ღომი	და	2	კოკა ღვინო.
30	მართებს	საყუალა ფარცხალაძეს	4	კუახი ღომი	და	4	კოკა ღვინო.
	მართებს	ფსონის	4	კუახი ღომი	და	4	კოკა ღვინო.
	მართებს	ხარაზს სანოძეს	4	კუახი ღომი	და	4	კოკა ღვინო.
	მართებს	კოკონელა ბახტაძეს	2	კუახი ღომი	და	2	კოკა ღვინო.
	მართებს	კოჩილა სანოძეს	4	კუახი ღომი	და	4	კოკა ღვინო.

	მროეს	მახარობელ-სანოდეს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
	მრთებს	ყოყუელა ბახტაძეს	4	კუახი ღომი და 6	კოკა ღვინო.
	მრთებს	სვმონა ძიძიგურს	4	კუახი ღომი და ოთხი	კოკა ღვინო.
	მრთებს	მოგელა ბახტაძეს	4	კოკა ღვინო და 4	კუახი ღომი.
5	მრთებს	გიორგელა ბახტაძეს	2	კუახი ღომი და 2	კოკა ღვინო.
	მრთებს	დათულია ბახტაძეს	4	კოკა ღვინო და 4	კუახი ღომი.
	მრთებს	ულყს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
	მრთებს	ჩათქერილას	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
	მრთებს	დედულა			
10		ბახტაძის შვილს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
	მრთებს	მანველა სვანაძეს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
	მრთებს	კატინა სვანაძეს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
	მრთებს	ხუტუნა თარგამაძეს	10	კუახი ღომი და 13	კოკა ღვინო.
	მრთებს	ძალღუა მებუკეს	3	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
15	მრთებს	დავითელა ჭანტური- შვილს	3	კუახი ღომი და 10	კოკა ღვინო.
	მრთებს	კაცობელა მებუკეს	5	კუახი ღომი და 5	კოკა ღვინო.
	მრთებს	ნასყიდა ჭანტური- შვილს	5	კუახი ღომი და 5	კოკა ღვინო.
20	მრთებს	გიორგი მებუკეს	10	კუახი ღომი და 9	კოკა ღვინო.
	მრთებს	ხუცეს მებუკეს	5	კუახი ღომი და 5	კოკა ღვინო.
	მრთებს	ნასყიდა კაკაბაძეს	5	კოკა ღვინო.	
	მრთებს	მერცია კაკაბაძეს	6	კოკა ღვინო.	
25	მრთებს	ხოხონა კაკაბაძეს	6	კოკა ღვინო.	
	მრთებს	დავითელა მაცაცის	2	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
	მრთებს	გიორგი სანაძეს	2	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
	მრთებს	ხოჯონელა სანაძეს	2	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
	მრთებს	კაკუელა სანაძეს	2	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
30	მრთებს	ბუჭუელა სანაძეს	2	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
	მრთებს	კაკუელა სანოდეს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
	მრთებს	ჭაჭია სანოდეს	4	კოკა ღვინო და 3	კუახი ღომი.
	მრთებს	ხახუტელა სანოდეს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
	მრთებს	კალუა სანოდეს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
35	მრთებს	სალარაძეს ხუცეს	4	კუახი ღომი და 8	კოკა ღვინო.

- მრთებს ხაზუა აქიმის შვილებს 4 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.
მრთებს კაჩელას 10 კუახი ღომი და 13 კოკა ღვინო.
მრთებს მამკაცა ჭავჭიანიძეს 3 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.
მრთებს სუმონა ქუთათელაძეს 4 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.
5 მრთებს დედულა ჭავჭიანიძეს 3 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.
მრთებს დავითელა ჭავჭიანიძეს 3 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.
მრთებს ივანდიდს ხუცეს ტაბიძეს კუახნახევარი ღომი და 6 კოკა ღვინო.
მრთებს ივანდიდს ლეკვა ტაბიძეს 3 კუახი ღომი და 20 კოკა ღვინო.
10 მრთებს კიდე ივანდიდს ჭიჭია ტაბიძეს კუახნახევარი ღომი და 6 კოკა ღვინო.
მრთებს კიდე ივანდიდს გოგია ტაბიძეს კუახნახევარი ღომი და 6 კოკა ღვინო.
მრთებს კიდე გიორგელა მაჭარაძეს 3 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.
15 მრთებს კიდე ივანდიდს ბოჭუა მაჭარაძეს 3 კუახი ღომი და 9 კოკა ღვინო.
მრთებს კიდე ივანდიდს ბუჭუელა ქუთათელაძეს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.
20 მრთებს კიდე ივანდიდს გიორგელა სუმონიძეს 3 კუახი ღომი და 6 კოკა ღვინო.
მრთებს კიდე ივანდიდს ხუტალია მანაველიძეს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.
მრთებს კუხს დავითელა ირემაძის შვილს 6 კუახი ღომი და 11 კოკა ღვინო.
25 მრთებს კუხს ბუჭუელა ირემაძეს 6 კუახი ღომი და 11 კოკა ღვინო.
მრთებს კიდევ კუხს მახარა ირემაძეს 6 კუახი ღომი და 11 კოკა ღვინო.
მრთებს კიდევ კუხს ლეკვია ირემაძეს 6 კუახი ღომი და 11 კოკა ღვინო.
30 მრთებს ობოლს ბალანჩივაძეს 5 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.
მრთებს მახარობელა კაკაბაძეს 5 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.
მრთებს მჭედელს კოსტავას
გაბრიელს 7 კუახი ღომი და 6 კოკა ღვინო.

	მრთებს	ივანა კოსტავას	7 კუახი ღომი და	6 კოკა ღვინო.
	მართებს	სეხნიელა კაკაბაძეს	5 კუახი ღომი და	5 კოკა ღვინო.
	მართებს	ხუცეს ჯიმშელის-		
		შვილს	7 კუახი ღომი და	6 კოკა ღვინო.
5	მართებს	სეხნია ჯიმშელის-		
		შვილს	7 კუახი ღომი,	6 კოკა ღვინო.
	მართებს	ხუცია კაკაბაძეს	5 კუახი ღომი და	5 კოკა ღვინო.
	მართებს	დავითელა კაკაბაძეს	4 კუახი ღომი და	4 კოკა ღვინო.
	მართებს	გიორგელა კაკაბა-		
10		ძეს	4 კუახი ღომი და	4 კოკა ღვინო.
	მართებს	ლომინა სანოძეს	3 კუახი ღომი და	9 კოკა ღვინო.
	მართებს	მახარობელს კოპეშა-		
		ძეს	2 კუახი ღომი და	3 კოკა ღვინო.
	მართებს	შაქარა კოპეშავიძეს	2 კუახი ღომი და	3 კოკა ღვინო.
15	მართებს	დავითელა კოპეშა-		
		ვიძეს	4 კუახი ღომი და	4 კოკა ღვინო.
	მართებს	ქაიხოსრო წიქუაძეს	5 კუახი ღომი და	8 კოკა ღვინო.
	მართებს	გაბრიელა წიქუაძეს	5 კუახი ღომი და	8 კოკა ღვინო.
	მართებს	მამუკელა წიქუაძეს	5 კუახი ღომი და	8 კოკა ღვინო.
20	მართებს	ხოსიელა წიქუაძეს	5 კუახი ღომი და	8 კოკა ღვინო.
	მართებს	ბაკისუბანს ხატისკაცებს	შაშიაშვილს	ნასყიდელას 19
			ცალი ღვინო,	3 რუბის კორცი.
	მართებს	გოჩია სალდაძეს	19 ცალი ღვინო და	3 რუბის კორცი.
	მართებს	გიორგელა სალ-		
25		დაძეს	19 ცალი ღვინო,	3 რუბის კორცი.
	მართებს	გოგინა სალდაძეს	9 ცალი ღვინო და	აბაზნახევ-
				რის კორცი,
	მართებს	მამუკელა სალდა-		
		ძეს	9 ცალი ღვინო და	აბაზნახევ-
30			რის კორცი.	
	მართებს	გიორგი ხუცეს ქაცარავას	დეკანოზის ბეგარა	ურმეული
			ღომი, 14 კოკა ღვინო,	მარჩილის საკორცი, 1 ქათამი,
			6 კუახი ცეხვლი ღომი,	6 ქათამი სამაჭრობო და კიდევ
			6 ქათამი ნაშობვეს,	ნააღდგომევეს საბატკობო, საყუცლი-

ერო ძღუპნი, მაჰრობაზედ მაინძლობა, ნადობა და სამსახური, კორცის წამოღებაზე კელოსნის დაპატიჟება.
აგრევე მის განაყოფს ქრისტეკოჩის და ივანას მარ-
თებს.

ძუ^ლლთა გუჯართაგნ დიდად შემცირებული და მოკლებული
ლორის და ქათმის, ყუ^ლლის და კუ^ლრცხის და თევზის ბეგრები
ხონის წის გიორგის შეწირულთა გლენთა, ახლად განწესე-
ბული მოხელეთაგან და შეკრებული.

- 5 მართებს სეხნია წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუ^ლლი და კუ^ლრცხი.
- მართებს კაცია წივწივადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი და მისი ყუ^ლლი და კუ^ლრცხი.
- მართებს ბეგარა გაბრიელა წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი და მისი ყუ^ლლი და კუ^ლრცხი.
- 10 მართებს ბეგარა დავითელა წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუ^ლლი და კუ^ლრცხი, ოთხი ქათამი კიდევ.
- მართებს გუაფადეს 3 რუბის ღორი, 5 ქათამი,
- 15 მართებს კიდევ გაბრიელა წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 5 ქათამი,
- მართებს დათვია წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს საყუალა წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს სვმონა წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს ჭყალოფუა ლაითადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- 20 მართებს ივანე წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს მიხელია წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 4 ქათამი,
- მართებს მახარობელა ყუფარიძეს 5 შაურის ხორცი, 1 ქათამი,
- მართებს პეტრე ბახტადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს გაბრიელა ბახტადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- 25 მართებს სვმონა ბახტადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს ივანელა ბახტადეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს მამაგულა ბახტადეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს გიორგელა ბახტადეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს გიორგი ბახტადეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი,

მისი ყუ^ლლი და კუ^ლრცხი

მართებს კიდევ გიორგელა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, მისი ყუსლი და კუსრცხი და 1 ქათამი.

მართებს მოგელა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუსლი და კუსრცხი.

5 მართებს სვმონა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი და მისი ყუსლი და კუსრცხი.

მართებს ბარძლიელა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,

მართებს გიორგელა ყიფარიძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,

მართებს ბახუტა ჩხეკელს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი,

10 მართებს დათუელა მალლაკელიძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,

მართებს ნამკაცა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,

მართებს ახალკოჩა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,

მართებს ნიკოლოზ ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,

15 მართებს დავით ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,

მართებს ივანა ყიფრაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,

მართებს კაცია კუტიშაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,

მართებს მახარობელ კოტიშაძეს 3 რუბის ღორი, 4 ქათამი,

მართებს კაცია მალლაკელიძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,

20 მართებს კაცია ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,

მართებს მამისთუალა ფანცულაიას 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი,

მართებს გიორგი ფანცულაიას მარჩილი ღორი, 1 ქათამი,

მართებს ხახუტელა ყიფრაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,

25 მართებს კაცობა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,

მართებს კეთილაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,

მართებს ნასყიდელა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,

მართებს ხახუტელა ჩხენკელის აბაზის ღორი, აბაზის სამთელი და 1 ქათამი.

30 მართებს ხუტალია ყვფრაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი და მისი ყუსლი და კუსრცხი.

მართებს ხახუტა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,

მართებს დედულიკა ყვიფრაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,

მართებს მამუკა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,

35 მართებს მოგელა ფერცხალაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,

და მისი ყუსლი და კუსრცხი

და მისი ყუსლი და კუსრცხი.

მართებს	გაბრიელა მამფორიას მარჩილის	ლორი,	1	ქათამი,	მისი
	ყუძლი და კუძრცხი.				
მართებს	პაატელა ფარცხალაძეს	3 რუბის	ლორი,	2	ქათამი,
მართებს	საყულა ფარცხალაძეს	3 რუბის	ლორი,	2	ქათამი,
5 მართებს	სეხნია კოპეშავიძეს	3 რუბის	ლორი,	1	ქათამი,
მართებს	ლექვა ფარცხალაძეს	3 რუბის	ლორი,	1	ქათამი,
მართებს	გაბრიელა ბახტაძეს	მარჩილის	ლორი,	1	ქათამი,
მართებს	ივანე ბახტაძეს	მარჩილის	ლორი,	1	ქათამი.
მართებს	ბუჭუა კოპეშავიძეს	3 რუბის	ლორი,	1	ქათამი,
10 მართებს	ხონონა ბახტაძეს	მარჩილის	ლორი,	1	ქათამი,
მართებს	ღთ მამფორიას				
მართებს	ივანე ბახტაძეს				
მართებს	ხუხუჩელა ბახტაძეს				
მართებს	დათუნა ბახტაძეს				
15 მართებს	ივანა ბახტაძეს				
მართებს	ბახუტელა ბახტაძეს				
მართებს	დათვია ხარაზს				
მართებს	კოჩილა სანოძეს				
მართებს	მახარობელა სანოძეს				
20 მართებს	დავითელა ბახტაძეს				
მართებს	ხოსიკა ბახტაძეს				
მართებს	დათულია ბახტაძეს				
მართებს	მოგელია ბახტაძეს				
მართებს	სუმონ ძიძიგურს				
25 მართებს	მახარობელა ბახტაძეს				
მართებს	გიორგელა ბახტაძეს	3 რუბის	ლორი,	1	ქათამი, მისი
	ყუძლი და კუძრცხი.				
მართებს	კაციელა ბახტაძეს	მარჩილის	ლორი,	1	ქათამი, მისი
	ყუძლი და კუძრცხი.				
30 მართებს	მათე სანოძეს	მარჩილის	ლორი,	1	ქათამი, მისი
	ყუძლი და კუძრცხი.				
მართებს	სუმონა სანოძეს	მარჩილის	ლორი,	1	ქათამი, მისი
	ყუძლი და კუძრცხი.				

მისი ყუძლი და კუძრცხი.

მარჩილი ლორი, 1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.

- მართებს ნასყიდელა თარგამაზეს (sic) 3 რუბის ღორი, 3 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.
- მართებს ბუჭუა მებუკეს და ჭანტურიშვლს ორს მოსახლეს ერთს წელიწადს 3 რუბის ხორცი, მეორე წელიწადს აბაზის კორცი, თითო ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.
- 5 მართებს კაცობა მებუკეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.
- მართებს საყუალა მებუკეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.
- 10 მართებს გ'ი მებუკეს მარჩილის ღორი,
- მართებს მერცია კაკაბაძეს 3 რუბის ღორი,
- მართებს ხოხონა კაკაბაძეს 3 რუბის ღორი,
- მართებს ნასყიდელა კაკაბაძეს 3 რუბის ღორი,
- მართებს ბუჭუა ქუთათელაძეს 2 რუბის ღორი,
- 15 მართებს გ'ი სანოძეს 2 რუბის ღორი,
- მართებს ობოლს სანოძეს 2 რუბის ღორი,
- მართებს მამკაცა სანოძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი.
- მართებს ბუჭუა სანოძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი.
- მართებს კაკუელა სანოძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი.
- 20 მართებს ჭიჭელა სანოძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი.
- მართებს მახარობელა სანოძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი.
- მართებს ხახუტელა სანოძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.
- მართებს საღარაძეს ხუცეს 5 შაურის კორცი, 1 ქათამი,
- 25 მართებს მახარობელა საღარაძეს 5 შაურის კორცი, 1 ქათამი,
- მართებს კახელს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს მამკაცა ჭავჭიანიძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს სვმონა ქუთათელაძეს მარჩილის კორცი, 1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.
- 35 მართებს ბუჭუელა კელოსანს 2 რუბის კორცი და 1 ქათამი.
- მართებს დედელა ჭავჭიანიძეს 2 რუბის ღორი, მისი ქათამი.
- მართებს დავითელა ჭავჭიანიძეს 2 რუბის კორცი და 1 ქათამი.
- მართებს ივანდიდს ლეკვია ტაბიძეს 3 რუბის საკორცე, 1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.

1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.

მისი ყუძლი და კუძრცხი

- მრთებს ივანდიდს დავით ტაბიძეს 2 რუბის თეთრბ, 1 ქათამი.
- მრთებს ჭიჭიელა ტაბიძეს 2 რუბი თეთრი და 1 ქათამი.
- მრთებს მამკაცა ტაბიძეს 2 რუბის კორცი და 1 ქათამი,
მისი ყუსლი და კუსრცხი.
- 5 მრთებს გ'ი მაჭარაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
მისი ყუსლი და კუსრცხი.
- მრთებს ბუჭუა მაჭარაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
მისი ყუსლი და კუსრცხი.
- მრთებს ბუჭუელა ქუთათელაძეს 3 რუბის ღორი, მისი ქათამი,
10 მისი ყუსლი და კუსრცხი.
- მრთებს სვმონიძეს 5 შაურის კორცი,
- მრთებს ხუტალა მანაველიძის შვილს მარჩილის ღორი,
- მრთებს მახარა ირემაძეს მარჩილის ღორი,
- მრთებს დავით ირემაძეს მარჩილის ღორი,
- 15 მრთებს ბუჭუელა ირემაძეს მარჩილის ღორი,
- მრთებს ლეკვა ირემაძეს მარჩილის ღორი,
- მრთებს მჭედელს კოსტავას 3 რუბის ღორი, მისი
- მრთებს ჯიმშელავა შვილს ხუცეს მარჩილის ღორი,
- მრთებს დავითელა ჯიმშელა შვილის მარჩილის ღორი,
- 20 მრთებს მახარობელა კაკაბაძეს 3 რუბის ღორი,
- მრთებს ობოლს ბალანჩივაძეს 5 შაურის კორცი და 1 ქათამი.
- მრთებს დავითელა კაკაბაძეს 2 რუბის კორცი, 1 ქათამი.
- მრთებს გაბრიელა კაკაბაძეს 2 რუბის კორცი, 1 ქათამი.
- მრთებს გ'ი ხუცეს სანოძეს ნახანულარეგში 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
25 მისი ყუსლი და კუსრცხი.
- მრთებს მახობელა კოპეშვიძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
მისი ყველი და კვერცხი.
- მრთებს ხოჯონა კოპეშვიძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
მისი ყველი და კვერცხი.
- 30 მრთებს დავითელა კოპეშვიძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
მისი ყველი და კვერცხი.
- მრთებს შაქარა კოპეშვიძეს 3 რუბის ღორი, 2 ქათამი,
მისი ყველი და კვერცხი.
- მართებს მაშკეთილას მარჩილის კორცი და 1 ქათამი.

1 ქათამი, მისი ყუსლი და კუსრცხი.

- მართებს წიქუაძეს ქაიხოსროს მარჩილის ღორი და 1 ქათამი.
მართებს გაბრიელა წიქუაძეს მარჩილის კორცი და 1 ქათამი.
მართებს ხოსიელა წიქუაძეს მარჩილის კორცი და 1 ქათამი.
მართებს კოკონესშვილს 3 რუბის კორცი, 1 ქათამი,
5 მისი ყუძლი და კუძრცხი.
მართებს კაცობელა ჩხეკელს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
მისი ყუძლი და კუძრცხი.

1803 წ. პირობის წიგნი, მიცემული მხეიძეების მიერ, გელათის საბუთთაგან № 3, თეთრს ქალაღზე ზომით 51×21 $\frac{1}{3}$ სანტიმ. ნიშნად ხშირად, მაგრამ არა ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება თითო წერტილი.

ქ. ნებითა ღთისათა ესე საუდუო წიგნი და პირობა მოგეცით, ჩვენ მხეიძემ ფირან, ბერმა და ზალმა, ბეჟან თქვენ სოხასტრის წინამ-
10 ძღვარს იოსელიანს დავითს და თქვენის ეკლესიის სოხასტრის კაცებს გვეწაძეებს, პატრიძეებს და სხვათა ერთობით თქვენის ეკლესიის კაცებს... თქვენ და თქვენის ეკლესიის კაცებს ადგილებს, მამულებს, საყანეებს და რაღაცეებს ვედღებოდით. ბატონის ჩვენის ხელმწიფის მეფე სოლომონის კარზედ მოვდექით, ვილაპარაკეთ, მაგრამ სამარ-
15 თლის გაჩენა აღარ ინებეს. ბატონის მეფე სოლომონის ბრძანებით, მათის ყდ უსამღვდელოესობის ქუთათელ მიტროპოლიტის დოსითეოს, გაენათელ მიტროპოლიტის ეფთვიმის და ჩვენის ხელმწიფის ერთობით დიდებულების ბრძანებით მოვრიგდით, ჩემი საზიარო მამული ჟუნტუბო გქონდათ და თქვენი კერძი ის ჟუნტუბოს მამული
20 გამოგართვით, ცალიერს მიწას სახარდნესა და ზახორეს (sic) გარდა სხელ არაფერი გვითხოვია... თქვენი კერძი მამული ჟუნტუბო რომ გამოგართვით, იმისი სამაგიერო ცალიერი მიწაც მოგვიცემია. არის ამისი მოწამე სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ (ბეჭედი: ზურაბ) სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო, წულუკიძე ოტია (ბეჭედი: წულუ-
25 კიძე ოტია); წულუკიძე სეხნია, შაჩბელი ზურაბ, ნიჟარაძე კაცია, კიქინაძე ნიკოლოზ (ბეჭედი: კიქინაძე ნიკოლოზ) და სხვანი ერთობით მეფის დიდებულნი, საერონი და სამღვდელონი, აღაწერა ხელითა მეფის კარის მღვდლის გრიგოლაშვილის იესესითა ქქნს ქქს აქეთ ჩუგ თვესა იანვარსა იდ.

რძი ჯვარი და ერთი ბეჭედი, რძელის წარწერა კარგად არ სჩანს, მაგრამ სტკიერთ ასოების მიხედვით ბერი მსეიძეს უნდა ეკუთვნოდეს.

განსე: ქ. ჩვენ: სდ. იმერთა. მეფეთ: მეფე. დავითიანი მეორე. სოლომონ. ვამტკიცებ....

5. ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერთა სოლომონ.

ქ ყდ სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს... ვამტკიცებ..

ბეჭედი: ყდ სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი (ასომთ.:) დოსითეოს.

10. ქ ყდ სამღვდელო ჯუმათელ მიტროპოლიტი მაქსიმე.. ვამტკიცებ.. სვეულად: მაქსიმე.

მეორე გვ. განსე: ქ: ჩვენ ყდ სამღვდელო გენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი მოწამე ვარ ამ მორიგების წიგნის და კიდევ ვამტკიცებ ნებითა ღვთისათა.

15. ბეჭედი: გენათელ მიტროპოლიტი (ასომთ.:) ეფთვიმი.

1803 წ. სოლომონ II-ს მიერ მიცემული წიგნი გელათის ტაძრისადმი, გელათის საბუთთაგან № 23, თეთრს ქალღებზე ზომით 33³/₂ × 21 სანტიმ.

---მე---მეფემან მეფეთამან მეორემან სოლომონ დავითიანმან და ერთკორცმან ჩემმან დედუფალთ დედუფალმან დადიანის ასულმან მარიამ ვინებე წმიდისა შენისა ეკკლესიისა კნიონოდენისა ამის შეწირულობისა განახლება, ესე ვითარად რომ წულუკიძის ასულს 20 დედუფალს გულქანს ნამაშევს მოჯალაბეთ ყოფილი ჭითავა მათილა, დავითლა და გაბრიელა თავისის ცოლშვილით თავისის ძმის წულუკიძის გიორგისაგან დაეხსნა, ქუტირს თავის სამკვიდრო აღგილზედ დაესახლებინა, დედოფალი საწუთოსა ამისაგან გარდაიცვალა და ვითა ჯერ იყო ეკკლესიასა შენსა დასავალის მხრის კარის ბჭეს შინა 25 მახლობლად სვეტისა ვედრებისა დისმშობლის პირისპირ დაიმარხა და ამ ზედა აღწერილის გლეხის წმიდისა შენისა შეწირულობა ესცანთ. რადგან მისი საკუთარი დახსნილი იყო, მეცა დავამტკიცე შეწირულობა და შევსწირე ტაძარსა შენსა გენათს ქუტირს ჭითავა მათიელა თავისის ძმებით, მათის ცოლშვილით, მათი სამართლიანის

ბევრით... და ესრეთ განმიწესებია, ახალს კვირეს ერთს მღვდელს გელათს ჩემთვის აწირვინებდეს. და სულის წმიდის მოსვლის შაბათს თავისის დამსხნელის საფლავზედ გელათს აწირვინებდეს და ცხვარსაც დააკლევინებდეს და საწირავს ორივეს მღვდლისას ის გლეხი 5 გაისტუმრებდეს.... ამ წერილისა მოწამე სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო და სხვანი ერთობით კარისა ჩემისა დიდებულნი დარბაზის ერნი. აღიწერა ხელითა ჭიჭინაძის ნიკოლაოსისათა მაისს კ^ლ წელთა უფლისათა ჩყვ.

ბეჭდები სოლომონ მეფისა და მარიამ დედოფლისა.

1803 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ II-სა ქუთაისის ტაძრის საბუთთაგან № 28, კარგს თეთრს ქალაღზე ზომით 49X31^{1/2} სანტიმ. ნიშნად იშვიათად იხმარება წერტილი და შიძიმეც.

10 ...ჩვენ... სდ იმერთა და სხუათა მფლობელ მპყრობელმან, იესიან დავითიან სოლომონიან (პანკრატოანმან მეფემან მეფეთამან ძემან არჩილისმან მეორემან სოლომონ... შემოგვწირე წსა ტაძარსა შენსა (ქუთათისის დვთაისმობეჯღ) ქუთათისს მოსახლე აბელაშვილი მახარობელას ობლები ანდრია და გრიგოლ... აწ არიან ამა დამტკიცე- 15 ბისა მოწამენი წერეთელ (sic) სალთხუცესი ზურაბ, ბოქოულთუხუცესი წერეთელი ვახუშტი და ზოგად გამგენი კარისა ჩვენისანი. აღიწერა კელითა ნიკოლაოს დეკანოზ გაბაონისათა...: ჩყვ: 1803. თთვესა იენისსა კთ 19 (sic).

ბეჭედი ასომთა: მეფე იმერთა სოლომონ.

1803 წ. მარიამ დედოფლის შეწირულობის წიგნი, რომლის პირი დაცულია ხონის ტაძრის გუჯრების კრებულში № 103, 1803 წ. გადაწერილში ხუცუძრით ოსე გაბაონის მიერ.

20 ...წო დიდო მოწამეთა მთავარო გ^ი ხონის ეკლესიისაო, მე ყ^ლისა სასოებისა და ცხოვრებისა ჩემისა შნ ზ^ა დამდებმნ სდ იმერთა დედოფალთ დედოფალმნ დადიანის ასულმან მარიამ შნ მრჩობლთა ცხოვრებისა ჩნისა სიქადულსა მოგიძღუანე მწულილებრ მცირე არად

სარაცხი ძღუღნი ესე ჩმ მრ მოსყიდული და დაქსნილი მეპატრო-
 ნისა მისისა ჩიქოანის კაცისა შვილებისაგნ თანა ნება რთვთა ძიძისა
 ჩმისა ქმარი წიქარიძე მხიარულა და შვილი მისი სუმონიკა, გაბრი-
 ელა, ივანიკა და პაატელა და დავასახლეთ ჭყვშურში და აწ ყნის
 5 კაცის უცილობელად შემოგვწირავს მისის ადგილმამულით და ყოვ-
 ლით (sic) მისის საცხოვრებელით რლისაც მქონებელი არის და
 დავსდევრთ მს ბეგარა ესე ყოველს წელიწადს გიორგობას მთა-
 ვარ მოწამეს გიორგის ფითო ჩარექს სამთელს მიაართუშმდეს... აჰა
 არიან თანა მოწამე სიგლისა ამის წულუკიძე გნი, ნიჟარაძე ხაბაზთ-
 10 ზუხუცესი და მოურავი კაცია, ჩიქოანი ოტია, სახლუხუცის შვილი
 დავით ჩხეიძე, ლევან ნიჟარაძე, ზურაბ იშხნელი, დეკანოზი და
 მოძღვარი ჩნი სვიმონ. მე მღუდლის გაბაონს ოსეს დამიწერის და
 თანად მოწამეცა ვარ. აღიწერა წიგნი ესე ქქს აქათ ჩყვ თა ივნისსა
 კე დღესა.

1803 წ. სოლომონ II-ს წყალობის წიგნი, რომლის პირი
 დაცულია ხონის ტაძრის გუჯრების კრებულში № 103,
 1803 წ გადაწერილში ოსე გაბაონის მიერ.

15 წყალობითა დაუსაბამოხსა მმისა ღმთა ჩნ იესიან დავითიან
 სოლომონიან პანკრატოანმნ სდ იმერთა და სხუათა მპყრობელმნ
 მეფემან მეფეთამნ ძემნ არჩილისამნ მეორემნ სოლომონ ესე ამი-
 ერიოთგნ უკე უცუალადო წყალობის წიგნი აღვიწერთ და გიბოძეთ
 შნ ხონის წმინდის გიორგის ეკლესიის ყმას მღუდელს ტაბიძეს
 20 გიორგის და შენს ძმებს იესეს, ბეჟანიკას და გაბრიელას და სხუათა
 შვლთა და მომაგალოთა სახლისა თქნისათა, ესრეთ და ესე ვითარად
 რომე ადგილზედ ნაკლები კცი იყავით და მრავალგზის გუწვედრეთ
 ადგილის ბოძებისათს და ჩნ ვისმინეთ ვედრება თქნი და თქნის
 მღუდლთმთავრის მთავარეპისკოპოსის ანტონის დასტურით ხონს
 52 წის გიორგის ეკლესიისათს ჭყვიშურის ადგილის წყალობა გიყავით
 და დავასახლეთ, ყუმურის დელე რომ რიონშიდ ჩაერთვის იმ ად-
 გილზედ, გიბოძეთ შნი საყოფი სამოსახლო სამამულე და საყანე
 ქალისთავიანათ პაატეის ლომინის ფშანი რომ ჩამოჰყვება ქაპნარის
 თავიანათ და ისევე ეკლესიას უნდა მსახურო, რლიც მისი ბეგარა

გემართა და მეფობისა ჩნისა წარსამართებელად და სლისა ჩნისა საოხად ამალლებას დღეს ცხუარი უნდა დაჰკლათ და მღუდელს უნდა აწირვინოთ და სხე სათხოვარი ჩნენ და ჩვენის მოხელისაგან თქნ არა გეთხოვს რა და ეს განწესება თქნენ და თქუტნის შეილისა და მამავალისაგან ჩნ არას ჟამთა ვითარებისაგან არ უნდა მოგუტნაშალოს და რომელიც ჩნ წყალობა გიყავით, ეს წყალობა არც ჩნენ და არცა ჩნთა შემდგომთაგან თქუტნ და თქუტნს შეილსა და მამავალს არ მოეშალოს... ბრძანებისა ამის ჩნისა შუამდგომელი და გამრიგედ მოწამე ყდ სამღუდლო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს, 5
10 წულუკიძე ოტია, მოჟურავი ლორთქიფანიძე ნიკოლოზ და ქილიფთართ-უხუცესი ნიჟარაძე როსტომ. ივლისის ერთს ქრისტეს აქეთ ჩყგ. ხ მე კათოლიკოსის დეკანოზს ოსემ გაბაონმ გარდმოვსწერე თანა მოწამებითა ღმთა ვა იყო დედანსა ამისსა, არა მეტნაკლებად.

1803 წ. სოლომონ II-ს წყალობის წიგნი, რომლის პირი დაკულია ხონის ტაძრის გუჯრების კრებულში № 103, 1803 წ. გადაწერილში ოსე გაბაონის მიერ.

ძლიერებითა და წყალობითა დაუსაბამოესა მამისა ღმთა ჩნ 15 იესიან დავითიან სოლომონიან პანკრატოანმან სდ იმერთა და სხუათა მპყრობელმნ მეფემან მეფეთმნ მეორემნ სოლომონ და თა ერთკორცმნ ჩემმნ დედოფალთ დედოფალმნ დადიანის ასულმნ მარიამ ესე ამი-ერთიგან უკე უცვალადო და არაოდეს მოსაშალი წყალობის წიგნი დაგიწერეთ და გიბოძეთ უნ სანაძეს გოგიას და შენს ძმას კიკოლას, 20 შეილთა და მამავალთა სახლისა თქუტნისათა, ესრეთ რომ ხონის წის გიორგის ეკლესიას შეგწირეთ ჩნდა გნსაძლიერებელად და სუ-ლისა ჩნისა საოხად. ხონს ადგილზედ შეიწრებული იყავით და ვერ გასძელოთ და მათის ყდ უსამღვდელოესობის მთავარებნის დას-ტურით წყალობა გიყავთ და საჭილაოს დაგასახლეთ და ჩნდ სახასო 25 მიწა გიბოძეთ ოთხი ქცევა სამოსახლოთ მარანთან ნავენახარი, ოთხი ქცევა დობილო ბრელიძის ფონზედ ქალაშიდ, სამოცი ქცევა საყანე ჯოლოხინში, ოცდაათი ქცევა საშეშე და საწკნელე არგუ-ანში. ეს ალაგები ასრე ცხენის წყალს გაღმა თქნ ჩნს ერთგულე-ბით მოსამსახურეს ფარეშისათს გოგიასა და კიკოლასათს მიბოძებია,

ყოველს აღდგომას თითო ჩარეკს სამთელს ბეგრათ ხონის წმინდის
 გ'ის ეკლესიას მიართმიდეთ და ყ'ლს ღმრთობლობას დღს ხონის
 დეკანოზს აწირვინებდეთ, ცხვარს დაუკლევდეთ ჩნთს გნსადლიერე-
 ბელად და სლისა ჩნისა საოხად და ამის მეტი ჩ'ნი გარდასახადი თქნ
 5 არაფერი მოგადგესთ. თუ თქნ ჩნი ერთგული და ბრძანებისა ჩნისა
 მორჩილო იქმნეთ და ეს განწყესება თქნ არ მოგეშალოთ, არც ჩნგნ
 და არცა ჩნთა შემდგომთა მეპატრონეთაგან ეს წყალობა არც თქნ
 და არცა უკლთა და მომავალთა არა ოდეს არ მოეშალოსთ... ბრძა-
 ნებისა ამის ჩნისა გამრიგედ და მოწამედ მოლარეთუხუცესი წერე-
 10 თელი გ'ი, მისი ძმა ქველი, ჭიჭინაძე ნიკოლოზ, ფარეშთუხუცესი
 აბაშიძე ქაქუჩა, მოურავი კორძაია ზაალ და გრიგოლ. აღიწერა
 კელითა კარისა ჩნისა მღუდლისა გრიგოლაშვილის იესესითა ქეს აქეთ
 ჩყვ თუხსსა ივლისსა თ.

1804 წ. დოსითეოს ქუთათელის და ერისთავების მიერ და-
 დებული წიგნი, ქუთაისის ტაძრის საბუთთაგან № 19,
 თეთრს ქალაღზე ზომით $32\frac{1}{2} \times 21\frac{2}{3}$ სანტიმ. ნიშნად
 ზოგი სიტყვის შემდეგ იხმარება თითო წერტილი.

ქ ესე მტკიცე... წიგნი ესე აღესწერეთ და დავსდევით ქუ-
 15 თათისისა ღმრთობის წინაშე ჩვენ ყდ სამღუდელომ ქუთათელ
 მიტროპოლიტმან დოსითეოს, ერისთავმა დავით, იოანე, როსტომ
 და ოტია.... ბაშური ჩვენი და თქვენი საერთო იყო და ჩვენთჳ
 წინააღმდეგომთა მტერობით მის სიმაღლეს მეფეს სხუა რიგად გა-
 სინჯეს (sic) და ეს ჩვენი საზიარო ტევრი რომელიმე მღვივნებს
 20 უბოძა, რომელიმე ივანე მესხს და რომელიმე სხუათა და ამის შემ-
 დგომად ვიმეცადინეთ რაოდენ ძალ გვედვა და მეფემაც ინება და
 წყალობა გვიყო და გვიბოძა ჩვენი სრულებით ჩვენვე... ეს ბაშური
 და ტევრი გატეხილი თუ გაუტეხელი საზღურები რომ არის, მათ
 შუაში ჩვენი საზიაროდ იყოს, ნახევარი საქუთათლოდ და ნახევარი
 25 საერისთოდ და როდესაც გაყოფა ვინებოთ, ძმურად შუაზე გავი-
 ყოთ.... არიან ამის მოწამენი ბერი ბუშისშვილი თეიმურაზ, ერის-
 თავისშვილი ნიკოლოზ, გამრქელიძე ქველი, ლორთქიფანიძე ბერი,
 მამუკა, დათიკა და ქაიხოსრო, მოურავი აბულაძე სვიმონ, მეძმარია-

შვილი მოურავი დავით და ერთობით ჩვენი მოხელენი. აღიწერა კელითა ნიკოლაოს დეკანოზ გაპაონისათა.... ჩუდ აგვისტოს კვ.

ბეჭედი: 1) ყდ სამღუდელო ქუთათელი მიტროპოლიტი (ასომთ.:) დოსითეოს. 2) ერისთვისძე იოანე.

5 სამი ჯვარი.

1804 წ. ეფთვიმე გენათლის მიერ დადებული წიგნი, გელათის საბუთთაგან № 14, თეთრს ქალაღზე დაწერილი.

მათის უმაღლესობის ჩემის კემწიფის მეფის სოლომონისაგან მე გაენათელ მიტროპოლიტმან ეფთვიმიმ გამოღმა ბოსლევს საია-შვილო სოფელი და ადგილმამული ვიქთამე და ჭუმბურიძეები და მიქაბერიძე დავასახლე. ჯერ უმაღ ნეტარად ხსენებულს მეფე სოლომონს და მის ძმას კათოლიკოზს იოსებს დავასახლებინა, შვიდნახევარი პარტახი ყოფილიყო და მერვე პარტახზედ მიქაბერიძე დავასახლებინა და რომელიმე საქმისათვის ისევ აყრილიყვნენ და ვევედრე ჩემს კემწიფეს მეფე სოლომონს და როგორც შემეძლო, ქრთამიც ისე მივართვი და იაშვილის სეული მიწა წყალი და სადაც რამე მისი იყოს ბოსლევს შემავალი ადგილმამული, გელათს შესწირა და მოვიყვანე ეს ჩემი ეკლესიის გელათის ყმები ჭუმბურიძე და მიქაბერიძე და როგორც უმაღ პარტახობით ეჭირათ, ახლაც იმ რიგათ დავასახლე და რვა პარტახათ მივეციყე. რამდენათაც განმრავლდეს და ან გაიყონ, ეს რვა ნახევარი პარტახი ისე დაიყონ და თავთავს სახლიდამ გასრულებს, ისე ერთმანეთს უზიარონ და ამ პარტახებს გარდა სერს ზეით საყანე სერსა და შარას შუა რკვიის საზღვარს ქვეით შარას გარდმოღმა და ქვეით რუსის ზღვარს ზეით აქეთ სოფლისვე შარას აქეთ ზოგი ჩემა გამოგზავნიღმა კაცმა და ჩემა მოხელენმა ჩემის ბრძანებით, როგორც რვანახევარი პარტახი რვათ მიცემული ქონდათ, ეს სერს ზეით ამ ზღვრებს შუაც იმ რვა ნახევარის პარტახის მსგავსად რვა ნახევრათ გავვიყვია და რვა პარტახის მსგავსად ზღვრები ჩავვიყრია. თავათ თავის ნებითა და ერთმანეთის ნებადართულობით ასე დაიყვეს და ჩვენმა მაგიერმა კაცებმა და მოხელენმა ზღვრები ჩაუყარეს და ამ რიგათ გავარიგეთ და რომელიც ზღვარი ჩაუგდებელი და დაუყოფელი რკვიის საზღვრამდის

დარჩა შარას გარდმოღმა, ისეც ამის შესავსად პარტახზედ დაიკონ და დაზღვრონ ეს ასე დამიმტკიცებია და გამირიგებია. და ამას გარდა კიდევ ბოსლევს მიწა საიაშვილო შარას გარდაღმა რაც ჩემის დავთრის მიწა არის, იმა საზანოელებსა და ჩვენ დეობა და ხარჯი მო-
5 გვივიდა და ბოლოს დავრიგდით და რომელიც ჩვენი დავთრის ალაგი იმ დიდ შარას გარდაღმა დარჩა, რაც მოსახლე კაცი ან ჭუმბურიძე დღეს იყოს, გაყრილი დაესახლოს და ან მიქაბერიძე, ისე კუამლზედ დაიკონ, შარას გარდაღმა კუამლზედ დაიკონ და შარას გარდმოღმა რვა პარტახზედ არის დაყოფილი და ისე დაიკონ
10 და თავ თავისთვის მიიჩინონ. ჩემი ნაშოვარი არის, თეთრი ჩემი საკუთარი არის გამოღებული და ისე ნაყიდი. მაქვს და ჩემის ეკლესიის გელათისათვის შემიწირავს და მისი სამკვიდრო ყმა ჭუმბურიძე და მიქაბერიძე დავასახლე და ასე დავამტკიცე. ეს გარიგებულობა არასოდეს არ მოიშალოს არც ჩემგან და არცა შემოდგომთა ჩემთა ვე-
15 ნათელთაგან, ისე საუკუნოდ დამიმტკიცებია და თუ ამ ბოსლევს მოსახლემ ან ჭუმბურიძემ და ან მიქაბერიძემ ეს ჩვენგან გარიგებული შეშალოს და ამ წერილს გარდა ერთმანეთშიდ ჩხიკინი და დეობა დაიწყოს, ჩვენის ეკლესიის გელათის შეცოდებათ მოეკითხოს ჩემგანაც და ჩემის შემდგომის გენათლისაგანაც. არის ხმისი მოწამე და
20 თანდამსწრე ოთია მესხი, მოურავი კახიძე ვახტანგ, კანდელაკი სიმონ, აბაშიძე ქაიხოსროს შვილები სიმონ და დავით, ერგებლიძე ნიკოლოზ და მე წინამძღვარს დავითს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. აღიწერა თვესა სექტემბერსა: კზ: წელთა უფლისათა ჩყდ.

ბეჭედი: გენათელი მიტროპოლიტი (ასამთ.:) ეფთვიმი.

1804 წ. განჩინების წიგნი, მიცემული სოლომონ II-ის მიერ, დაცული ბიჭვინტის საბუთებში № 98, დაწერილია თეთრს ქალაღზე ზომით 42×15 სანტიმ. ნიშნები დაცულია.

25. ქ: ყდ უსამღვდელოესმან ქუთათელ მიტროპოლიტმან, განმგებელმან საკათოლიკოზოთა მამულთამან. დოსითეოს სამართალში მოიტანა დავთარი ბიჭვინტის დთვის მშობლისა შეწირულნი მეფეთაგან, რომელშიაც აცხადებდა შეწირულობასა ორწყალ შუა ტყითა და მამულითა და დავთრითა მით ედავებოდა ორწყალ შუა მამულსა

და ალავს მიქელაძეებს, მიქელაძეებმა აშორო უთხრეს, ასე რომ რომელიც თქვენ დავთარში ორწყალშუა შეწირულობა გიწერიათო, არც ის ორწყალშუა მამული ეს იყოსა, არც შეწირული იყოს ღთის მშობლისა. და არც სამართლით თქვენ საქმე გქონდესთო: ამისი 5 სამართალი ასე განვაჩინეთ. მივიდნენ ამ ზემოხსენებულის მამულის სამანზე მიქელაძე დავით შაქარაშვილი ზურაბიშვილი დავით და მიქელაძე მერაბ. და ასე უფიცონ რომელიც შეწირულობის დავთარში ორწყალშუა ტყე და მამული გიწერიათ ბატონო ქუთათელო. ეს ადგილი არც ის ორწყალშუა ადგილი იყოს და არც არა საქმე გქონდეს, თუ ესე დაიფიცეს დარჩებათ მიქელაძეებს, და თუ ვერ დაიფიცეს. დარჩება ბიჭვინტისა ღთისმშობლის ეკლესიას როგორც დავთარში უწერია ოკდომბერს ია ქკს. უყბ: თუმცა ასე მცირეს მამულზე. ამისთანა თავადების ფიცი არ გაჩნდებოდა, მაგრამ რადგან ეკლესია ედავებოდა შეწირულობის დავთრით ამ მიზეზით განვაჩინეთ და ასე უფიცონ.

ბეჭედი სსფმთ.: მეფე იმერთა სოლომონ.

1804 წ. წყალობის წიგნი, მიცემული იმერთა დედოფლის ანნას მიერ, დაცული ბიჭვინტის საბუთებში № 89. დაწერილია ტყავზე ზომით $46\frac{3}{4} \times 23\frac{3}{4}$ სანტიმ. ნიშნები სანიმუშოდ დაცულია.

ქ: წყალობითა ღუთისათა: ჩუენ სრულლიად იმერთა დედოფალიმან ანნამ ესე წყალობის წიგნი გიბოძეთ. შენ ზემო სხოველს სულაძეებს: სვიმონიკას ძმასა შენსა გოგიტას თამაზას ივანეს კაცისა: 20 ასე რომ სამკვიდრებლათ საქათალიკოზო მიჭკრიტის (sic) მღუთის მშობლის ყმანი ჰყოფილხართ: მაქსიმე კათალიკოზი რუსეთს წაბძანდა იმ ჟამათ თქუენ მამა მოგკდომოდათ და თქუენ წურილი ობლები დარჩომილიყავით პატრონი და ბატონი რომ არვინ გყოლოდათ თქუენს მოურავს ჩაჩანიძე ხოსიას თავსთვინ ყმათ დაეჭირენით 25 და გიმსახურებდათ. მოხუედით და ჩუენ მოგუახსენეთ და ჩუენ ეს დიდის გულსმოდგინებით გამოვიძიეთ და გავსჩხრიკეთ. სამკვიდრებლათ მამით და პაპით მიჭკრიტისა მღუთისმშობლის ყმანი ჰყოფილხართ ჩაჩანიძეს უსამართლოდ ეჭირენით და ჩუენც ეს წყალობის წიგნი

გიბოძეთ ისავ თქვენის სამკვიდრებელს მღვთისმშობელს მიგართვით
სანატრელისა მეფის დავითის მოსახსენებლათ და ძირსა მისისა კოს-
ტანტილეს სადღეგძელოდ და იმ ეკლესიას წელიწადში ერთს ლიტრა
სანთელს მიაართმევდეთ ამის მეტი არაფერი არა გეთხოვბოდესრა
5 არა ბეგარა არა ხარჯი არა კულოხი არა ხუნა არა თესვა არა გეთ-
ხოვბოდეს მზისა და წვიმის მეტმა თქუენს კარზედ არამ გაიაროს
და არც არავის თქუენთან ხელი აქუს..... დაიწერა კელითა ქა-
შოეთის დეკანოს ძის მღუდლის პავლესითა. დეკემბერს იბ. ქკს უუბ.

1805 წ. სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი, ქუთაისის ტაძრის
საბუთთაგან № 43, თეთრს ქალაღზე ზომით 36X24
სანტიმ. საბუთი უნდა იყოს დაწერილი მეფის საკუთარი
ხელით. ნიშნები დაცულია.

ქ. წყალობითა ღთინათა. ჩვენ იესიან, დავითიან, სოლომონიან
10 პანკრატოანმან მეფემან ს'დ იმერთა და სხუათამან სოლომონ ესე
ყ'დ უცვალეებელი წიგნი წყალობისა მოგართვი თქვენ ქუთათელ
მიტროპოლიტს დოსითეოს. დავით ერისთვის შვილსა და მის
ბიძაშვილებს. ესრეთ რომ ბაშური თქვენი. და ერისთვის შვილების
ყოფილიყო. და ჩვენმა მოხელეებმა სხუა რიგათ გაგუასინჯეს. და ეს
15 თქვენი ტვერი ბუჭუა მდივანს და იოანე მესხს მივეცი წიგნით. და
ამის შ'დ თქვენ შემოგვევედრეთ. და სამართლიანის გზით განვიხი-
ლეთ. და თქვენის მოხელეებისაგან. და ეგრეთვე ერისთვის შვილე-
ბისაგან თქვენი რომელიც იყო. სამართლით და ფიცით დაამტკი-
ცეთ. და ამისთვის ჩვენც გიბოძეთ.... აღიწერა. იანვრის. ს'. წელთა: ჩყე:..
20 ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერთა სოლომონ.

1805 წ. სათავდებო წიგნი, მიცემული ანტონ ხონელ მთა-
ვარეპისკოპოსისადმი, ხონის საბუთთაგან № 77, დაწერილი
ლურჯს ქალაღზე.

ქ ესე სათავდებო წიგნი და პირობა მოგართვი. მე თქუენმან
მონამან კიკალიშვილმა ხუტუნიათ თქვენ ბატონს მთავარეპისკოპოსს,
ასე რომ თქუენი კაცი გუტულია რუხაძე სხოგონ აპირებდა სამო-

სახლოთ წასულას და თქვენგან მეფეს მოხსენდა და ბოქაული ალა-
ვიძე სვიმონ გამოგზავნა მეფემ და უთავდებოთ არ ენდევით და მე
თავდებათ დაუდექი. ასე პირობა მოგართვით, რომ თქვენი მორჩილი
იქმნეს, როგორც შეძლოს ისე და თუ სადმე წავიდეს, ისიც მო-
5 გართვა ყოლისფრიანათ და სიმტყუნისათვის ასი მარჩილი მოგართვა...
არის ამისი მოწამე ალავიძე სვიმონ, მოურავი ქუთათელაძე მახობა,
მერაბიკა გრიგოლაშვილი. დაიწერა ქორონიკონს ათას რვაას ხუთსა
თვესა მარტს ათერთმეტს. მე მლდელს წიწვადე (?) ნიკოლოს დამიწერია.

ჯვარი.

1805 წ. ნაყიდობის წიგნი, მიცემული გელათის სოხასტრის
ეკლესიის წინამძღვრისადმი, დაცული ამავე ეკლესიის საბუ-
თებში № 2, თეთრს ქალაღზე ზომით 30×22¹/₂ სანტიმ.
ნიშნად თითქმის ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

10 ქ. შეწვევითა ღთისაითა ესე საუკუნოდ გასათავებელი... ნა-
ყიდობის წიგნი, პირი და საფიცარი მოგეცი თქვენ წმიდის მაცხო-
ვრის სოხასტრის ეკლესიის წინამძღვარს იოსელიანს დავითს მე ქუ-
თაისის მოსახლემ პურისშვილმა დავითმა, ესრეთ და ასე ვითრად
რომ ქუთაისის ქალაქის თავშიდ წულიკიძის სასახლის პირდაპირ
15 ხულის დასადგამი ადგილი ხელმწიფისაგან წყალობათ მქონდა, დამ-
ქირდა და შენ და შენს ეკლესიას მოგყიდე... არის ამისი მოწამე
ბუჭუა იოსელიანი და კიდევ გიგია ნიჟარაძე და კიდევ ბერი პატა-
რიძე და ხოსიკა ამირალაშვილი და მე დამიწერია დავითა გოგიტა-
შვილს... აპრილის კზ ჩყე. ჯვარი.

20 განზე: ქ ჩვენ სდ საიმერეთოს დედოფალი მარიამ ვამტკიცებ
წიგნსა ამას. ჩემი გამოსავალი იქენმ (sic) ნაყიდის ხულის საკმევლის
ფასათ ეკლესიისთვის შემიწირავს.

ბეჭედი ასომთ.: დფლი მარიამ.

მეორე გვერდზე: ქ. სარდალმოურავი წულუკიძე სვიმონ მოწამე
25 ვარ ამ წიგნის.

ბეჭედი ასომთ.: სარდალმოურავი წულუკიძე სვიმონ.

1805 წ. ნასყიდობის წიგნი, მიცემული დოსითეოს ქუთათელი-
სადმი, ქუთაისის ტაძრის საბუთთაგან № 16, თეთრს ქა-
ლალდზე ზომით 39×21½ სანტიმ. ნიშნად თითქმის ყო-
ველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

ნებითა და წყალობითა ღისათა ესე მტკიცე და უცვალოდო
ნასყიდობის წიგნი მოგართვით თქვენ უფალს ქუთათელ მიტროპო-
ლიტს დოსითეოსს ჩვენ ბეჟან ერისთვის ძემან დავით, ესრეთ და
ესე ვითარად რომე თქვენს ყდ უსამღუდელოესობას და ჩვენ, ერის-
5 თვის შვილებს, ბაშურშიდ ადგილი გვქონდა საზიარო და მე ჩემი
საწილადო ორმოცდახუთი ქცევა სადაც თქვენ ინებე იქ მოგყიდეთ
ზმანით, ქცევა ოცდაათ ოცდაათი მხარი და რომ რაც გული შე-
გვიჯერდებოდა, ფასიც ისე სრული გამოგართვით... არის ამის
მოწამე პაპუნა ერისთვის შვილი ქაიხოსრო და თქვენი მოურავი
10 აბულაძე სვიმონ, ჩვენი მოურავი საკანდელიძე დავით და სხვანნი
ერთობით ჩვენნი ყმანნი. აღიწერა კელითა წულუკიძის შვილის
დათიკისათა მათის კბ წელთა უფლისათა ჩყე.

ბეჭედი: მონა ღთისა დავით ერისთვის ძე.

1805 წ. ნასყიდობის წიგნი, მიცემული გოგოლაშვილების
მიერ, გელათის ტაძრის საბუთთაგან № 8, თეთრს ქა-
ლალდზე დაწერილი. ნიშნად ზოგიერთ სიტყვის შემდეგ
იხმარება ორი წერტილი.

ქ: ნებითა და შეწვენითა ღვთისათა ესე ამიერთგან უკუნისამდე
15 საბოლოოდ გასათავებელი ნასყიდობის წიგნი და საფიცარი მოგართვით
თქვენ ჩვენს ბატონს გაენათელ მიტროპოლიტს უფალს ეფთვიმის
ჩვენ თქვენმა და თქვენის ეკლესიის გელათის მემკვიდრე აზნაურ-
შვილებმა გოგოლაშვილმა ხოსიკამ, გოგოლაშვილმა ლევანიკამ,
გოგოლაშვილმა იესიკამ, გოგოლაშვილმა პაპუნიკამ, გოგოლაშვილმა
20 ბუჭუამ და გოგოლაშვილმა სფირიდონამ და ჩვენმა ძემან და მო-
მავალმან სახლისა ჩვენისამან, ესრეთ და ესე ვითარად რომ ჩვენი
სახლის კაცი ბერიკელა ხონიაშვილი უშვილოთ გარდაშენდა და
მისი სეულობა ადგილმამული და ყმა ჩვენ გვიბოძეთ და ერთი მო-
სახლე სიმონიკა აღფაიძე იმ ჩვენის სახლისკაცის ქურცის დაუღვეით

და სიცოცხლეშიდ აქამეთ და მას ყავდა და მას მერმეთ ჩვენც ვინებეთ და მოგახსენეთ და თქვენც ინებეთ და იყიდეთ და ეს სიმონიკა აღფაიძე თავის ცოლშილით, სახლკარით, ადგილ მამულით, საძებრ უძებრით, საფლავ სამარხით და თავის სამართლიანის მზღვრით
5 თქვენთვის მომიყიღია და თქვენის დიდის ეკლესიის გელათისათვის იყოს, ფასიც სრული და კარგი გვიბოძეთ როგორც გული ჩვენი შეგვიჯერდებოდა. აწ დღეის იქეთ ამ სიმონიკა აღფაიძეშიდ და მის მომავალშიდ არც ჩვენ და არც ჩვენს შვილსა და მომავალს ხელი აღარა გვაქვს რა, ისე საუკუნოდ ხელი აგვიღია, ღმერთმან მოგა-
10 ხმაროსთ თქვენცა და თქვენს დიდებულს გელათის ეკლესიასაც. აწ იქმნა ამა წერილისა მოწამედ გელათის დეკანოზი იოანე, მისი ძმა მგალობელი ეგნატი, კანდელაკი ანდრია, მეღვინეთ უხუცესი გოგოლაშვილი სიმონ და სხვანი სულ გელათის კრებულნი ერთობით სამღვდლო და საერო და მე წინამძღვარს იოსელიანს დავითს და-
15 მიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. წელთა უფლისათა ჩყე მაისს კს^წ.

ხუთი ვვარო.

განზე: ქ: ჩვენ ყოვლად სამღვდლომ გაენათელ მიტროპოლიტ-
მან ეფთვიმიმ ამ ჩვენის აზნაურვილის (?) გოგოლაშვილებისაგან ეს
გლეხი ვიყიდე და გელათის ეკლესიას და ხახულისა და გელათისა
20 ღვთისმშობელს შევსწირე და გელათის ეკლესიას და გენათელს
სახასოთ ყავდეს და ემსახურებოდეს. აწ დღეის იქეთ თვინიერ გელათის ეკლესიისა და გენათლის მეტს სხვათ ხელი არვის ექნეს და არც გაცემით და არც სააზნაურშილოთ მიცემით ამ გლეხს აღფა-
იდეს ფიქრი არა ექნეს რა.... (წვევა).

25 ბეჭედი: გენათელი მიტროპოლიტი (ასომთ.:) ეფთვიმი.

1805 წ. სოლომონ II-ის შეწირულობის წიგნი, ნიკორწმინდის ტაძრის საბუთთაგან № 3, დაწერილი თეთრს ქალაღზე

...მეფეთ მეფე იმერთა და სხვათა მპყრობელნი (sic) დავითიანი მეორე სოლომონ და თანაერთხორცი ჩემი დედუფალთ დედუფალი დადიანის ასული მარია მკადრებთ ეკლესიასა შენსა ნიკოლოზ წმინდას კნინ ოდენსა შესაწირავსა, ესრეთ რომ მათი ყდ უსამღვდლოესობა
30 ძე წულუკიძისა ყდ სამღვდლო ნიკოლოზწმინდელ არხიეპისკოპოსი

და ჩვენი სარწმუნო და სასო სოფრომ მოიწია მეფობისა ჩვენისა წინაშე, გვევედრა და მიაშბო ეკლესიისა შენისა ქუთაის ყმაზე იწროება და ვისმინეთ ღირსებისა მისისა ვედრება და შევსწირეთ ეკლესიასა შენსა ქუთათის შინა მკვიდრი სამეფო ყმა ქორქაშვილი

5 ზურაბასშვილი დათილა; ზინზელა თავისი ცოლშვილით, თავისის ყოფით და რომლისაც მქონებელი იყოს, ყოვლისფერით უნაკლოლოთ შამოგვიწირავს და შეიწირე მამაო დიდო მღვდელთმთავარო ნიკოლაოზ.... წერილისა ამის მიაწამედ ერთგულებით კარისა ჩვენისა განმგე სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ, სარდალი წერეთელი ქაი-

10 ხოსრო, სიძე ჩვენი ქსნის ერისთვისძე ელიზბარ, წულუკიძე ოტია და სეხნია, მამასახლისი ბერი მესხი და სხვანი კარისა ჩვენისა დარბაისერნი. აღიწერა ხელითა კარისა ჩვენისა მღვდლის გრიგოლაშვილის იესესითა ქკნს ქეს აქეთ ჩყე თვესა ივლისსა თ.

ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერთა სოლომონ.

1806 წ. თავდებობის წიგნი, მიცემული ანტონ ხონელისადმი, ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 79, მოლურჯო ქალაღდზე დაწერილი.

15 ქ ესე სათავდებო წიგნი და პირობა მოგართვი მე თქვენმა მონამან თქვენ ყოვლად სამღდლოს მთავარეპისკოპოს ანტონის დედულია რუხაძემ, ასე რომ ზოგი რომელიმე ადგილის იწროებისათვის აიყარნენ, ზოგი რომელიმე სხვას შეწუხებისათვის განიფანტნენ სხვას და სხვას სოფელში. ეს საქმეები ბატონს მეფეს მოხსენდა

20 თქვენგან. მეფემ ბოქაულები წარმოავლინა მოსაბოქათ. ბოქაულმა (sic) უთავდებოთ აღარ ენდნენ კინტრიას რუხაძეს. აწ ასე წიგნი ღ პირობა მოგართვი, რომ კინტრია რუხაძე თქვენ და თქვენს ქვეყნას არ განეშოროს და შეძლებისაებრ გემსახუროს ერდგულათ და არც მის ადგილს მამულს მოსცილდეს. თუ ამაში სიმყუნე (sic) გამო-

25 აჩნდეს, ეს კიტრია თავის ცოლშვილით მოგართვა, სიმტყუნისათვის ასი მარჩილ (sic). არის ამისი გამგენი ალავიძე სიმონ, მოურავი მახობა, გირგოლაშვილი მერაბ (sic). აღიწერა ქეს აქეთ ჩყე თვესა მარტსა ი ხელითა მღდლის იესესითა.

ჭვარბი.

1807 წ. წერეთლების მიერ სოფრონ ნიკორწმინდელისათვის მიცემული წიგნი, ნიკორწმინდის ტაძრის საბუთთაგან № 9, ლურჯ ქაღალდზე.

ჩვენ წერეთლებმა გიგიასშვილებმა და შვილისშვილებმან ზურაბმა, ფარსადანმა, კაციას შვილებმა გიორგიმ, ნიკოლოზმა, გიგილამ, დათუნას შვილებმა როსტომამ, დათიკამ, ლევანამ, ასე რომ გრიგოლს ბერს აბაშიძისაგან თომამე ხუცესი ეყიდა ცოლიანშვილებიანთ და ადგილი ვერსა ეშოვნათ დასასახლებათ და მეტი სიყვარული ვგქონდა (sic) გრიგოლისაც და მისი მონასტრისაც, მევიდა და ალაგს გვევედრა. იმ ჟამზედ მამა ჩვენიც გიგია მიიცვალა და მისი უმაღლესობა ბატონი ნიკოლოზწმინდელიც მობძანდა და მან უფრო გვიბძანა და მის ბძანებას ჩვენ ვერ დავაგდებდით და იწას ხვედელიანს იქთ (sic) რომ ყანა გვექონდა, ის ყანა მოგართვით, სხტე რომ ჩაყვება მას აქეთ და ხვედელიანს იქეთ, მთლათ თავიდგან ბოლომდისი მისის საწისქვილოიანათ. მას გარდა კიდე იწასავე ორმოცი მარჩილის ტყე მოგვირთმევია, ასთე რომ მამა ჩვენს გიგიას წელიწადშიდ სულთაობის ერთი მღვდელმონაზონი უწირებდეს და მის შვილსა და შვილის შვილებს დავგლოცებდენ (sic). შეიწირე ღვთის მშობელო და მათს წმიდას წირვაშიდ ნაწილს დავვიდებდენ და მოგვიხსენებდენ... (წუგავ). კაცთაგან არის ამის მოწამე გიორგობიანი რამაზა და მეთე მღვდელი გოგსამე და წერეთლების შინაყმები ერთობით, კიდე ბერი ხუცესი იწას. მე მონას მღვდელმონაზონს გრიგოლს დამიწერია და მოწამეცა და გამრიგეც მე ვარ ბატონის ჩემის ყოვლად სამღვდლოს შეწევნით, ქრისტეს აქეთ ათას რვაას და შვიდს. თვესა მარტსა თოთხმეტს.

განზე: ქ. მე ყდ სამღვდლო ნიკოლოზწმინდელი სოფრონი ვამტკიცეფ წერილსა ამას. დამამკიცებელსა ამ წერილისასა ვლოცავ და ვაკურთხეფ და მომშლელს შევაჩვენეფ და დავსწყევლი.

ბეჭედი: ყდ სამღვდლო ნიკოლოზწმიდელ არხიეპზი (ასამთ.:) სოფრონიოს.

1807 წ. სოლომონ II-ს შეწირულობის წიგნი, გელათის სონასტრის ეკლესიის საბუთთაგან № 1, დაწერილი ლამაზი მრგვალის ხელით თეთრს ქაღალდზე ზომით $48\frac{3}{4} \times 30\frac{3}{4}$ სანტ.მ. ნიშნად იშვიათად იხმარება მძიმე და წერტილიც.

ქ ნებითა ღთისათჳ ჩვენ სრულიად იმერთა და სხვათა მეფემან
მეორემან სოლომონ ესე... შეწირულობის დავთარი მოგართვით
თქვენ სოხასტრის მაცხოვრის ეკლესიას, ასე რომ ეკლესიასა ამას
ზედა მაცხოვრისასა წინამძღვრად დადგინებული და პატიოსან ქმნილი
5 უფალი იოსელიანი დავით,.. გვევედრა გულსმოდგინედ ყმათათვის
სოხასტრის ეკლესიისათა საურის ამოკვეთას და ჩვენ... ამოუკვეთეთ
საური სოხასტრის ეკლესიის ყმათ სადაც დღეს სახლობენ და ან
ადგილის იწროობისათვის აწ ანუ მერმეთ დაესახლნენ ან ოკრიბას
ან არგვეთს, ერთობით საური ამოგვიკვეთია.... ყოველს წელიწადს
10 ღთისმშობლის დღეს ერთობით ღვდელს გვიწირვინებდენ... და
წირვას უკან თემობით დაგლოცევდენ.... არის ამისი გამრიგე და
მოწამე თავადი წერეთელი ზურაბ, თავადი წერეთელი ქაიხოსრო,
ქოქოულთხუცესი (sic) ვახუ შტი, წულუკიძე კაცია, აბაშიძე დავით, მა-
ჩაბელი ზურაბ, წულუკიძე ოტია, წულუკიძე სენხია და მე მდივან-
15 ბეგს სოლომონს თავადს ლიონიძეს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.
დაიწერა მარტის 3 წელთა ჩუხ.

ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერთა სოლომონ.

მღაჩე ხეჯით: ქ სდ იმერთა უფლისწული მეფისძე კოსტანტინე
ვამტკიცებ...

20 ბეჭედი ასომთ.: მეფის ძე კოსტანტინე.

ბატონიშვილი როსტომ ვამტკიცებ...

ბეჭედი: ბატონიშვილი როსტომ.

ზიჩვეჯ გვ. განზე, ჯამაზად: ქ ჩვენ სდ საიმერეთოს დედუფალი
მარიამ... ვამტკიცებ... (ბეჭედი). ჩვენ ყდ სამღუდელიო ქუთათელ
25 მიტროპოლიტი დოსითეოს, გაენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი,
მთავარეპისკოპოსი ანტონი ვამტკიცებ წერილსა ამას....

(სამიჯეს ბეჭდები).

1807 წ. მარიამ იმერთა დედოფლის მიერ ბოძებული წყალობის
წიგნი, დაცული ხონის ტაძრის საბუთებში № 21, დაწერილია
თეთრს ქაღალდზე.

...ჩვენ ყოვლისა საიმერეთოსა დედოფალთ დედოფალმან მა-
რიამ ესე... წყალობის წიგნი ვიბოძე... ხონის წმიდის გიორგის

მკვიდრს ყმას და მებეგრეს მამფორიას მამუკას და შენს შვილს ხა-
ხუტას, შენს ძმას მიქელას და მისს შვილს ივანეს.... თქვენი შვი-
ლები ფარეშებათ გვახლავან და ჩვენ მიერი იმედი და საუკუნო
სიმტკიცე და წმიდი გიორგის მკვიდრობა ითხოეთ და მისი ბეგრის
5 დაუკლებლობა და მარად ჩვენი მსახურება აღგვითქვით, აღდგომას
წმიდა გიორგის ორს ჩარექს სანთელს თავისს ტაძარშიდ ხონს მი-
არ.თმევდეთ და ჩვენთვის მღუდელს აწირვინებდეთ და ცხუარს და-
გვიკლებდეთ მარიობას დღეს და ჩვენს მოხსენებას და ღის ვედრე-
ბას... თქვენ და თქვენი კაცი აღასრულებდეთ ჩვენთვის. თუმც ეს
10 თქვენ მიერ აღთქმული არ მოგვიშალოთ და ან წმიდა გიორგის
თავისი ბეგარა სანთელი არ დააკლოთ,.... თქვენ თქვენი შვილი და
მომავალი და თქვენი ოჯახის კაცი არც თავადს, არც აზნაურს და
არც სხუას საყმით არ მიეცეთ.... ამის მოწამე და შუამდგომელი
ჩვენი მოძღვარი იშხნელი ნიკოლოზ, მგალობელი გიორგი და სხუ-
15 ანი დიდებულნი კარისა ჩვენისანი. დაიწერა ხელითა კარისა ჩვენისა
მღუდლისა ჭიჭინაძის გიორგისათა, წელთა უფლისათა ქკონს ქეს
აქეთ ჩუზ თთვესა აპრილსა ბ.

ბეჭედი.

განზე ზირველ გვერდზე ამტკიცებს სოლომონ II, თან დასმულია
20 მეფის ბეჭედი.

ქ ჩვენ უფლისწულმან მეფის ძემ კოსტანტინემ ვამტკიცებ....

ბეჭედი ასომთ.: მეფის ძე კოსტანტინე.

ქ მე სახლთხუცისძე წერეთელი სვიმონ მოწამეცა ვარ წიგნისა
ამის. ბეჭედი ასომთ.: სწ.

1807 წ. ანდრია კანდელაკის შეწირულობის წიგნი, გელათის
ტაძრის საბუთთაგან № 43, თეთრს ქალაღზე დაწერილი.
ნიშნად იშვიათად იხმარება ერთი და ორი წერტილი.

25ჩვენ... კანდელაკმან პეტრეს შვილმან ანდრიამ (ეს წიგნი
მოგვეცით გელათის ეკლესიას), ესრეთ და ესე ვითარად რომ პირველ
ჩვენი მკვიდრი კაცი მამრიკიშვილი ივანა გაყიდული იყო და ქუთაის
თათრებს ყავდა წაყვანილი და თათრისაგან ამირან მესხს დაეხსნა
და რიონს მიეყვანა, დაესახლებინა, ყავდა და ემსახურებოდა

და ამირან მესხი ამ სოფლიდამ გარდაიცვალა და მისგან შვილად
აყვანილი დავით მესხის შვილი პაატა მესხი მის დანარჩენს ყმასა
და ადგილმამულზედ პატრონობდა და ეს მამრიკისშვილიც მას
ყავდა.... ალალის თეთრით პაატა მესხისაგან ვიყიდე ივანა
5 მამრიკისშვილის (sic) შვილები მიქელია, კიკოლია და ლაზარია....
და ეკლესიას ყავრისა და სილის მოტანით, როგორც სხვა მისი
სახლის კაცები და გვარები მსახურობენ, ამათაც ისე იმ რიგათ
იმსახურონ.... და ჩემგან შეწირულმა ამათ თითო კაცმა ბატონს
გენათელს თუ უბრძანოს და ინებოს, თან იახლოს და როგორც
10 ინებოს, ისე ხელზედ იმსახუროს და სხვეფ ბევრობით განწე-
სებით გარდასახადი არ ემართათ და აღარც ჩვენ დავადევით, თვი-
ნიერ ხატის მსახურების მეტი..... (მეწაფე) მოურავი კახიძე ვახტანგ,
მოურავი ცირლილაძე სიმონ და კახიძე დავით და მე წინამძღვარს
იხსელიანს დავითს დამიწერია ანდრიას სიტყვით და მოწამეცა ვარ
15 ამა წერილისა, წელთა უფლისათა: ჩუხ: აპრილს: კგ: ჩემი ვედრება
ის არის, რომ სააზნაურშიდელი სოფროზნ ვამტკიცებთ სიგელსა
გელათის სახასოდ და სამკვიდროთ მოსამსახურეთ იქნეს და გელა-
თის ეკლესიას და ბატონს გენათელს ემსახუროს...

ბეჭედი: კანდელაკი ანდრია.

20 განზე: ქ. ჩვენ ყდ სამღუდლო ქუთათელ მიტროპოლიტი
დოსითეოს და ნიკოლოზსშიდელი სოფროზნ ვამტკიცებთ სიგელსა
ამას....

ბეჭდები ორთავესი.

25 ზიჯველ გვ.: ქ. ჩვენ სდ. იმერთა მეფეთ მეფე დავითიანი მეორე
სოლომონ. ვამტკიცებ.... (ბეჭედი).

ქ: ჩნ. სდ იმერთა დედოფალი მარიამ ვამტკიცებ... (ბეჭედი).

ქ. ჩვენ ყოვლად სამღუდლო გაენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი
მოწამე ვარ... და კიდევ ვამტკიცებ... ვინც გამოსწიროს ან სააზნა-
ურშიდელით გახადოს (წიგა)... (ბეჭედი)

1807 წ. მარიამ დედოფლის შეწირულობის წიგნი, გელათის
ტაძრის საბუთთაგან № 115, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ
თითო წერტილია.

(მე)... სდ იმერთა დედოფალთ დედოფალმან დადიანის ასულმან
მარიამ... გულქან დედოფალს ბუჭუა ჩხეიძისა და მისის შვილები-

საგან... სვიმონიკა ცერცვაძე... ეყიდა... გულქან დედუფალი რომ მიიცვალა, მასუკან ჩვენგან ჩვენთვის ხელდებული იყო... ეს სვიმონიკა ცერცვაძე თქვენთვის შემოგვიწირავს (სასუფლისა და გელათისა ღვთისმშობელთა)... თქვენის მღვდელთმთავრის მსახურების მეტი არც 5 სამეფო და არც ჩვენი სამსახური, არც ბეგარა, არც საური, არც საუდიერო, არაფერი გარდასახადი... არ მიადგეს... წერილისა ამის მოწამედ ჩემი მოძღვარი მღვდელი იშხნელი ნიკოლოზ. აღიწერა მეფის კარის მღვდლის იესესითა ქკნს ქკს აქეთ ჩყზ თვესა სეკდემბერსა იზ.

ბეჭედი ასომთ.: დელი მარიამ.

1807 წ. პირობის წიგნი, მიცემული პატარიძეების მიერ გელათის სოხასტრის წინამძღვისადმი, სოხასტრის საბუთთაგან № 19, თეთრს ქალაღზე ზომით 26 $\frac{1}{2}$ X 12 სანტიმ.

10 ქ: ნებითა ღისათა ესე წიგნი მოგართვით თქვენ სოხასტრის ეკლესიას და მისს წინამძღუარს იოსელიანს დავითს ჩვენ თქვენმა ყმებმა პატარიძემ მღუდელმა იოანემ, მჭედელმა დავითელამ, ზაქარიამ, ხუცის ძმამ ივანიკამ, გაბრიელამ და გოგიათ, ასე და ესე ვითარად რომ თეჯოლას მეფე დავითის ნაბოძებს ადგილზედ ვესახლეთ. 15 და თქვენი დავთრის ბეგრებს გაკლებდით და ამისთვის მეფე და გაენათელი შეგუწყრა და ისევე თქვენ შეგვედრეთ და თქვენ ისინეთ ვედრება ჩვენი და ისევე შეგვიწყნარეთ და ჩვენ ყველას ერთობით ასე წიგნი მოგვირთმევი, დღეის ამას იქეთ რომელიც დავთრით განწესებული ბეგრები და სამსახური არის, ისეები არცეთ 20 აღარა დაგაკლოთ... არის მოწამე ბოქაულთუხუცესი წერეთელი ვახუშტი, მაჩაბელი ზურაბ, ავალიშვილი ბეჟან და სხუანი ერთობით მეფის კარის დარბაზის ერნი. დაიწერა ქკონსა ქკს აქეთ ჩყვ თვესა ოკდომბერსა ზ.

სამი ჯვარი.

25 განზე: ქ: მაჩაბელი ზურაბ მოწამე ვარ ამ მორიგების:

ბეჭედი: მაჩაბელი ზურაბ.

ქ: მოურავი ავალიშვილი ბეჟან მოწამე ვარ ამ გარიგების.

ბეჭედი: ავალიშვილი ბეჟან.

ქ: მოურავი ალაფიძე სვიმონ მოწამე ვარ ამ მორიგების.

30 ბეჭედი: ალაფიძე მოურავი სვიმონ.

1807 წ. ფალავების მიერ ანტონ ხონელისადმი მიცემული წიგნი, ხონის საბუთთაგან № 76, თეთრს ქალაღღზე დაწერილი.

ქ: ესე მტკიცე და უტყუველი საუღაო წიგნი მოგართვით თქვენ ჩვენ სასო წნდა მოწამეს ხონის წმინდა გიორგის, მის მღვდელ მთავარს მთავარეპისკოპოსის ანტონის ჩვენ ფალავენმა (sic) მურდაყანის შვილებმა ხუხუმ, ხიტუმ, ბეჟანმა და ვატამ, ზაღლის შვილებმა 5 მანუჩარმა, გიკომ და ტატიმ, ივანემ, კოჩას შვილებმა იღაროინმა და ლომკაციმ, ასე რომ ბაბუა ჩვენს ხუხუს ფალავას თქვენი ეკლესიის ძირის კაცი მამაგულა წირქვაძე დაწინდრებული ყოღებოღა. დღემღის უღრეობისაგან არ გარიღღა ეს საქმე, ბერჯერ ლაპარაკი იყო მაგრამ და ახღა რათგან თქვენმა მეუფებამ მობრძანღა და გვიბ- 10 რძანეთ, მოგართვით თქვენი ეკლესიის კაცი და ჩვენი ჩვენ ავიღეთ როგორც რიგი იყო და გული შეგვიჯერღებოღა... არის ამისი მოწამე ჭაბუნია ბერუკია, ფინთურია ბერუკია. აღიწერა ხელითა ლღაბერიძის გერასიმესითა წელსა ჩუზ ოკნღობრის ის.

შვიდი ჯგაჩი.

15 შარჯელ გვერღზე განზე: ვემოწმები წერიღღსა ამას დაღიანისღე ბატონისღვიღი ნიკო. ბეჭღდი: ბატონისღვიღი ნიკოღღოზ. ვემოწმები წერიღღსა ამას სახღოთუხუცის ღე ჩიქღანი ოღია.

1807 წ. პირობის წიგნი, მიცემული ხონელ მთავარეპისკოპოსის ანტონისადმი, ხონის საბუთთაგან № 67, ლურჯ ქალღღზე.

ქ: თქვენ ბატონს ყღ სამღუღღღღოს მთავარეპისკოპოსს ანტონის ესე მტკიცე და უტყუველი წიგნი და პირობა მოგართვით ჩვენ 20 თქვენის ზიწმიღღის მსასოღებღღმან მოურავმან კორღიამ გიორგიმ... თქვენი ეკლესიის ყმა დეღღულია წივწივაღე თქვენის მოურავის ჩამობარეღით ჩემს მიწაზე დავასახღე და თქვენ პირობა გვთხოვეთ... რაც თქვენის ეკლესიის ბეგარა ამ თქვენს კაცს მართებს, არაფერი არ დაგაკღოთ და გაურჯეღღად თქვენს მოხეღღეს მივაბაროთ... როღღე- 25 საც თავისს აღღიღღზე წამოსღღღა ამათ ინებონ, ჩვენგან და ჩვენის მომავაღღისაგან არ დაეშაღღოს და თავისი ყოღფით გაღღოღღღეათ... მოწამე დეკანოზი მიქაეღღ, მოურავი ქუთათეღღაღე მახობა, მღღუღღელი ჩხეი-

ძე ლაზარე, ხელოსანი კოპეშავიძე სვიმონიკა. აღიწერა ხელითა მლუდლის ჩხეკელეს იოანესითა ქეს აქეთ ჩუზ თვესა დეკენბერსა ვ.

1807 წ.

განჩინების წიგნი ხონის ეკლესიასა და ფალავებს შორის დავის შესახებ, დატულია ხონის ტაძრის საბუთებში № 58, დაწერილია ლამაზი ხელით თეთრს ქალაღზე ზომით $27\frac{1}{2} \times 19$ სანტიმ. ნიშნები დატულია.

ქ დავსხედით ბჭვენი და მოსამართლენი და მთავარებისკოპოსის მაგიერი კაცი მახობა ქუთათელაძე და მურდაყან ფალავასა და ზალ 5 ფალავას შვილები გავაბჭვეთ: მახობამ უჩივლათ დასაბამიდგან ხონის ეკლესია და წმინდის გიორგის ხატი რომ ხონს გაკეთებულა, მას დღეს აქეთ წირქვაძენი თავისი ყოფა ცხოვრებით ხატის არის და თქვენ გვართმევთ და არ ანებებთო და ვდაობთო: ფალავამ უბასუხა მართალია წირქვაძენი ხატის ყმა არის და არც გეცილებით 10 და არც გედავებით, მაგრამ ეს ერთი მოსახლე კაცი ჩვენს პაპას ყოლია ჩვენ მამის მამას ყოლია და ჩვენმა მამამ ჩვენ დაგვიტოვა და გვყავს ეს არც ხატის არის და არც სხვისი არის ჩვენი ჩვენ გვყავს თქვენ ხელი არა გაქვსთო: მახობამ აშორო სთქვა თქვენს ძველს და არც ახალს იმ გლეხშიდ ხელი არ გქონდესთ რაც ხატის 15 არ არისო: აწ ეს გავსინჯეთ მაგრამ სიგელი არც ფალავას აქვს და არც ხატისა და ეკლესიის არის და ვერც სწორი და მომსწრე მოწამე ვნახეთ და ეს გლეხი. დიდის ხნით ფალავას ყოლია დღესაც ფალავას ყავს და სამართალი ფალავას დარჩა და ასე გავაჩინეთ იმ გლეხშიდ რამდენიც კაცისული (sic) იყოს იანგარიშონ და თითო კაცი- 20 სულზედ ექვს ექვსი გლეხი კაცი დააფიცოს ფალავამ ასე რომ ჩემის პაპისა და მამის და ჩვენის ძველის რაც არ არის ის ერთი გლეხი წირქვაძე არც ხატის და არც ეკლესიის არ იყოს და არც ჩვენს მამა-პაპას და არც ჩვენ იმაშიდ შემცილეთ კაცი გვყავდეს: თუ ასე დაიფიცონ რას ვინმე ემართლება... და თუ ვერ დაიფიცონ და 25 ტყუილია დაუკავებია ფალავას დღემდის ძალით სჭირვია და დღეს ხატსა და ეკლესიას უნდა დაუტოვოს ფალავას იმ გლეხშიდ ხელი აღარ ექმნება.

ბეჭდები: ბატონიშვილი ნიკოლოზ; ლეჩხუმის სარდალ მოურავი გელოანი ბერი.

1808 წ. სათავდებო წიგნი, მიცემული წიწივაძეების მიერ სოლო-
მონ II-სათვის, ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 61, ლურჯ
ქალაღზე დაწერილი.

ქ. თქვენ ჩვენს ხელმწიფეს ბატონს მეფეს სოლომონს ესე
წიგნი მოგართვით ჩვენ თქვენმან ფარეშებმა წიწივაძეებმა ივანიკამ
და კიდევ ივანიკამ, ასე რომ ჩვენი ეკლესიის ყმები აიყარნენ და
სხვა სოფელში წავიდნენ და ეს საქმე თქვენს უმაღლესობას მოხ-
5 სენდა მთავარებისკაპოსისაგან და ბოქაულით მოიყვანეთ და უთავ-
დებოთ აღარ ენდევით და ახლა ეს სათავდებო წიგნი მოგვირთმევი,
რომ გოგიელა და მამუკელა წიწივაძე თავის ქვეყანას და თავის
ადგილს და მამულს არ მოსცილდეს.... (წინააღმდეგ შემთხვევაში ისინი)
მოგართვათ და ასი მარჩილი სიმტყუნისათვის მოგართვათ. არის ამ
10 საქმის მოწამე მოურავი მახობა და გრიგოლაშვილი მერაბა, ბახტაძე
ჯოღონია. აღიწერა ხელითა მღვდლის ჩხეკელეს იანესითა ქეს ქეს
(bis) აქეთ ჩუ რვასა თვესა მარტსა კა.

ფრი ჯვარი.

1808 წ. შეწირულობის წიგნი კონსტანტინე ბატონიშვილისა,
სვრის წმ. გიორგის საბუთთაგან № 4, თეთრს ქალაღზე
ზომით 42×25 სანტიმ.

....ჩვენ იესიან დავითიან სოლომონიან ბაგრატიონმან ტო-
15 მებით დავითიანმან მეფის ძემ კონსტანტინემ, ერთხორცმან და თანა-
მეცხედრემან ჩემან დიდებულისა თავადის აბაშიძის ასულმან ანასტა-
სიამ... შემოგწირეთ.. პატია წაქაძე მისის ცოლშვილით... ამ კაცი-
საგან უნდა მოგერთვას წელიწადში ბეგარა სამი კოკა ღვინო ზე-
დაშათ, საჩვენო სახელმწიფო სათხოვარი არაფერი ეთხოვებოდეს
20 სპენჯის მეტი, არც მუშაობა და არც არაფერი სხვა. ამისდა ნაცუ-
ლად ერთს მღუდელსა და ერთს მთავარს ყოველს გიორგობას
ჩვენთვის აწირვინებდეთ.... ძეთა და ასულთა ჩვენთა საბოძებელად
და აღსაზრდელად.... ამისი მოწამე და გამრიგე ბატონიშვილი
როს[ტომ], ჭუმბურიძე ქაიხოს[რო მო]ურავი, არხიმანდრიტი იოვანე,
25 მოძღვარი სვიმონ და კარისა ჩვენისა დარბაზის ერთი ერთობით. მე
დეკანოზის შვილს მთავარ დიაკონს იაკს (?) დამიწერია და მოწამეც
ვარ ამისი. აღიწერა ქს აქეთ ჩუ თვეს მასსა (sic) დ.

ბეჭდები ასომთ.: მეფისძე კონსტანტინე; მეფის სძალი ანასტასია.

1808 წ. სოლომონ II-ის შეწირულობის წიგნი, გელათის ტაძრის საბუთთაგან № 91, თეთრს ქალაღზე. ნიშნად იშვიათად იხმარებდა თითო წერტილი.

...ჩვენ... იესიან დავითიან სოლომონიან პანკრატოანმა სრულიად იმერთა მპყრობელმან მეფემან მეფეთამან ძემან არჩილისამან მეორემან სოლომონ და თანა ერთხორცმან ჩემან დედუფალთდედუფალმან დადიანის ასულმან მარიაჲ ვიმრთმელეთ (sic) 5 დავთარი ესე შეწირულობისა, ვინადგან საყმოთა გაენათის ეკლესიისა შენისათა აქენდათ დამჭირნეობა დიდი ადგილისა და დროსა ამას ყდ სამღვდელი უფალი გაენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი დიდითა გულსმოდგინებითა გვევედრა. ამისთვის შევსწირეთ ჩვენი სახასო მიწა და ტყე... შუამთის დელეს ნასელარასა და საჯავახოს სასახ- 10 ღვროს კატონის დელეს შუა, რაც მიწაწყალი და ადგილი, ეწერი, მტვერი, მთა და ვაკე ჩემი სახასო იყო, ყველა სრულებით შემომიწირავს... (დაწვრიფებით საზღვრება ნაჩვენები)... (მეწმენი:) სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო, ბოქაულთუხუცესი წერეთელი ვახუშტი, მისი ძმა მოლარეთუხუცესი წერეთელი გიორგი, გამრიგე და მო- 15 წამე აბაშიძე დავით, წულუკიძე ოტია, მისი ძმა წულუკიძე სეხნია, მოურავი ლორთქიფანიძე ნიკოლოზ, წინამძღვარი იოსელიანი დავით, ავალისშვილი ბეჟან და სხვანი სრულებით ჩვენი დარბაზის ერნი, სამღვდელიონი და საერონი. აღიწერა კარისა ჩვენისა მღვდლის გრიგოლაშვილის იესესითა ქენს ქეს აქეთ ჩუჭ მათის ით.

20 ბეჭდები ასომთ.: მეფე იმერთ სოლომონ; დფლი მარიაჲ განზე ცუდის ხეჯით: ქ სდ იმერთა უფლისწული მეფისძე კოსტანტინე ვამტკიცებ წერილსა ამას ნებითა დეთისათა.

ბეჭედი ასომთ.: მეფისძე კნე.

ჩვენ ყდ სამღვდელი ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს 25 ვამტკიცებ....

ბეჭედი: ყდ სამღვდელი ქუთათელ მიტროპოლიტი (ასომთ.:) დოსითეოს.

ჩვენ ყდ სამღვდელი ჯუმათელ მიტროპოლიტი მაქსიმე ვამტკიცებ ჩვენის კელმწიფისაგან შეწირულობის სიგელსა ამას...

30 ბეჭედი ასომთ.: მაქსიმე (გვირგვინით).

ამას მიეწება შინაწერი, ნიშნად იხმარება თითო წერტილი ქ: პირ-

ველათ მიქელაძეებს რომ ბატონმა ჰყვიშურშიდ ტყე უბოძა, მე, სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ ვიყავ ჩამბარებელი და იმ ტყის მცველები თან მახლდენ და მე დავთარჯე, ჩაკაბარე და მივეცი მიქელაძეებს, როგორც ახალს დავთარშიდ უწერიათ. ახლა რომ ხელ-
5 ახალი დავთარი უბოძათ ბატონმა, მეფემ და უწინდელს დავთარშიდ ცოტათ მრუნდათ იყო დაწერილი რომ შეცთომით მოემატებიათ ჩვენ რომ არ ჩავაბარეთ იმაზედ მეტი... საჯავახოსკე დავსტეკეთ და ბატონმა მეფემ გელათს შესწირა... სამეფოთ დავსტევეთ, სიტყვა არა აქვს იმაშიდ კაცს, ბატონის იყო, როგორც შეუწირავს ისრე.
10 ჩვენ სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ მოწამე ვარ და... კიდევ გამტკიცებ...

ბეჭდები: ზურაბ; წერეთელი ვახუშტი; წულუკიძე სეხნია.

1808 წ.

მარიამ იმერთა დედოფლის შეწირულობის წიგნი, ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 81, დაწერილი მდარე ღირსების მოშავო ქალაღღზე.

...ჩვენ... დადიანის ასულმან იმერთა დედუფალმან მარიამ... შემოგწირე ჩემი საკუთარი და სათავისთავო ჩემი ფარეშები ჯიხეიმ მოსახლენი. გლახნი ახალაძე დავითელა, მისი ძმა მიქელია და ეგნატე მათის ცოლშვილით, სახლკარით... ეს გლახნი ახალაძე თავის მემკვიდრის ბატონისაგან თათარშიდ გაყიდული ყოფილიყო და ნეტარ ხსენებულს დიდ მეფე სოლომონს დაეხსნა თათრიდამ და თავის სამკვიდრო მიწა წყალზედ დაესახლებინა და მით ერჩინა და მის
20 მერმეთ სახელმწიფო და სადედოფლო არის... მოერთმეოდეს ყოველს წელიწადს ხონის წმიდა გიორგის თითონ მის დღესასწაულზედ გიორგობას დღეს ოცდასამს ორი ჩარეკი თაფლის სანთელი, ორი ქსანი სამთლის გული და ერთი სტილი საკმეველი. ამათ გარდა არასფერი სათხოვარი არ ეთხოვებოდეს... მოწამე მიქელაძე შამა
25 (?), ფაღავა გოგია, ფარეშთუხუცესი ავაშიძე ქაქუჩა. აღიწერა ხელითა იშხნელის გრიგოლისათა ქორანიკონს ჩყს ივლისის იდ.

ბეჭედი ჯსომთ.: დფლო მარიამ

1808 წ.

შეწირულობის წიგნი ბარბარე ბატონიშვილისა ნიკორწმინდის ტაძრის საბუთთაგან № 2, თეთრს ქალაღღზე.

სიტყვისა ღისა სადგურსა და სიტყვიერთა ცხოვართა ქეშმა-
რიტსა მწყემსსა მკუცლსა და მფარველსა წე საყდრისა ქესსა მდგო-
მარესა დიდსა მღვდელმთავარსა, კიდეთა სოფლისათა განმანათლე-
ბელსა ნიკოლოოსს გიძღვენი მცირედი ძღვენი მე ბატონიშვილმან
5 მეფის აღექსანდრეს და მეფის ირაკლის შვილისშვილმან ბარბარემ
და შემოგწირე სასოებით საოხად სულისა ჩემისა, რ შენ ზედა
მაქვს სასოება წაო.... შემოგწირე გლები ერთი რაქას აგარას მო-
სახლე ბერიკი ბიბილაშვილი და მისი შვილები სიმონიკი და დავით
და მისი ძმისწული ივანიკი თავისის ცოლშვილით, ადგილმამულით
10 და რისაც მქონებელნი არიან, პეტრე სომეხი ქუთაისს მოსახლე ტა-
ტულას ძმა თავის ცოლშვილით და რისაც მქონებელი არის, აბრამა
ურია მოშიაშვილი თავის ცოლშვილით და რისაც მქონებელი არის.
ესენი შენდა მომართ ძღვნად დამისხამნ და შენის წის ეკკლესიისა-
თვის შემოწირავს (sic) საოხად მდაბლისა მცოდველისა სულისა ჩე-
15 მისა და აღსაზრდელად ძეთა და ასულთა ჩემთა ... არის ამისი მო-
წამე ჭათი ყდ სამღვდელოება გაენათელ მიტროპოლიტი ეფთიმი,
ავალიშვილი ბეჟან, დედოფლის მოძღვარი იშხნელი ნიკოლოოს.
მე არხიმანდრიტმან ზაქარიამ ავსწერე ეს შეწირულობის ავთრათი
წელთა ჩყლ აგვისტოს კდ.

20 ბეჭედი ასომთ.: ბატონიშვილი ბარბარე.

განზე: ქ ჩვენ სდ იმერთა მეფეთ მეჟე დავითიანი მეორე სო-
ლომონ და თანაერთხორცი ჩემი დედუფალთ დედუფალი დადიანის
ასული მარიამ დისა ჩემისა სასტრველისა შეწირულობასა ამას ვამ-
ტკიცებთ ნებითა ღთისათა წელთა უფლისათა ჩყლ.

25 ბეჭდები სოფლომონ შეფისა და მარიაშ დედოფლისა. შემდეგ ამ-
ტკიცებს ქუთათელი მიტროპოლიტი დოსითეოს და გაენათელ მიტრო-
პოლიტი ეფთიმი.

ქ ჩვენ წულუკიძე დავით და ძე ჩემი ბერი ვამტკიცებ წიგნსა
ამას ნებითა ღთისათა.

30 ბეჭედი: წულუკიძე დავით.

მე წულუკიძის ძე კიკო ვამტკიცებ წიგნსა ამას ნებითა ღთისათა.

ბეჭედი: ბერი იოანე.

1808 წ. წყალობის წიგნი სოლომონ II-ისა ბიჭვინტის სა-
ბუთთაგან № 86, მოლურჯო ქალაღდზე. ნიშნებად იხმა-
რება ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ წყალობითა მღთისათა და მინდობითა მარიაჲ ზენაისა დე-
დოფლისთა, მინდობილმან და მსასოვებელმან მფარველობისა მისისა-
მან ჩვენ იესიან დავითიან სოლომონიან პაკრატონმან ყოვლისა
საიმერეთოსა მეფემან მეფეთამან მეორემან სოლომონ და ერთ-
5 ხორცმან ჩემმან დედუფალთდედუფალმან დადაიანის ასულმან მარიაჲ
ესე მარად უცვალოდო და ყოვლისა მიზეზისა თავისუფალო წყალო-
ბის წიგნი დავიწერეთ და გიბოძეთ თქვენ ფორჩხიძეს მღვდელს
იოანეს, შენს ძმისწულეებს გიორგისშვილებს, თქვენს შვილსა და
მომავალს ესრეთ და ესე ვითარად, რომ კურთხეულის ნეტარ მოხ-
10 სენებულის დიდებულის ბიძიჩემის მეფე სოლომონისაგან და დედოფ-
ლის მარიაჲმისაგან დახსნილი ვააზატებული და მიჭვრიტისა მღვთის-
შობლის შეწირული იყავით და ახლა ისევ მე მევედრეთ და ვისმი-
ნეთ ვედრება თქვენი და ხელახლა დამიხსნიხართ და ჩვენი სასო-
მფარველისა და განმადლიერებელისა მიჭვრიტისა მღვთისმშობლი-
15 სათვის შემიწირავხართ და დამიმტკიცებია შეწირულობა ესე. ამას
გარდა დამიც საუკუნოდ ოჯახსა თქვენსა ზედა ჩვენი მსახურება,
ყოველს წელიწადს ჩვენს განსადლიერებელად და სასულიეროდ სამს
დღეს უნდა სწირევდეთ, სულის წმიდის მოსვლას, მღვთისმშობლის
შობას და ლაზრობას, ამ სამს დღეს ჩვენთვის წირვა მო-
20 უშლელი უნდა იყოს. სხვა ამ ჩვენთვის წირვის მეტი გარდასა-
ხადი არც საურათ, არც საუდიეროთ და არც არაფერს გარდასა-
ხდათ თქვენს ოჯახს არაფერი ეთხოვებოდეს და ეს ჩვენი წირვა
თქვენჲა ოჯახმა მეორედ მოსვლამდის ვერ მოშალოთ. უკეთუ ვინ-
მე მძლავრობით ხელყოს შლად წიგნისა ამის, იყავნ კაცი იგი წყე-
25 ვასა ქვეშე ყოველთა სამღვდელთა კრებათაგან და რისხვეულ იქმნას
იგი რისხვითა, ზეგარდამოთა და დაისაჯოს დასჯითა საუკუნოთა, ხო-
ლო დამამტკიცებელნი წერილისა ამის იყავ კურთხეულ კურთხევი-
ზეგარდამოთა. ამა წერილის მოწამე სახლთუხუცესი წერეთელი ზუ-
რაბ, სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო, მდივანბეგი სოლომონ და
30 ერთობით კარისა ჩემისა დიდებულნი დარბაზის ერნი. აღიწერა ხე-
ლითა კარის დიაკვნის ცქიტისვილის დავითისათა წელთა ჟისათ ჩყს.

ბეჭდვა: მეფე იმერთა სოლომონ; დღლი მარამ; აბაშიძე დავითის ძე ლევან; სარდლ წერთლი ქიხოსო; წულუკიძე სენია; მოლარეთუხუცესი წერთელი გი; წულუკიძე ოტია; სვიმონ; ვედრბალისა (?) არ დავლიო ანეტარებდეს სიყრმესა ჩემსა; ბატონიშვილი 5 დარეჯან; სნ; ლორთქიფანიძე ნიკოლოზ; მსაჯული სამეფოთა ზედამდივანი მეფისა (ასომთ.:) სოლომონ (ამათში ზირველი შე-2, 4, 5, 8, 11 ასომთაფრული წაწერიით).

1809 წ. ჩხეიძეების მიერ ხონელ ანტონისადმი მიცემული წიგნი ნიშანის მიცემის შესახებ, ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 41, ლურჯ ქაღალდზე ზომით 34×20¹/₃ სანტიმ., დაწერილი ლამაზი ხელით. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

ქ: თქვენ ყდ სამლუდელოს უფალს მამასა და მწყმსა ჩვენსა მთავარეპისკოპოს ანტონის ამა... წერილსა აღესწერთ და მოგარ- 10 თვამთ ჩვენ... ხუთნი ძმანი ჩხეიძეები ბეჟან, როსტომ, ხოსია, ქაიხოსრო და სვიმონ... პირველად ნათესავნი ჩვენი ყოველნი არა იყვნენ სამწყსოსა შინა თქვენსა და არცა აქენდათ სამარხად ეკლესია თქვენი, ად სამწყსოსა ყდ სამდედელოებისა ქუთათელ მიტროპო- 15 ლიტისასა გვაქენდა სამარხი. შდ ჟამსა ამას ვიქმენით სამწყსოსა შინა თქვენსა მკვიდრ და საფლავიც ვინებეთ მასვე სოფელსა შინა ჩვენსა. ამისთვის თქვენცა სიტყვა ჰყავთ ვითარცა მნუშან ეკლესი- ისამან და ნიშანისა თხოვად ინებეთ, რომლისა არა გვაქენდა ჩვე- 20 ულება მიცემად. გარნა ვიდნ განსჯითა ფდითა და გამოძიებითა მათ- მან უმაღლესობამ მეფემან სოლომონ და ყდ სამლუდელოთა მიტრო- პოლიტთა ბრძანეს მსახურებად ეკლესიისა თქვენისა ჩვენ მიერ და ჩვენცა სათნო ვიჩინეთ კეთილი ესე ბრძანება და რომელიმე ვიპა- ტივით და რომელიმე მივართმიდეთ ჩვენ და ყნი ნათესავნი ჩვენი საკუდ (sic) რომელსა აწ აღუესწერთ თითოეულად. უკეთუ მამაკაცი მიიცვალოს, ნიშნად მივართმიდეთ პირველსა ტანისამოსა სრულე- 25 ბით და ლეკურსა და ცხენსა შეკაზმულსა და უკეთუ დედაკაცი მთიცვალოს, მივართმიდეთ ერთსა ხელსა ტანისამოსსა პირველსა თვისითა მოსახამითა და ერთსა თასსა და, უკეთუ აქენეს, აზარტაშაც და თონგსა და ტაშტსა. ესრეთ მტკიცესა წერილსა ვამტკიცებთ

ბრძანებითა მათის უმაღლესობისა ჩვენისა კელმწიფისა მეფისა სო-
ლომონისათა და მოწამეობითა ყდ სამღუდელოთა ქუთათელ მიტრო-
პოლიტისა დოსითეოსისათა და ყდ სამღუდელოთა გაენათელ მიტ-
როპოლიტისა ეფთვიმისათა, ყდ სამღუდელოთა ნიკოლაოსწმიდელ არ-
5 ხიებისკობოსი სოფრონისათა. აღიწერა ხელითა ჩხეიძე დავითისათა
თვესა ივნისსა იზ წელთა უფლისათა ჩყთ.

ერთი ჯვარი და სამი ბეჭედი წარწერით: ჩხეიძე ბეჟან; (ასომთ.)
დავით; ჩხეიძე როსტომ.

1809 წ. წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათლისა, დაცული
ბიჭვინტის საბუთებში № 70, ლურჯ ქაღალდზე დაწერილი.

წყალობითა ღისათა ჩვენ ყდ სამღუდელომ ქუთათელ მიტრო-
პოლიტმან და გამგემან საკათოლიკოსოსამან დოსითეოს ესე წყა-
10 ლობის წიგნი აღვიწერეთ და გიბოძეთ შენ ჩვენს არხიმანდრიტს
ზაქარიას გაენათს წმინდის გიორგის ეკლესიასა ზა მსხდომარეს,
ესრეთ და ესე ვითარად რომელ ჩვენი თანამმა მათი მეუფება ყდ
უსამღვდელოესი ნიკოლაოსწმიდელ არხიებისკობოსი სოფრონ შუა-
15 მდგომლად შემოვიდა თქვენ მიერ ჩვენთან და შენი ვედრება მათის
მეუფებისაგან მოვისმინეთ და რომელიც მათმა მეუფებამ ინება,
ჩვენც დავემორჩილეთ და მათის შუამდგომლობით გიბოძეთ რაქას
საკათალიკოსო სოფელი კრიხი ადგილმამულით და გლენი მას
სოფელსა შინ მოსახლენი საკათოლიკოსონი. შენ ჩვენგან და არცა
20 შდთა ჩვენთაგან არ მოვეგეღოს (sic), უკეთუ შენ ჩვენი ბრძანების
მორჩილი იქმნე და ერთგულ ერთ და კეთილის გონებით ჩვენი
კეთილის მდომი, შენს სიცოცხლეშიდ ეს ჩვენ მიერ წყალობის
წერილი არ მოეშალოსთ და შენ და შდ როგორც საკათალიკოსო
იყო, აგრევე ისევ იქმნეს და შენგან შდ მმ წინამძღვარმან შენმან
25 მოხარისხემან არავინ სთქვას. თუ რომ საწინამძღვროდ დაგვიძს:
ოკლობრის ივ: წელთა ჩყთ.

ბეჭედი ასომთ.: დოსითეოს.

1810 წ. დოსითეოს ქუთათლის მიერ მიცემული წყალობის წიგ-
ნი, ბიჭვინტის ტაძრის საბუთთაგან № 64.

წყალობითა ღისათა ჩვენ ყდ სამღუდელომ ქუთათელ მიტრო-
პოლიტმან და გამგემან საკათალიკოსოსამან დოსითეოს ესე მტკი-

ცე და უცვალადო წიგნი წყალობისა აღგიწერეთ და გიბოძეთ შენ
გურულს მახარიკას, პაპუნეკას, სვიმონას, კიკოლას, სესიკს, ივანას და
გოგიას და სხვათა შვილთა და მომავალთა თქვენთა, ესრეთ და ესე
ვითარად რომელ ნუქიფისშვილის კაცი იყავი და მეტად ძალი
5 დაგროო და შეგაწუხა და მეტის შეწუხებისაგან აიყარე და იკარ-
გოდი და ჩვენის ქვეყნიდამ სხვის სამეფოშიდ საბრძანებელშიდ მი-
ხვიდოდდი და ჩვენ ვიგულებთ და ვიგულსმოდგინეთ და ჩვენის ეკ-
კლესიისათვის აღარ დაგკარგეთ და შენდა სამაგიეროთ სხუა მივეცი
და შევიჯერეთ ნუქიფისშვილი, როგორც გული შეუჯერდებოდა,
10 ისე გავისტუმრეთ და თქვენი ჩვენის ეკკლესიის ბიჭვინტისა ღის
მშობლისათვის მშობლისათვის (sic) დაგასახლეთ, ასე რომე აწ ნუქი-
ფისშვილის გვარსა და მომავალს კაცს თქვენთან სიტყვა არ აქვსთ,
ასე რომე თქვენი ბატონი ბიჭვინტისა ღის მშობლის ეკკლესია
იქმნება და აწ არც ჩვენგან და ჩვენის შემდგომისაგან ეს წიგნი
15 შენ არ მოგედოს და არც ბიჭვინტის მღისმშობლის ეკკლესიის
მეტი მეპატრონე გეყოლოს და თუ ვინმემ ეს წიგნი შეგიშალოს,
ჩვენდა ნაცვლად განიკითხოს. არის ამის მოწამე მოურავი აბულაძე
სვიმონ, ყიფიანი ბუჭუა, მოურავი ბარათაშვილი იოანე და სხუანი
კარისა ჩვენისა სამღვდელონი და საერონი და მოხელენი და ხელო-
20 სანი ხარება და ზაქარია. აღიწერა ხელითა წულუკიძის შვილის და-
ვითისათა ფებერვლის ბ წელთა ჩყი.

ბეჭედი დღისათეოს ქუთაისისა.

განზე: ბეგრის საქმესაც გვევედრეთ და ბეგარა სხუა ჩვენგან
არა გეთხოვოს რა თვინიერ ერთის ჩარეჱის სანთლისა და ფარე-
25 შობის მეტი.

მისივე ბეჭედი.

1810 წ. ალექსანდრე ბატონიშვილის შეწირულობის წიგნი, გე-
ლათის ტაძრის საბუთთაგან № 92, თეთრს ქალაღზე. ნიშ-
ნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

...ჩვენ... ძლიერისა მეფისა სოლომონ პირველისა შთამოობა-
მან ბატონისშვილის გიორგის ძემან ბატონისშვილმან ალექსანდრემ
და დიმიტრიმ, რომელნი სიყრმითგან მოწყალებითა შენითა აღვი-

ზარდენით და მამითურთ ჩვენით გარდაცვალებულით მრავალთა განსაცდელთაგან ვიხსენით და ჯერ იყო ჩვენდაცა მსახურება შენი, გარნა არა გვაქვნდა შეძლება მხოლოდ სასოებისა და ამა სასოებითა კადნიერ ვიქმნენით და სახსრად გარდაცვალებულისა მამისა

5 ჩვენისა გიორგისა და წარსამართებელად ობლობისა ჩვენისა მოგართვით და შემოგწირეთ საჯავახოს მოსახლე სამკვიდრო და სათავისთაო ჩვენი ერთგული ყმა ნიკოლეისშვილი მამუკა და მისი შვილები დავით, გოგია, ლაზარე მათის ცოლშვილით... ერთს ჩარექს სანთელს მიართმევდეს ბეგრათ ხახულისა და გელათისა ღვთისმშობ-

10 ბელს და მამისა ჩვენისათვის ხუცეს აწირვიებდეს ეს კაცი და ცხვარს დაუკვლიდეს სულის წმინდის მოსვლას.... ამ ეკლესიის ბეგრისა და მამის ჩვენის ცხვრის მეტი ყოვლისფერი ამოგვიწერია, არც მესადგომე ჩაუდგეს და არც ცხენი დაებმოდეს. ეს წყალობა დავითელას ერთგულობისათვის გვიყვია... ამისი გამრიგე და მოწამე დადიანის ძე

15 ნიკოლოზ, ერისთავი ვახტანგ, ერისთავი ქაიხოსრო, წინამძღვარი იოსელიანი დავით, გელათის დეკანოზი იოანე, მღვდელი ჩვენი ჭირაქაძე გიორგი... ხელითა მთავარდიაკვნის იესე ჭიჭინაძისათა ქორონიკონს ქრისტეს აქეთ ჩყი: მაისის ზ.

ბეჭდები: ბატონისშვილი ალექსანდრე; ერისთვის ასული და-

20 რეჯან.

ცუდის ხელით: ბატონისშვილი დიმიტრი უამტკიცებ (sic) წერილსა ამას, ხელიც ჩემი რ.თაუს. (ჟგარა.)

1805—1810 წ.

ამ წლებში უნდა იყოს დაწერილი არზა მეფის სახელზე, დაცული საკათალიკოზო გელათის წმ. გიორგის საბუთებში. საბუთი ფრიად დაზიანებულია.

ქ. ჩვენ---ეს ხელმწფის---თა მეფე---მათი. მთ---ვარციხეს გეახელით [დათეკი?] ალთეიშვილი და იოანე ბააძე გვიბოძე ბოქაულათ.

25 მათაც საბოქაულო აიღეს და ტყუვილად ჩამოიარეს და კაცები ახლაც იქ სოფელში გახლავან და ჩვენ ამ[ას] მოგახსენებთ. თუ თქვენსა და ჩვენსობას, ის კაცები---ცენ სხვა ადგილებზე და რო---თქვენ ნუ მომიკვდეთ შდ---ენსა იმ ეკლესიის ეპისკო[პოსს?]----ასს ამოყვანა აღარ შეემ---იმათი, და წყალობას ვითხო---რომელიც ჩვენი ეკლესი---ყმა

სალორთქვანიძოში---თქვანიძეებთან გახლეს (sic) ქვეყნებში წყალობა გვიყო (?) იმათ გამოართვან და გიბოძოთ რომ თავის ეკლესიას აღარ დაეკარგოს ბატონო თორემ როგორ გადაბრუნდება საქმე ვინ--დასელ (?) დაეკარგვის ეკლესიას---

1810 წ. წერილი მარიამ იმერთა დედოფლისა ანტონ მთავარ-ეპისკოპოსისადმი, დაცული ხონის ტაძრის საბუთებში № 20, დაწერილია თეთრს ქაღალდზე ზომით $34\frac{3}{4} \times 12\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

5 ქ მათს ყდ უსამღვდელოებას და ჩვენს სასოებას ულს ბტონს მთავარეპისკოპოსს.

სიწმინდისა თქვენისა მსასოებელი დედუფალი მარიამ უმდაბლეს მსახურებას და წმინდას სამეუფოს მარჯვენეს ამბორებას მოგახსენებ. მერმეთ ვიცი თქვენის მოწყალებისაგან ჩვენს ამბავს მოიხსენებ და
10 ეს არის რუსეთს წამიყვანეს. დიდი ხანი არის აღთქმა მქონდა თქვენის ეკლესიის, ეს გლეხები ახალაძენი უნდა შემეწირა. ეს ორთა წელიწადი არის წიგნიც დაწერილი მაქვს და მიახლები (sic) წიგნიც და ეს ახალაძეებიც. თქვენ იცით და თქვენმა მამაშვილობამ რასაც მას მოუვლით, კაცს ხელი არავისა აქვს. თუ ვინმე მოსიტყვე მო-
15 დგეს, ეს წიგნი წარადგინე და პასუხი უბძანე. კდ ამას გვედრები, თქვენს წმინდას ლოცვაშიდ ნუ დაგვივიწყებთ, გახსოვდე, ულო. სხვას ამას გვედრები, თქვენის ეკლესიის შეწირული გახლავს ჩემი ძიძა და ძიძიშვილები და გებრალეობდეს, ურიგოთ არვინ რამე აწყენინოს, ულო.

20 ბეჭედი ასომთ.: დფლი მარიამ.

1811 წ. ვახუშტი ჩიჯავაძის მიერ ანტონ ხონელისადმი მიცემული წიგნი, ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 60, ლურჯ თაბახიან ქაღალდზე დაწერილი

ქ წყალობითა ღვთისათა ესე საბოლოოთ გასასრულებელი წიგნი აღვიწერეთ (მთავარეპისკოპოს ანტონს)... ჩვენ თავადმა მდივანბეგ-მან ჩიჯავაძემ ვახუშტიმ... თქვენის ეკლესიის ყმანი ბახტაძე და

სხვანაც ჩვენს სამკვიდროს ალაგში დავასახლეთ, რომელთავე მანადის (sic) მეფე სოლომონის არჩილისძისაგან ბოძებულნი ქონდათ წიგნით და ჩვენც დავამტკიცეთ ჩვენის მეფის წყალობა და ზოგთ ჩვენ მივეცით ჭყვიშს ჩვენი აღიავი და დავასახლეთ. აწ არც ჩვენ... არც 5 მოურავმან და მოსახლემან ჩვენმან არც თქუნი და თქვენი ეკკლესიის სამსახური და გადასახადი არ მოუშალოთ და არ დავაკლოთ ამ ჩვენის ალაგის მცხოვრებელთ კაცთაგან, არც ამ კაცებს ჩვენი და ჩვენის მეფის მოცემული ალაგი არავისაგ წაერთვას... თუ ამ კაცმან რომელმან შეინებოს და თავისსავე სამკვიდროსა ალაგს ზედა მოიქცეს, გინა ნასყიდსა თვისსა ალაგსა მივიდეს და იქ დაესახლოს, ჩვენგან და ჩვენის მოხელისაგა არას დროს არ მოეშალოს; არც 10 საერისკაცოს ყმათ არავისგან არ განისაკუთროს. აწ არის ამისი მოწამე.... თავადი მდივანბეგი ჩხეიძე როსტომ, ლორთქიფანიძე ოტია და ჩვენი სახლთხუცის ძმა ახვლედიანი ბეჟან. მე ტატუა 15 ლორთქიფანიძეს დამიწერია წელთა უფლისათ ქკნს ქეს აქეთ ჩყია აპრილის თვის კა.

ბეჭდები ასამთ.: მთავარებისკოპოსი ანტონი; მდივანბეგი ჩხეიძე როსტომ; მდივანბეგი ლორთქიფანიძე ოტია.

1803—1811 წ. განჩინების წიგნი, მიცემული ნინო ოდიშის დედოფლის მიერ, დაცულია ხონის ტაძრის საბუთებში № 30, დაწერილია თეთრს ქალაღზე ზომით 33 $\frac{1}{2}$ ×23 სანტიმ.

ქ: უნი მთავარებისკოპოსი ანტონი მოდგა და კურთხეულის და- 20 დიანის კაციას შეწირული ადგილის დავთარი მოიტანა ნაკვარნახუს (?) ალაგის შეწირულობის... და ის დავთარი ჩვენ წავიკითხეთ და ასე სწერია რომ თავისის სმართლიანის საზღვრით შემომიწირავსო და ამ საქმეზედ ჩვენ წავედეთ და რომელიც იმ ნაკვარნახუს ადგილის მოსაზღვრე იყვნენ, ხანიდრავებიც თან წავიტანეთ და დეიფანსა და 25 ცხენისწყალს შუა ნაკვარნახოთ დასდევს იმ ადგილების მოსაზღვრემ და ნოდელასა და დეიფანს შუა თავის საკუთრათ სთქვეს ხანიდრავებმა, ასე რომ... მისდღეჩი ეს ადგილი ჩვენი ყოფილა და ამით ვრჩენილვართო და დღეს რა სადგეო აქვს მთავარებისკოპოსს ამ ადგილზედგაო. ამ სიტყვაზედ მთავარებისკოპოსმა თავისი მოურავი

გაგვატანა ადგილის დასარებათ და ცხენისწყალს აქეთ დეიფანის
ლეღე რომ ჩამოდის, იმ საზღვარს გამოღმა გამოვიდა და ნოღელამ-
დის მთლათ ნაკვარნახუთ იღვეა და ასე სთქვა, რომ ამ ადგილიდამ
მრავალჯერ მოდი წავვილია და ეკლესიის შეწირული ადგილი არისო
5 და შარშან კიდე ერთობით ხანიდრავებმა და ჩვენაც ერთად შემო-
ვიარეთ, ბატონის დადიანის კაციც იყო და ის ადგილებიც დავი-
არეთ და ნოღელისა და დეიფანს შუა მომცროს მეტი ეკლესიისა-
თვის დასდევით და ასე სთქვით, რომ ეს ადგილი ეკლესიის არისო...
ამაზედ ხანიდრავებმა ვარი (sic) სთქვეს.... ამ საქმეზედ თითონ ჩვენ
10 დავიარეთ ის ადგილი და ათას მარჩილათ დავაფასეთ და ფიციც ამ
რიგათ გავაჩინეთ. წამოდგეს ხანიდრავები რომელიც თავთავი კაცი
იყოს თითოს ოჯახიდან თითომ და რვა ხანიდრავეა უნდა იქმნეს და
ამასთან სამოცი სხვა გლეხი კაცი და ან ამავალი აზნაურშიელი და
ასე სამართალი მისცეს მთავარებისკობოს. თქვენ რომ დეიფანს გა-
15 მოღმა ნაკუარონახუთ სდებთ და ხატისათვის სდებთ, რაც დეი-
ფანს გაღმა არ არის თქვენის ეკლესიის შეწირული და კვარნახიას
სოული ადგილიც გამოღმა არც მიღღჩი დადიანს ეკლესიისათვის
შეეწიროს, არც აქედამ მთავარებისკობოს მოდი წაეღებინოს, არა
შარშან ჩვენ ეს გვეთქვას რომ ნოღელასა და დეიფანს შუა ეკლე-
20 სიის არის თქო და არც ეს ადგილი კვარნახისოული იყოს. თუ ასე
უფიცონ, ხანიდრავებს დარჩეს და თუ ვერ უფიცონ და ეკლესიის
შეწირული ყოფილა და ისევ ეკლესიისთვის იყოს რომ კაცი ვერ
მოედავება.

სამი ბეჭედი: სრულიად ოდიშის დედოფალი ნინა; ქყონდიდე-
25 ლი მიტროპოლიტი (ასამო.) ბესარიონ; ბატონიშვილი ნიკოლოზ.

1812 წ. შეწირულობის წიგნი ნიკ. იაშვილისა, ქელიშის მო-
ნასტერის საბუთთაგან № 11, მოთეთრო ქალაქზე დაწერილი.

წყალობითა და ნებითა ღისათა სახსენებელად ცოდვილისა სუ-
ლისა ჩემისა მე ნიკოლოზს იაშვილმან შევსწირე წმიდას მონასტერს
ქელიშის უდაბნოს წმიდის ღმრთობლის შობის სახელდებულს ეკ-
კლესიას ერთი გლეხი, რათამცა მასს მონასტერსა შინა მყოფნი
30 წმიდანი მამანი მოიხსენებდენ საღთოთა შინა მათთა წმიდათა ლო-

ცვათა და ჟამსა მსხვერპლის შეწირვისასა დასტებდენ (sic) სულისათვის ჩემისა ნაწილსა ცხოველყოფისასა. შეესწირე გლეხი ერთ ჩემი საკუთარი წილად ხვედრებული თამაზიკა ომხერელი და მისი შვილი გოგია თავთავისი ცოლშვილით და კიდევ მისი შვილი ივანე, ესენი 5 თავთავის ცოლშვილით, ადგილმამულით, საძებრით და უძებრით და რისაცა მქონებელნი არიან, ესენი შემიწირავს. მართებსთ ათი კასრი ღვინო, ხუთი კოდი პური, ხორცი ორი ხარჯი ან მარჩილის ან ყურყურის. ამ თავის მართებულის სამსახურით შემომიწირავს ამ ქელიშის უდაბნოსათვის.... არის ამის მოწამენი და თანადამწრენი 10 სვიმონ მღვდელი, მუსელიძე მამუკა ბუში, მოურავი პაპუჩა გველეთიანი და მათი ყდ სამღვდელობა ნიკოლოსწმიდელი არხიეპისკოპოსი სოფრონოს თავისის კრებულით.... აღიწერა ხელითა არხიმანდრიტის ზაქარიასითა: წელთა ჩუიბ: ივლისს ი. (ბეჭედი).

შემდეგ ამტკიცებენ ქუთათელი დღსითეჲს, მთავარეპისკოპოსი ან 15 ტონი, ნიკოლასწმინდეჲს სოფრონოს. (ბეჭედი).

დ ა მ ა ტ ე ბ ა

1615—1620 წ. ახლ. შეწირულობის წიგნი გიორგი ლიპარტიანისა, ბიჭვინტის საბუთთაგან № 15, თეთრს ქალაღდზე ზომით $31 \times 14\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება სამი წერტილი.

ქ შენ ცათა უმაღლესო და ქერაბინთა უზეშთაესო ბიჭვინტისა ლთისმშობელო, ჩუენ ცვაფარვათა შენთა მიერმონდობილმან და მსასოებელმან სიწმიდისა შენისამან ჩუენ ბატონისშვილმან ლიპარტიანმან ბატონმან გიგი და თანამეცხედრემან ჩუენმან კილაძის ქალმან
5 ბატონმან დარეჯან შემოგწირე ერთი კვამლი კაცი ბონბოთს ნაჭყებია მახარებელი მისის სახლკართა და მამულითა და სანახევრო იყო და დაგისაკუთრებია და ბატონი კუზი ჩუენდა სადღეგრძელოდ და სულისა ჩუენისა საოხად და ყმაშვილისა საბოძებლად ყოველს წელიწადს ჟამს გუიწირვიდეს. ამისი მოწამენი არიან თავად ლთი და
10 კაცთაგან ზებედე წინამძღვარი, მოვრავი სეხნიაი ნეუსადე, კარის მესტუმრე ივანე რეგია და სხუანი კარისა ჩუენისა კელის მქონებელნი. აწევიცა ესე მოგიშალოჲს, შენ მიერ წყეულნი იყოს და ასრე შემოგუიწირავს, რომე სხუა ჩუენი კელი არა შევა რა და გქონდეს და გიბედნიეროს ღნმან (sic) ამინ ამინ:

15 ბეჭკად: მონა ლთისა ლიპარტიანი გიორგი.

1660 წ. იმერთა მეფის ალექსანდრე III-ის მიერ მიცემული წიგნი ხონის ტაძრის გლეხების განთავისუფლების შესახებ სახვანთქრო გარდასახადისაგან, დაკულია ხონის ტაძრის საბუთებში № 9, თეთრს ქალაღდზე ზომით $32\frac{1}{4} \times 20\frac{1}{2}$ სანტიმ. საბუთს თავი აკლია, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება წერტილი, ხშირია აგრეთვე ზედმეტი ა-ს ხმარება.

---მეფეთ მეფემან ბატონმან ალექსანდრე, თანამეცხედრემან ჩვენმან კახთა მეფეთა ასულომან დედოფალთ დედოფალმან პატრონმან

- ნესტარდარიჯან, პირმშობან და სასურველმან ძემან ჩვენმან ბაგრატ
 ესე სახსატო ჟამთა უკნისამდაე საბოლოო და გასათავებელი წიგნი და
 სიგელი დაგიწერეთ მოგართვით თქვენ შვიდა წილ უძლეველს ღვაწ-
 ლით შემოსილს წმიდა გიორგის ხონისას და ანჩისხტს პირს ხთისასა,
 5 ასე და ამა პირსა ზედაა რომე ხვანთქრის ხარაჯას იქერეთს მოკ-
 რებდაენ, მოკითხული ვქენით და არ გარახდათ (sic) და ხონის
 წმინდის გიორგის ყაშს და ხუთს კვამლს კაცს ილოარის წმინდაის
 გიორგის ყაშას, ასე და ამა პირსა ზედან რომე ჟამთა უკუნისამდე
 ჩვენმან ძემან და მოძუალმან ანუ ჩვენთა შექდგომთა მეპატრონემან
 10 მეფემ ან დიდმან თავადმა ესე ჩვენგან მონართმევი წიგნი და სიგელი
 მოგიშალოს, შენს ყმას, ხუთს კვამლს კაცს ჭუჭანიძეს ილოარის
 ყაშას ხვანთქრის ხარაჯა გარდაგახდევინოს, ეს წიგნი მოგიშალოს,
 მასამც რისხავს თავად დაუსაბამო ღმერთი და ყოველი მისი წმი-
 დანი ზეცისა და ქვეყანისანი, ხორციელნი და უხორცონი და მათ
 15 მეორედა მოსლას ჩვენისა ცოდვისა ქრისტეს მეუფისა წინაშე პასხის
 გამცემი იყას (sic). არის ქათათლიკოზი (sic) ზაქარია, გამრიგე ჩხეიძე
 სახლთუხუცესი, ერითავი (sic) პაპუნა, აბაშიძე ხახუტა. დაეიწერა
 ბძანებითა ღთისათა ქორონიკონს სამას ორმოცდა რვასა ხელისა (sic)
 ჩვენისა მდივნისა პატას (sic).
- 20 ორი ჯვარი, ბეჭედი მკვირს ალექსანდესი, სეეულად სეფის მოწერა:
 დარეჯან.

1717 წ.

ბეჟან დადიანისა და შოშიტა რაქის ერისთავის მიერ
 დადებული პირობის წიგნი, დაცული გელათის საკათალი-
 კოზო წმ. გიორგის საბუთებში, თეთრს ქალაღზე ზომით
 36 1/2 x 17 სანტიმ. საბუთი დაზიანებულია, ნიშნად ყოველ
 სიტყვის შემდეგ იხმარება თითო და ოროლი წერტილი.

- ქ ბძანებითა და შეწევნითა ღთისათა [ესე] წიგნი ფიცი და პირი
 მოგართვით ჩვენ დადიანმა ბატონმა ბეჟან, მე ერისთავმა ბატონმა
 შოშიტამა თქვენ ჩვენს სჯულს (sic) თავს ბატონ კზს გრიგოლს,
 25 ასე რომე ღიად ბევრს ცოდვასა ტყვის სყიდვაში ვიყავით. ახლა მო-
 ხვედით და შემოავიკვეთეთ ან ტყვის სყიდვა გარდაავდევით და ან
 მე დასტური მიბოძეთო რომ სხვას ქვეყანას წავიდეთ. გავშინჯეთ და

ჩვენგან თქვენი გამომეტება არ იქნებოდა. ახლა ჩვენ თქვეს (sic) მცნებასა და სიტყვაზედ დავდევით. ასე პირობა მოგვიცემია, დღეის უკან ჩვენ ტყვე აღარ გავყიდოთ, არც ჩვენს ყმასა და ჩვენს კელქვეთს კაცს არ გავასყიდვინოთ. თუ ვინმე გაყიდოს, მართებულად 5 მოვიკითხოთ და კიდევ მოვიდგეთ. ამისად გასათავებლად მოგვიცია თავად ღთი და ყოველნი მისი წმინდანი. კაცთაგან არის მოწამე და შუამავალი გენათელი ლიტრაპოლიტი (sic) ნიკოლოზ და და (sic) ჯვარის მამა ზაბილონ, ერისთვის ძმა გენათელი გედევან, ლოლაბერიძე წინამძღვარი ევდემოზ. ვინც ეს წიგნი ჩვენ მოგვიშალოს, 10 რაც თქვენს მიჭივტის (sic) დავთარში წმინდანი სწერიან, ისიმც რისხავს და აღესრულებს მისზედა. დაიწერა წიგნი ესე ქრისტეს აქეთ ათას შვიდას და ჩვიდმეტსა თვესა ნოენბერსა ოცდახუთსა ქკს (შეტი არა რა).

ორი ჯვარი და ბეჭდები: დადიანობით მიკმობენ ეგრის მპყრო- 15 ბელად ბეჟან ჩლიზ; მონა და მსახური ჯვარისა მპყრობელი რაქისა ერისთავი შოშიტა.

1720 — 1742 წ. ახლ. პირობის წიგნი, რომელიც მიცემული უნდა იყოს გრიგოლ კათალიკოზის დროს, დაცულია გელათის წმ. გიორგის საბუთებში, დაწერილია თეთრს ქაღალდზე. დიდად დაზიანებულია. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება ორი წერტილი.

---მახარებელმა ესაკია, ასე რომ ტყვირის მაცხოვრის კაცი ბეჟან დადიანს გაეცა და მას უკან [სადადიანოდ] იყვნენ. ახლა მოვედით შემოგვხვეწეთ და თქვენ მეფეს დაელაპარაკეთ და იშოვეთ 20 ქრთამით და ისევე ტყვირს მისს [მიწა აღვიღზე] დააყენეთ... ეს პირობა მოგვირთმევია, რომ რაც აჯა ჰქონდეს სამსახურისა და ერთგულობას ეცადოს და არც სადმე აღოლდეს და მოსახლობასაც კარ (sic) არ ეცადოს, თუ ამაში ვიმტყუნოთ ამის პასუხის გამცემი და გადამხდელი ჩვენ ვიყოთ... (მოწამე) დიდია გიორგი, ნემსაძე დავით, 5 წინამძღვარი ნკზ.

ორი ჯვარი.

1696 — 1742 წ. პირობის წიგნი, მიცემული გრიგოლ კათალიკოსისადმი, დატულია გელათის წმ. გიორგის საბუთებში, დაწერილია თეთრს ქალაღზე.

...ესე წიგნი მოგართვი თქვენ ბატონს კზს გრიგოლს მე გიორგი ბერძენმა კალფამ, ასე რომ ბედნიერი ზვანთქრის ციხის [მო]სამსახურე ვიყავი და მერმე [ქრი]ტიანი და თქვენი სამსახურ და შესწავლა მოვინდომე და თქვენ... თეკლათს მოსახლე კაცი ფუტ-
5 ხუტია გვიბოდეთ... (ხემს გარდა ამ ქვეყანას) თქვენს ნაზოდებს კაც-თან კელი არავის ქონდეს არც თათარს და არც ქართველს, თქვენ იმაზე კაცმა ვერამ კაცმა ვერ გედოს მე და ჩემი შვილის მეტმა ამისი მოწამე... ხატურია სალაყაია, ხუტა სალაყაია, გოგიბერიძე მამუკა, ხუტესი სალაყაია იოვანე. დამიწერია მე ბატონი კზის
10 მთავარ დიაკონს ქყონია ნკზს და მოწამე ვარ ამისი. (ბეჭედი).

1770 წ. ახლ. პირობის წიგნი ხაინდრავეებისა ხონის მთავარეპისკოპოსის მაქსიმესადმი ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 73, ტულის ხელით თეთრს ქალაღზე დაწერილი. ნიშნად იხმარება თითო წერტილი ყოველ სიტყვის შემდეგ.

ქ: ესე წიგნი მოგართვით ჩვენ ხაინდრავეებმა საზერელომა და კუქუჭიმ და პაპუნამ გაბუელომ თქვენ მთავარეფისკოპოზს მაქსიმეს, ასე რომე ბატონმა დადიანმა ხატის მამული ნაკვარახსო (?) ძველათაც წმიდის გიორგის ყოფილა და ხელ ახლათ ხატს მიაართვა რთვა
15 (sic). მერმეთ თქვენ მობძანდით, მოდისათვის მჭადის პატივს შეგეხუფეწეთ და წყალობა გვიყავით ამ ერთი წლის მერმეთ ყოველ წელიწადს მოგართვათ ღომიც და მჭადიც, არის ამისი მოწამე ახვლედიანი ხოსია, დეკანოზი მიქელო, ივანე ქუთათელაძე, ჯვარმტვირთველი იოვანე, სიმონიკა ხაინდრავა, ჟოჟუა ბახთაძე, სულ
20 ერთბით სახაინდრაო და ხონელო (sic) ჯოხაძე თამაზა.

1777 წ. ანტონ ხონელის შეწირულობის წიგნი, ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 25, თეთრს ქალაღზე ზომით 22×10³/₄ სანტიმ. დაწერილია წვრილი ლამაზი ხელით. ნიშნები დატულია.

....აწ მეცა ყდ უღირსმან მთავარეპისკოპოსმან საყდრისა შენი-
სამან ანტონი... შემოგწირე და გიწინაშეე: საეპისკოპოსო ბისონი შე-
კერილი ფრანგული ფარჩა, თავისის გაწყობილის აშიითა: კდ და-
ბადება ერთი ახალი სტანბისა: კდ მეტაფრასი ერთი კელით ნაწერი
5 დიდის მარხვისა და ზატყისა სრული: სამი ესე შესაწირავი კნინი.
სურვილით შემოგწირე.... (გრძელად წყევავ)... აღწერა თთვესა ოკდომ-
ბერსა. ა: ქესითგან. ჩლოზ:

ბეჭედი ასომთ.. მთავარეპისკოპოსი ანტონი.

1777 წ. კაცია დადიანის მიერ დადებული წიგნი ცაიშის კა-
თედრის აღდგენის შესახებ. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ
მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

(გრძელ წინასიტყვაობას შემდეგ).... მპყრობელმან ოდიშ აფხაზთა
10 სვანთა თაკვერთა და პონტოს ზღვისამან, ძემან დიდად სახელოვანისა
ხელმწიფისა დადიანისა ოტიასამან, თვით დადიანმან მონამან შენმან
კაციამ და თანამეცხედრემან ჩემმან დედუფალმან ბატონმან ანნამ
და ძემან ჩვენმან პირმშომან გრიგოლ და სხვათა ძეთა ჩვენთა მა-
ნუჩარ, გიორგიმ, ლევან და ოტიამ მცირედ ძღვნად მიგიპყართ შენ
15 შეხრილად და ასეულად მიმგებელსა შენდამი შემწირველთასა, ესრეთ
რომელ ეკლესია შენი (ცაიშის დვთისმშობელთ) და მამულიცა ყლივე
ჟამთა რლთამე საეროდ ქმნილიყო და ეკლესია შენი ქვრივად ეგო
და განსაკუთრებულ შენი ადგილიცა და შვილნი შენისა ეკლესი-
სანი მიმოდებნეულ იყვნენ, არცა იყო ეკლესიასა შინა შენსა გან-
20 მგე ეპისკოპოსი უფროსად სამკვიდროდ, საეროდ ქმნილიყო. ამის-
თვის მრავლის ჟამითგან მწუხარება არა მცირედი მიპყრობოდა.
გარნა ოდესცა მოწყალებითა ძისა შენისათა უმეტეს წარმატა ცხოვ-
რება ჩემი, მაშინ შეწვევნითა შენითა გამოვიხსენ ეკლესია შენი და
ყმანიცა ეკლესიისა შენისანი მრავლის ჭირითა და ღვაწლის დადე-
25 ბითა და შენი შენდავე შევსწირე მინდობილმან შენმან არა განუ-
ნახველად და არცა მძლავრებით, არამედ ჭეშმარიტისა მსჯავრის
დადებითა და სამართლითა გამოვიძიე და რაიცა ვპოვე საზღვარ
დებულება მისი, თვისის საზღვრით ყმანიცა ეკლესიისა შენისანი
განგისაკუთრეთ და ადგილიცა საზღვრითი საზღვრადმდე თავისის

- მიწით, წყლით, საყანით, სავენახით, სათევზით, სანადიროთი, რელიცა გამოვიძიეთ მაშინ განგისაკუთრეთ და რელიცა მაშინ ვერ ვპოვეთ ჟამ დრო ცვლილებისაგან, შემდგომთა ძეთა ტახტისა ჩვენისა მპყრობელთა ვარწმუნეთ ზრუნვად და გამოძიებად, ვინათგან იგინიცა
- 5 მფარველობასა შენსა შევედრე, დედაო სიტყვისა ღთისაო და ესენი რა ესრეთ გამოვიძიე, მაშინ ძიება ვყავ გონებისა ხედვითა და თანა შეთქმულებითა ყდ სანატრელისა კათალიკოსისა ულისა მაქსიმესითა და ერთხმა ქმნითა ყდ სამღუდელთა მიტროპოლიტთათა გამოვირჩე ე კაცი სათნო ღთისა და სულიერითა ხედვითა აღსავსე,
- 10 საწყურა სულისა ჩემისა და სატრფო გონებისა ტომით ჩიქოანი ყდ სამღუდელო მიტროპოლიტი, ხედვითა და საქმითა სათნოებათა შორის წარჩინებული, ღირსი ქებისა ული მიტროპოლიტი გრიგოლ და დავადგინეთ განმკედ ეკლესიისა შენისა და მას ვარწმუნეთ ეკლესიაცა შენი და ძენიცა შენისა ეკლესიისანი საკუთარნი ყმანიცა
- 15 და ადგილნი შენნი ყლნივე და სამწყსოცა შენისა ეკლესიისა ხობის წყალს გაღმართი და ესრეთ განვათავისუფლეთ შენი ეკლესია, რომელაშქრობის მეტი სხვა ჩვენი სამსახური, არც საური, არც სხვა გადასახადი რამე, არც მუშაობა, არც ცხენის ჩაბმა, არაფერი ჩვენგან არა ეთხოვებოდეს რა და ამ საქმეების დავთარიცა შენს ეკლესიაშიდ
- 20 დავსდევით და მხოლოდ ეკლესიის სამსახური და მაზედ მჯდომარის მიტროპოლიტის ერთგულებით სამსახური ვარწმუნეთ და ესოდენი თავისუფლება ამისთვის დაუწერეთ შენის ეკლესიის ყმას ყლსავე, რლისა ჯერმჩინებელ და მოწამე არს უსანატრელესი კათალიკოსი მაქსიმე და ფდ საწყური გონებისა ჩემისა და ტრფილი სიბრძისა
- 25 მოყვარებისა ფდ ბრძენი და ერთ სახელისა თვისისა მობაძავი ძმა ჩემი ყდ სამღუდელო ჭყონდიდელ მიტროპოლიტი ანტონი, ფდ სასო გონებისა ჩემისა ყდ სამღუდელო ცაგერელ მიტროპოლიტი სოფრონ, ძენი სახლისა ჩემისანი, საყვარელნი და საწყურნი გონებისანი, ძმანი ჩემნი ნიკოლოას და გიორგი და ბიძა ჩემი მანუჩარ და ბიძისძე
- 30 ჩემი კაცოს შვილი გიორგი. სულიერი მამა და მოძღვარი ჩემი არხიმანდრიტი გერმანე, მოურავი გელოანი ქაიხოსრო, სახლთუხუცესი ჩიქოანი გი და ყლნი დიდებულნი სამფლობელისა შინა ჩემსა მკვიდრობისა მომგებელნი... (წვევა გრძლად) აღიწერა ხელითა ჭყონდიდლის არხიდაკონის იოსელიანისითა ქეს აქეთ ჩლოზ.
- 35 აქ დასმული ყოფილა ბეჭდები კაცთა დადიანისა და სხვა დედოფლისა..

1751—1784 წ. ბრძანება, რომელიც უნდა ეკუთვნოდეს მეფე სოლომონ I-ს, დაწერილია თეთრს ქალაქზე ზომით $16\frac{1}{2} \times 7--8\frac{1}{4}$ სანტიმ. დაცულია გელათის წმ. გიორგის საბუთებში.

ქ მეფე სოლომონ პატელა ჟღენტო კეთილად მოგიკითხავ მერმეთ ამ წვევლებს დაეხსენი წურასას თხოვ იცოდე.

მეორე გვერდზე დასმულია ჯვარი და ბეჭედი ასომთ. წარწერით: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

1786 წ. მხეიძეების მიერ გელათის წმ. გიორგის ტაძრის წინამძღვარის სილიბისტროსადმი მიცემული წიგნი, დაცული გელათის წმ. გიორგის საბუთებში, დაწერილია თეთრ ქალაქზე ზომით $63\frac{1}{2} \times 19$ სანტიმ. ნუსხა ხუცურით.

- 5ესესიგელი აღვიწერეთ და მოგართვთ ჩონ გუარტომობით მხეიძემ.... გეორგიმ და სასურველთა ძეთა ჩმთა ფირან ბერმა და ზაალ თქნ უწმინდესის კზ მმთმთვრის უბლესსა... დიდისა მოწმისა გეორგის (sic) ეკლესიისა წინამძღუარს სილიბისტროს.... ძუტლათა მპაპათა ჩნთა საკთოლაკოზო მქულიდამ ჩნი სამოურაო
- 10 რკინა შეეწირათ. ვა ცხდ ყოფს ძუტლი მტიანე შეწირულობისა ჩნისა.... ვაკულისკმე... და მპაპათა ჩნთა შენაწირა გნვახლე.... და შენ მას ზა მდგომელსა წინამძღუარსა სილიბისტროს და შემდგომთა შნთა წინამძღუართა რნიცა საცხრებელდ ჩნდა უსისხლოსა მახუტარბლსა შესწირავთ მარად წელ ჟაჟსა და დღესა დიდისა
- 15 მოწმისა გეორგისა.... (23 ანდილს) და თქნთესც. ესრეთ გნვაწესეთ ვა ძველდ გუსმენოდა, სწირავად და მოსართმევდ. ესეცა სამურაოსაგნ ჩნისა რა ყოვლსა წლსა საწირეს და ბუეთს შამყოფთა მოსახლე გლეხთა თითოსაგან თითო ქთაში მოგერთმეოდეს. რასაც შნის ეკლესიის ბეგრა რკინა ემართოს ჩნგან შეწრლი მხოლოდ
- 20 მთვან.... აღიწერა თვესა ნოენბერსა ათორმეტსა კელითა ნიკოლოს იობიან გბაონელისათა: წელთა ოისათა ჩღპე..

1788 წ. ანტონ ხონელის შეწირულების წიგნი, ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 29, თეთრს ქალაქზე ზომით $38\frac{1}{4} \times 23\frac{1}{2}$ სანტიმ. დაწერილია იმავე ხელით, როგორც ზემოდ დაბეჭდილი საბუთი № 25. ნიშნები დაცულია.

...აწ მეცა ყდ უღირსმან მთავარებისკობოსმან საყდრისა შენი-
სამან ანტონი კნინო რაჟმე ძღუენი... შემოგწირე და გიწინაშე:
საებისკობოსო ბისონი შეკერილი, ფრანგული ფარჩა თავისის გაწ-
ყობილის არშიით: კდ დაბადება ერთი ახალი სტამბისა: კდ მეტა-
5 ფრასი ერთი ხელით ნაწერი დიდ მარხვისა და ზატიკისა სრული:
სხუა შენის ეკლესიის ასორმოც თხუთმეტი მარჩილი მემართა და
ნაცულად ამისა ესენი დავდევ ეკლესიასა შინა შენსა: ერთი უცხო
შეკერილი ბისონი: ერთი დავითნის თარგმანი: ერთი წის გიორგის
გულსაკიდი ხატი; თავისის ვეცხლის ძეძკვით მოყვითლული კდ ერთი
10 პატარა წიგნი სწავლისა და ორი დიდდიდი კოლოფი თალაპინით
მოხილი: ამას გარდა ეკლესიისათვის შესამოსი ვიყიდეთ. ეკლესიის
თეთრით, და კდ ჩვენი ათი მარჩილი მაზედა ძევს, და ჩვენგან აღე
ბული ვალი ამებით სრულ ვყავით ... (წიგვა გრძლად) . და კდ
ზემოხსენებულს თეთრში, ერთი თვენის მეტფრასი დავვიდვია,
15 რლიცა სიცოცხლესა შინა ჩემსა მე მაქუნდეს და შდ სოფლით
განსლვისა ჩემისა. შენსა ეკლესიისა მოერთუას... აღაწერა თთვესა
ოკდონბერსა კვ:...ჩღპს.

ოთხი ბეჭედი: დონითეოს ქუთათლისა, ეფთუიმე გენათლისა, ანტონ
მთავარეპისკოპოსისა. შეათხე ბეჭდის წარწერა არ სჩანს.

20 მეორე ბეჭდზე განხე: ქ. რომელიცა შემოწერალსა ამას ქა-
ლალდსა შა დავვიწერა: ამისა შედ: ეს წიგნები დავსდევით. სახა-
რების თარგმანი მარკოსის და ლუკასი: ფასი ავიღე 80 მარჩილი
ისე მქონდა ნაყიდი. ქ. სამღვდელმთავრო კონდაკი კარგი. შეკრული.
ფასი ავიღე 27 მარჩილი. და ნაყიდიც ისე მქონდა ქ: დოღმატიკა
25 შემოკლებული. და მისიც ფასი ავიღე 22 მარჩილი. ნაყიდიც ისე
მქონდა. ქ: დამასკელის წიგნი სტამბისა: და მისიც 5 მარჩილი. აპი-
ლოა: ქ: მთავრ ანგელოზის წიგნი: ნაყიდიც ისე მქონდა და 6
მარჩილი ავიღე ქ: სვინაქსარი 14 მარჩილათ მქონდა ნაყიდი და
ამისი 15 მარჩილი. ავიღე ქ ანდრია სალონის წიგნი. 6 მარჩილი:
30 ავიღე მეც ისე მქონდა ნაყიდი: ესები ბოლოს ამისთვის დავსწერეთ
რომ მერმეთ დავსდევით. და ფასი ამათი როგორც ჩვენ ვგქონდა
(sic) ნაყიდი იმაზე არ მეტი ჩვენ წამოვიღეთ: ესები რომ შევსძინეთ
წელი იყო ქს აქათი ჩღპია ივლისი ოცდამეათე.

ბეჭედი მთავარეპისკოპოსის ანტონისა.

1799 წ.

პირობის წიგნი, მიცემული ზურაბ მაჩაბლის მიერ ხონის მთავარეპისკოპოსისადმი, ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 59, ლურჯ ქალაღზე, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება თითო წერტილი.

ქ. ესე. წიგნი და პირობა მოგართვით ბატონ ყდ სამღვდელოს მთავარეპისკოპოსს ანტონის ჩვენ მაჩაბელმან ზურაბ ესე და ესე ვითარად, რომ თქვენის ბრძანებით თქვენის ეკლესიის ყმა მახარობელი ხუცესი ყვაფარაძე დაესახლა ჩვენს მამულშიდ და ჩვენ ასე წიგნი და პირობა მოგვირთვეა თქვენთქვის (sic), თუ წამოსვლა როდისმე ისევ მოიძღომოს, . . . მას წამოსვლა არ დაეშალოს, არც არაფერი უშავდეს და არც თქვენი ბეგარა დაგაკლდესთ. აღიწერა ხელითა მოძღვრისშვილის წერეთლის გრიგოლისათა მაისს დ ქეს აქეთ ჩლეთ.

10 ბეჭედი: მაჩაბელი ზურაბ.